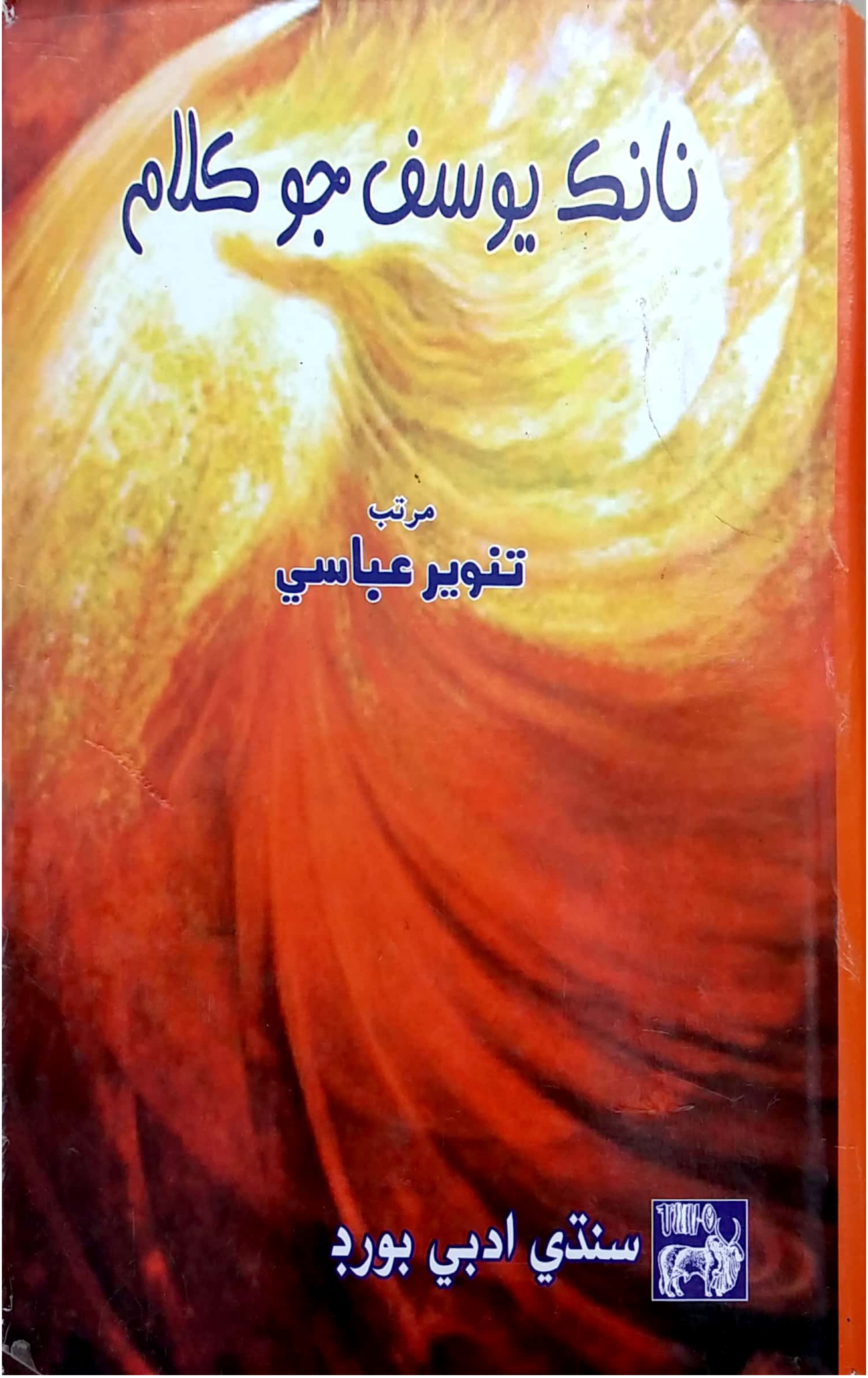

نانڪ يوسف جو ڪلام

مرتب

تنوير عباسي

سنڌي ادبي بورڊ

سنڌي ادبي بورڊ

نانڪ يوسف جو ڪلام

مرتب

تنوير عباسي

ضميما

ڊاڪٽر مخمور بخاري

سنڌي ادبي بورڊ
ڄامشورو، سنڌ
2014ع

ڪتاب جا سمورا حق واسطا محفوظ

ڇاپو پهريون 1983ع تعداد 1000
ڇاپو ٻيو جولاءِ 2014ع تعداد 1000

هن ڪتاب جي ڪنهن به حصي کي، ناشر کان اڳواٽ حاصل ڪيل اجازت
ڪانسواءِ، اليڪٽرانڪ يا ٻئي ڪنهن به طريقي جنهن ۾ اسٽوريج ۽ ريٽريول سسٽم
شامل آهي، استعمال نٿو ڪري سگهجي.

هيءُ ڪتاب سچل سرمستؒ جي 193 هين عرس مبارڪ جي
موقعي تي شايع ڪيو پيو وڃي.

قيمت: ٽي سؤ اسي رپيا
(Price Rs: 380-00)

خريداري لاءِ رابطو:
سنڌي ادبي بورڊ ڪتاب گهر
تلڪ چاڙهي، حيدرآباد سنڌ
(Ph: 022-2633679, Fax: 022-9213422)
Email: sindhiab@yahoo.com
www. Sindhiadabiboard.org

هيءُ ڪتاب ميشرز پيڪاڪ پرنٽرس ڪراچي مان الهڏتو وگهيو سيڪريٽري
سنڌي ادبي بورڊ ڇپائي پڌرو ڪيو.

ڇپائيندڙ پاران

درازن جي صوفي بزرگ ۽ شاعر حضرت سچل سرمستؒ جي سرواڻيءَ ۾ شروع ٿيل تحريڪ ۾ سنڌ جي جن مانائتن صوفي بزرگن، درويشن ۽ عارفن سرگرمي سان حصو ورتو، تن ۾ نانڪ يوسف جو نالو سرفهرست آهي؛ جيڪو پنهنجي شخصيت ۽ فن ۾ پنهنجو مثال پاڻ آهي.

نانڪ يوسف پنهنجي دور جو باڪمال ڪلاسيڪل شاعر ۽ صوفي بزرگ ٿي گذريو آهي. هو حضرت سچل سرمستؒ جي خاص طالبن مان هو، جنهن پنهنجي علمي شعور ۽ مشاهدي وسيلي پنهنجي شعر ۾ خود شناسي، خدا شناسي، خود فراموشي ۽ انسان دوستيءَ جو پيغام ڏنو آهي.

سنڌي ادبي بورڊ پنهنجي روايتي ذميوارين کي نڀائيندي نانڪ يوسف جي ڪلام کي منظرعام تي آڻڻ لاءِ اِهو ڪم سنڌ جي مانائتي شاعر ۽ محقق ڊاڪٽر تنوير عباسيءَ کي سونپيو هو. جنهن وڏيءَ محنت سان ڪلام کي سهيڙيو ۽ هڪ تحقيقي مقدمو لکي بورڊ جي حوالي ڪيو.

بورڊ پاران ”نانڪ يوسف جو ڪلام“ جو پهريون ڇاپو 1983ع ۾ ڇپجي منظرعام تي آيو. هاڻي ڪتاب جي هِن نئين ايڊيشن کي سڌارڻ ۽ سنوارڻ جو ڪم ڊاڪٽر مخمور بخاري کي ڏنو ويو،

جنهن نهايت باريڪ بينيءَ سان ڪتاب جا پروف پڙهي ۽ ڪجهه ضميما لکي ڪتاب جي اهميت ۾ اضافو ڪيو آهي.

سنڌي ادبي بورڊ پنهنجي ذميوارين کي نڀائيندي حضرت سچل سرمستؒ جي 193هين عرس مبارڪ جي موقعي تي هن ڪتاب جو ٻيو ڇاپو هڪ خصوصي اشاعت ۽ اهتمام هيٺ ڇاپي پڌرو ڪيو آهي.

هيءُ ڪتاب سنڌي ادبي بورڊ طرفان پنهنجي ايامڪاريءَ ۾ شايع ڪري سُرهائي محسوس ڪري رهيو آهيان. جنهن لاءِ آئون جناب مخدوم جميل الزمان صاحب چيئرمن سنڌي ادبي بورڊ جو تهدل سان شڪر گذار آهيان، جنهن منهنجي رهنمائي ڪري اشاعتي مرحلي کي آسان ڪيو.

اميد ته سنڌ جي ڪلاسيڪي ادب پڙهندڙن کي اسان جي هيءَ ڪاوش پڻ پسند ايندي.

08- رمضان المبارڪ 1435هه
07- جولاءِ 2014ع

الهڏتو وگهيو
سيڪريٽري

فهرست

ٽورا.. 11

مهاڳ.. 17

نانڪ يوسف جي حياتيءَ جو احوال........ 19

خاندان ۽ ڄم.. 19

ننڍ پڻ.. 19

تعليم.. 20

والد جي وفات ۽ تدريس جو مشغلو.. 20

سچل سرمست سان ملاقات.. 21

ميرن سان تعلق.. 23

نانڪ جو لقب ملڻ.. 24

امرتسر جو سفر.. 24

نانڪ يوسف جي شخصيت.. 25

نانڪ يوسف جا صحبتي.. 26

نانڪ يوسف جا طالب.. 26

نانڪ يوسف جي وفات.. 27

نانڪ يوسف جون شاديون.. 27

نانڪ يوسف جو اولاد ۽ شجرو.. 27

نانڪ يوسف جي گادي.. 30

نانڪ يوسف جو ميلو.. 30

نانڪ يوسف جو زمانو.. 31

سياسي حالتون.. 31

ادبي ماحول.. 32

نانڪ يوسف جي شاعري 33
سچل سرمست جو اثر 33
سياسي حالتن جو اثر 36
شعري خصوصيتون 37
نانڪ يوسف جي ڪلام جا نسخا 48
نانڪ يوسف جو ڪلام .... 410_51
سنڌي بيت 51
سنڌي ڪافيون 67
سرائڪي ڏوهيڙا 163
سرائڪي ڪافيون 195
ريختوءِ هندي ڪلام 333
بلوچي ڪافي 378
ٻاٹيون 379

ضميمو_1

- نانڪ يوسف جو ڪلامءِ واڌارو _ڊاڪٽر مخمور بخاري 413

ضميمو_2

- نانڪ يوسف جو نئون ڪلام _ڊاڪٽر مخمور بخاري 420
سنڌي بيت 420
سنڌي ڪافيون 423
منقبت 430
سرائڪي ڏوهيڙا 437
سرائڪي ڪافيون 439
ريختوءِ هندي ڪلام 450

ضميمو_3

فقير صاحب نانڪ يوسف _ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ 453

مددي ڪتاب ۽ مضمون

1. ڪلياڻ آڏواڻي: سچل: بمبئي 1954ع
2. بشير ميمڻ: روزانه سنڌ نيوز حيدرآباد، 21 ڊسمبر 1976ع
3. جمن: نانڪ يوسف جي سنڌي شاعري (مونوگراف)
4. حاجي محمد حداد: خيرپور جي ادبي تاريخ، (مونوگراف)
5. رسول بخش ٽالپر: گلدستو خيرپور 1957ع
6. رسول بخش ٽالپر: نئين زندگي ڪراچي جون 1954ع
7. رشيد احمد لاشاري: سچل سرمست (اردو)، ڪراچي 1966ع
8. عبدالجبار جوڻيجو: سنڌي ادب جي مختصر تاريخ، حيدرآباد 1973ع
9. عبدالرحمان تنيو: قلمي نسخو
10. عبدالعلي قلباڻي: نئين زندگي، ڪراچي جون 1952ع
11. عبدالعلي قلباڻي: ڪتاب: سچل سرمست، ڪراچي
12. مولانا عبدالواحد سنڌي: روزانه مهراڻ خاص نمبر، ڪراچي 15 جنوري 1962ع
13. عطا محمد حامي: مونو گراف، سنڌ يونيورسٽي
14. علي قلي بيگ مرزا: سچل جو رسالو 1902ع
15. قاضي علي اڪبر درازي: دولهه درازي، خيرپور 1961ع
16. ڪريم بخش خالد: هفتيوار الفقرا، سانگهڙ 5 نومبر 1975ع
17. ڪلياڻ آڏواڻي: سنڌو جون ۽ آگسٽ 1939ع
18. لطف الله بدوي: تذڪره لطفي: جلد 3: حيدرآباد 1952ع
19. ماستر محمد موسيٰ سومرو: قلمي نسخو 1898ع

20. ماستر محمد بخش سومرو: قلمي نسخو.

21. مولوي محمد صادق راڻيپوري: سچل جو سرائڪي ڪلام، حيدرآباد 1959ع

22. ميمڻ عبدالمجيد سنڌي: جوتيون جواهرن جون، لاڙڪاڻو 1971ع

23. نبي بخش خان بلوچ، ڊاڪٽر: سنڌ ۾ اردو شاعري حيدرآباد 1967ع

24. نبي بخش خان بلوچ، ڊاڪٽر: علمي آئينو: حيدرآباد 1973ع

25. نسيم امروهوي: تاريخ خيرپور (اردو)، 1958 ع

26. دين محمد وفائي: تذڪره مشاهير سنڌ: حيدرآباد 1974ع

ٿورا

❊ محترم عبدالرحمان تنئيءِ ماستر محمد بخش سومري، محترم خليفي غلام علي مغل ۽ محترم عطا محمد حاميءَ پنهنجا ناياب نسخا منهنجي حوالي ڪيا.

❊ محترم منشي الهندي جتوئيءَ عزيزم عبدالواحد ابڙي ۽ عزيزم نظير ابڙي ڪن نسخن ۽ ڪتابن هٿ ڪري ڏيڻ ۾ مدد ڪئي.

❊ محترم الياس عشقيءَ ريختو ۽ هندي ڪلام نظر مان ڪڍي، انهيءَ جي پڙهڻين قائم ڪرڻ ۾ مدد ڪئي ۽ ڏکين لفظن جي معنيٰ سمجهائي ۽ انهن جي باري ۾ مفيد مشورا ڏنا.

❊ محترم محمد علي حداد ۽ مرزا مراد علي اختر ڪجهه مضمون ۽ ڪتاب منهنجي حوالي ڪيا.

❊ سڀ کان وڌيڪ ٿورا خادم حسين عباسيءَ جا، جنهن نه فقط پنهنجو قلمي نسخو منهنجي حوالي ڪيو پر ٻيا نسخا هٿ ڪرڻ ڀيٽڻ، صاف ۽ خوشخط اُتارڻ پريس ڪاپي تيار ڪرڻ تائين منهنجو ٻانهن ٻيلي رهيو. هن نانڪ يوسف جي شجري جي باري ۾ حقيقتن کان واقف ڪيو سندس مدد کان سواءِ هي ڪم ايترو جلد مڪمل نه ٿئي ها.

❊ آخر ۾ ٿورا محترم دوست رشيد ڀٽيءَ جا، جنهن پروف ڏٺا.

انتساب

مربي ياءُ عبدالنبي عباسيءَ
جي نالي

نانڪ يوسف جو ڪلام

اکڙين منجهه الله پرين، تنهنجي اکڙين منجهه الله
سچي مرشد ڳالهه انهيءَ جو سچي ڏنو ويساهه

پاڻ ڏسي ٿو پاڻ پسي ٿو ديدن مؤن داناهه
کلِ اسان کي ڪيهڙي ميان ڪهڙو ڏوهه گناهه

تون تان مالڪ مُلڪ جو آهين ٻيو تان سڀ سپاهه
ياريوسف کي ٿا پڻ ڪوٺن ڪيئي نانڪ شاهه.

مهاڳ

نانڪ يوسف جي سوانح روايتن، ڪرامتن ۽ خوش اعتقادين جي غبار ۾ ڍڪيل آهي. سنڌس زندگيءَ جي باري ۾ ٺوس تاريخي مواد گهٽ، خيالي ۽ تصوراتي احوال گهڻو آهي.

سنڌس پهريون سوانح نگار ماستر محمد موسيٰ سومرو آهي، جنهن جي 1898ع ۾ فقير نانڪ يوسف جي ڳوٺ ۾ بدلي ٿي ۽ اتي ماستر مقرر ٿيو. هن اتي نانڪ يوسف جي صحبتيءَ عبدالله فقير کان، فقير نانڪ يوسف جو احوال ٻڌو ۽ قلم بند ڪيو. اهو نانڪ يوسف جي سوانح تي سڀ کان آڳاٽو دستاويز آهي.

هن کان پوءِ جيڪي ڪجهه نانڪ يوسف جي باري ۾ لکيو ويو اهو ماستر محمد موسيٰ جي لکيل احوال تان ورتل آهي. ان کان پوءِ مرزا علي قلي بيگ، سچل جي رسالي ۾ ڪجهه احوال لکيو. ”تذڪره لطفي“ توڙي ٻين ڪتابن ۽ مضمونن ۾ نانڪ يوسف کي لاڙڪاڻي جو ويٺل ڏيکاريو ويو آهي جيڪو غلط آهي.

ماستر محمد بخش سومري پنهنجي والد (ماستر محمد موسي سومري) جي لکيل احوال کي بنياد بڻائي نانڪ يوسف جي سوانح عمري لکي، جنهن تان قاضي علي اڪبر درازيءَ ”دولهه درازيءَ“ ۾ ۽ ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ ”علمي آئيني“ واري مضمون ۾ استفادو ڪيو. ڊاڪٽر بلوچ صاحب جو لکيل مضمون گهڻي قدر ساڳيو ماستر محمد بخش سومري وارو آهي، جنهن مان ڪي ٽڪرا غير معتبر سمجهي حذف ڪيا ويا آهن. ڊاڪٽر بلوچ واري مضمون ۾ نانڪ يوسف جي اولاد جي باري ۾ ڪي جزوي غلطيون ڪيون ويون آهن.

محترم عبدالرحمان ٽنئي، نانڪ يوسف جي سوانح لکي، جيڪا پڻ ماستر محمد موسيٰ سومري جي لکيل احوال تي ٻڌل آهي، البت ٽنئي صاحب نانڪ يوسف جي ڪلام تي صوفياڻي رنگ ۾ چڱو تبصرو ڪيو آهي.

محترم ڪريم بخش خالد، رشيد احمد لاشاريءَ توڙي مولانا عبدالواحد سنڌيءَ جا مضمون پڻ بنيادي طور تي ماستر محمد موسيٰ سومري جي مضمون تان ورتل آهن.

حاجي محمد حداد جو مونو گراف ۾ "تذڪره لطفي" جو بيان ماستر محمد بخش سومري جي لکيل مضمون تان ورتل آهي. ڪلياڻ آڏواڻيءَ ۾ عبدالعلي قلباڻيءَ جا لکيل احوال هڪ جهڙا آهن ۾ ان ۾ نانڪ يوسف کي ٽري مير واهه جو وڏيرو ڏيکاريو ويو آهي، جيڪو غلط آهي. لڳي ٿو ته عبدالعلي قلباڻيءَ ڪتاب "سچل سرمست" وارو مضمون ڪلياڻ آڏواڻيءَ جي ڪتاب "سچل" تان ورتو آهي.

هاڻوڪي سوانح عمري مختلف ڇپيل توڙي اڻ ڇپيل ڪتابن ۾ مضمونن کي پڙهي پيٽي ۾ تحقيق ڪري لکي وئي آهي. ۾ ان ۾ به بنياد ماستر محمد موسيٰ سومري جي لکيل احوال کي بڻايو ويو آهي. جو ته اهو نانڪ يوسف جي سوانح عمريءَ تي سڀ کان پهريون ڪتاب آهي خوش فهمين ۾ مابعد طبعياتي ڳالهين کي پاسيرو رکي شاعر جي شخصيت توڙي حياتيءَ جي باري ۾ احوال ڳولڻ جي ڪوشش ڪئي وئي آهي. جيئن نانڪ يوسف جي زندگيءَ جي اهم پهلوئن کي روشنيءَ ۾ آڻجي.

تنوير عباسي

سرمد جو گهر
خيرپور سنڌ
30 سيپٽمبر 1977ع

نانڪ يوسف جي حياتيءَ جو احوال

خاندان ۽ ڄم

فقير نانڪ يوسف جا وڏا اصل ٻيگاريءَ جا ويٺل هئا، ذات جا ڪوڪر هئا. فقير نانڪ يوسف جي والد صاحب جو نالو محمد هاشم هو ۽ پاڻ سري ڪان لڏي اچي جهل جي پرسان ڪنڌي ڪوڪر جي ڳوٺ ۾ ويٺو. پاڻ دين جو عالم، عربيءَ ۽ فارسيءَ جو ماهر هو. سندس روزگار جو ذريعو درس تدريس هو . جهل شهر ۾ مدرسو کوليائين ۽ ٻارن کي تعليم ڏيڻ لڳو، وقت جي حاڪم سندس قدر ڪندي پڳهار جاري ڪيو. ڪيس فتوائن ۽ شرعي فيصلن نبيرڻ جو بہ اختيار هو. ان وقت جهل جو حاڪم ميان خان مگسي هو، جيڪو نواب يوسف علي خان مگسيءَ جي وڏن مان هو.

روايت موجب مولوي محمد هاشم کي پٽ جو اولاد ڪو نہ هو، ان ڪري شاهہ گودڙئي تي دعا لاءِ ويو، جتي خواب ۾ اشارو مليس تہ توکي پُٽ ڄمندو پر منصوري دم هڻندو.

فقير نانڪ يوسف جي ڄم جي تاريخ جي خبر ناهي، پر ڪاٿي موجب سندس ڄم 1208هہ/1792ع ڌاري ٿيو. بهرحال ان ڳالهہ جي پڪ آهي تہ نانڪ يوسف جو جنم هڪ علمي گهراڻي ۾ ٿيو ۽ هو علمي ماحول ۾ پلجي وڏو ٿيو.

ننڍپڻ

روايتن موجب ننڍپڻ ۾ ٻار هن کي پنهنجي راند روند ۾ اڳواڻ ڪندا هئا ۽ سندس حيثيت ننڍي هوندي ئي سردار جي هوندي هئي، ان مان ظاهر آهي تہ سندس شخصيت ننڍي هوندي کان ئي انفراديت پسند هئي. هن کي عام رانديون پسند نہ هيون، هن پهريان ئي ننڍي هوندي ماتام جي راند رچائڻ شروع ڪئي، ٻارن کي گڏ ڪري، ٽين جا دهل وڄائي، ننڍڙا سيج تابوت ٺاهي ماتم ڪندو هو. سندس والد ان راند کي غير شرعي سمجهي کيس منع ڪئي، ان کان پوءِ وري هن ڌمال جي راند رچائي، ٻارن کي لنگوٽا ٻڌرائي، ڌمال هڻندو هيو ۽ نچندي نچندي

بيخود ٿي ويندو هو ائين ٿو ڀانئجي تہ راڳ رنگ ۽ ناچ ننڍي هوندي کان ئي نانڪ جي فطرت جو حصو هو. سندس والد ان راند کي بہ شريعت جي خلاف سمجهي ڪيس روڪيو ۽ مدرسي ۾ پڙهڻ وهاريائينس.

تعليم

ان وقت جي روايتي ديني تعليم نانڪ تمام جلد مڪمل ڪري ورتي. فقہ تفسير ۽ منطق کي باقاعدي پڙهيائين ۽ ننڍي عمر ۾ ئي دستاربندي ٿيس. هن دستار بنديءَ کان پوءِ بہ اڀياس جاري رکيو ۽ پنهنجي ڄاڻ ۾ واڌارو ڪندو رهيو.

والد جي وفات ۽ تدريس جو مشغلو

نانڪ يوسف جي والد صاحب جي قبر جهل مگسي ۾ پوٽ فقير جي مقام ۾ موجود آهي. والد صاحب جي وفات کان پوءِ هن ساڳيو جهل وارو مدرسو سنڀاليو ۽ اتي تعليم ڏيندو رهيو. وقت جي حاڪم سندس پڳهار مقرر ڪيو ۽ هو شرعي فتوائون پڻ ڏيندو رهيو.

جواني ۽ چِلا

نانڪ يوسف جي پرورش ننڍپڻ ۾ ئي شرعي ماحول ۾ ٿي پر هن جي دل ۾ شاعر جي بيقراري ۽ بيتابي موجود هئي. حق جي ڳولا ۽ حق سان هم آهنگي جي شوق ۾ هن ٽي دفعا سفر ڪيا ۽ ڏاڪڙا ڏنا. پهريون ڀيرو جهل شهر جي اُتر پاسي ڪنهن واريءَ جي دڙي تي ٽنَ ڪي تسيائون ڏئي غور ۽ فڪر ۾ وقت گذاريائين.

ٻيو ڀيرو جهنگ جهر جهاڳي خانقاهون درگاهون ۽ مڙهيون ڀيٽيائين. پر ڪٿي بہ هن جي من کي چين سڪون نہ مليو ۽ ڪٿي بہ ازلي سچ نظر نہ آيس جنهن جي ڳولا هر حساس شاعر کي هوندي آهي. آخر ٽئين ڀيري جڏهن هن پنهنجي جسم کي صفا لاغر ڪري ڇڏيو هو ۽ سڀ ست ڇڏائجي ويو هيس تڏهن هو ٽيڪندو ٽيڪندو گمبٽ تعلقي جي ان جاءِ تي پهتو جتي هينئر سندس درگاهہ موجود آهي. گڏهہ بہ ساڻ هيس. اتي وقت جي حاڪمن ميرن جا لشڪر لٿا پيا هئا ۽ لانڍيون ٿيهون پيون هيون. لشڪر وارن سپاهين هن لاچار ۽ نحيف فقير کي ڏاڍو تنگ ڪيو ۽ ڪا بہ سهوليت نہ ڏنائونس. انهن کي فقط ايترو چيائين تہ "تنگ نہ ڪيو پنهنجو دنگو نہ ڄمايو هتي اسان جي رهڻ جي جاءِ آهي". اتان نڪري هن

لاکن ۾ منزل ڪئي (ڪن جو چوڻ آهي تہ گنديري ۾ منزل ڪئي) اتان پنھنجي مرشد پير صالح شاھہ ڏانھن راڻيپور وڃڻ جو ارادو ڪيائين.

سچل سرمست سان ملاقات

رستي ۾ اوچتو اچي طوفان لڳو ڪن راوين ان کي عشق جو طوفان سڏيو آهي. اهو طوفان اهڙو هو جو فقير يوسف رستو ڀُلجي اچي درازين پھتو اهو وقت اسر جو هو ۽ سچل سرمست سماع جي محفل ۾ ويٺو هو. فقير يوسف جي ڪن تي سماع جو پڙلاءِ پيو ۽ پاڻ وڏي اچي در وٽ بيٺو سچل ان وقت راڳ جي رنگ ۾ جذب ٿيو پيو هو تنھن جي نظر فقير يوسف تي پئي ۽ هيڏانھن فقير يوسف تي سچل سرمست جي سماع، ان جي رعبدار ۽ پرُ وقار شخصيت جادو ڪري ڇڏيو ۽ هن پنھنجي منزل کي پنھنجي اکين آڏو ڏٺو جنھن جي ڳولا ۾ سالن جا سال ڏک ڏولاوا سھندو رهيو ۽ هو جھنگ جھر ڀٽڪندو رهيو هو.

هن سماع جي محفل ۾ شريڪ ٿيڻ چاهيو ڇو تہ راڳ، ناچ ۽ بيخودي نندي هوندي کان ئي سندس فطرت ۾ شامل هئا، سچل سرمست هن کي ٽڙي ڪڍڻ جو حڪم ڏنو. فقير يوسف ٻاهر نڪرڻ کان نابري واري، تان جو سچل سائينءَ جي معتقدن ڪيس ٽنگا ٽولي ڪري ٻاهر ڪڍيو ۽ هڪ وڻ سان ٽيڪ ڏياري ويھاري ڇڏيائونس. نانڪ يوسف جي ڪن سوانح نگارن هن مرحلي تي نانڪ يوسف ۽ سچل جي وچ ۾ دلچسپ گفتگو جو ذڪر ڪيو آهي. جڏهن سرمست جا معتقد يوسف کي ٻاهر ڪڍڻ لڳا تہ يوسف جو هٿ هڪ پير ۾ پئجي ويو (جنھن کي سچل طوبيٰ سڏيندو هو)، ائين ڪرڻ سان يوسف جا هٿ پير ۽ سينو ڇلجي پيا. سرمست ڏٺو تہ هي "فقير ضد ٿو ڪري، سو چيائينس تہ حڪم نہ ٿو مڃين؟" ان تي يوسف جواب ڏنو تہ سر بہ ستو اٿم پر مرشد جي جوءِ کان جدا ٿيڻ نہ ٿو پڄي". سچل چيس تہ "تون بہ عزازيل وانگر حڪم جي انحرافي ڪري شيطان ٿو بڻجين!" ان تي يوسف وڏو ٽھڪ ڏنو ۽ چيائين "مبارڪ آهي يوسف کي اڄ محبوب وٽان شيطان جو عاليشان لقب مليو آهي".

فقير يوسف سماع جي محفل مان ٽڙجڻ کان پوءِ انهيءَ وڻ هيٺيان ئي ديرو ڄمائي پيو هوندو هو، جتي هن کي سرمست جي ماڻھن ڇڏيو هو. اتي بہ هن تن کي

تسيائون ڏنيون ۽ ٻارهن مهينا اتي ويٺو رهيو اتي ويٺي ويٺي سندس حال هيٺو ٿي ويو ۽ ايئن ٿي لڳو ڄڻ ڪو جيئرو مڙهه هجي.

هڪ دفعي سچل سرمست جوٽن جي ڳوٺ دعوت تي وڃڻ لاءِ نڪتو ۽ ان وڻ وٽان لانگهائو ٿيو جتي يوسف نيم جان وانگر پيل هو. سرمست يوسف جي حالت ڏسي پنهنجي خليفن کان پڇيو ته ”هي شخص جيئرو آهي يا مئل؟“ هنن چيو ته ”هي مئل ٿو ڀانئجي“. جنهن تي سچل سائين چيو ته ”هي مئل نه پر جيئرو آهي.“ ۽ حڪم ڪيائين ته جڏهن موٽي اچون ته هن کي حلقي ۾ داخل ڪيو. موٽ تي يوسف کي سچل سرمست جي حلقي ۾ داخل ڪيو ويو ۽ مٿس ننگر جي ڀٺيءَ لاءِ ڪاٺين گڏ ڪرڻ جو ڪم رکيو ويو. يوسف سڄو سال اهو ڪم ايمانداريءَ ۽ محنت سان ڪندو رهيو ۽ ايترو لا طمع هو جو ڪاٺين پهچائڻ جي باوجود ماني ڪڏهن به نه گهريائين، جتي ڪنهن ڏنس کائي ڇڏيندو هو ۽ جي نه ته بس. ٻارهن مهينن جي انهيءَ خدمت کان پوءِ هن تي مٽين ڀرڻ جو ڪم رکيو ويو، جيڪو هن سهڻي ريت سرانجام ڏنو. انهن خَدمتن کان واندڪائي جي وقت ۾، هو سچل سرمست جي خدمت ۾ رهندو هو.

هڪ دفعو سچل سائينءَ سان گڏ پنهنجي اباڻي مرشد صالح شاهه وٽ به ويو. صالح شاهه ۽ سرمست، يوسف جي باري ۾ پڻ ڳالهايو. سچل سرمست، صالح شاهه کان سندس فيض جي گهر ڪئي، ته جيئن ان سان گڏ پنهنجو فيض به يوسف جي حوالي ڪري.

سچل سرمست جو هڪ معتقد هو يعقوب فقير. سچل جو مٿس گهڻو راضپو هوندو هو. هو سهڻي صورت جو صاحب هو ۽ رات جو سرمست جي خدمت ۾ رهندو هو. هڪ رات يعقوب فقير ڀر واري ڳوٺ ۾ راڳ جي محفل ۾ ويو هو. سچل سرمست رات جو يعقوب فقير کي سڏ ڪيو پر هو موجود ڪونه هو ۽ يوسف موجود هو. جنهن جواب ڏنو ”يعقوب ته ڪونهي سندس پٽ يوسف حاضر آهي“ (حضرت يعقوب جو پٽ حضرت يوسف هو. ان اصطلاحي معنيٰ ۾). سچل سرمست ماٺ ٿي ويو ۽ ٿوري ويرم کان پوءِ يعقوب فقير کي سڏ ڪيائين، اجا يعقوب راڳ تان ڪونه موٽيو هو ان ڪري يوسف ساڳيو ئي جواب ڏنو ان تي سچل سرمست يوسف کي اندر سڏيو ۽ ان رات يوسف فقير کي پنهنجو فيض ڏنائين. ان رات کان پوءِ يوسف فقير، سرمست

کي ويجهو آيو ۽ سرمست جي خاص خليفن ۾ شمار ٿيڻ لڳو. ڳڏوڳڏ يوسف فقير ننگر لاءِ ڪاٺيون ڪرڻ جو پراڻو فرض پڻ بجا آڻيندو رهيو. ان کان پوءِ يوسف فقير، سچل سرمست جي اجازت سان پنهنجي موجوده ڳوٺ (اڳڙن جي پرسان) ۾ اچي رهيو ته جيئن اتان سرمست ڏانهن ايندڙ ويندڙ معتقدن جي خدمت ڪري سگهي.

ميرن سان تعلق

نانڪ يوسف جي سوانح نگارن هن واقعي کان پوءِ خيرپور ۽ حيدرآباد جي ميرن جي باري ۾ روايتون بيان ڪيون آهن، جن مان گهڻيون تاريخي لحاظ کان ضعيف آهن. هڪ اها ته مير علي مراد (خيرپور جي حاڪم) کي ڪن ۾ سور پيو ۽ هن سچل سرمست کي ان جي دعا ستيءَ لاءِ ماڻهو موڪليو. سچل سائينءَ خليفن مان ڪنهن کي وڃڻ لاءِ چيو ڪنهن به هام ڪانه ڀري، پر نانڪ يوسف وڃڻ لاءِ تيار ٿيو. نانڪ يوسف، مير علي مراد کي ڪن کان وٺي چماٽ هنئي، جنهن سان هو بيهوش ٿي ويو ۽ نانڪ يوسف، اتان هليو ويو. جڏهن مير علي مراد کي هوش آيو ته ڪن ۾ سور موجود ڪونه هو ۽ هن حڪم ڪيو ته ان فقير کي وٺي اچو. مير جي ماڻهن فقير کي ڏجيءَ جي ٽڪريءَ کان وڃي هٿ ڪيو. مير علي مراد اتي فقير کي لانڍيون ٺهرائي ڏنيون ۽ هڪ کوهه سندس حوالي ڪيائين. فقير يوسف، سچل سرمست وٽ واپس ويو ۽ چيائينس ته مون نه فقط مير علي مراد جي ڪن جو سور لاٿو آهي، پر ان کي درگاهه جو مريد پڻ ڪيو اٿم.

چون ٿا ته ان کان پوءِ جڏهن به مير علي مراد، فقير يوسف وٽ ويندو هو ته پيرين پيادو پنهنجا هٿ رومال سان ٻڌي عجز ۽ انڪساريءَ سان پيش ايندو هو. فقير يوسف کي مير علي مراد لاڙڪاڻي پاسي به جاگير ڏني هئي. ڪجهه عرصي کان پوءِ مير علي مراد ماڻهن کان پڇيو ته "فقير يوسف جو ڪهڙو حال آهي؟" ان تي ماڻهن چيس ته "يوسف فقير وٽ لاڙڪاڻي جون رنگيليون ٿيون اچن، ته انهن کي ٿو چوي، ته محبوب حڪم ڪيو! ۽ پوءِ ڪو ديرو ڪنهن کي، ته ڪو ڪنهن کي ڏيئي ٿو ڇڏي، جاگير مان ڪوبه هڙ حاصل نه اٿس، اهو ئي ڳاڙهو پاجامو پائي، گُهنگهرن جي ڇير پيرن ۾ ٻڌي، لاڙڪاڻي جي بازارن ۽ گهٽين ۾ نچندو ڳائيندو ٿو وتي، اجايو وٺي سرڪار کي بدنام ڪيو اٿس" اها ڳالهه ٻڌي مير صاحب کانئس جاگير واپس ورتي ۽ ڪجهه نقدي ڏيڻي ڪيائينس جيڪا فقير نه ورتي.

فقير يوسف پوءِ مستقل طور پنهنجي موجوده ڳوٺ ۾ رهيو جنهن کي پهريون رنگ پور سڏيائين، پر پوءِ اهو ڳوٺ (جيڪو اڳڙن جي پرسان آهي) سندس ئي نالي تي فقير نانڪ يوسف جو ڳوٺ سڏجڻ لڳو.

حيدرآباد جي ميرن جي باري ۾ بہ اڪثر سوانح نگارن عجيب و غريب روايتون بيان ڪيون آهن، تہ اتي يا تہ فقير پڳ جو فيصلو ڪرڻ ويو هو يا تہ انهن جي نياپي تي ساڻن بحث ڪرڻ ويو هو. اتي وڃي شينهن جو روپ ڌاريائين.

بهرحال اهي ۽ ٻيون لاهور جي سفر واريون ڪرامتون ۽ امرتسر جي سفر ۾ جادو جهڙا ڪرشما، انهن خوش اعتمادين جو نتيجو آهن، جيڪي سنڌ جي هر بزرگ يا صوفيءَ جي باري ۾ عام آهن.

نانڪ جو لقب ملڻ

سچل سرمست هڪ دفعي ٿلهي تي پنهنجي فقيرن سان ڪچهريءَ ۾ ويٺو هو جتي ڳالهه ڪيائين تہ صوفياڻو شعر ٻين سيني ٻولين ۾ آهي پر اوهان مان ڪو هندي ٻوليءَ ۾ اهو وحدت جو نياپو آڻي سگهندو؟ ان تي فقير يوسف اها هام پري ۽ ان کان پوءِ هندي ٻوليءَ ۾ ڪيترائي شبد، چوپايا ۽ ٻاڻيون ٻڌايائين. يوسف فقير شعر چوڻ وقت ايترو تہ جذباتي ٿي ويندو هو جو سندس وار بہ ڪانڊار جي ويندا هئا، ۽ ڪنهن وقت تہ مٿي جا وار بہ اُڀا ٿي ويندا هئس. سندس هندي ڪلام کي سچل سائينءَ پسند ڪيو ۽ ان کان پوءِ کيس امرتسر وڃڻ جو حڪم ڏنائين ۽ کيس نانڪ جو لقب ڏنائين. ائين فقير "نانڪ يوسف" سڏجڻ لڳو.

امرتسر جو سفر

سچل سرمست، نانڪ يوسف کي صوفياڻي متي جي تبليغ لاءِ موڪليو تہ جيئن سکن ۽ مسلمان صوفين کي هڪٻئي جي ويجهو آڻجي. سکن جي گرو نانڪ جي تعليم پڻ صوفين جي وحدت اديان جي متي کي ويجهي آهي. شايد ان ڪري ئي سچل سرمست پهريون سکن کي ڌيان لائق سمجهيو ۽ انهن ڏانهن پنهنجو سيني کان ويجهو فقير سفير طور ڏياري موڪليو ۽ ان تي نانڪ جو نالو رکيائين.

هن امرتسر واري سفر ۾ بہ سوانح نگارن عجيب معجزا بيان ڪيا آهن، جيڪي سمجهہ کان ٻاهر آهن. انهن ۾ تلاءَ جو پاڻي زهر ٿي وڃڻ ۽ وري ساڳي

صورت ۾ اچڻ، هڪ عورت جو گھوڙي تي وڃڻ، لاهور شهر جو مينهن ۾ ٻڏڻ ۽ ٻيا اهڙا ڪيترا ئي من گھڙت واقعا آهن.

هن سفر ۾ نانڪ يوسف سان گڏ سندس معتقد پڻ هئا، جن مان عبدالله فقير، ڊنبڻ فقير، الهداد فقير (جنهن فقير کي اُٺ فقير چوندا هئا، ڇو ته سفر جو سامان هيءُ کڻي هلندو هو) ۽ بلو فقير اهم آهن.

امرتسر ۾ پهچي نانڪ يوسف، گرو نانڪ هجڻ جي دعوا ڪئي ۽ گرو نانڪ جي گاديءَ تي وڃي ويٺو. سکن ۾ ترٿلو پئجي ويو ۽ هنن نانڪ يوسف کان اصلي گرو نانڪ هجڻ جي ثابتي گهري ۽ کيس تتل تيل جي ڪڙاهيءَ ۾ ٽپي هٽڻ لاءِ چيو. روايتن موجب نانڪ يوسف ڪڙاهيءَ ۾ جيئري جاڳندي ڪول ڏسي پاڻ به ٽپو ڏنو ۽ ٽپي هٽي جيئرو جاڳندو نڪري آيو ان وقت هي ڪلام چيائين:

ٽوبڙ ۾ ٽپو - عشق جي آڙاهه ۾
ڏي تاهه ٽنگر ٽپو.

ڪجهه ڏينهن نانڪ يوسف امرتسر ۾ رهيو ۽ اتي ڪيترائي سک سندس معتقد ٿيا. اڃا تائين ڪيترا سک سندس درگاهه جا مريد آهن ۽ ڪجهه سال اڳي تائين سندس درگاهه تي حاضري ڏيندا هئا. امرتسر ۾ کيس سچل سرمست جي بيمار هجڻ جي خبر پئي ۽ پاڻ موٽي درازن آيو. جتي سچل سرمست جي وصال وقت ساڻس گڏ هو.

نانڪ يوسف جي شخصيت

نانڪ يوسف جو لاڙو ننڍي لاڪون راڳ، ناچ ۽ غور فڪر ڏي هو. هو مهينن جا مهينا نڪري ويندو هو ۽ مراقبن ۽ چلن وسيلي حقيقت جي ڳولا ڪندو هو. پهرين هڪ ديني عالم وانگر شريعت جو پابند هو پر تصوف جي رنگ ۾ رڱجڻ کان پوءِ ڇيريون ٻڌي وچ بزار ۾ نچندو هو. کيس ڪاڏي پيتي جو فڪر به نه هو. جڏهن درازن ۾ ننگر تي ڪاٺيون پهچائيندو هو ته ڪڏهن به ماني گهري نه ورتائين. لاڙڪاڻي جي رنگيلين تي سڄي ملڪيت ناس ڪرڻ سندس حُسن پرستي ۽ لاطمع هجڻ جو دليل آهي. ايتري قدر جو جڏهن مير علي مراد روڪڙ ڏيڻي کيس، ته کيس انڪار ڪيائين. ان مان ظاهر ٿئي ٿو ته هن درويش صفت صوفيءَ کي پئسي سان پيار نه هو.

هڪ ڀيري ريوءَ نالي هڪ شخص بهاولپور مان پنهنجي ڀن سدا ملوڪ ڏيڻ ڪي مير علي مراد وٽ وٺي آيو ۽ راڳ ٻڌارايائين. مير علي مراد کين جيڪي پئسا ڏنا اهي پورا نه هئا، ريو اهي ڀئي سدا ملوڪ ڇوڪريون نانڪ يوسف وٽ وٺي آيو ۽ انهن سهڻين ڇوڪرين نانڪ يوسف کي پيرين پئي پاڪر پاتو ته نانڪ يوسف پاڻي ته ويو ۽ چيائين ”بس محبوب، هاڻي حڪم ڪريو.“ پوءِ نانڪ يوسف جي سفارش اهڙو اثر ڪيو جو مير علي مراد ريوءَ کي جاگير ڏني ۽ ٻنهي ڏيڻرن سان هڪ وقت شادي ڪيائين.

فقير نانڪ يوسف جي راڳ جي چاهت جي باري ۾ مشهور آهي ته سندس ڳوٺ جو اسماعيل حجم (جيڪو سندس مريد هو) سندس آڏو ڳائيندو هو ته فقير بي حال ٿي ويندو هو. اڄ ٿي هلي اهو فقير ”نانڪ جي ڪيري“ جي نالي سان مشهور ٿيو ۽ سندس ڏهٽو ڇٽو حجم هينئر به درگاه تي ڳائيندو آهي ۽ سندس راڳ ۾ به ساڳيوئي سوز سمايل آهي.•

نانڪ يوسف جا صحبتي

نانڪ يوسف جي صحبت، يعقوب فقير جتوئيءَ، شير علي ڀنڀري، بيدل روهڙيءَ واري، گهرام فقير جتوئيءَ، محمد صالح ڀٽي دونهي واري، محمد صديق، حاجي عثمان چاڪيءَ، فقير محمد صالح لاڙڪاڻي واري، مخدوم عبدالخالق کهڙن واري ۽ شادي شهيد سان رهي.

نانڪ يوسف جا طالب

نانڪ يوسف جي شخصيت ۽ شاعريءَ پنهنجي دور تي وڏو اثر ڇڏيو ۽ ڪافي عرصي تائين سندس طريقو ۽ اسلوب جاري رهيا. جن مشهور شاعرن يا صوفين نانڪ يوسف جي شاعريءَ جو اثر قبول ڪيو ۽ هن جي شاعراڻي يا صوفياڻي طور طريقي کان متاثر ٿيا، انهن مان حاجي عبدالله فقير، ڏنلڻ فقير ناريجو الهداد فقير (اٺ فقير)، بلو فقير، باهو شاه ۽ حسن شاه (پنجاب جا)، حيدر شاه ڪيمياگر، وڏو فقير، مهنوال فقير، دين شاه، پير شاه، موٽو فقير اڳڙن وارو ۽ غلام حيدر شر (مشهور شاعر) هئا. انهن کان سواءِ مير علي مراد (خيرپور رياست جو والي) به سندس عقيدتمندن مان هو.

• هن وقت تي سندس پوٽو رسول بخش ۽ امداد محمود شاه ۽ فياض جويو راڳ ڳائن ٿا. ـــ م.ب

نانڪ يوسف جي وفات

نانڪ يوسف 9۔ جمادي الاول 1269ھ مطابق 1853ع تي وفات ڪئي سندس وفات جي تاريخ سندس مشهور همعصر شاعر بيدل فقير فارسي شعر ۾ محفوظ ڪئي آهي. جنهن جي صحت تي سڀ سوانح نگار متفق آهن. اها تاريخ هيٺين ريت آهي.

اين چہ دوري ڪہ در زمان رفتہ
عارف ڪامل از جهان رفتہ
يوسف مصر جان عزيز وجود
جانب ملڪ جا ودان رفتہ
نور حق مدتي بہ پستي ماند
باز بر اوج لا مڪان رفتہ
سال وصلش خرد بجست سروش
گفت طائر بہ آشيان رفتہ
1269ھ

نانڪ يوسف جون شاديون

نانڪ يوسف ٽي شاديون ڪيون. سندس پهرين گهر واري مائي خانزادي هئي. جيڪا مائٽن مان هيس. ان کان پوءِ مائي ايمٽان ۽ مائي ڏاٽوءَ سان شادي ڪيائين. مائي ڏاٽو لاڙڪاڻي ضلعي جي لُنڊ ذات مان هئي. پهرين گهر واريءَ مان نانڪ يوسف کي اولاد ڪونہ ٿيو پر پوين ٻن گهرن مان اولاد ٿيس.

نانڪ يوسف جو اولاد ۽ شجرو

نانڪ يوسف کي چار پُٽ هئا: محمد يونس، جهنڊل، عبدالرحمان، نورالدين ۽ کيس ٻہ نياڻيون هيون. هڪ مائي غلام فاطمہ جيڪا درازن جي درگاهہ تي خواجہ نجم الدين کي ڏنائين. جيڪو سخي قبول محمد ٻئي جو والد هو (سخي قبول محمد ٻيو نانڪ يوسف جو ڏهٽو هو.) چون ٿا تہ شاديءَ کانپوءِ عمر تائين اُن نياڻيءَ جو منهن نہ ڏٺائين، ڇو تہ اها مرشد جي گهر واري ٿي چڪي هئي. ٻي نياڻي مائي ڀاڳ ڀري، نعمت الله جي پُٽ الهندي فقير کي ڏنائين. ميان نعمت الله فقير، نانڪ يوسف

جي ڀيڻ پرڻيل هو. انڪري سندس نياڻو الهندو فقير سندس ڀاڻيجو پڻ هو. الهندي فقير مان سندس ڏهٽاڻ جو سلسلو شروع ٿيو.

نانڪ يوسف جي پوٽاڻ جو شجرو

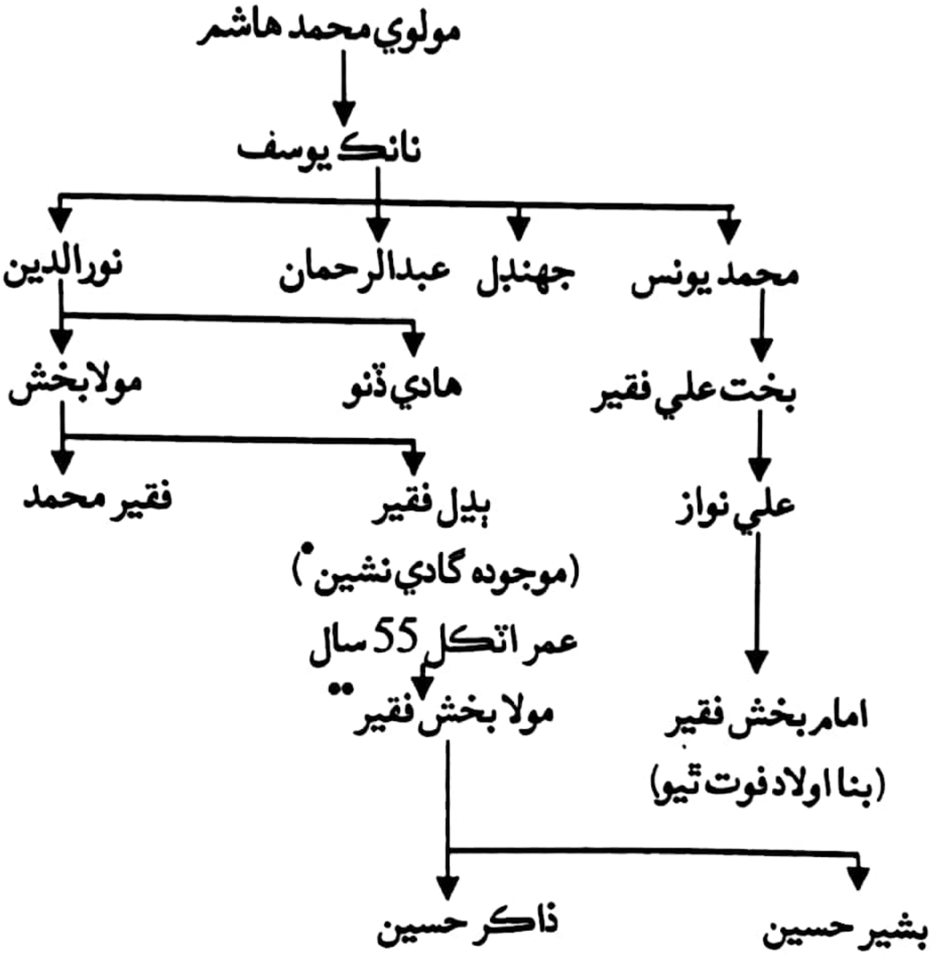
مولوي محمد هاشم
نانڪ يوسف
محمد يونس
جهنڊل
عبدالرحمان
نورالدين
بخت علي فقير
هادي ڏنو
مولابخش
علي نواز
ٻڍل فقير
(موجوده گادي نشين•)
عمر اٽڪل 55 سال
فقير محمد
امام بخش فقير
(بنا اولاد فوت ٿيو)
مولا بخش فقير••
بشير حسين
ذاڪر حسين

• ٻڍل فقير کان پوءِ سندس پٽ مولا بخش فقير گادي تي ويٺو ۽ هاڻ ان جو پٽ بشير حسين، گادي تي آهي. ـ م.ب

•• مولا بخش فقير کي ان کان پوءِ ٻه ٻيا فرزند هرهڪ تنوير حسين ۽ راسد حسين پڻ ڄاوا، جيڪي حال حيات آهن. ـ م.ب

نانک يوسف جي ڏهٽاهڻ جو شجرو

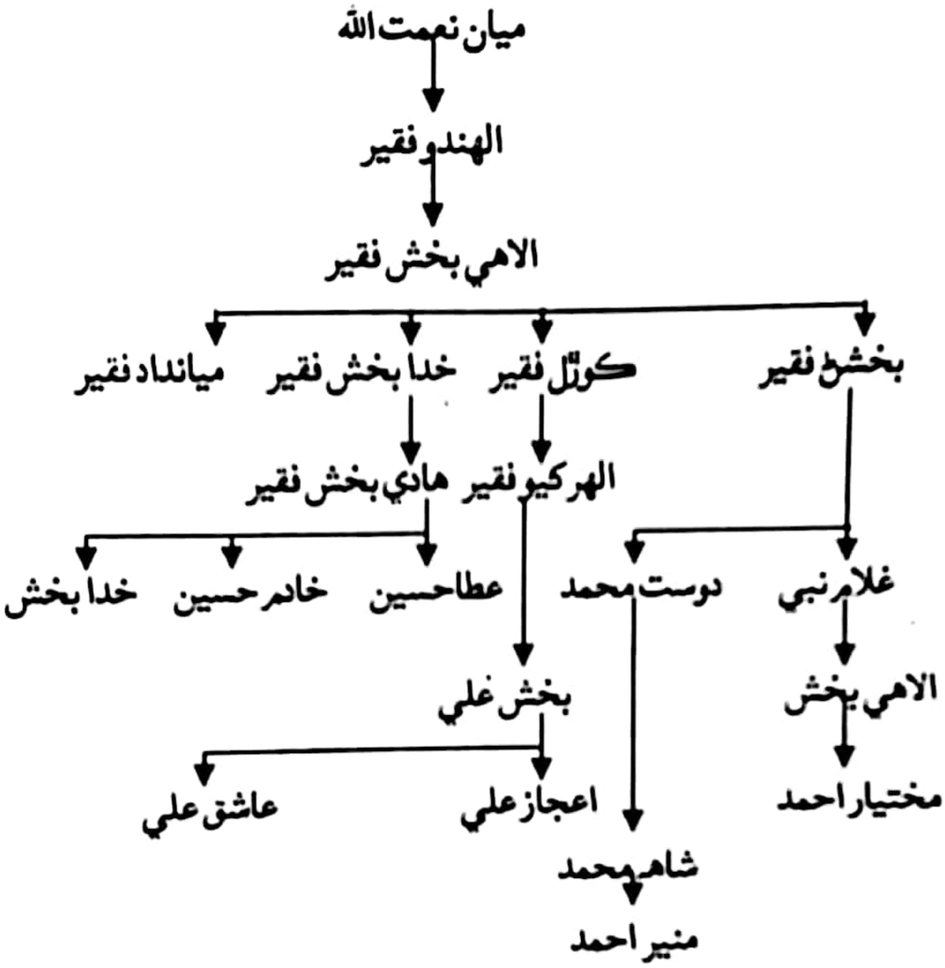
ميان نعمت الله
الهندو فقير
الاهي بخش فقير
بخشڻ فقير
کوڙل فقير
خدا بخش فقير
مياندادفقير
الهرکيو فقير
هادي بخش فقير
غلام نبي
دوست محمد
عطاحسين
خادم حسين
خدا بخش
بخش علي
الاهي بخش
مختيار احمد
اعجاز علي
عاشق علي
شاهه محمد
منير احمد

نانڪ يوسف ۽ سندس پونيرن سان ميرن جي لاڳاپن هئڻ ڪارڻ فقير صاحب جي سڄي ڳوٺ تان ڍيڙ معاف هئي ۽ درگاهه وارن کي هڪ ڪاٺ مليل هوءِ اختيار پڻ، ته جنهن کي به وڻين، ته ڪاٺ ۾ وجهن، پر هنن ڪڏهن به ڪنهن کي ڪاٺ ۾ نه وڌو. ون يونٽ تائين نانڪ يوسف جي ميلي توڙي محرم جي خرچ لاءِ رياست خيرپور جي حڪومت خرچ ڏيندي آئي. ميرن پاران فقير يوسف کي اڳڙن جي ڏکڻ ۾ ڪچي منجهه جاگير ۽ ستابي طرف پڻ جاگير مليل هئي جيڪا اڃا تائين فقير صاحب جي پونيرن کي آهي. فقير صاحب جي رهڻ واري جڳهه پڻ مير علي مراد ٺهرائي ڏني هئي. جنهن ۾ ٽي گهر آهن. هڪ فقير نانڪ يوسف لاءِ هڪ سندس پٽ ۽ هڪ سندس نياڻيءَ لاءِ

نانڪ يوسف جي گادي

نانڪ يوسف کان پوءِ سندس پٽ محمد يونس، ان کان پوءِ سندس پوٽو بخت علي فقير گاديءَ تي ويٺا. بخت علي فقير جو پٽ فقير علي نواز سندس ئي حياتيءَ ۾ فوت ٿيو ان ڪري بخت علي فقير جو پوٽو امام بخش فقير گاديءَ تي ويٺو جيڪو بنا اولاد جي گذاري ويو ۽ گادي نانڪ يوسف جي ٻئي پٽ نورالدين جي اولاد مان ٻڍل فقير کي ملي. جيڪو هن وقت گاديءَ ڌڻي آهي.

فقير صاحب جي ڏهٽاڻ مان الاهي بخش فقير ۽ سندس پٽ خدا بخش فقير ڪامل بزرگ ٿي گذريا آهن. خدا بخش، فقير نانڪ يوسف جو ڪلام گڏ ڪيو ۽ پاڻ به شاعر هو. سندس پوٽو خادم حسين نانڪ يوسف جي ڪلام جو وڏو ڄاڻو آهي ۽ اڃا تائين درگاهه تي راڳ جي محفل ۾ شامل ٿيندو آهي.

نانڪ يوسف جو ميلو

هر سال 9 جمادي الاول تي نانڪ يوسف جي ڳوٺ ۾ سندس ميلو لڳندو آهي جنهن ۾ رندي ۽ صوفياڻو ڪلام ڳايو ويندو آهي.

• هن وقت گادي تي ٻڍل فقير جو پوٽو بشير حسين آهي. م.ب

نانڪ يوسف جو زمانو

سياسي حالتون

نانڪ يوسف جو زمانو 1792ع کان 1853ع تائين آهي. نانڪ يوسف جو دؤر سياسي لحاظ کان وڏن انقلابن سان ڀريل رهيو آهي. 1792ع ۾ نانڪ يوسف جو جنم ٿيو. 1793ع ۾ سنڌ کي ٽي ٽڪر ڪيو ويو ۽ مير فتح علي خان ان ورهاڱي جو ذميوار هو. اُتر سنڌ مير سهراب خان جي حصي ۾ آئي ۽ خيرپور به ان حصي ۾ شامل هئي. ان دؤر ۾ سنڌ تي ٻه ڪاهون ٿيون. 1803ع ۾ شاهه شجاع سنڌ تي ڪاهه ڪئي ۽ ان بعد رنجيت سنگهه. 1811ع ۾ مير سهراب خان حڪومت مير رستم خان جي حوالي ڪئي ۽ 1830ع ۾ پاڻ ماڙيءَ جي دريءَ تان ڪري فوت ٿي ويو.

نانڪ يوسف جي ئي زماني ۾ انگريزن سنڌو درياهه مان فوجون لنگهايون ۽ سنڌ تي قبضي ڪرڻ جا سانباها شروع ڪيا. ان ئي دؤر ۾ مير رستم خان جي وزير کي انگريزن جي فوجي آفيسرن جي آڏو ڪرسي نه آڇي بي مانو ڪيو ويو. ان ئي دؤر ۾ مير رستم خان انگريزن ڏانهن دوستيءَ جو هٿ وڌائڻ جي ڪوشش ڪئي ۽ بکر جو قلعو کين ڏنائين. پر انگريزن جي من ۾ ڪا مدي هئي ۽ هنن سندس ننڍي ڀاءُ مير علي مراد سان سندس اڻبڻت کي استعمال ڪري، کين ويڙهايو ۽ نيٺ 1843ع ۾ مياڻيءَ جي جنگ ۾ مير علي مراد کي سنڌ جي فوجن خلاف استعمال ڪري، کيس گاديءَ تي وهاريائون ۽ سڄي اتر سنڌ بدران هاڻوڪي خيرپور ضلعي جي محدود ايراضي سندس "وفاداريءَ" جي "انعام" طور ڏنائون، جنهن جي خلاف آخر تائين مير علي مراد خان انگلنڊ جي راڻيءَ تائين، بنا ڪنهن ڪڙ تيل نڪرڻ جي درخواستون ۽ اپيلون ڪندو رهيو.

نانڪ يوسف ننڍو هو ته سنڌ ٽڪرا ٿي. هو سنڌوءَ جي ڪپ تي ويٺل هو هن انگريزن جي فوجن کي لنگهندي ڏٺو هوندو. هو ننڍو هو ته شاهه شجاع سنڌ تي ڪاهي آيو، مير رستم ۽ مير علي مراد جي اڻبڻت جو اکين ڏٺو شاهد هوندو ڇو ته راويتن موجب ننڍي کان ئي مير سندس معتقد هئا. هن انگريزن جو سنڌ جي

سياست ۾ ادا ڪيل ڪردار پڻ گهريءَ ريت مطالعو ڪيو ٿو ڀانئجي ڇو ته ڪيترن هنڌن تي سندس شعر ۾ انگريزن کي بد دعائون ڏنل آهن. هو مياڻيءَ جي جنگ ۽ سنڌ جي غلاميءَ تائين جيئرو هو ۽ مير علي مراد جي رياست قائم ڪرڻ کان پوءِ به ڏهه سال جيئرو رهيو.

ان افراتفريءَ، سازش، خانه جنگيءَ ۽ سنڌ جي ٽن ڀاڱن ۾ ڪپجڻ کان وٺي سنڌ جي مڪمل غلاميءَ ۾ اچڻ واري دؤر هن تي ضرور اثر ڇڏيو هوندو. ان مان هڪ اهو جيڪو سنڌ جي سيني صوفي شاعرن تي ملڪي حالتن جو ٿيو آهي اهو آهي سندن فراريت. سنڌ جا صوفي شاعر اڪثر ڪري حالتن جي ناسازيءَ کان لنوائيندي، تصوف جي خول ۾ پناهه وٺندا آهن. نانڪ يوسف به ائين ڪيو پر هن تي هڪ مثبت اثر به ٿيو اهو آهي انگريزن جي خلاف نفرت جو اظهار ۽ تعصب ۽ تنگ نظريءَ خلاف پرچار. نانڪ يوسف جي دؤر ۾ اهو ئي هڪ هٿيار هو جو سنڌ جا ماڻهو تنگ دلي ۽ مذهبي ڪٽر پڻو ڇڏي، انگريزن کي منهن ڏئي سگهن ها.

ادبي ماحول

نانڪ يوسف جي ادبي نيپاج لاءِ سچل سرمست جو رندي ۽ بي باڪ شاعراڻو مڪتبه فڪر ڪافي هو. هن سچل سرمست کي ڏٺو سندس معتقد ٿيو سندس خدمت ۾ رهيو ۽ نيٺ سندس قرب ۽ ويساهه حاصل ڪيائين. اها هڪ اُڀرندڙ شاعر لاءِ وڏي ۾ وڏي نعمت آهي ته ڪيس سندس دؤر جي ئي عظيم ترين شاعر جو قرب ۽ ويساهه حاصل ٿئي پر تنهن هوندي به نانڪ يوسف جي شاعريءَ جو دؤر سنڌي صوفياڻي شاعريءَ جو سونهري دؤر هو. نانڪ يوسف کان ٿورو اڳ ڪنڊڙيءَ جو روحل فقير پنهنجي هندي ۽ سنڌي شعر ۽ نثر سان ادب ۽ ٻوليءَ تي ڇاپ هڻي چڪو هو. نانڪ يوسف ننڍو هو جڏهن روحل فقير وفات ڪئي (1804ع ۾). روهڙيءَ جو بيدل سائين نانڪ يوسف جي ساڳئي سرمستي ميخاني جو پياڪ هو. شڪارپور ۾ سامي (1743_1850ع) ويدانت جي فلسفي کي سنڌي تصوف سان هم آهنگ ڪرڻ جي لاءِ سلوڪ لکي مٽ ۾ وجهندو ٿي ويو. نانڪ يوسف کي ويجهو ئي پير ڳوٺ ۾ پير علي گوهر شاهه اصغر (1816ع کان 1847ع) جون پرسوز ۽ دردناڪ ڪافيون گونجي رهيون هيون. نانڪ يوسف جي پرسان ئي خير محمد فقير هيسباڻي (وفات 1871ع) تصوف جي روايتي شاعريءَ ۾

ندرت پيدا ڪري رهيو هو. ساڳي ئي دؤر ۾ ڪجھ اڳتي هلي مصري شاهه (1828_1904ع) سنڌي ڪافيءَ کي عروج تي پهچايو. هوڏانهن خليفي گل محمد هالائيءَ (1807_1855ع)• ۽ آخوند محمد قاسم (1806_1881ع) غزل کي سنڌي شاعريءَ ۾ باقاعدي داخل ڪيو. اهو دؤر هو جنهن ۾ نانڪ يوسف ڇائو نپنو وڌو ٿيو ۽ سندس شاعري وڌي ويجهي ۽ اڳتي وڌي

نانڪ يوسف جي شاعري

نانڪ يوسف، سچل سرمست جو عقيدتمند توڙي خذمت گذار ٿي رهيو هو. سندس ذهني پرورش سچل سرمست جي ئي اثر هيٺ ٿي ۽ سندس شاعري انهيءَ رندي مڪتبئہ فڪر ۾ وڌي ويجهي، ان ڪري پنهنجي همعصر بيدل سائين وانگر، نانڪ يوسف جي شاعريءَ تي بہ سچل سائينءَ جي فڪر توڙي اسلوب جي گهري ڇاپ آهي. نانڪ يوسف نہ رڳو سچل جي اسلوب توڙي فڪر جي ڇاپ قبول ڪئي پر سرمست جي روايتن کي اسلوب توڙي فڪري لحاظ کان اڳتي وڌايو. ان لحاظ کان نانڪ يوسف سنڌي شاعريءَ ۾ اهم آهي.

سچل سرمست جو اثر

سندس شاعريءَ ۾ سچل سرمست جو اثر ڪيترن ئي طريقن سان آيو. هن سڏو سنئون پنهنجي شاعريءَ ۾ سچل سان پنهنجي عقيدت جو اظهار ڪيو آهي ۽ کيس مرشد، هادي، رهبر، يار ۽ دوست سڏيو آهي.

دوست درازين نانڪ يوسف يار ڏٺو مون ڏولي

*

نانڪ يوسف يار سچل جا آهن هٿ مٿئون

*

نانڪ يوسف نينهن نوازي، دل درين دوست درازي

*

ديس درازبن ديرا جنهن دا، هي پيتم بي در تنهن دا

• آخوند گل جي جنم ۽ وفات جو درست سنہ آهي 1784ع_ 1858ع. _م.ب

نانڪ يوسف، سچل سرمست جي ساراهه ۾ ڪيترين ئي ٻاڻيون لکيون آهن. جن ۾ سچل سرمست کي گرو ڪري سڏيو اٿائين ۽ انهن ٻاڻين جي وراڻي آهي.

واهه گرو جي شاهه درازي

سچل سرمست جي اثر جو ٻيو اهڃاڻ جيڪو اسان کي نانڪ يوسف وٽ ملي ٿو اهو آهي گهاڙيٽن جي هڪ جهڙائي. ڪيترين نانڪ يوسف جون ڪافيون انهن ساڳين گهاڙيٽن تي چيل آهن، جيڪي سچل سرمست جي ايجاد آهن ۽ اهي گهاڙيٽا سچل کان اڳ ۾ نه ٿا ملن.

آدم جس ڪا نام مولا ڪون ڪهاويگا
پريم گرو تم دام باتين برج بناويگا
(سچل سرمست)
آدم ڪس ڪا نام مولا ڪون ڪهاويگا
پريم گرو تم ڏام باتيان برهه بناويگا
(نانڪ يوسف)
انا احمد بلا ميمي آپ ڪريم رحيم رحيمي
ڪر ڪي قتلِ عام منڪر مار مناويگا
(سچل سرمست)
انا احمد بلا ميمي آپ ڪريم رحيم رحيمي
آپ ڪري قتلام منڪر مار مناويگا
(نانڪ يوسف)

هن سڄي ڪافيءَ ۾ نه رڳو گهاڙيٽو ساڳيو آهي، پر مفهوم ۽ ذري گهٽ لفظ به ساڳيا آهن. ٿي سگهي ٿو ته اها ڪافي سچل سرمست جي هجي، جنهن کي غلطيءَ وچان ڪاتبن نانڪ يوسف جي ڪلام ۾ لکي ڇڏيو هجي، پر نانڪ يوسف جي ڪلام جي نسخن ۾ ڪافيءَ جا آخري ٻه بند ٻڌائين ٿا، ته اها ڪافي نانڪ يوسف جي آهي.

هڪ بند آهي:

چوچڪ شهر درازين ٺاٺا- گر بسي اوتاري ياٺا
آپ آرياڻي ڄام- سچو نام سڏاويگا.

اهو بند سچل جي سرائڪي ڪلام ۾ پڻ آهي، پر ڪن جزوي تبديلين سان. ان ۾ سچل لاءِ عقيدت جو اظهار آهي. ظاهر آهي تہ سچل پنهنجي پاڻ سان عقيدت ظاهر ڪونہ ڪندو. نانڪ يوسف جي ڪلام جي نسخن ۾ آخري بند ٻڌائي ٿو تہ اها ڪافي نانڪ يوسف جي آهي

نانڪ يوسف عشق ٻليندا ـ هر جا اپنا حڪم هليندا
غيب الهہ الهام ـ صاحب درس دکاويگا.

سچل جي هڪ ٻي ڪافي آهي:

سر اسا ڏي آيا، وو يار عشق زوران زور پيي
مئي دا پيالا پر ڏتوئي، هوش سارا لٽ نيتوئي
ايڪ پيالا پيوڻ دي نال، دل ڪاڏا دور پيي

نانڪ يوسف چيو آهي تہ:

عشق ذاتي ڪيا هي يار، ڪيا ڪريندا ڪام پيي
آ جنهين ڪون گوش ڏيندا، پهلي تهيندا هوش نيندا
زهد تقوي ڇڏ وي يار، ڪٿ ڪفر اسلام پيي.

مٿين ٻنهين ڪافين جو ڳهاڙيٽو ساڳيو آهي ۽ نانڪ يوسف تي سرمست جي فڪر جو اثر پڌرو آهي. سچل جي ڪافي آهي:

ڪيها ڪيها چيٽڪ لاندا، رانجهن يار اسان نون

نانڪ يوسف جي ساڳي ئي تسم جي هڪ ڪافي:

تيري نينان جادو لايا، ڪيها ڪيها چيٽڪ لايا
واريان مٺن واريان

جادو لايا جادو لايا ـ بيبا انهان رنگ پريان
(سچل)

اچا رنگ لايا ڳوڙها رنگ لايا ـ يولڻ تيريان رمزان
رنگيليان رس پريان
(نانڪ يوسف)

نانڪ يوسف جي هيٺين ڪافين ۾ سچل سرمست جو رنگ جهلڪا پيو ڏئي ۽ صاف پيو ڏسجي، ته اهي ڪافيون سرمست جي اثر هيٺ لکيون ويون آهن:

غير خدا حق ناهين يار ناهين
اهو ساڳيو آهين پاڻ سڃاڻين
اچي صورت آدم ۾ ناهه لکين تو ناهين
گنگا جمنا دوارڪا ڏس، ڪعبي ڏي تو ڪاهين

پنهنجا حڪم تو پاڻ هلائين، يار آءُ ته ناهيان وچ ۾
ڪفر ۾ ڪٿ ڪافر ڪارو ڏوهه ثوابن ۾ آ نيارو
سڀ رانديون يار رسائين.

*

سو لک بازيون برهه سنڌءِ جون
ناهه لکين تو ناهين تون

*

ڪڏان ڏوهه ثواب دي ڳالهين، ڪڏهان تسبيح تالي وهوا
ڪڏان مشرڪ مومن ملحد، ڪڏان مرد موالي وهوا
ڪڏان جٽيا تلڪ لڳيندا، ڪڏان لئيندا لالي وهوا

مٿي ڏنل ڪافين جي ٽڪرن، توڙي ٻين ڪيترين سنڌي توڙي سرائڪي ڪافين مان نانڪ جي ڪلام تي، سچل جي رنديءَ ۽ سرمستيءَ جو رنگ ڇانيو پيو آهي. اهائي ٻولي، اهي ئي محاورا، اهي ئي ٻي ڊپا اظهار جا طريقا، اهي ئي مترنم ۽ والهانه رقص جي موسيقي رڪندڙ گهاڙيتا نانڪ يوسف جي ڪلام ۾ ملندا، جيڪي سڀ سچل جي شاعريءَ جا ڳڻ آهن.

سياسي حالتن جو اثر

نانڪ يوسف جنهن افراتفري ۽ غير يقيني حالتن جي دؤر ۾ پيدا ٿيو ان جو ذڪر هن کان اڳ اچي چڪو آهي. اهو دؤر سنڌ جي ورهاڱي کان وٺي سنڌ جي شڪست تائين پکڙيل آهي. ان دؤر ۾ غداريون ۽ ويساهه گهاتيون به ٿيون، ته بهادر

سورمن سرن جا سودا بہ ڪيا. نانڪ يوسف جي شاعريءَ بہ ان دؤر جو اثر قبول ڪيو. هڪ ڳالھ جيڪا چٽي ۽ پڌري آهي اها آهي نانڪ يوسف جي شاعريءَ ۾ انگريزن خلاف ڌڪار. ڪٿي اها ڌڪار سڌي سنواٽي اظهار ۾ آهي، تہ ڪٿي وري بد دعا يا پيشن گوئي جي طور تي.

نانڪ يوسف جا خيرپور جي ميرن سان سٺا ناتا هئا. روايتون آهن تہ مير علي مراد خان ننڍي عمر ۾ ئي سندس عقيدتمند ٿيو ۽ پاڻ کيس دعا ڪئي هئائين. مياڻيءَ جي لڙائيءَ وقت مير علي مراد انگريزن جي پاسي هو پر نانڪ يوسف انهن ناتن ۽ مير علي مراد جي ڏنل جاگيرن، توڙي ٻين رعايتن کي پاسيرو رکي، کليو کلايو انگريزن جي خلاف ڌڪار ظاهر ڪئي آهي. اها وڏي همت ۽ جوان مردي آهي. هن جڏهن انگريزن کي سنڌوءَ جي سير مان ويندو ڏٺو تہ چئي ڏنائين:

فوجان فرنگين سنديون گم ٿينديون منجھ غار
جي پڻ پاس انهن جي سي خارج ٿيندا خوار.

بيتن ۾ نہ رڳو فرنگين کي، پر انهن جي پاسي وڃڻ وارن کي پڻ بد دعا ڏنل آهي ۽ انهن ۾ مير علي مرا د پڻ اچي وڃي ٿو. هڪ ٻي ڪافيءَ ۾ پڻ انگريزن کي پٽي ٿو:

دشمن تنهنجا وڃي گم ٿيڻڙا، نصراني پس هاديءَ پيڻڙا
ڪامي ٿيڻڙا ڪاڻ

اهڙي هڪ ٻي ڪافي آهي:

ٿيو انگريز خراب، هاديءَ حڪم هلايو پنهنجو

شعري خصوصيتون

ايئن برابر آهي تہ نانڪ يوسف، سچل سرمست جي سرمستانہ ۽ رندانہ مڪتبهٔ فڪر جو اثر قبول ڪيو پر ان جي باوجود هو هڪ منفرد شاعر هو. هن فن ۽ فڪر ۾ ڪيترين ئي ندرتون آنديون. هن جي طرز هڪ نرالي طرز ٿي پئي. هن سچل جي شاعراڻين روايتن ۽ طور طريقن تي اڪتفا نہ ڪئي، پر انهن روايتن کي اڳتي وڌايو ۽ پنهنجو منفرد اسلوب پيدا ڪيو. نانڪ يوسف جي شاعريءَ ۾ ڪيترين اهڙيون خاص ڳالهيون ملنديون، جيڪي سندس منفرد اسلوب جي شاهدي ڏين ٿيون. سرمست جي شاعراڻي مڪتبهٔ فڪر جو هي شاگرد اڳتي هلي پنهنجي منفرد اسلوب ۽ رنگ سبب ايترو تہ مشهور ۽ مقبول ٿيو جو پوءِ ڪيترا

شاعر سندس شاعريءَ جو اثر قبول ڪرڻ لڳا. جن مان: غلام حيدر فقير شر، مينگهو فقير ۽ قائم فقير اهم آهن. نانڪ يوسف جي ڪلام ۾ شاعراڻي موسيقيءَ جو هڪ عجيب ۽ نادر قسم ٿو ملي، جيڪو ڪانئس اڳ توڙي پوءِ جي شاعرن ۾ موجود ڪونهي. البت سچل جي شاعريءَ ۾ ان جا ڪجهه اهڃاڻ ملن ٿا. اهو آهي نرت- تال. ايئن ٿو لڳي، ڄڻ اهي سٽون بيخوديءَ ۾ والهانه قسم جو سرمستي ناچ ڪندي چيون ويون آهن ۽ انهن سٽن جي لفظي اُچارن جو لاهه چاڙهه ناچ جي قدمن، طبلي جي تال، يا دهل جي آواز سان هم آهنگ ٿي ويو آهي:

ٿولي لوڪان تيڏي مئن ٿولي - روز ازل ٻوليان دي ٻولي
تاتا تاتا تيا، عشق انا الحق نگاهان

هن ڪافيءَ ۾ به والهانه رقص جي موسيقيءَ جو تاثر ملي ٿو:

تا تا عشق نچايا ڪرڪي تيان تيان
التيان سلتيان بازيان ڏيندا
مشڪل سمجهڻ ٻيان.

هيئين ٻولن لاءِ روايت آهي ته نانڪ يوسف وچ بزار ۾ چيريون پائي، نچندي ڳايا هئا. انهيءَ ڪافيءَ جي گهاڙيٽي ۾ ئي نرت تال جو اثر آهي:

وهه ديکا هي اسرار برهه بازار، تماشا پل پل ڪا وهوا
مئن جائون گي ٻلهار هماري يار، حسن ڪي جهل جهل ڪا وهوا

نانڪ يوسف جون ٻه مقبول ڪافيون به ساڳيوئي اثر رکن ٿيون:

هم گروجي هم گيان، نانڪ لڇمڻ ميرا نام

*

ڏو پڙ ۾ ڏٻو سڄن ڏو پڙ ۾ ڏٻو
عشق سندي آڙاهه ۾ ڏي تاهه ٽنگڙ ٽپو

هڪ ڪافي جيڪا رڳو لفظي ترنم جي سهاري لکي وئي آهي. ان جو مثال ڏيڻ ضروري آهي:

اگن گگن گم گرجت بوندن برشت پاويگا

ڪي ڪلام بي معنيٰ، پر مترنم لفظن تي ٻڌل آهن ڪلاسيڪي موسيقيءَ جي تراني جي طرز تي آهن جيئن:

توم توتن در تو ديد داني ـ تو ديد داني تو ديد داني
تا تم تراني
تنار پتاني تي تان نانا نونم نونم
پريم تا تي تي ٿاٿا يئي يئي تنرا تنت تار تار
تو رتي باجي ڪا نانا گهن گهن گهونم گهونم

ان ڪلام پڙهڻ سان لڳي ٿو ته نانڪ يوسف کي ڪلاسيڪي سنگيت سان گهرو لڳاءُ هو. هڪ ٻيو اهڙو ڪلام آهي:

ڪاري ڪاري رين دائون، دري درڪ نين، پيا ٻولي بين
تن تن تاري، ري پياري ري يائي
برشت برشت لرجت گرجت گهن گهاري
جهنڪت جهنڪت ڏنڪت ٿنڪت ٿن ٿنڪاري

مٿئين ڪلام ۾ ڪجهه لفظ با معني آهن، ڪجهه مهمل، پر لئي جو احساس آهي، اهڙو هڪ ٻيو ڪلام:

جهن نا جهن نا ناچ نچاوت، گاوت چغلت جاوت
مئن من ياوت يايو

*

آهي توم توم تن اندر تانا تانا
ڏي ڏي ديهه ڏيم ڏيم
ٿاٿات ٿئي پريم نچيا
گگن تو گرجت بدرت برجت ـ ماٿا جيئڙو درجت چمڪت
گجرت ڪاڪا ڪاڪا سن ڏن انحد ڏيا

۽ ائين سڄي ڪافي موسيقيءَ جي تال ۽ طبلي ۾ آواز جو تاثر ڪٿي بيٺي آهي، نانڪ يوسف ننڍي هوندي کان ئي ڌمال جو شوقين هو. ڌمال کان کيس شريعت جي پابند والد روڪيو هو. ٿي سگهي ٿو ته ان وقت ڌمال يا ناچ جو شوق سندس لاشعور ۾ دٻجي ويو هجي، جيڪو پوءِ سندس ڪلام ۾، انهي والهانه رقص جي تاثر رکندڙ شاعريءَ ۾، اوچتي من اڇل جيان، اُڀري آيو هجي. نرت تال کان پوءِ، نانڪ يوسف جي ڪلام جو ٻيو ڳڻ آهي، سندس شاعريءَ ۾ موسيقيت ”ناچ، ڌن“ جو گهرو تاثر،

نانڪ يوسف وٽ اهو لفظي سر جو تاثر پنهنجي همعصر توڙي اڳ جي شاعرن مان سيني کان اڳرو آهي. نانڪ يوسف لفظي نغمگيءَ جي باري ۾ انتها پسند آهي جو ڪٿي ڪٿي ڪيترائي مهمل ۽ بي معنيٰ لفظ رڳو موسيقيءَ جي تاثر ڏيڻ لاءِ استعمال ڪيا اٿائين. ڪٿي ته سٽن جون سٽون، بندن جا بند، تان جو سڄيون ڪافيون مهمل ۽ بي معنيٰ لفظن جو ميڙ آهن، پر اهي موسيقيت جو هڪ لطيف اثر ٿيون ڏين. ڪٿي ڪٿي قافيي مان موسيقيت جو تاثر پيدا ڪيو اٿائين جيئن:

سهڻي زلف معشوقان دي، وهه مئن دل اٽڪي
ڪنڊي ڪاري پيچ ولوول، آڪر اٽڪي مٽڪي
ڪئن انهان نون موڙي هوڙي، ڏنون سٽڪي سٽڪي
يوسف زلفان دام جهين دل ساڪين ڦٽڪي لٽڪي
ڏڙ ڏڙ ڏڙيون، چل چل چوليون، گهور ڪرن جي گهريون
حسن معشوقن فوجان چٽڪيون، بيلي طرف عشاقن پهريون

بحر لهر جان موجان ڏڙيون
پاٽهي پاڙ سان ڪڙڪا ڪڙيون
بيلي مشڪل سمجهڻ مان هي، دم هادي اسرار منهنجو

هيٺين سٽن جي نغمگي ڏاڍو اونهو تاثر ٿي ڇڏي:

بڇوهي بشيهر نپڪي پر گهٽ گهٽ ڦرڪي ڦريگا

*

سپ سکيان مون هير ڏنگي، دک نيهه برهه برسايا

*

جهڳ مڳ جهمڪي دامني، چمڪي ديهه سون دنگ لايا
بوندن جهرمر جهور جهڪور، بجلي ديک ڊرايا
گگهه گگهه گهور گروڙ ٺڪوران بادر ڪاجر ڪائي
چمن چمن ۾ پئي گلڪاري، رانجهن بين بجايا

*

هن ڪافيءَ ۾ ترنم ۽ نغمگيءَ جي عجيب ڪيفيت آهي:

آيا حضرت عشقا آيا، آيا رنڪڙا لايا هئہ
جهان نان جهوم تنانا تان تن اندر مچ مچايا هئہ
دن دن ڏنڪا نورا نيور باجن باج سنديا هئہ
انحد گهوري گهور ٽڪوران برهي باغ بنايا هئہ

هيٺين ڪلام ۾ قافئي ۾ "ڙ" جي استعمال سان موسيقيت پيدا ڪئي وئي آهي:

تن آگ لڳي جيءَ ٽڙڪي، باهہ برهہ دي پڙپڙ پڙڪي
چقمق چٽڪان ٻاهر پنيان، جهڳ مڳ جهڙ جهڙ جهڙڪي

ڪن سٽن ۾ بيساختگيءَ ۾ موسيقيءَ جو گڏيل تاثر آهي:

لايان برهہ بهاران، بادل برسن چمڪي بجلي
گهن گهن گهنگهور سيون
يونئري چونئري ويس گلابي ڪيا هي جلوا آفتابي
ڪيهي ڪيهي شور شرابي، هي اور انهان دل دڙ سيون

هن ڪافيءَ ۾ قافئي جي عجب سٽاءُ وسيلي موسيقيءَ جو تاثر قائم ڪيو ويو آهي:

دل نون تانگهہ وطن دي گهٽيري
چٽڪي چٽڪي سو چٽڪ رهي
سوز فراقئون آهان آهان- زلف معشوقان وچ نگاهان
لٽڪي لٽڪي سو لٽڪ رهي

۽ سڄي ڪافيءَ تي قافئي جي اهو عجب سٽاءُ نغمگيءَ جو اثر ٿو ڇڏي

نانڪ يوسف وٽ موسيقيت جو هڪ ٻيو قسم آهي، اهو انوکو بہ آهي تہ عجيب پڻ. اهو آهي "ذڪر جو ترنم" ذڪر ڪرڻ وقت ذاڪر "الله هو"، "هو هو" جو ورد ڪندا آهن.

نانڪ يوسف هڪ ڪافيءَ ۾ انهيءَ ذڪر جي لئي کي جهٽڻ جي ڪوشش ڪئي آهي:

الله هو الله هو الله هو هو هو هو
حرف الله وچ هو سچائي دل دريا ڏو ڏو ڏو
چاتي ماتي دم نہ مانداٽا دم دم نال گهو گهو گهو

نانڪ يوسف جي ڪلام جو ٽيون ڳڻ آهي، قافئي ۾ لفظن جي تڪرار تي وڌيڪ زور ڏيڻ، ۽ ان شعر ۾ بيساختگي، بي اختياري ۽ ترنم جو اثر پيدا ڪرڻ. اها خصوصيت ٻين سنڌي شاعرن وٽ نه آهي، پر نانڪ يوسف کان اڳ رڳو ان جا اهڃاڻ ملن ٿا. نانڪ يوسف وٽ ان جا ايترا ته گهڻا مثال آهن، جو سندس سڄي شاعريءَ تي ان جو اثر ڇانيو پيو آهي. نانڪ يوسف کان پوءِ ايندڙ شاعرن وٽ به ان قسم جو ڪلام ڪٿي ملي ٿو.

هڪ ڪافي آهي:

پالڻا هئه ننگ پالڻا هئه محبوبا ننگ پالڻا هئه
وو نماڻيان داري غريبان داري
روز ازل ڪنون مئن نماڻي، در تيڏي تي آ وڪاڻي
نالڻا شوقئون دل نالڻا هئه

سڄي ڪافيءَ ۾ پالڻا، نالڻا ۽ اهڙن ٻين قافين جو ورجاءُ آهي:

سهيون ڪيها ڪيها ڪيها
عشق الهه شهزور وکيندا۔ زور وکيندا
اول جسم دي پل۔ سر سٽيندا شهه وچ نيندا
هي ايها ايها ايها، جور جفا جور وکيندا

هيٺين ڪافيءَ ۾ قافيي "حال" ۽ ان کان پوءِ "حالڻا" ۽ ساڳي طرح ٻين قافين جي استعمال مان پيدا ٿيندڙ تاثر ڏسو:

قول يلا تون اپالي مال پال پالڻا
معلوم تجهه ڪون همارا حال حال حالڻا
صاحب سانچي تم هو مانجي تيري وئي
سات ميري تم ڪمار فار وال فالنا

هن ڪافيءَ ۾ قافيي جي ٽڪر جي ڪيفيت ڏسو:

آتما عشق غيبئون ٻولي ٻولي لولي
اولي لهرلي جاوان
ظاهر باطن حق هادي حق سچ سبحاتا سوڪ ڳيا شڪ
اولي نهين او يار ٻيٺا چولي چولي چولي
اولي، گهولي جاوار .

⁂

هن ڪافيءَ ۾ ٻه هڪ انوکو قافيو آهي ۽ ان جو انوکو ورجاءُ آهي:

سهڻيان دي نين ڪريندي، ديکو ٺڳڙي ٺڳڙي
دل اڳڙي

نانڪ يوسف جي ڪافيءَ ۾ هڪ ٻئي انوکي قافيي جو مثال ڏسو:

گم هوڪي ويک نظارا، آپ سارا، محبوب ڪي صورت ۾
برهين بيخود هوڪي، جند جان ڪنون هٿ ڌوڪي
پڇي مارين نينهن دا نعرا، اناالحق وارا محبوب ڪي صورت ۾

انهيءَ قافيي جي بي ساخته ورجاءَ جا ڪيترائي مثال ڏيئي سگهجن ٿا. نانڪ يوسف جو اهو اسلوب ٻه منفرد آهي. نانڪ يوسف جي ڪيترين ئي ڪافين جي استائي تمام ڊگهي ٿيو وڃي. نانڪ يوسف جي ڪافين جي استاين جيتريون ڊگهيون استايون شايد ئي ٻين شاعرن جي ڪافين ۾ لڀن.

نانڪ يوسف جي ڪلام جا گهاڙيٽا گهڻو ڪري اهي ئي آهن، جيڪي سچل جي ڪافين جا آهن، پر تنهن هوندي ٻه نانڪ يوسف جي ڪافين جون ڊگهيون استايون سندس گهاڙيٽن کي نواڻ ٿيون ڏين.

نانڪ يوسف جي ڪلام جو هڪ گهاڙيٽو آهي "ٻاڻي" اهڙيون ساٺيڪو ڪن ٻاڻيون سندس ڪلام ۾ آهن ۽ انهن جي ٻولي صاف هندي ناهي، پر هندي آميز سرائڪي يا سنڌي آهي. انهن ۾ هڪ ڳالهه نئين آهي، اها آهي بحر جي تبديلي. گهڻو ڪري سيئي ٻاڻيون هڪ ئي وراڻيءَ واريون آهن جيڪا آهي "واهه گروجي شاهه درازي" ۽ انهيءَ کان پوءِ مثنويءَ جي قافيي جي ترڪيب استعمال ڪيل آهي. جنهن ۾ هر ٻه سٽون هم قافيه آهن. بند کان پوءِ وري ساڳي وراڻي ورجائي ٿي وڃي. ان ۾ ڪٿي ڪٿي ساڳيو بحر "واهه گروجي شاهه درازي" آهي، ۽ ڪٿي ڪٿي مختلف بحر استعمال ڪيل آهي جيئن:

مانگه ۾ رب جهات آپ نفي اثبات
لهر بحر ڪي لات ويک سچي ثبات

۽ ان کان پوءِ وري ساڳي وراڻي آيل آهي. اهو سنڌي شاعريءَ ۾ هڪ نئون نڪور تجربو آهي.

نانڪ يوسف بہ سچل سرمست وانگر فارسي بحر وزن جي اثر هيٺ، قافيي جي غزل واري سٽاءَ تي ڪلام چيو آهي، پر ان ۾ ڪي بحر اهڙا استعمال ڪيا اٿائين، جيڪي سچل سرمست وٽ نٿا ملن جيئن:

دم دم اسان ڏي دل تي سڄڻان ديان ڳلهيان
يڪ خيال ياد مئن نون محبوب واليان

سچل سرمست بہ هيٺيون وزن استعمال ڪيو آهي پر، ان ۾ رڪن جو تعداد ۽ مستزاد جو نمونو نانڪ جي نواڻ آهي:

پرين پانهنجي رحم سان تار تارن
اجارن سيهہ دل مهر مؤن نهارن
پسي پس پلن ڪئون تہ آخر پلائي

هن ڪلام ۾ ڪافيي جو استعمال ۽ تڪرار وڻندڙ آهي.

هئہ هئہ اسين نہ ڄاڻون چا تان ٿيو ٿيو
هن دل ڪي درد کهڙو ويڙهي ويو ويو

نانڪ يوسف جي ڪلام ۾ سنڌي شاعريءَ جون صوفياڻيون روايتون موجود آهن، پر هن تصوف جي پيچيدگين کي شاعريءَ ۾ آڻڻ لاءِ پراڻا ۽ روايتي طريقا بہ استعمال ڪيا آهن، تہ پنهنجي لاءِ نت نوان رستا پڻ گهڙيا آهن.

شاهہ عنايت، شاهہ لطيف، سچل سرمست ۽ ٻين شاعرن ”سامي“، ”گور ڪنات“، ”گنگا“ ۽ ”رام“ جا اهڃاڻ هندي شاعري توڙي ديومالا مان کنيا آهن، پر نانڪ يوسف انهن سڀني اهڃاڻن کي استعمال ڪندي بہ سکن جي مذهب مان شاعراڻا اهڃاڻ چونڊيا آهن. هن جي شاعريءَ تي اهو اثر سنڌس امرتسر جي سفر جو ٿو ڀانئجي. سبندس ڪي شعر روايتي اهڃاڻ وارا آهن. جيئن تہ:

ڪاٿي مورک مسخرو سو خلق کلائي
ڪاٿي دانهہ درس آ ڪٿي هنر هلائي
ڪاٿي اناالحق جا ٿو طبل وڄائي
مرسل صورت سيڪا توڙي تلک لڳائي

*

ڪاڏي گنگا جمنا دوارا ڪاڏي طرف ڪعبي ٿو ڪاهين تون

انهن روايتي اناالحق ۽ ڪعبي، گنگا جمنا جي اهڃاڻن کان اڳتي هلي، سندس شعر تي امرتسر جي سفر جو اثر اجهو هيئن ظاهر ٿو ٿئي:

گرو گوبند تئون ٻلهاري جس گيان بتايو وهوا
ستگرو ستگر ڪي ڄاڻي، ڄاڻڻهار گروهر ٻاڻي
يائي گروڪي ريت پياري تس ڏيان لڳايو وهوا

❊

نانڪ يوسف يار غريبي، واٽ وٺڻ ويچار
ڏيان سچي گرچرنين لايو حاضر همدم يار

❊

آ پن پنج تت برما، آ پن چاري گوبند پياري جي
ميخانہ بت خانہ ڪعبہ گنگا ٺاڪر دواري جي
يائي عشق بنا دل ايوڳي، توڙي ڪاشي جمنا جاسي

ٻاڻين ۾ چوي ٿو:

نانڪ ڪهتا وينتي، ستگر ڪي ٻرساءِ
وچن گروڪا ڪهون گي، آڳي سنگت ساءِ
وچن گروڪا سانچ هئي، سانچا من ٻرساھ
سانچ مئن نون ري سڪي، سانچي ڪا سچ راھ

هن ڪلام ۾ شيام جو اهڃاڻ آهي:

همدم حڪم سناويگا شيام سندر ڪي پار وهي منجھ
لحمڪ لحمي، دمڪ دمي، ڪهيا ڪؤن سناويگا
نانڪ يوسف يار دمادم، اناحق ناد بجاويگا

مٿئين ڪلام ۾ شيام جو اهڃاڻ بہ آهي تہ ”لحمڪ لحمي“ ۽ ”دمڪ دمي“ جهڙيون صوفياڻيون رمزون بہ آهن. هندي شاعري جي روايتن کي سنڌي تصوف سان هم آهنگ ڪيو ويو آهي.

هڪ ٻئي ڪلام ۾ آهي:

ستگران ڪي مئن دامن لڳڙي
گرمک سانچي وانچا

هڪ ڪلام ۾ بندرابن جو ذڪر آهي:

اي بابو بندرابن ۾ بئنسري باجي ري
گگن گر جي ري

هڪ ڪافيءَ ۾ سڌو سنئون ٿو چوي:

پائي رام رام ٻولو ڪي ڪتي هون ڪون هون؟

⁂

رام سمر پرڀات، ميري رام سمر پرڀات

مطلب ته نانڪ يوسف جي ڪلام ۾ ڪيتريون ئي اهڙيون خاصيتون ملن ٿيون، جيڪي الڳ اسلوب هئڻ جي ثابتي آهن ۽ نانڪ يوسف کي هڪ منفرد ۽ صاحب طرز شاعر بنائين ٿيون. ٽلهي ليکي اهي آهن ”ناچ تال“، ”لفظن جي موسيقي“، ”قافيي جو ورجاءُ“ سان شعر ۾ زور پيدا ڪرڻ ڏکيون استايون، ڪي نوان گهاڙيٽا، سندس شاعريءَ تي هندي شاعريءَ ۽ سکن جي ٻاڻن جو اثر. انهن منفرد خصوصيتن کان سواءِ هر وڏي شاعر وانگر پنهنجي ذاتي مشاهدي جي فنڪارانه اظهار جا سٺا مثال ٿا ملن، جيڪي سندس شاعريءَ ۾ اصليت ۽ انفراديت جو ثبوت آهن.

پائي ڪڙي ڳل ڳاري، در تيڏي يار سهٽا
ڪل الايو ناگهنڊ پايو نال اسان يڪ واري

هن شعر ۾ ”ناگهنڊ پايو“ انفرادي اظهار آهي. هڪ بيت ۾ مقامي ماحول جي کهڙي نه چٽي عڪاسي ٿو ڪري:

سڱر پڪا ڪنپ ٻو ڪڙا ڪتو ڪنپيون ڪيڙان چوڪڙا

يا هڪ ٻي سٽ آهي:

داٽي ڪيڏو درد اٿاريو ڦٽي ٽيئڙا ڦارون سي

”ڦٽي ڦارون ٽيڻ“ جو محاورو به انوکو آهي. هڪ هنڌ نهٽائيءَ جو عجيب اظهار آهي:

ڪيڙ پڳتي مست ممولي- ناچو نٽڪي باندر ڀولي
مٺن تيريان تون اولي گهولي- سرڙا گهول گهمايا هٺ

نانڪ يوسف جو ڪافي ڪلام قلمي نسخن ۾ ريختي جي عنوان سان آيل آهي ۽ ڪجهه ڪلام هندي چيو وڃي ٿو. ان مان اڪثر مليل جليل زبان ۾ آهي، جنهن ۾ فارسي، سرائيڪي، هندي ۽ پنجابي ٻولين جي آميزش آهي.

نانڪ يوسف جي هڪ ڪافي بلوچي زبان ۾ به ملي آهي. ٿي سگهي ٿو ته فقير صاحب جو بلوچي ۾ وڌيڪ ڪلام به هجي، ڇاڪاڻ ته سندس اباڻو ديس بلوچستان هو. نانڪ يوسف جو ڪجهه ڪلام گهٽ ڪري بحر، وزن يا گهاڙيٽن تي پورو ناهي ۽ ڪيترائي لفظ مهمل ۽ بي معنيٰ لڳن ٿا.

ائين به ٿي سگهي ٿو ته اهي ٻولين نه ڄاڻندڙ ڪاتبن لکيا آهن، ان ڪري صحيح صورتخطي نه هئڻ سبب اهي وزن بحر يا گهاڙيٽي ۾ پورا نه آيا آهن ۽ معنيٰ نه ڄاڻڻ ڪري مهما ۽ بي معني لفظ شامل ٿي ويا آهن. پر تڏهن به اهي هن نسخي ۾ شامل ڪيا ويا آهن، جيئن ضايع ٿيڻ کان بچي وڃن.

اهڙن چند ڪلامن ڪي ڇڏي، نانڪ يوسف جو باقي ڪلام پڪو پختو لفظي ۽ معنوي خوبين سان ڀريل، ڪيترين ئي ندرتن سان سينگاريل، سر مستانه ۽ والهانه بي اختياريءَ سان چيل آهي.

نانڪ يوسف جي ڪلام ۾ اهي سڀ خوبيون آهن جيڪي هڪ وڏي، صاحب طرز صوفي شاعر جي شعر ۾ هئڻ گهرجن.

نانڪ يوسف جي انهن خوبين تي نظر ڪندي اهو محسوس ٿو ٿئي، ته سرمستي سرچشمي جو هي رند شاعر، پنهنجي دؤر ۽ همعصرن ۾ سيني کان اڳرو هو ۽ سندس مقام سنڌي صوفياڻي ڪلاسيڪي شاعريءَ ۾ اهم آهي.

نانڪ يوسف جي ڪلام جا نسخا

ماستر محمد موسيٰ سومري جو بياض

هي بياض سن 1901ع ڌاري لکيو ويو جيڪو زبون حالت ۾ محترم خادم حسين عباسيءَ کان مليو. هي بياض 413 صفحي کان شروع آهي ۽ اڳيان ورق ڦاٽل اٿس. هن بياض ۾ نانڪ يوسف کان سواءِ ٻين شاعرن جهڙوڪ: شاهه لطيف، سچل سرمست، بيدل، بيڪس، شاهه نصير، روحل فقير، دريا خان، مراد فقير، صوفي خير محمد هيسباڻي، عثمان سانگي، چتو سانگي، غلام حيدر شر، مينگهو شر، قائم فقير شر ۽ ڪيترن ئي ٻين شاعرن جو ڪلام پڻ آهي.

ماستر عبدالوهاب شر وارو نسخو

هي نسخو ماستر درگاهي فقير چني 1359هه ۾ لکيو. هن نسخي ۾ ڪل 535 ڪافيون آهن. هن نسخي جا ٻه پهريان ورق ڦاٽل آهن ۽ ڪافي نمبر 154 کان شروع ٿئي ٿو. هن ۾ ڪتابت جون ڪيئي چُڪون آهن.

غلام علي مغل وارو نسخو

هي نسخو خليفي هادي بخش شڪارپوريءَ واري نسخي مان اُتاريل آهي جيڪو سڀ کان آڳاٽو ۽ معتبر نسخو هيو ان ڪري اهو نسخو نانڪ يوسف جي ڪلام جو صحيح ۽ معتبر ماخذ آهي. اهو نسخو 1927ع ۾ اتاريو ويو.

خادم حسين عباسيءَ وارو نسخو

هي نسخو فقير خدا بخش عباسيءَ جي نسخي تان ورتل آهي، جيڪو سندس پوٽي خادم حسين عباسي اتاريو. خادم حسين عباسي، نانڪ يوسف جي ڪلام جو وڏو ڄاڻو آهي ۽ کيس نانڪ يوسف جو اڪثر ڪلام برزبان ياد آهي، ان ڪري هي نسخو به ڀروسي جهڙو آهي.

عبدالرحمان تنئي وارو نسخو

هن نسخي تي بہ ڪافي محنت ٿيل آهي ۽ محترم عبدالرحمان تنئي سنڌي سرائڪي ۾ ريختو ڪلام ڌار ڪري لکيو آهي ۽ روايتن تي مشتمل سوانح عمري پڻ لکي آهي. پر هن نسخي ۾ ڪلام گهٽ آهن.

عطا محمد حاميءَ وارو نسخو

هي نسخو هوبهو عبدالرحمان تنئي واري نسخي جهڙو آهي ۽ ڪلام پڻ ساڳي ئي نموني ترتيب ڏنل آهي.

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ جو گڏ ڪيل مواد

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ ڪيترين ئي ڪافين کي فقير خدا بخش عباسيءَ واري نسخي تان سوڌي سنواري لکيو آهي. اهو مواد محترم خادم حسين عباسيءَ ۽ ماستر محمد بخش سومري مهرباني ڪري مون کي ڏنو.

ماستر محمد حسين ڀٽيءَ وارو بياض

هي بياض بہ ڪافي پراڻو ٿو ڀانئجي ۽ ان تي تاريخ لڳل ڪانہ آهي. ان ۾ نانک يوسف، هيمن، بيدل ۽ ٻين سچل سرمست جي طالبن جو ڪلام آهي.

موجوده نسخو انهن سڀني سرچشمن کي ڀيٽي ترتيب ڏنو ويو آهي. مختلف نسخن مان جيڪا پڙهڻي مناسب ۽ صحيح لڳي اها اختيار ڪئي وئي آهي. حاشيي ۾ مختلف پڙهڻيون نہ ڏنيون ويون آهن. جو ان سان پڙهندڙ کي مونجهارو ٿو ٿئي ۽ معياري متن جو تصور ختم ٿي ٿو وڃي.

سنڌي بيت

اک وچڙي مک سان، بندوق ڪيو تڪاءِ،
ڪوڙا سپ ڪري پيا، سچن لڌو بقاءِ،
لوڪان منجهه لقاءِ، ٿيو نيڙي يوسف يار جا.

⁂

ائين پڻ پنڌ الله جو ابتي سستي سيج،
پوءِ وسڻ کي ويجهڙو بک ۾ پائنس رج،
پنلبڻ پائي ڪانڪا، سيڪا پائي جج،
درد ورهه ريءَ وانڱي، ڏوڙ ڏرم ۾ پيچ،
نانڪ اکين اڄ، آهي يوسف يارن هڪڙي

⁂

اڄ اکين کي آءِ نانڪ .عين محمد،
سمجهي ڏس اندر ۾ معني، نانڪ نالو ناءِ،
نفي اثبات ونڃ تون، نيڻئون زير زبر دل لاءِ،
وفي انفسڪم فرقانئون، بر حق قول خداءِ،
يوسف ياري آءِ مرشد نيڻن نينهڙي

⁂

اڄڻو ڇاتو جن، ڏک ڏيئي ڏس ڏيل کي،
سور اٿاريو سرت کي ساز سريا من تن،
بيخود بحر عميق ۾، تا ڪوڙين ڪيرت ڪن،
دل دردئون واجهه وجهن، نانڪ يوسف يار جا.

*

اڄڻ سڄڻ آهيان، ڪوڙين عيب اندر
تون سرپوش سچا ڏٺي، تون والي آن هر پر،
عاشق عاجز تو مٺي، هجين گهوٽ سدا تون گهر،
توريءَ اقرب اوڏڙو مون دل ناهه مگر،
جاني هن جمروت ڪئون توبه تائب اپر،
يوسف ياري سر، مرشد شهر دراز ۾.

*

اديون عشق الله جو شال هجي سڪ سر،
دعا ڪيو مون جيڏيون، روزان روز اپر،
گهوٽ اچي مون گهر، هي سرگهوران گهوريان.

*

ابتڙي اوڙاهه ۾ جيڪو اڇلي آپ،
جو آپو اوڙاهه ۾ سور نه تنهن کي تاپ،
يوسف ايءُ سراپ، آيو عشق عجيب جو.

*

ابتڙي اوڙاهه مان جيڪو ڪڍندو ڪر
اونهو سر الله جو سو پڻ پروڙيندو پر،
يوسف يار اڏر ڏاڍو پنهنجو پاڻ ڪئون.

*

آءٌ ته گهوري ان تئون محبت موهيا جي
لکن منجهئون لئون وارا، لعل ليندا ڪي.
آسڻ ان سورن ۾، هردم هوندا سي،
يوسف يار سيي، عاشق ويا اوڏهين.

*

مون تن جنجي تار، سي تار ڪشن ٽا تار مئون،
قلب ته ڪش معشوق جي، ساهن ڳٽڙي سار

عمر اجائي ائين وڃي ٿي غفلت منجهه گذار
هي تان ڪاٿي ڪونه ڪو جيءُ جڳائن يار
تنهن هردم سار سنڀار آهي نانڪ يوسف يار کي

⁂

گوندر تون گلزار تنهن جي رمزين ڪو رهي
اندر ٻاهر سوجهرو برهه بسنت بهار
نانڪ يوسف يار هڪ تون گهرجين دوست مون

⁂

گوندر گذارين ڪڇن ڪنهن سان ڪين ڪي
ڳالهه پروڙي ڳجهه جي هئه هنجون هارين
نانڪ نهارين يوسف راهه رسول جو

⁂

گوندر گڏ عقل ڪڏهن ڏٺوسين ڪونه ڪو
ڀڄي عشق عقل کي ٻڌجي ويو ڪلڪل
اندر ٻاهر آهه سو ٻول نه ٻئي ڪنهن پل
نانڪ نينهن اصل يوسف ياري يار جي

⁂

جو ڄاتو سو ناهه آهي منهن مقابل سپرين
ڄاڻ پراهون پاڻ کئون ڏيهه ڏٺو جن ڏاهه
ساڙج سرت اجاڙيا ڏيئي برهه جي باهه
نانڪ يوسف ناهه يار چوڻ کئون اوڏڙو

⁂

پري پيريءَ جو ٿئين بزرگيءَ کئون بر
ڇڏي تسبيح تال جي گهير عشق جو گهر
دور دڪانن کئون رهين سمجهه سريءَ جو سر
مڪر مصلا گوڏڙيون ظاهر اٿي ضرر
ٻيا سڀ ساڙ فڪر نانڪ يوسف يار ريءَ

*

عاشق ان احوال ۾، ناهي تفاوت تر،
”خلق الاشياءَ فهو عينها“، پاڻئون سڃاڻج پر،
دل ڏسي ديوار مئون، وٺي نانءُ نگر،
ڳالهه سچي سچ يار جي، عاشق نه ڀانئج ار،
آهي منجهي ئي مر، نانڪ يوسف يار جو.

*

تو ۾ تنهنجو تال، ساز وڄائين، سرت جا،
ساڙج سرت عقل جي، عاشق وٽ احوال،
طلسم سير ڏسڻ ۾ نقش رنگي رهوال،
موهيا موهه عميق ڪي سرت عقل سر حال،
هي هڪڙو خاص خيال، نانڪ يوسف يار جو.

*

مون ۾ عيب عميق، تون ڏاتار ڏڏن جو
هادي هدايت جو ڏٺي، راحم رمز رفيق
تڪيو تو ريءَ ناهه ڪو توڪل شاهه شفيق،
يوسف يار حقيق، تنهن جا موهن مرڪ مون.

*

مون ۾ عيب اپار، آهن اڪيچار ڪي،
ناهي ڳاڻاٽو ڳڻيان، بديون بي شمار،
پاڻ نه ڀانئيان پانهنجو تر نه تو ريءَ وار،
هئڻ تنهنجو تون سدا، آهين بسنت بهار،
تون هنسين تون روئين، ٿو گويا تون گفتار،
نانڪ يوسف يار، تو ريءَ تڪيو ناهه ڪو.

*

مون ۾ عيب ائين، چوڻ چارو ناهه ڪو
پوڙيون پر تقصير جون، ڪيون معاف ميين.

توکي پرتو سڀ پرين، جاني يار جئين،
يوسف يار ڏئين، دلاسو دلگير کي

* * *

عيبدار اڄاڻ آءُ پڻ آهيان اي ميان!
هر نقطي هر حرف ۾، تون پرين آهين پاڻ
مون من موهي مست ڪيو، سندو روح رهاڻ
مڪا مسجدون مڙهيون، سڀ تنهنجا سير سٿاڻ
سچا يوسف ساڻ يار نه توريءَ ڪو ٻيو.

* * *

عاشق ٿيو نه اداس، اسين توسان آهيون،
دم دم تنهنجي درد جو هت ناهه نهان ڪو ساس،
آهيون دل عشاق جي، ڏس پاس مؤن انفاس،
يوسف هڏ رت ماس، آهي يار يارانو هيڪڙو.

* * *

عاشق ۽ معشوق جو آهي ياراڻو هڪ،
آيو عاشق نانءُ ۾، خود ڪري لڪوٽي لڪ،
تان ويهي مور نه وڪ، ڪر يوسف نالان نينهن جون.

* * *

دم دم نالان نينهن جون، خوش محبوبن من،
صبر صلاح عقل جي، غازي گوش نه ڪن،
صلح صلاحان ظاهري، ٻنهي جهانن ٻن
عشق اصل ڪؤن هيڪڙو بي رنگ صورت جن،
عشق اجهاڳ اندر ۾، ٿي هي سر سمجهو ڪن،
سي ٻيئي ڏيئي ٻن، ٿيا گم يوسف يار ۾.

* * *

مالڪ ملڪ ميان، هادي هيٽن جو ڏٽي
هيٽي حال اوهان ٻري، دم دم آهه عيان،

تہ هجان هميشه تيڏڙي، حاضر منجهه هِنيان،
هئڻ هلڻ من جو تنهنجي توهه جيان
تو ريءَ محض ميان، هيڻن هادي ناهه ڪو.

*

مسڪينن مدام، آهي هادي هيڻن عربي
شافع شاهه عشق جو، آهي در درازين دام،
ياور يار يتيم جو آ مير محمد ڄام،
سو سو تنهنجي پار ڏي، يوسف ساهه سلام،
نانڪ ناهي نام، ڪلمي ڳوليو ڳالهڙي

*

تون هادي همراز، آن دائم دردمندن جو
تو ريءَ وس نہ واهه ڪا، هر قبلي هر باز،
ننگيون ابرو اوچتو، ڪري عشق سندو آغاز،
کستوريون خوشبوءِ تي، مشقؤن شهر دراز،
نانڪ يوسف ساز، يڪ يار اوهان جي عشق جو.

*

عاشق پاڻ اڏار، اوڪي پاند نہ وچ اچين تون،
خيال هاديءَ مهديءَ ڪئون، مستيءَ منجهه مچين تون،
راتيان ڏينهان اندر اهائي، پرين پرت پچين تون،
پاڻ نہ ڄاڻج حق سڃاڻج، نگهه رنگ رچين تون،
رک نگاهه ۾، گام نہ گل گچين تون،
پير مغان جي در تي يوسف، نانڪ نينهن نچين تون.

*

ليڪن ليڪو ناهه ڪو عشق اٽانگو پنڌ،
نفي لنگهي اثبات ڪئون، اڳيان راهه برهه جو رند،
ڪسندي ڪسجن ڪينڪي، هيٺؤن ڪاتيءَ ڪنڌ،
حق سان هلي نہ ڪنهن جو فڪل فريب نہ ڦند،
سوجهي لهن سنڌ، نانڪ يوسف يار جو.

⁂

جي وهان ٿي وير ۾ تان ٿئي ٿو هي نہ ٿڪاءِ
وير ورائي سير ۾ اونهو عشق لقاءِ
هي پڻ رهي ڪونہ ڪو جي سارو تو تان سماءَ
وڻ وڻ وائي هيڪڙي پرينءَ جو پڙلاءُ
نانڪ يوسف نانءُ بلڪل پنهنجو پاڻ ۾

⁂

سلڻ آهي ساهہ کي ڳالهہ اڻانگو ڳجهہ
پنهنجو پرجهج پاڻ ۾ ڏس ڪٿي تان ڳجهہ
رمز هڪا رک روح ۾ راهہ نہ ٻئي ڪنهن رجهہ
ٻولي ٻي نہ ٻجهہ نانڪ يوسف يار ريءَ

⁂

ليڪن ليکو ناهہ ڪو اُلٽو برهہ بيانِ
دم دم دل ۾ دانهڙيونِ اڏما درد ديوانِ
لاالله ڪئون اڳي عشاقنِ جوش جبر جولانِ
ساڻ شمشير عشقِ ديو مارن دوفانِ
ڪل يوم هو في شانِ عشق الهہ نئون شانِ
ڪوڙين ٿيا قربانِ نانڪ يوسف يار تانِ

⁂

غم وهم اندوهہ ۾ ٿا عاشق گذارينِ
سندي پرينءَ پار ڏيِ نرتئون نهارينِ
هنجڙيون هارينِ رويون رويون رت ڦڙا.

⁂

سڪ جني جي ساهہ ڪيِ سندي سپرينِ
هڪ ٿيا سي هڏ ۾ ڏئي ٻيائي ٻنِ
محبت رکيائون منِ واصل ٿيا وحدت ۾

⁂

سڪ جني جي ساهه کي، سي پڻ سچاتا،
ڪڇن ڪنهن سان ڪينڪي، وحدت منجهه وطن،
مرد سيئي مرڪن، جن کي عشق الله جو.

⁂

نماڻيءَ جي نجهري، آڻيندن الله،
جن جي جولان ۾ اٺئي پهر ارواح،
دلبر تون داناهه مهر ڪندين مسڪين تي.

⁂

محبوبن جي مهر ۾ عاشق سدا بهار،
پرينءَ هيئن فرمايو، ونگو نه تن جو وار،
حاضر ناظر آهيون، هِت هُت نور نظار،
وهو معڪم اينما ڪنتم، دل ۾ پس ديدار،
گم ڪر هستي حال ۾، عشق سندو اسرار،
يوسف سچو يار، سو جو پاڻ نه ڄاڻندو.

⁂

ڄاڻ پنهنجو پاڻ کي، هيءَ خرابي بس،
ڪير هلي چلڻ ۾، رمز اها ڏس ڏس،
خالق آهي خلق ۾، حڪم نه ڪنهن وس،
ڳالهه ڳجهي ڳجهه عشق جو، آهي عاشقن گس،
ديي دوئيءَ کي دس، يوسف يار جئين سدا.

⁂

تحقيقئون تڪرار، تون آهين تون ٿو وسين،
هر صورت ۾ سپرين، آهي سندو اِسرار،
بر ٿر باغ بهاريا، سهڻو سڀ سينگار،
پرتوو پرين تنهنجو جيئن سورج جو جهلڪار،
يوسف دل ديدار، هادي هر دم ٿو وسين.

❋

مان مان تون تون ۾ تون هين تون هين تار،
ملڪ فلڪ آ خلق ۾ گويا تو گفتگار،
يوسف سمجهيو يار، توهؤن توکي تو پرين.

❋

ول چل ڪيون ڪهڙا، تو پهرين پوشاڪون
هو هوا مؤن الف ٿئين، آدم دم خاڪئون،
سڀ ڪنهن صورت سوجهرو، ٿيو نورنبي پاڪئون،
احمد احمد آن تون، لائق لولاڪئون،
اندر اوطاقون، يوسف يار اوهان جون.

❋

هرڪو ڳولي اُن کي عاشق ڳولن رب،
دنيا ڏوتيءَ جي ولوڙيا، ڪارا تن قلب،
سارو ان مطلب، جي يوسف هوندا يار سان.

❋

جيئن جيئن ڳولن اُن کي آهي الله ڳولن تيئن،
ونحن اقرب اوڏڙو آهي الله دل جينءَ سينءَ،
وفي انفسڪم حق فرمايو هينئن،
سي ٻئي بن هوندا ڪيئن، جي يوسف ريڏا رام سين.

❋

هو جي حرف صحيح ڪري، هاهوت ۽ باهوت،
هي سڀ حرف عشق جو ناسوت ۽ ملڪوت،
پوتا پور پرينءَ جي جابر ۾ جبروت،
يوسف يار آ ڏوت، مليا من بهار ٿيو.

❋

راتيان ڏينهان روح ۾، آهي سڪ هادين جي سر،
اڏما عشق عجيب جا، لهريون لس لهر،

آهي اميد الله ۾ مان ملن ڪنهن پر،
وس نه مون من پانهنجي، پيوس ماءِ مگر،
آءُ اپهرو ميم لئه واليءَ پوندو ور،
سڀ اختيار انهيءَ جو آهيان نانءُ نڌر،
يوسف يار نه ڪر، نا اميدي عشق ڪئون.

❀

لاتقنطو من رحمت الله، فائق جو فرمان،
پرينءَ پاڻ فرمايو، ڪولي پس قرآن،
تن تقصيرون پاڻ ۾ اوڏانهن سڀ احسان،
بخشيندو بدڪاريون، صاحب سچ سبحان،
يوسف يار جولان، آ سدائي عشق جو.

❀

درد مندن جي دائما، پرينءَ آهي پاس،
خاطر خوشيءَ سان سچي، مرڻ برهه ۾ باس،
يوسف سڀ رنگ راس، آهن عشق الله سين.

❀

نماڻيءَ جي نجهري، پرين پيهي آءُ،
هن هيڻي حال جو توکي سڀ سماءُ،
سندو محبت ساءُ، يوسف دل درڪار مون.

❀

وٽ نه وجهجي ايتري، محبت وارن ڏاهه
درد جني کي دل ۾ روز نهارن راهه
سٽي آهون عاجزيون، آڻيندس الله،
يوسف ساهه پساهه سندو محبت موهيو.

❀

ڏک مارن جي درد جي، ڪل نه ڪنهن کي ڪاءِ،
محبت جي موج ۾ سڏ سورهين کي آءِ،

عاشق ڪاهن عشق ۾ هو ليئڙو هاءِ هاءِ
يوسف سچ سڻاءِ هي گم ٿيئڙا هوءِ ۾.

* * *

پرين پاڄاڻيءَ جي وري واهر ڪر،
نافع نانءَ الله جي سندا لائق ڪر،
مسڪينن تي مهر مؤن، نظر نوري ڌر
هميشه هر حال ۾ هجي عشق تنهنجو اپر،
مرشد ميان مگر، يوسف تڪيو تنهنجو.

* * *

ميان مسڪينن ڏي، مهرؤن وري واجهاءِ
اڱڻ آسروند جي قدم مبارڪ پاءِ
سندا محبت مينهڙا، وري تون وساءِ
دلبر سان دل لاءِ، يوسف يار غريب تون.

* * *

ميان مسڪينن جو تو ريءَ ڪير ٻيو
راحم رحمئون پانهنجي لالڻ پاءِ ليو
هئان اوهان جي عشق ۾ منجهه خمار ڪيو
اچي يوسف يار ٻيو يڪ دل در اوهان جي

* * *

دوست اوهان جي در جي پورهيت پاڄاڻي
وٺيون ويٺي آهيان تنهن جو نجهرو نماڻي
آهيان هٿ اوهان جي ڄاڻي نه ڄاڻي
اصلئون آرياڻي آهيو يوسف سندو آسرو.

✲

يوسف سندو آسرو توڙئون تڪرار
لاتقنطو سپرين سچو سندؤ اقرار
صاحب صورت جو ڏٺي تون ستاري سردار
بدڪارن بچڙن جو آتو سر مرد مدار
يوسف گهرجين گهوٽ تون هِت هُت دم ديدار
نور سندو نروار پرين پسان نت نور سين

✲

سڀ توفيقان تون پرين تون مالڪ مختيار
اصل لاڪون آهين اڙين جو آڌار
لک چوراسي جيئڙا تون پالين پر پروار
وڏي وڏائي تنهنجي تون ڏيهه ڏٺي ڏاتار
دلبر ڏي ديدار يوسف کي هر حال ۾

✲

آءُ تن ساڻن آهيان سندي چرنن ڪيهه
جي گر پورا پنٿ ۾ نرپو اندر نيهه
يوسف يار سنيهه هي سڻ عشق عجيب جا

✲

سمجهڻ ساڻن ڪي محبت جو مذڪور
وڏي وڏائي رام جي نور اعلي نور
هينئڙي حب گروءَ جي مرسل مڙني مور
يوسف يار حضور دل سچيءَ ۾ سچيان

❊

تحقيقا تڪرار، ايندا مرد ايران جا،
ڪاھ ڪندا ڪفران تي، ڪٽڪ ڪارونيار،
همت چارئي يار تني سان، هوندا پنجتن پاڪ پيار،
چؤرنگ چڙهندا چاھ مؤن ڪري غازي گرد غبار.
هاديءَ هيئن فرمائيو، جذبئون قسم جبار،
فوجان فرنگين سنديون، گم ٿينديون منجھ غار،
جي پڻ پاس انهن جي، سي خارج ٿيندا خوار،
قتل ڪندا ڪفران ڪي، هي فرمودو سردار،
سر مردودن منڪرن، پوندي مولا جي مار،
حڪم آهي الله جو، گويا هي گفتار،
چوي چوائي پاڻ ٿو، اونهو سر اسرار،
آءُ تہ پاند نہ وچ ۾، هي ڪم ڪيا ڪلتار،
بچندا سي باهين ڪؤن، جي فائق فقر يار،
آڙاھ ابراهيم جيئن، ٿيندا باغ بهار،
سرتيون سچا صدقي تن تان، عاشقن ۾ اعتبار،
سرتيون سچا پيٽڙ نہ پسندا، ونگو نہ تن جو وار،
يوسف حق جا يار، نانڪ هوندا نانو سين،

❊

مالڪ هوندا نام سين، سدا سڪالا سڪ،
منڪر جي مغز جي، ماري ڪيڏندا مِڪ،
نانڪ شاهي ناميا، هونگ جنين جي هڪ،
غازي جن گرؤ جي پيتي پرتئون پِڪ،
سمجھڻ ساڻن ڪي اها، مار لنگوٽي لڪ،

ڪوڙا پرجهن ڪينڪي چلڙ غرقيا چڪ،
دنيا دٻايا ڪيترا، پئي پاڙن تي پڪ،
عاشق رهه رنگ رام سين، ڪرڪوڙن ڪي ڪڪ،
دنيا بازي دورنگي ڪر، ڪوڙ ڏيکاري ڏک،
سي تار نه پسند اتڪ، جي نانڪ يوسف گرچه نيز لڳا.

*

ساڌ ڀڳت سي سهڻا، جي ساڪؤن سڻائين،
سچي ساک ڀڳت جي ڇهند نه ڇپائين،
لاهي ڪل بوتي ڌڪڙ مڙهائين
گهڻ گهنگهرو پيرين ناچو نچائين
ڪري آسيسون ان تي رنگ ۾ ريجهائين،
ميڙي مهاڄن معرڪا، خوشيون ڪارائين،
سير سچو تن ۾ جو ڪلمو ڪهائين
جاڏي عالم آسرو منهن اوڏهن ڦيرائين،
لئون گر سان لائين، يوسف ساڌن واريان.

سندي كافيون

❋

تو پڙ ۾ ڏپو، سڄڻ ڏو پڙ ۾ ڏپو
عشق جي آڙاھ ۾، ڏي ٿاھ ٽنگر ٽپو.

هادي هردم همت توسان، چاڙھ عشق جو چپو
لا جو هڻ الا ڪھاڙو، غير کي هڪ لپو.

بنا دوستيءَ دوست جي، پيو خان ڪپت ڪپو.
هادي هردم حاضر ناظر، امڙ نڪو ابو.

هئه هئه عمر ائين وڃي ٿي ڳپل ڪاٺڻ ڳپو
پيو مڙيئي ڀن ڏئي، نام صاحب جپو.

هي جڳ بازي ڪوڙ پسارو، دنيا ڀولي ڀپو
ڪکو ڇڏي ڳڳو ددو، للو ٽٽو پپو

نانڪ يوسف نيهڙو ڏس، نيڻن مرشد مڪو،
آءُ پڻ گھوري گھور تنهن تان، جو عاشقن ٽپو.

*

اکڙين منجهه الله پرين، تنهنجي اکڙين منجهه الله

سچي مرشد ڳالهه انهيءَ جو ڏنو سچ ويساهه
پاڻ ڏسي ٿو پاڻ پسي ٿو ديدن مؤن داناهه
ڪل اسان کي ڪيهڙي ميان کهڙو ڏوهه گناهه
تون تان مالڪ ملڪ جو آهين هيو تان سڀ سپاهه
يار يوسف کي ٿا پڻ ڪوٺن ڪيئي نانڪ شاهه

*

وري وريون قطارون جيجان جوڳيئڙن جون.

هيس ميراڳڻ جن لئہ منجهه درد ڌمارون.
قرب سچائي پنهنجو موڙي ماڳ مهارون.
نوري ناٿ نوازي پنهنجي مهر منجهارون.
پورپ نيندا پوربي لاهي منلن ميارون.
اڱڻ مون مسڪين جي لايون برهه بهارون.
ڪريان ڪاپاتين جي هن محبت تنواريون.
يوسف يار مهر مؤن لڌيون سامين سنپارون.

*

رنگي رنگي ٿي آيو آهين سهڻا آدم منجهه سمايو آهين

ڳلي ڳليءَ ۾ تال تماشا عجب سئر مچايو آهين.
حسن هزارين عشق بهاري نيڻن جو جهڙ لايو آهين.
عشاقن جي دل تي دم دم دردن بار اٿايو آهين.
موهن مهڻيون پهري پوشاڪان پاڻ کي پاڻ پسايو آهين.
تو سر شملو شاهنشاهي چيرو سر چڙهايو آهين.
نيڻين يوسف يار سچائي فضل پنهنجو فرمايو آهين.

❋

سارو ئي گرد غبار ڏسڻ ۾ جو آيو.

ڪوڙو قلزم ويرون واڪا ڪڙڪا ڪارونيار.
لڙجهڙ لهريون لس وهي ٿو شمعن ناهي شمار.
آب حيات بہ آهي اتهين تحقيقا تڪرار
پيئڻ ڏسن ڏک ڪم ڪنهن جو سوجهي پس سنسار.
سچي مرشد ڳالهه سچيءَ جو ڏنو سر اعتبار.
مار نغارو اناالحق وارو پاڻئون پاڻ بيزار.
نانڪ يوسف يار مون ڪل نا عشق الهه اسرار.

❋

هادي تنهنجي حسن جا، ڪيها ڪهڙا نظارا،
سينگار سو رنگن ۾، بي انت پر پسارا.

سڀ روپ ۾ نيارو آهي سندءِ اوتارو
محبوب تون سچارو سڻ شوق جا شوڪارا.

عاشق ديدار ڪاريو جنهن تنهن کي منهن ڏيکاريو
سوليءَ اتي سينگاريو هٽي نينهن جا نغارا،

اسلام ڪفر ڪاري، مهتر ٿيو شڪاري،
ڪٿ شاهه ڪٿ بيڪاري، خوش عشق جا اشارا.

تنهنجي حسن جون هاڪون، آهن حشر ڪيڏاڪون،
دل درد ۾ تڏهاڪون، زاري هزار بارا.

يوسف نگاهہ ياريءَ معشوق جي مهاريءَ
نانڪ ڳلي ۾ ڳاريءَ زلفن جا ڪيس ڪارا.

هي جان جسم ۾ آهين، تون آهين تون
ڪي ٿا پائن ڪوپيو.

ونحن اقرب اوڏڙو ائين ڪير چوي جو ناهين تون؟
ڪاڏي گنگا جمنا دئارا، ڪاڏي طرف ڪم ٿو ڪاهين تون؟
سو لک بازيون برهہ سندءِ جون، ناهہ ليڪن ٿو ناهين تون
نانڪ يوسف يڪدل ياريءَ، توڙي سوز فراقن ساهين تون

*

هي ٿا پائن هنڙي عاشق، هو تا هنن سان هنن سان

سميع بصير پلڻ ۾ ڏسن، ڏان ڏان ڏنن سان ڏنن سان
پهري آيو پاڻ پرين، رنگ رنگي جهنن سان جهنن سان
عشق نہ جن الله جو منهن ڪارا تنن سان تنن سان
دل روح ٻئي پاڻ ۾، عشق عينن انهن سان انهن سان
نانڪ يوسف يار جو عشق دائم دٿن سان دٿن سان

*

عشق ديوانڙي ڪئي ڪئي ڪئي
پيارا تنهنجي درد ديوانڙي ڪئي ڪئي ڪئي

بولو ٻئنسر جهمٽن جهاما، نينؤن پاڻ ٽٽن جون مامان
پاڻ ۾ ڪن ٿا رامان رامان، دين ڪفر ٻٽ ٻئي ٻئي

جٽيان جهم جهم ڪرن قطارون، موهن مونکي ڏئي ڏيکاريون،
دلبر ڏاڙي ڪارڻ ڏاريون، سمجهه هيءَ ڪل پئي پئي پئي.

سارو سپ سينگار ڪيائون، محبت ۾ من موهي نيائون
تا ڳڻ ڳٽيان ڇا هيان آءٌ تا تا برهئون ٿئي ٿئي ٿئي.

ڪيهون ڪيهون عشق گفتارون، سڏ پئي اچن جي پارون
ڪيها ڪيها بسنت بهارون، ڏس تا رمز رئي رئي رئي.

نانڪ يوسف يار پچارون، سچي مرشد ازل اشارون
پنهنجي پارون پاڻ بيزارون، جي نه سمجهڻ تا نئي نئي نئي.

⁂

هت پرين کڙي پڇندا، سرتيون ڳالهه نه ڄاڻان،
ڪيهي ڪيهي ڪيهي

هينئڙو منهنجو حيرت هن ۾، ڏيل ڏکي پرڏيهي ڏيهي ڏيهي
عالم عبرت ۾ اچي عقل جو درد چوان دل ويهي ويهي ويهي.
عيبن هاڻي آءٌ نماڻي، جيهي آهيان تيهي تيهي تيهي.
حال انهن سان آهي اسان جو رمز جنهن دل ريهي ريهي ريهي.
پنهنجون پوٽيون ڪين ڇڏيندا، پاڻ ايندا پکي پيهي پيهي پيهي.
نانڪ يوسف يار سان رهجي، سچي اچي سچ ايهي ايهي ايهي.

⁂

نيڻن تو سان نينهن پرين، اصل آهي ئي ايڏاهين.

ڏاڍو ڏاهن مون ڏنو شوق تنهنجي جو شينهن پرين،
پار نه پئي ڪنهن ڪيڏاهين.
توريءَ پانيان ڪينڪي، رات نه ڪوئي ڏينهن پرين،
ديس ويس آءٌ جيڏاهين.

نانڪ يوسف يار جو ميان، اُتو محبت مينهن پرين،
تانگهي سچي دل تيڏاهين،

*

هئي هئي اسان نہ ڄاڻون، ڄاتان ٽيو ٽيو
هن دل کي درد ڪهڙو ويڙهي ويو ويو.

ڏينهن رات بيقراري، توبه هزار زاري،
ڪو پور دل نيارو پر دل پيو پيو.

هيو ڇا هئڻ حياتي، هن ڪؤن پلي مماتي،
موتو قبل مري جي، هي سر ڏيو ڏيو.

صورت حقيق هادي، رک نقش دل شهادي،
پر پار تون پرينءَ جي ٻاري ڏيو ڏيو.

ڪنهن موج ۾ پيا سي، نينهڙي نسنگ نيا سي،
هي خيال دل اسلامي، ڪفرئن ويو ويو.

يوسف بهار يار، دل عشق جا شوڪارا.
ٻيو محض مور ناهي، حق جو ليو ليو.

*

درد حسن ديوان ڪيوسي، موج انهيءَ مستان ڪيوسي،

مرڪ ڏسي محبوب مٺي جي، جان جسم قربان ڪيوسي،
هي سر سوليءَ اتي حاضر، نينهن نظر نيشان ڪيوسي،
نانڪ يوسف يار سدائي، سر صحيح سلطان ڪيوسي،

⁂

دلداريون تہ ڏجن ميان، دلبر درد مندن کي،

قول سچا پرين پانھنجا، نباھيون تہ نجن ميان،
مھرئن مشتاقن کي بدڪاريون بخشجن ميان،
نالائقن سان سپرين، پنھنجا قرب ڪجن، ميان،
ھيٺن تي ھر حال ۾، دست پرين ڌرجن ميان،
جيھا تيھا پانھنجا، پير پري، پڇجن ميان،
پيڙيءَ چاڙھي سپرين، چر ۾ نہ ڇڏجن ميان،
يار يوسف جون زاريون، عرض قبول ڪجن ميان،

⁂

حالڙو جيڏيون مون سو حالڙو حال ھاديءَ جو آءُ قرباني،

ڪو تان ڄاڻي ڪوئي نہ ڄاڻي، پاڄاڻي کي پاڻ سڃاڻي
دوست مٺو دلجاني،
راتيان ڏينھان عيبن آرو، پسڻ پرينءَ جو نور نظارو،
عشق الھ سلطاني،
حال وارن جا جي منڪر ھوندا، ٻنھي جھانن ابتر ھوندا،
قسم رسول رباني،
ڪوڙن موڙھن قال نظر ۾، لؤن وارن کي لال اندر ۾،
سر سارو سبحاني،
يوسف يار جون رمزان سھٽيون، محبت پريون من جون مھٽيون
ھوءِ جن دلڙي ديواني،

⁂

ڇا پڇو ٿيون ڪيرڙي آھيان؟
خاڪ پسر جي ڍيرڙي آھيان،

سندو همت حال سدائي، دم اهو تان خيال خدائي
نت آءٌ ڪميني ڪيرڙي آهيان
مون سنهن ورچي ناهيان ناهيان، طرف نہ ٻئي ڪنهن ڪاهيان ڪاهيان
پير پرين آءٌ پيرڙيءَ آهيان
عيب اسان ۾ هٿڙا ڪيئي، مرشد معاف ڪيا مڙيئي
توڙي مندي ميرڙي آهيان
پاڻيءَ مان ٿيو پارو پيدا، ڏسي طلسم ٽٽڙين شيدا،
تاتيرڙي نہ ميرڙي آهيان
نانڪ يوسف يار جي ٻولي، عشق لقارو هر جا هولي
نت ساڳي ڏاهہ ڏٿيرڙي آهيان

❋

چرنن جي آءٌ ڪيهڙي آهيان، ٻيلي رمز هادي دل ريهڙي آهيان

ڪي ٿا پانئڻ ڪٿي وسي ٿو ڏيھ سندين جي ڏيهڙي آهيان
سندن گولين جي گولين جي، جوڙ جتين جي نہ جيهڙي آهيان
ادلي گدلي بدڪار بدلي، پريم پرينءَ جي ساڪيهڙي آهيان
قادر مون ۾ عيب مڙيئي، جيهي چئو آءٌ تيهڙي آهيان
نانڪ يوسف يار جي درجي، آهيڙياڻي آءٌ ايهڙي آهيان

❋

منهنجي دل سان توسان لڳي، لڳڙي سان آر ارڏي

تو شهہ جنهن سا ڪٿڙو نظارو، لائي پرت نا ڇڏي
ونحن اقرب هيءَ اشارت، ڪل توسان تند گڏي
موتو قبل جي آسري، تو عاشقن دل اڏي
موڙي محبت آهہ عاشقن، ملڪ نڪو مال مڏي
زهد عبادت راهہ برهہ ۾، ساڙ ڪفر دين هڏي

راتيان ڏينهان سا نہ اداسڻ، جا دل تو سان سڏي
نانڪ يوسف يار سدائي، واهر تنهنجڙي وڏي

*

سرتيون سڀ ۾ پاڻ آهي، رنگ رنگ ديد نظارو،

ڏسو يارو حسن وارو،

آدم صورت بني آيس، ورهي ڪيم وٽاڻ
لڪ لڪوٽي خاڪ لنگوٽي، موهيس تن هن ماڻ
ڏسي صورت معني مورت، چشمان چارئي چاڻ
ڪارونڀار ۾ ٿي وڃي گم، اچي منجهہ سڃاڻ
دردن دل ۾ دکن دونهان، حيرت هن ۾ هاڻ
عبرت اونهو سر اوانگهين، جتي ياڳين ياڻ
عاشقن کي نيڻ نهوڙن، سندي عينن آڻ
نانڪ يوسف يار تماشو پٽ پئي ڪن پاڻ

*

سڄڻ تنهنجي سڪ، ٻيلي سدا آهي ساهہ ڪي

ڳالهيون ڳارن ڳجهيون، هينئڙي ڪي هڪ هڪ،
ٻيلي درد آهي ارواح ڪي
مون من مستانو ڪيو پرين پياري تو پڪ
ٻيلي ڏاڻ ڏنو هن ڏاهہ ڪي
سوز گدازن تنهنجي، نيڻ دريا يڪ،
ٻيلي معلوم آهي الله ڪي
نانڪ يوسف يار جي، لعل لنگوٽي لڪ،
هيءَ ڪل آ شاهنشاهہ ڪي

*

يار دوستي آهي آهي، ڏسڻ ديدار اکين جو اکڙيون.

بنا دوستيءَ دوست جي يارو پيو تان ڇاهي ڇاهي؟
روزا نمازان ورد وظيفا، ٺاهہ لکين ٿو ٺاهي . ٺاهي
جانب جاڏي ڪاڏي وسي ٿو ڪعبہ ڪاڏي ٿو ڪاهي ڪاهي
ڳالهہ اهائي انهن جي يارو منصور چڙهيو ڦاهي ڦاهي
ظاهر باطن آهي اهوئي پيو تان ناهي ناهي
نانڪ يوسف يار سچل جو ڏس ڏنو ڪنهن ڏاهي ڏاهي

*

شرڪ ويا شڪ شوڪ، برهہ ٻهاريءَ جو جهڙ لايو.

اندر اوطاقون عشق وسايون، ٿيون سرهيون سي سيئي جايون،
هاڪ حسن جنهن هوڪ، اڱڻ اچي تنهن پيرڙو پايو.

عاشق هردم ڪرشڪرانا، پرهہ پرينءَ ڏنهہ آيا پروانا،
آهي هاڪ جني جي لوڪ، اندر ٻاهر سنڌن سايو.

عشق جي صلئون روزازل ڪئون، محبوبن جي مست مهل ڪئون،
پئي مون ڪن برهين ڪوڪ، سو سڏ هڪ مون ساهہ سيبايو.

عشق الله ڪئن جو جيءُ پاسي، ڄاڻ تہ جهڙا روح مٺاسي،
سي تہ خامي خار جي خوڪ، هت هت صورت سمجهڻ آيو.

نانڪ يوسف يار سڃاتو درس درازين دلبر پاتو
ڌرئون منڪر ڪي هٽن ٿوڪ، عاشق مرشد ماڪ آيو.

⁂

سڻ عشق جا سنيها سنيها، عاشق توتي مهر سدائي،

لحمڪ لحمي هيءَ اشارت، دمڪ دمي عشق عبارت،
اها تان پاڻ پرينءَ فرمائي،
بات برهه جي بي اختياري، ڳجهون رمزان يار جي ياري،
مون دل پير مغان پرجهائي،
مار دمادم اناالحق، وحد وحيدؤن شڪ ويو شڪ،
عاشق تو هيءَ ورهه وڏائي،
نانڪ يوسف يار جي درجي، آهيان گنجڙي گولي بازرجي،
ڳوٺ ڳلي تنهنڪري گدائي،

⁂

سير ڪر الهه لقا، جاڳ اٿي بندا.

ساک سچي توسين چوان، سڻ تون صاحب سندا.
غفلت ڪهڙي پئين تون، خيال نہ ڪر مندا.
وڃن قربدار برهه ۾ ڪنبندا.
وهم ڪهڙي وڪوڙيئي، تاٽي ڪوڙا ٻندا.
عشق ريءَ الله ٻيا خستہ ڪنڌا.
محبت جي ملڪ ۾ اچي ڪر انندا.
هاديءَ جي حضور ۾ عاشق نينهن نچندا.
دوستي درڪار ٻيو ڪين ڪي پڇندا.
هستيءَ هن حيران ڪيا، ڪوڙين گير گندا.
يوسف يار حضور سي اُچو ڪرڪندا.
عشق جن الله جو مرد سي مرڪندا.

⁂

ماروئڙا ته منهن جا سانگيئڙا سي ديس آيا،
الله ملايا۔
اڪنڊ اکين ڪي هٽي اوڏاهون، راتيان ڏينهان خيال تيڏاهان،
واليءَ سي ورايا۔
پهون پکڙن مٿ مارن ناهيان، اوٽ اباڻن نه ته مون چاهيان،
ڪنبي ڪٽي ڪايا۔
هيس انهيءَ اڳ ڏيهہ ڏوٽياڻي، اڱڻ مون آيا قرب سڃاڻي
مولا مونکي ملايا۔
جيءُ جهانگين سان ڏٽ مون ڏاڏاڻو نير مون پيرين عمر اباڻو
سڪندي سال لنگهايا۔
نانڪ يوسف يارن ياري، سانگيئڙن سان دم دم رازي،
عشقي پيچ پايا۔

⁂

محبتي مخمور جيجان جوڳيئڙن سان
نور اکين پرپور۔
آيل! اُجهي ڪين ڪي مڙهين جو مذڪور،
عينن برهي بار اٿايا، پورب پاسي پور۔
راتيون ڏينهن روح ۾ دم ديدن جو دستور۔
سناسين جي سوز ۾ عاشق مست معمور۔
نانڪ يوسف عشق انهن سان، ورهہ ڪيو وهلور۔

⁂

جو جسم ڏسڻ ۾ آيو ٿي آيو ٿي
هي تان آهي ڪونہ ڪو۔

وجهہ نگاهہ نگهہ ۾ ساري، ڏس اتاهون پاڻ بيزاري،
ائين پير مغان فرمايو ٿي فرمايو ٿي،

پاڻ وساري حڪم هلائين، هوڪو حق جو چست چلائين،
واه يار سچل رنگ لايو تي، لايو تي.
مار نغارو شاهنشاهي، ظاهر باطن حق همراهي،
رمز وارن اهو رايو تي، رايو تي.
ڇهچٽو شمشير چوڌاري، ڪيڏ برھ بات سچاري
هو ڪو حق هلايو تي، هلايو تي
نانڪ يوسف يار اهوئي، اندر ٻاهر مرشد جو ئي،
عشق جنهن جو سر چايو تي، چايو تي.

*

پنهن جو پاڻ ۾ نهار، آهيَ پرتوو پرين جو
الھ جو دم سنيار، آهي پرتوو پرينءَ جو.

توسين هزار حيلا، پر دل ڪيا پٽيلا،
نالو جسم وسار، آهي پرتوو پرينءَ جو.

اول نفي نيارو پوءِ الاالله اشارو
منجھ عشق هيئن گذار، آهي پرتوو پرينءَ جو.

سر تان قلم صفائي، الله عشق ذاتي،
شڪ شبہ مڙئي مار، آهي پرتوو پرينءَ جو.

سڻ نينهن جو نظارو اقرب اليہ اشارو
عاشق سخن سچار، آهي پرتوو پرينءَ جو.

يوسف ڪي يار ياري، تنهن جي سدا بهاري،
نہ تہ آهيان بيڪار، آهي پرتوو پرينءَ جو.

*

يار اسين گم انهيءَ ۾، آهي پاڻ پرين پاڻ هين
ٿو پنهنجو رانديون رسائي

ڪاٿي مورڪ مسخرو سو خلق کلائي
ڪاٿي دانهه درس آ، ڪيئي هنر هلائي
ڪاٿي شرما شرع ۾ بحثي، ويٺو وعظ سڻائي
دڙڪا دوزخ جا ڏيون، لک دليون دهلائي
ڪاٿي اناالحق جا، ٿو طبل وڄائي
مرسل صورت سيڪا، توڙي تلڪ لڳائي
يوسف سمجهه سر ڪي هادي مرشد من لائي

*

جا فرمائن سائين، دم حاضر ناظر سائيان

غم اهو دم حال هاديءَ جو دل سهڻن سوز سدائي
وهه نوبت نينهن وڄايان
پاڻ ٿو پنهنجون ڪيڏون ڪيڏاري، جنهن پتلي ڏور اڙائي
ٿي تن سان وره وسايان
آءُ ته وچ ۾ ناهيان ناهيان، مون دل قسم خدائي
ڪين پاڻ نه ڪو وچ پايان
حڪم هاديءَ جو بر سرچشمان من برهين موج مچائي
نت ڇيريون ڇم ڇمڪايان
ڪفر اسلام کان بيحد برهو منجهه سمجهڻ ڳالهه سجائي
دم هوڪو حق هلايان
نانڪ يوسف يار جون رمزان ڏنهه عشق الله وڏائي
ٿي جنهن جا آءُ ڳڻ ڳايان

⁂

جيڏيون وري وطن ويندا سون
وڃي پنهنجي راڄ رهنداسون

هادي تا همت حاضري، نيبهه نينهڙو نينداسون
جهر جهر نيڻ جهمندا، هلي هيڪاندا ٿينداسون
ٻن پٽ پٺيهر تنهنجا، لکين لوئي ڪنداسون
رمي تا مارن ماڙ ۾، سيڪي سگر کينداسون
ڪين قبوليم کيت ريءَ عيش، جان ڪي جيئنداسون
درد رسي دل مارئين، چيدا حرف چونداسون
ڀون اباڻي پار جون، جهلي جهنگ چارينداسون
نانک يوسف يار سان، سچي پرت پاڙينداسون

⁂

ڏاڏاڻو اٿم ڏيهه ڏاڏاڻو اٿم ڏيهه

سومرن جو آن راڄ سري تون، تون اتي خوش ويهه
عمر پنهنجي ماڙين محلين، ساجهر پکڙي پيهه
يوسف يار پرينءَ ريءَ پلڪان ٻن پيو پرڏيهه

⁂

ٻڙي منهنجو ماروئڙن ڏي، نت نت ساهه سنيارون
تن من تانگهه تنوارون

سوزئون سنگهارن جي ميان، روح ڦٿي ٿيو ڦارون
واهر ويڙهيچن جي ميان، آهي چت چوڏارون
سٽي ايندا سڏڙا ميان، دل درد پڪارون
ايندا نيندا پاڻ سان ميان، ڪري آجو آزارون
ايندين اباڻن ڏي ميان، هلڻ جون هشڪارون

اول آخر اوڏاهين ميان، لاهي لوڪ ميارون
وريون وطن پار ڏي ميان، ڪؤنجن جون تہ قطارون
رهڻ اسان ڪين قيد ۾ ميان، هت حيف هيڪارون
آيا سنيها سهڻا ميان، ڏس پرينءَ جي پارون
يوسف يار ملير ڏي، سگهيون موڙ مهارون

*

هي جو اسين آهيون بندا،
سيئي سائينءَ سندا.

پالڻ هار پرين هر ڪنهن کي، ڇا ميرا ڇا مندا.
ٽنبا منبا گونگا ٻوڙا، ڪاڻا ڪوجها انڌا.
ڀلو ڀانئڻ هر ڪنهن کي، پاڻ هيٺاهين هلندا.
ڀلو ڀانئڻ پنهنجو جن وڃايو مرد سي مرڪندا.
عشق الاهيءَ ٻاجهؤن ٻيا ڪل، ڪوڙا ڏوڻ ڏنڏا.
ڍول ڍڪيندو عيب اسان جا، جهڙا تهڙا چندا.
اڱڻ جنهن جي عشق بهاري، تنهنجي من انندا.
ڪي ٿا الله اورن، ڪي رام رام ڪندا.
صورت مرشد من سان لائي، هستيءَ جا ڇن تندا.
لاتقنطو من رحمتہ الله، آهيون آسروندا.
درد مندن سان پنهنجي قربئون، پاڻ پرين پرچندا.
يوسف يار توڪل سچي، واهر ٿي ور ڪندا.

*

وري ايندم ڪيچيئڙا، ڪوهيارا ٻاروچا شهر ڀنڀور ۾.

آهي اميد الله ۾ هاريون، دوستن جي در لک لک زاريون،
دم شوق وارن سان، ٻيليئڙا ٻيليئڙا ٻيليئڙا پرشور ۾.

لئون جن کي لڳڙي لوري، حال تنين دل دم دم هوري،
آهي سوز تنين، ساٿيئڙا ساٿيئڙا ساٿيئڙا هي هور ۾.

سرتيون دل درڪار دعائون، محبوبن کي تون چا آئون،
ڪنهن سانگي درد ۾، سانگيئڙا سانگيئڙا سانگيئڙا دل ڏور ۾.

نانڪ يوسف يار جي پارون، آيا سنيها برهه بهارون،
سائين الله ملايا، پانڌيئڙا پانڌيئڙا پانڌيئڙا دل اور ۾.

*

يلو آءُ پرين ته اوريون پاڻ ۾ يار!
ڳالهڙيون ڳالهڙيون درد واريون ڳالهڙيون.

هڪ اڳي مون درد تنهنجي جون،
پيڙ پٽيون آلڙيون آلڙيون آلڙيون.

پرين قبوليم پٽر اوهان جون،
پن ٿاهه گلم غالڙيون غالڙيون غالڙيون.

ڪڏهن سناسي ڪڏهن اداسي،
تنهنجي درد عجب چالڙيون چالڙيون چالڙيون.

نانڪ يوسف يار سڄڻ لئه
هٿ ڦيرائي ڦالڙيون ڦالڙيون ڦالڙيون.

*

پيلي آيو يار جو سنيهڙو سنيهڙو سنيهڙو
اڏر پکيئڙا پار پرينءَ جي.

اٿئي پهر اداس گذاريون، رويون رويون راهه نهاريون،
روح عجيبن ريهڙو ريهڙو ريهڙو.

پرين پنهنجو پاڻ سڃاڻي، پاڻ گهرائي هيءَ پاڇاڻي
فضل سندن لک ايهڙو ايهڙو ايهڙو.
حيف رهڻ هت گهڙيون گهڙيون، وس نه پنهنجي ٻڙيون ٻڙيون
درد چوان دل ڪيهڙو ڪيهڙو ڪيهڙو.
قاصد قدمن تئون قرباني، گهورون گهوريان جيئڙو جاني
حال يتيمن جيهڙو جيهڙو جيهڙو.
حڪم ٿو پنهنجا پاڻ هلائي، نونو بازيون برهه بنائي
دوست درازين نيهڙو نيهڙو نيهڙو.
نانڪ يوسف پر پروانا، يار يڪا هي نينهن نشانا،
هلي پسئون پنهنجو ڏيهڙو ڏيهڙو ڏيهڙو.

⁂

ٻلي ٻلي جا ٻاڻ آئي، ساٻي نه ٻلي يارا.

آدم حوا اول ٻولا، ٻوءِ ٻولا سئنساري،
عشق پرولي پرجهڻ هي تان، معني سمجهڻ ساري،
هو جا وري تي وٿاڻ آئي، محبت مؤن تا ڇلي ياران.

داڻي ڪيڏو درد اٿاريو ڦٽي ٽئڙا قارون سي،
وڇڙيا وري واحد ميڙيا، ٽيئڙا هوند هيڪارون سي،
هؤ جا ريجهي منجهه رهاڻ آئي، چاهه منجهؤن چلي يارا.

تنهن ڪان پؤ پيغمبر ٽئڙا، نالا ذاتيون ظاهر ني،
شاهه .ٿيا بادشاهه گدائي، قادر سڀ ۾ قاهر ني،
هو جا رسي منجهه رساڻ آئي، ڳالهه ڳجهي ڪلي يارا.

ٻارڻ ٻريو عشق منجهارون، ذات فقير نماڻو ني،
يوسف يار بهانو جوڙيو ڪٽڪ سندوتان داڻو ني
هو جا سرتيون منجهه سجڻ آئي، سا هادي ساڻ هلي يارا.

❋

يلي ڪري آيون ري جاني يلي ڪري آيون،
يلي ڪري آيون، تا ساهه سيبايون.

تنهنجي ڪارڻ سهٽا سائين، هت ٿا ورهه وسايون.
تولئه سڪندي سال ٿيا ها، مولا آڻ ملايون.
اڱڻ اسانجي دم دم گهرجين، هونديون ورهه واڏايون.
سو هوايون هينئڙي اندر برهه تنهن جي ڀڙڪايون.
پاڻ اچين ٿو پنهنجي سرتيءَ برهه جا بار اُٺايون.
درد جني کي دل ۾ دلبر، تن جي خاڪ چمايون.
صورت مرسل، موسي عيسيٰ، فرعون اسم سڏايون.
آدم، شيث، يعقوب ۽ يونس، هار حوا ڳل پايون.
نانڪ يوسف مرشد ڄاڻي، ڪهڙو سر سٽايون.

❋

پنهنجا حڪم ٿو پاڻ هلائين، يار آءُ ته ناهيان وچ ۾

ڪاڏهن آدم شيث ۽ يونس، عشق زليخا ڪاڏهن يوسف،
سڀ ڪيڏون پاڻ ڪيڏائين.

ڪفر ۾ ڪٿ ڪافر ڪارو ڏوهه ثوابن ۾ آ نيارو
سڀ رانديون يار رسائين

ملان ٽيڙو ڪاڏهن قاضي ڪاڏهن عاشق در درازيءِ
ٿو سوريءَ سر چڙهائين

بحر توحيد ۾ گم ٿيا سي، درد دلبر در پيا سي،
مون پير مغان پرجهائين

نانڪ يوسف نالو چالو مرشد مولا نور نظارو
ٿو پنهنجي توھ تڳائين

*

اندر منجھ اليل، جيڏيون عشق مچايا.

راھ سانول جي روز نهاريان، ايندم شال سويل،
ويندا ڏک ڏولاوا.
ڪر نہ اچي ڪانڌ ريءَ، ٿڪا تيل قليل،
جي مون لڳين لايا.
طعنا تنڪا لوڪ ساري جا، ڀانيم هار سهيل،
جي مون ساھ سيبايا.
يار يوسف ڪي دوست جو مليا، ڏيندم سهڳ سويل،
ٿيندم بخت سوايا.

*

قاصد آيو منجھ پرينءَ جي پار جو رهبر رات جيڏيون

اچي خوشيءَ جا خط کوليائين، وايون وصال جون ٻيهر ٻوليائين،
پروانا پرڀات جيڏيون
پاچاٽيءَ جي پڪڙي ٻيهي، آيا مون ڏي محب نيهي
موڪي مشڪلات جيڏيون
معاف منديون ميريون منهنجون، سچؤ ڪيون اهنحون سهنجيون،
شڪر هادي حق ذات جيڏيون
درد اسان دل ڪيڙيون قطارون، نانڪ يوسف يار جي پارون
عشق ڏنائون ڏت جيڏيون

❁

آيا آيا، الو پانڌي پرينءَ جا، ٻڙي جيڏيون

راتيان ڏينهان درد سنڀارون، دل کي دم دم پرينءَ پارون
مون ٿي ورهه وسايا.
خبر خوشيءَ جي خيال ڪيائون، نئون نياپو نينهن ڏنائون
ٿئڙم بخت سوايا.
آءٌ تنهن پانڌيءَ پر قرباني، جيڏيون آيا جيءَ جا جاني
پينر ٻاڻ وسايا.
ساڻ انهن جي دل آهي تياري، دم دم دل کي بيقراري،
نيڻن ٻاڻ چڪايا.
يوسف يار جون عشق پڪارون، طرف معشوقن تانگهه تنوارون،
هي دم هت اجايا.

❁

ڪل ڪل ڏني سين ڪولي، پرينءَ جا پرجهائي،
عشق اندر يار ٻولي
واهه واهڙ ۾ آب اهوئي ڄول اهو ڏس ڇولي
رات منجهارون روز ٿيو پيدا، نانهه اکين ڪئون اولي
هينئڙو حيرت هن نيوسي ڪيو ڇڪن ڪنهن ڇولي
ساور مطلب مرشد منهنجو ٻولي اندر مون چولي
دوست درازين نانڪ يوسف، يار ڏنو مون ڳولي

❁

ڪل پوي تي ڪانه هستي هڻ جسم جي

شاهه درياهه ۾ گم ٿياسي موجان جت مهراڻ
لڙ جهڙ لهريون لس پسي ڪاهن منجهه طوفان

جنکي خوف نه خطرو سرجو مرد اهي مردان
عاشق مرد عجب منصوري، سوليءَ سر سلطان
مرڪي محبوبن ڏي هليا، نيزي سر نيشان
مرڪيا مرد نه مڙيا اڏاهون، توڙي ڪيا ترارن تان
جنکي درد خدائي دل ۾ عاشق سي انسان
گم تيڻ ۾ مطلب سارو قسم سچي سبحان
جهڙي تهڙي حال سان، هن مرشد مهربان
يوسف اسين تون ڪاٿي، جانين جولان

*

ڀيلي حيرت هن ۾ آهيون، بيرنگي سڄڻ رنگ لايو.

ٿي آيو آدم نالي، اچي پيڙو منجهه ڪشالي
هت جوشن ۾ ٿو جالي، هو اصل اهو تنهن رايو.

پنهنجو پاڻ ڇپايون، سو نالا نانو ڪهايون،
منجهه ويسن وير پلايون، وري سير حسن سرمايو.

هي بازيگر جي بازي، ناهي استقبال نه ماضي،
آهي آدم غنيمت غازي جنهن عشق الله جاڳايو.

رک خيال جي خبرداري ۽ دم دم جي هشياري،
اها مرشد ڳالهه سچاري اتي ڀيو سڀ پنڌ اجايو.

ڪن مڙهيون هت اختياري ڪن ڪعبه سرت سچاري،
اسان نانڪ يوسف ياري چايو درد سرچايو.

⁂

ٻي رنگي رنگن ۾ آيا، ڏس تان ڇل ڇڪايو
سير مچايو پاڻ ڇپايو.

کھڙيون ڪھڙيون بازيون بنائي، پاڻھي کيڏي پاڻ کيڏائي،
شورن شور مچايو رنگڙو لايو ڏسڻ آيو.

انا احمد آهي اهوئي، ميما مالڪ محمد سوئي،
هاديءَ حق سمجهايو مون من لايو منجهه سمايو.

هڪ دم سو لک راند رسائي، هردي هردي آپ سمائي،
واڄٽ ورهه وڄايو ڪن فرمايو جوت جڳايو.

ڏسڻ اتاهون نظر اڳاهون، گم هئڻ هت پاڻ پراهون،
عشق حسن گيت ڳايو مچ مچايو غير نه آيو.

نانڪ يوسف يار ٿهائي، ڪل سيائي عشق وڏائي،
اتحد ناد بجايو حڪم هلايو مرشد آيو.

⁂

سوئي تان گم ٿيو سين، جنهن ڀانيو تي جوئي آهيان.

عشق اناالحق ٻولي ٻولي، هينئڙي هل پيو سين.
شهه دريا جي شهه اندر، وڻي تان ورهه ويو سين.
پير مغان جي در تي ٻوڙي، پرزا پاڻ ڪيوسين.
جان جسم جو ڏک ڏيکارو، وسري وهم ويو سين.
نانڪ يوسف يار سچل جي، ناگهه نينهن نيوسين.

*

ڏسي سکهي تو ڪير، ڏسڻ تنهنجو آهي مشڪل بازي

هادي صورت حق حقيقت، جلوو جابر پير.
موسي جان ڪوهه طور جون ڳالهيون، جل جل جلي سمير.
ڪاند پلو ڪنهن ڳالهه نه سسئي ناهي ڏوهاري ڪو ڏير.
گم ڪرڻ دم ذات الله ۾، ويري نه ڪو وير
نانڪ يوسف مرشد ڄاڻي سندو سپرين سير.

دل ۾ دوست نهار، تو ۾ حضرت عشق الله جو،
وهم الله غم دم الله جو.

جي تون ڄاڻين پاڻ سڃاڻين، ڪنهن کي ڪين آزار.
وحدت واري واٽ ۾، واري پاڻ وسار.
قياس ڪري پس پاڻ ۾، سهڻا سڀ سينگار،
اوجر ٿيندو عشق مون، عشقي پاڻ اوجار.
پريم ڪر نگاهه ۾، ٿيڏائيءَ کي ٽار.
نئون نئون يوسف نينهڙو هاديءَ سان هرتار.

*

پلڪون گذارڻ آيون، پرينءَ ريءَ پرڏيهه ۾.

اهنجون سهنجون ساڻ محبوبن، دردن واري هن ڏيهه ۾.
عشق وساري هستي هيءَ عاشق، نيڻن سندي پس نيهه ۾.
پاڻ حياتي ويندي وحدت، سڄڻ جي ساڙيهه ۾.
آب فراقون، رت جا ريلا، رمزن واري ڏس ڏيهه ۾.
يوسف يار هونداسون هردم، خوش پيزارن کيهه ۾.

✻

ڪم ڪرڻ هت پنهنجو پاڻ هوش عقل جي بات نہ ڪائي،
جان جسم ڪر تولا تولا، ڳالھ اها ڳجھ ڳجھ ۾ ڳولا،
لونءَ لونءَ ۾ آهي ساجن ساڻ،

ڪم ٿي وڃ منجھ درد الاهي، عشق الله ريءَ ٻي گمراهي،
آهي انهيءَ جو حق اهڃاڻ

هئہ هئہ ڪهڙي چال چلن ٿا، ڪهڙي ڪهڙي راند رون ٿا،
مست وهي ٿو مئي مهراڻ

نانڪ يوسف يار نظارو، ظاهر باطن نينهن نغارو،
رمز اناالحق چشمان چاڻ.

✻

هي تان آهي ڪير، سچاڻج ٿو ڪري گفتار تو سان.
اندر ٻاهر الله مولا، ڪم ڪري ٿو سيئي سولا،
ڏس شاھ شفا جو شير.

جاڏي ڪاڏي صورت سهڻي، هاديءَ حق جي مورت مهڻي،
وھ دلبر يار دلير
تون سين ۾ سيئي توئي سان، سهڻا ڪوجها پٽ لوئي سان،
چئو ڇهڙو ڏاھ ڏڦير
ذاتن ضربن ۾ ٿي آيو خاڪ لائي تنهن پاڻ ڇپايو
هي تان ڦند ڪيائين ڦير.
نانڪ يوسف يار نہ اولي، ٻي خبر جڳ ڀولو ڀولي،
ڪڍ مرشد تن ڪان مير.

⁂

سڻ يار يار ياريءَ تو سان اسان جي زاريءَ

مسڪين هيءَ نماڻي پرتي اوهان آرياڻي
ڄاڻي يار نہ ڄاڻي پنهنجي وس نہ هيءَ ويچاري

ديوانا درد ڪيا سي بيخود خودي ٿيا سي
موتو قبل هيا سي وارڻ هزار واري

اختيار مون نہ ڪوئي اسرار يار توئي
ڪنهن کي سڻايان روئي تنهنجي فراق ماري

يوسف يتيم ياريءَ نانڪ نگاهہ واريءَ
ڪئي مرشد سچي سچاريءَ محبن جي مهر ستاري

⁂

زاري سوسو واريءَ اي آيل! آديسن ساڻ
زاري جانان زاري

ويسهہ ڄاڻون سرتيون، دل محبت مون تاري.
عاشق قيد زلف ۾ منجهہ حسن هزاري
حاضر منجهہ حضور جي ڪري عرض ويچاريءَ
هستي پنهنجي هٽڻ کئون مان بلڪل بيزاريءَ
يوسف ستگر سونهن سهڻا، پنجتن چو ياري

⁂

نينهڙو نئون لڳو لڳوڙي سڄڻ
توسان منهن جو نيئڙو.

عشق اوهان جو مون دل گهرجي ويس نہ پيو وڳو
وڳوڙي سڄڻ
يار يقينا مون نہ ڇڏيندو پارت پرين رڳو
رڳوڙي سڄڻ
جابر جيڏيون مون تن ڳل ۾ برهہ سندو سڳو
سڳوڙي سڄڻ
سندءِ صورت پسي پريم غير خيال ڀڳو
ڀڳوڙي سڄڻ
عشق بنا آدمي ڍور اٿو ڍڳو
ڍڳوڙي سڄڻ
نانڪ يوسف نينهن نيڻن سان يار مون آهي لڳو
لڳوڙي سڄڻ

* * *

آئيني منهن عشق جي عاشق، لکين حيران ٿي ويٺا،
ڪيئي ڪاڏي ڪيئي ڪاڏي، ڪيئي حق موج منهن پيٺا.

ڪيئي هستي حقيقت ۾ شناسائي شريعت ۾
طريقت معرفت ڪي ڪن، ڪيئي گل پل ۾ گم ٿيٺا.

ڪني ڪي علم ناسوتي ڪني ملڪوت جبروتي
ڪني لاهوت هاهوتي تڪيا توحيد ڪن ڪيٺا.

ڪني سر ساز سودائي ڪني دل دور دينائي
ڪني رخ رنگ رعنائي گهوري تن جي خود ويٺا.

عمر ريءَ عشق افرادي، بنا ساغر تا بربادي،
درد الله دل شادي، رکن هت هوش جي جيٺا.

پسم ڪر پاڻ گم سارو الله ۾ عشق اوپارو
وڃي اوندھ تہ انڌارو تون ڏس ٻاريءِ اکئين ڏيئڙا.

نہ نانڪ يوسفا ڪوئيءِ نفي اثبات ۾ سوئي
مگر سمجهن اهو هوئيءِ حڪم هادي تہ هي ڪيئڙا.

❋

پرين ناز دلنواز تنهنجي نيڻن جو نمونو.
آهي عشق طبل باز تنهن جي نيڻن جو نمونو.

ڪري گهور سندي نور لٽين دلبر دليون
ڪاري عشق جو شهباز تنهنجي نيڻن جو نمونو.

المست خودپرست، ٻئي ٻلڻ تو ماريا،
پسي دل ڪن گداز تنهن جي نيڻن جو نمونو.

اسرار بي اختيار تنهن جي نيڻن ۾ الول
ڳجهي رمز ربي زاز تنهن جي نيڻن جو نمونو.

اگهور ۽ شهزور تنهن جو عشق اصل ڪئون
وڃي درد سندو ساز تنهن جي نيڻن جو نمونو.

يڪ يار سان همراز هئڻ يوسفا مدام،
منجهہ پرت جي پرواز تنهنجي نيڻن جو نمونو.

❋

مارن سان تہ منهنجو جيءُ جڙيو جيڏيون

گڏ مارن سان سي ڏينهن سياريون
ياد ڪيون ڳڻ هنجڙيون هاريون
تن ڪارون ڪيون ڪيڏيون

ڪهڙي ڪيائون جيئري جدائي،
سوز سنگهارن ساهه سدائي،
هاءِ ڪيائون هيڏيون.

درد ٻڏي دل ايندو اوراهون،
روز نهاريان جن جون راهون،
مهران اُن ايڏيون.

مون دل مارن درد الاهون،
نانڪ يوسف يار نگاهون،
پڙهيون ورهه ويڏيون.

اجهي وطن آيا، سپرين منهنجي اڱڻ مهر ڪري

وري وطن وريا، هو جي هٽڙا پنڌ پري
پاڻ سجاڻي پنهنجو آيا، پاڻئون پير ڀري
بخشائون لک بديون، الا! ڪاڪيون ڪهل ڪري
مون من مستانو ڪيو سندن ذوق ذري،
يوسف يار رحم جا، ٿو دم دست ڌري

*

آڻيندو الله پرين، ويٺڙي واٽ نهاريان.

ياد ڪيون ڳڻ ٿو ڳري، پهر اٺئي ارواح پرين،
سوز منجهئون نت ساريان.
دردمندن جو ڪونه ڪو توريءَ شافع شاهه پرين،
هت هت وارڻ واريان.

توکي ساري سپرين، سڏڪي سڏڪي ساهه پرين،
سهرا عشق اوساريان،
توکي معلوم جالڙو دلبر تون داناهه پرين،
توسين سور سڏاريان،
عاشق توسين آهيون، يوسف سچ ويساهه پرين،
هاءِ هنجون گڏهاريان،

*

آڻيندن الله، مولا ميڙيندن سرتيون
سانگيئڙن کي منهنجي ماروئڙن کي

واڪا وانگي وير جي اديون هي ارواح،
اديون هي ارواح، صاحب سيريندو.

ٻڏي دانهون درد جون، ڪندا قيد ڪوتاهه
ڪندا قيد ڪوتاهه وري ويڙهيندو.

اسين ڏوٽي ڏت جا، ڄاٽي شاهنشاهه
ڄاٽي شاهنشاهه جهانگي نه جهيڙيندو.

سڀ ڏوراپا ڏيل ۾ پرين پاڻ داناهه
پرين پاڻ داناهه ڇيلا نه ڇيڙيندو.

نانڪ يوسف يار تو عشق هادي همراهه
عشق هادي همراهه گوندر گهيريندو.

⁂

ايندا تان نيندا ڳڏ ڳڏيندا، ماڙيچا ٻڙي ماڙ ڪري
ماروئڙا مسڪين کي آءٌ ويٺي ورهه وسائيان.

آهي هر هر حال اسان جو پرين ڪرم ڪريندا پانهنجو
سچي آڏر عشق اڙيل کي آن تا ڪوڙين ڪانگ اڏائيان.

ٿيا مينهن مهر ڏس ڏيهه ۾، سدا سوز وارن ساڙيهه ۾،
ڪندا ياوري يار يتيم کي لڳ پرينءَ پاڻ پڄائيان.

سڱر پڪا ڪنپ پوڪڙا، ڪٿو ڪنپيون ڪنبڙان چوڪڙا،
پسون دوست ڪيون خوش کين کي آءٌ گهوري پاڻ گهمائيان.

دم نانڪ يوسف نينهڙن سان مارن محبت مينهڙو
ڪندا شربت شور سقيم کي آءٌ تان ويٺي مشڪ ملائيان.

⁂

ماروئڙا هو مارو وري وطن ايندا،
مون کي نال نيندا.

لوئيءَ واري لوءِ ۾، گولي ڳڏيندا،
نيهه نينهڙو نيندا.
اتم سچو ساٿڙو بديون بخشيندا،
واهر والي ٿيندا.
ان تان آهيان ڪينڪي، ڏوهن ڏي نه ڏسندا،
اڇي حامي ٿيندا.
نانڪ نينهڙو سنگهارن سان، ساڻ وٺي ويندا،
يوسف ياري ڏيندا.

*

ماروئڙن سان، ماروئڙن سان ڀڙي جيڏيون
منهنجو بهہ پاهت،

ڪنپيون ڪائيندس ڪيت سان، مڙي ملڪ ملير،
پسيون ڏونر ڏيهہ جا، ماکيون منڙو ملير،
پاڻي رو پس پت
ايندا ايندا لوءِ لوءِ، پيچي قيد ڪلا،
پاڻ سجاڻي پنهنجو مون ۾ لک گلا،
ساهہ گهوري سٽ رت.
خوب ڪٽي مون لوئي، لاڪيٽي رنگ لعل،
ٻن زيور زر بافتا، عمر ماڙيون مال،
ساهہ سانگين سين سٽ.
موک ڪندا مسڪين جو جنهن ۾ سهو گناهہ
بنديائيءَ ڪي بند ۾، آهي آس الله،
خوشيءَ ايندو خط
سي ڪندا ور واهرو آهيان جي جي نام،
نيندا يوسف نال مون، محب مٺا منجهہ نام،
هستي هسندو گت.

*

ماروئڙن ڏانهن ماڙ ماروئڙن ڏانهن ماڙ
الوالو آهي مون نمائيءَ جي.

رمز اکين سان ڏسي جيان ٿي، ويڙهيچن جي واڙ.
درد وصالؤن آهي انهن جو همدم هينئڙي جو هار.
پٽ پٽيهر جوڙا ظلمين، ساڙيون سامرا ساڙ.

اصل لاڪون ماروئڙن جي، آهيان آءُ اجاڙ.
نانڪ نينهڙو نباهيو نه ته هيس بيمار.
يوسف ياري يار سچي سان، سائين آهه ستار.

❋

ماروئڙن جي موڪ، ماروئڙن جي موڪ،
الو الو من ۾ محبت مون جيڏيون.

عشق انهن جو آهه اندر ۾، جهانگيئڙن جي جهوڪ،
سنگهارن سان چونديان سڱريون، سڦرو ڪائي سوڪ،
پڪا ڏونرا پيرون پٽ جا، پنهنوارن جي پوڪ.
يار مارؤ سان نانڪ يوسف، لوئي ساري لوڪ.

❋

ماروئڙن جي آهي، ماڙ سدا ڙي، جيڏيون ماڙ سدا،
اڱڻ ايندا ئي گڏ نيندا.

آءُ بندياڻي ميري مندڙي، جيهي تيهي سائن سندڙي،
اباڻن تئون اديون ساهه فدا، واهر ٿيندا وٺي ويندا.

آءُ نماڻي آهيان نڌري، عشق انهن جي ساهئون سڌري،
بند بند برهه جي ورهه وڌا، چڱي ڪندا نيبهه نيندا.

آءُ اَجاڻڻ لوئيءَ واري، ايل پنهنوارڻ ذات پنهنواري،
پر دل پور ڀڏا، بديون بخشيندا ڏڻ ڏيندا.

قوت اسان جو پيرون پڪڙا، ڏٽ ڏاڏاٽو ڦوڳن ڦڪڙا،
سچي ته سڻ عمر ادا، چاڪ چيٽيندا اڱڻ ايندا.

نيڻن يوسف نيبهه نينهڙو محبت محبن سان مارن ميڙو
درد دل شور سدا، عيب ڍڪيندا خوشيون ڏيندا.

*

نت مون ماروئڙن جي ماڙ آهيان تن آڌار.

ڪونه ڏسان ٻيو ڪونه چوان ٿي، رمزن واري راهه روان ٿي،
پڙيون پر پڪار.
پانڌياڻيءَ جون بديون بخشيندا، ويڙهيچا اچي واهر ٿيندا،
رکندا پت پنهوار.
لوئيءَ جي لڄ پاڻ نباهي، چوئنديءَ جو وس ڙي چاهي،
اڻ ڄاڻي آچار.
مارن ملڪين مينهن مانڊاڻا، وسون ٽٽڙيون ڏيهه ڏاڏاڻا،
ويڙهيچن جي وار.
نانڪ يوسف يار تنوارون، پرت پڪارون درد ڏڪارون
پلڪ لوئي نه لاڙ.

*

دم نيبهه نينهڙو نيندا، پرين ايندا واهر ٿيندا،

مون جيهي مسڪين سان، اچي پنهنجو ڪرم ڪريندا،
نئي گولي گڏيندا.
فائق فيض نگاهه مؤن دل سارو ورهه ونڊيندا،
پرين اجها پريت اڏيندا.
ڪوهيارا ڪوهه ڪاف تي رسي دانهن دست ڏريندا،
مان مهرون نظر پريندا.
آرياڻي عاصئڙن کي ڏسي ڏوهه بخشيندا،
وري ڇپر ڪين ڇڏيندا.

يوسف هن يتيم کي پنهنجي ساٿ سڏيندا،
ڍڪيون عيب ڍڪيندا.

*

سارو بيک بناءِ ري يار، هي جڳ بازي ڪوڙ پچوڙي،

الله درد ۾ الله درد ۾، صحيح آهي سماءِ
ڏهون مرشد محبت سوڙي
درد قبولج دل سان هڪ تون، سچو عشق الله،
درد وارن آ آگهه اڳوڙي
عاشق اڳنا ڪاهه عشق ۾، پسي ترس نه تاءِ،
درد ۾ ڪر تون تن من توڙي
ترڪ دنيا دين اهل دنيا جو، اهو پر ريجهي راءِ،
عشق فرمودو رمز حضوري
نانڪ يوسف نينهن جون شاديون، سولو عشق سياءِ،
طالب دنيا جي منهن ڏوڙي

*

ڪندا پاڻ ڀلائي، مون سان محب بجائي
آءُ جنهن جي آهيان.

لاتقنطو آسرو پاڻ پرين فرمائي،
سو ڀلايون سندن ڀائيان، لئون اچي جن لائي،
بخشي ايندا بديون، دل جني پرچائي
ناهي تڪيو ڪوئي انهن ٻاجهون، پرين آس سدائي،
يوسف يار جي دامن محڪم، روز قيامت تائي،

*

عاشق صفا سچي سڻ، هٿ ڪر خيال کي
فرمايو سچي مرشد، منجهه درد حال کي

آهي اونهو يارو قلزم برهه جو ڪارو
گم ڪرڻ تنهن ۾ سارو هستي محال کي

هن راهه ۾ هشياري، هردم جي خبرداري،
سمجهي عشاق ڪاري، موتو مثال کي

عاشق ٿيڻ توائي، ڪنهن منهن نه ٻئي هوائي
پر هيءَ بشارت آئي، واحد وصال کي

وحدت ۾ خود وسارڻ، سارو ڪپر سنوارڻ
هڪ رمز ۾ نهارڻ، گل گل گلال کي

رک ڏيان من ۾ مورت، يوسف سڄڻ جي صورت،
ڪيڪاف جي ڪدورت، پسندين نه ڪال کي

*

عمر سڀ افراد گذاريم، هٿ هٿ دم حيواني ۾،

پاڻ آهين پرجهائڻ وارو پير پريت جوانيءَ ۾
لائڻ نينهن نباهڻ توتي، حال جنين حيرانيءَ ۾
تن سان شامل هر ڪنهن حيلي، واهر تون ويرانيءَ ۾
غفلت ۽ گمراهيءَ ۾ هون، دم ويا نادانيءَ ۾
جيهي تيهي تو لڙهه لڳڙي، سر سٽي قربانيءَ ۾
درد فراق هجر دل دانهون، پارک پريشانيءَ ۾

مون جيھي بدڪار نہ ٻي ڪا، صاحب تو سلطانيءَ ۾.
يوسف غيب الله جو بخشون، دانھن درازانيءَ ۾.
سگ اسين دروازي تن جا، نانڪ نينھن اخوانيءَ ۾.

*

ناھي ڪوئي ڪنھن ٻئي ڏوھ، پنھنجو سمجھڻ پاڻ

مرشد مون کي ھينئن فرمايو ڇڏ ھستيءَ جو ڇوھ
حقيقت جن حق سڃاتو تن سان رب جو توھ
محو ٿيڻ منجھ مورت مرشد، ٻيو ڪل ڪوڙو موھ
منھن ڪارا تن مردودن جا، جي ڪن ڪنھن سان ٻوھ
پاڻ ڪڍي ڪر پاڻئون پاسي، تان پسين عشق انبوھ
جو ھوندو فرمان ھادين سان، پسندو ڪونہ اندوھ
ساک سچي برھي جي سمجھڻ، ٻي پرجھڻ ناھ ستوھ
يوسف سچي دل دلبر سان، آھي اصل ڪئون ٿوھ

*

نانگا نينھن ڪيا نروار، روءِ ۾ پاڻ ريجھائن ٿا،
پر ۾ پاڻ پچائن ٿا.

ڏنبا ڏکنبا ڪلھي ڪنيائون، منڪر سندو متو ڀڳائون،
ڪيائون عين علي اظھار.
ڪمريون ڪشتيون ساھي ٻڌائون، پورب سنداپنڌ پڇيائون،
ٿيا بازر ڪئون بيزار.
ٻاٽن سنديون پريون ٻڌائون، دلين سنداوڇي دونھان وڏائون،
ڪيائون دونھن تي ديدار.
نانڪ ھوندو درس درازين، يوسف پنھنجي عارين وارين،
مون کي سک سچل جي تار.

*

ھل ھل دل چاھئون چل تون، وري وطن پنھنجي پنھنجي

ديس اھوئي ڪين وساريو جوش برھ ۾ پاڻ نہ ماريو
ھت حيف رھڻ پلپل تون،
عمر دنيا دل بازي ڪوڙي، محبت رب جي مايا موڙي،
منجھ عشق الله جل جل تون،
وطن ويندين آرس ڇاھئون، نينھن نياپو نت اوڏاھون،
ڇڏ ڇوڙ ڇل ڇل تون
ساعت ھڪڙي ھيءَ حياتي عشق الله ريءَ محض مماتي
سڻ ساک سچي سل سل تون،
يار اندر ۾ يوسف سوئي، ھمت جھڙو مرشد جوئي،
سر سمجھ اھو ول ول تون،

*

ڪھڙي ڳالھ چوان، دل جي دل ۾ دلبر يار،

پير مغان مون کي ائين فرمايو سچڻ درد سنوان،
پيا سپ پينگ پنوان
ڏکن پٽيان سڪڙا، ميٺج سور سنوان،
نت نت جوش نوان
سوز انھيءَ جو سرتيون، ناھي ڪو تار توھان،
ڇا پڻ پرجھو اوھان
نانڪ يوسف يار جي پارؤن، پيرين ھر ڪنھن پوان،
نايو سيس نوان

⁂

هيءَ راند عمر ساري چل پل جو آهي چٽڪو
عاشق سمجهه سرهو احوال درد جهٽڪو.

مت وٽ مرشد جي رک هوش نہ ٿيءُ نٽڪو.
صاحب سڄاڻ من ۾ ناهي ڏور ڏيهہ ٻٽڪو.
محبت جي ميدان ۾ پڙ خان ملهي ڪٽڪو.
پيا سڀ وهم وساري واٽو برهہ مؤن وٽڪو.
آهي عشق راهہ ۾ اصلؤن سر واهين جو سٽڪو.
پهلي وڄن پهلوان ڪري پاڻ پنهنجو مٽ ڪو.
دنيا دورنگي ٻوهي بازي اجايو اٽڪو.
فاني فنا گذر ۾ ڪوڙو لاڏ ڪوڙو لٽڪو.
يوسف سوال هي سچ سالڪ نہ سٽي گهٽڪو.
ريءَ عشق الله پيو سڀ ڳالهين سندو نہ ڳٽڪو.

⁂

يار سڀ ۾ آهين، توريءَ هلائي ڪير.

خاڪي صورت مردهہ مورت، محض مٽيءَ جو ڍير.
ونحن اقرب تو فرمايو ڦند نہ جنهن ۾ ڦير.
ڪل شيءِ هو الله هو، هرجا تون نر شير.
ڇڏي هستي تانگهہ برهہ ۾ جيئڻ گهاتن جو گهير.
يوسف حيرت عبرت عشقي منجهہ يارن آ يڪ پير.

⁂

هوءِ نال نہ نيائون سرتيون وڏا مون وس ڪيا،
منهنجي منٿ نہ ميڃيائون

سندين صحبت اورڻ آئي اندر ٻاهر وحدت وائي
پنهنجو دزد ڏنائون

پاڻ اٿارن پاڻ ويهارن، پاڻ ئي مارن پاڻ جيارن،
مجنون من ڪيائون.
ڏکن دردن ڏيل ڏکويا، عشق انهيءَ جي جهڙاڳ جهويا،
ساھ سوزڙو سجائون.
ناهي پنهنجي ڪا اختياري، رمز عجيبن آهي ساري،
تنهن چوٽيءَ چيائون.
نانڪ يوسف يار اداسي، مون من ڪيڙو محبت پياسي
ويراڳ سر ڪيائون.

*

طلبي ڪونہ الله هئہ هن ڳالھ جو هينئڙي هوليڙو

عمر اجائي ائين وڃي ٿي، سمجهج ثواب گناھ
فاني ٿيڻ منجھ بقا جي ڪئن پروڙي راھ
آيو حيرت حال ۾ عبرت منجھ ارواح،
راتيان ڏيهان روح اکين کي، سرتيون سک ۾ ساھ
دنيا ڏوتي عادت لوطي ولهيءَ مؤن نہ ويساھ
درد وارن کي ڪنهن جي ناهي پرينءَ ريءَ پرواھ
نانڪ يوسف يارا توکي عشق هادي همراھ

*

ڇڏ تون هوش حيوانيءَ جو
سر سمجھ صحيح انسانيءَ جو.

چاھ چڱي سڻ هيءَ چڱائي، جا پوکيندين لڻندين سائي،
عشق الله ريءَ عمر اجائي، هي هو حرف حقانيءَ جو.

ڇپن گولن چاھ برن سان، ڪوڙن ڳنڍن گاھ ٿرن سان،
ميي مجهي مين جهول جهرن سان، عشق کهي دل دانيءَ جو.

شوق شڪارن پيو ڪل ڪوڙا، هي هت ناحق ٻنڌن ٻوڙا،
ملن قاضين مسئلا موڙها، غلبو عشق ربانيءَ جو.

موڳا تون مٿ عادت ماٽي، ورهي واري هت ڪر ڏياٽي
حق ديدار جپوڪر جهاٽي، سر سچي سبحانيءَ جو.

مرشد مورت من نهارين، هنجون سوز سدائين هارين،
ڪال نه ايندءِ دم سنيارين، شوقعون شاهه جيلانيءَ جو.

نانڪ يوسف يارن ياري، مرشدن جي مهر ستاري،
عشق اجاري تاري تاري، سر قربان قربانيءَ جو.

❋

بيٺيون جهڙ جهوئي، اکيون پرينءَ جي پار ڏي

درد اسان جي دل ٻوڙائي، حال چوان تان روئي
نت نت راهه نهارن چشمان، ڪانگ اچي من ڪوئي
منهنجي دل ديوانيءَ ڏيندو دلاسو تان سوئي
سارو ئي اختيار انهيءَ جو آهي نظر ۾ جوئي
نانڪ يوسف جان پياري، ساڻ پرينءَ پوئي

❋

رهيون آهن روح ۾، جيجان جوڳيئڙن جون،
اوران سنجهه صبوح.

سکيون سيليون سرانهن جون، اندر عشق انبوهه
مون من مستانو ڪيو پرينءَ جي پاٻوهه
پريا پورب پار ڏي، ڪارا ڇڏي ڪوهه
ساهه اساٽي اڳ نه هٽڙي، لاهوتين ڪالوهه

بخشينديون پورن ڪي ڏوٿ ٿمر ۽ ڏوهه
نانڪ يوسف يار عجائب، واسينگن سان وروهه

*

رهجي اچي يار توسان،

عشق اوهان اڪڙيون اٽڪايون، ليٽڙو ليٽڙي پلپل پايون،
صاحب سچي يار توسان،
دلبر هي تان دلڙي ديواني سنڌء محبت ۾ مستاني
رچيون رچي يار توسان،
هي دم دم دم دلبر سائين، طرف اوهان جي هر هر جائين
اچون اچي يار توسان،
دم اناالحق اوهان فرمايو موج انهيءَ ۾ مقرر آيو
مچون مچي يار توسان،
هادي هر جا تون هين تون هين، يوسف يار نہ نانڪ ڏوهين
سچو سچي يار توسان،

*

ٻيلي پنهنجو پاڻ سڃيار، تون تان آهيان ڪاٿي ڪونہ ڪو

سميع بصير عليم ڪليم، پنهنجو پاڻ نهار،
جو آهي سو ظاهر باطن ڇهڇٽو چوٽار،
درد قبول ڪرين دلبر جو ٻي سڀ ڪوڙي ڪار،
پير مغان جي در تي دم دم عاشق هنجڙيون هار،
نانڪ يوسف يار اهوئي يار نہ ٻئي ڪنهن پار،

*

هوءِ تون شڪر گذار ڇو درد ڪرين ٿو دل تي؟

من ڪان الله ڪان الله له، اهو رک اعتبار.
فهو حسبہ فڪر ڪر، دوست ناهي دم ڌار.
يحبهم و يحبونہ وٽج چڱو آهي واپار.
فاذڪروني اذڪر ڪم، رک اهو روزگار.
دنيا جي هشت جو وهم نہ ڪر ويچار.
رجال لا تلهيهم تجارتہ قرب سان ڪم ڪار.
و هو معڪم اينما ڪنتم، ڪيو ٿن قول قرار.
يوسف پنهنجي يار سان هوءِ هميشہ هوشيار.

*

آندو عشق الله جيجان جوڳيئڙن کي
سرها ٿئڙا ساهہ

سامين ساز وڄائيا، عشق منجهان آڙاهہ
وڄن طنبورا طلب جا، مرليون مست متاهہ
ذاتي ذڪر الله سان لاالله الاالله
اڳڻ مون مسڪين جي آيابخشي بديون گناهہ
نانڪ يوسف يار ٻهاران مرشد نور نگاهہ

*

ٻيلي هو هو هو دل چئُ تون هو جي حرف هاديءَ جي حال جا.

نينهن جا نقط ڪير ڇپائي ضابر نوبت زور وڄائي
ٻيلي رو رو رو دل رو تون منجهہ راهہ برهہ رهوال جا.

عشق بنا ٻيو پنڌڙو باري صورت مرشد وحدت. واري
منجهہ پئو پئو پئو دل پئو تون هوجي جوهر جوت جمال جا.

ڪارونيار ۾ ڪاھ تون اڳنان، روح روشنائي ناهي ٽڳنا،
ٻيلي ٻئو ٻئو دل ٻئو تون، مون کي قسم سندن هڪ سال جا.

منجھ مماتي حال حياتي، سچو ستگر سونهون ساٿي
ٻيلي وو وو وو دل وو تون، ڪر يوسف دم خيال دا.

*

منهنجو آهين تون، تنهنجو تار ٽڳان تن من ۾،

هندو مومن هر مظهر ۾، صحيح سڃاتو مون،
حيف انهن ارواحن آهي جي ٿا ڀانئن ڏون،
ازل لاڪون لايون تن من، تنهنجي نينهن نيون،
عشق الله ريءَ عالم ڪل ۾ ڀينگن جان ڀون ڀون،
صاحب تون سرپوش اسانجو تنهنجا دست مٿئن،
يوسف يار سوالي تو در، مهر سندو سان نت مرڪون،

*

پس ديلن ۾ ديدار، ڪير آهي جو ٿو ڪري نظارا،

دل ۾ ذاتي پائج جهاتي، گذر ڏسڻ ۾ سير صفاتي
باطن ٿيا اظهار، پاڻ پرين پنهنجا ڏسي پسارا.

حسن هزاري محبن ماري، خيال خدائي خبرداري،
پاڻئون رهن بيزار، جيئن ڪرن سي مست متارا.

ڪي دهشت ڪئون دور وٺن ٿا، ڪي شھ عشقئون شور وٺن ٿا،
بار ڪيهي ڪيان تڪرار، مرشد من ۾ عشق اوتارا.

نانڪ يوسف شهه سهاڳي عشق معشوقن درد ڦاڳي،
آهي برهه بي اختيار، پاڻ ڪرڻ گم عشق اشارا.

❋

پرين مون ۾ عيب عميق، بديون بخشيندؤ لائق ڪندؤ
واهر ٿيندؤ.

نماڻن سان نازڪ نينهڙو پاڻ نڀاءِ شفيق
مسڪينن جو تو ريءَ ناهه ڪو حق هادي رمز رفيق
ميريون منديون مون ٽئون ميٽيندؤ سهڻا حسن حقيق.
تون ڪل جو پوش آرياڻي، هت هت لاشريڪ.
نانڪ يوسف يار درد ري، ٻيا سڀ ڪم ڏند شيڪ.

❋

اهو جوڳي جهنگ ۾ آيو ڏس روپ رکي بيرنگي،
تنهن ڏاڍو شور مچايو ڏس روپ رنگي بيرنگي،

مرلي سوز فراقئون ڦوڪي، جهر جهر جهمڪو لايو.
تخت ڇڏي هيري لڳ آيو، آڻي عشق اڙايو.
عاشق صورت سيالن وارو، ماهي الله ملايو.
جهنگ سارو حيران ڪيائين، تنهن ڏس تان پاڻ لڪايو.
تخت هزارو ڇڏي هزاري، تنهن پرديس پڄايو.
مرلي بسمي بشيهر جهولي، تنهن هينئڙي پاڻ لڳايو.
ڪو جو تنهن کي برهه باطن ۾، هيري چوٽ چلايو.
راوي رانجهن ڇڏي ڪناري، تنهن اچي ورهه وسايو.
ڳليءَ ڳليءَ ۾ ٿيو گداگر، درسن ڪاڻ سڪايو.
نانڪ يوسف نالي جوڳيءَ ۾، پر پاڻ ڇپايو.

*

اداسي ائٺي پهر هون يار سهڻا
فراقن ۾ هت ٿا گذاريون لاچاريون.

ٻن ريءَ هوتن هئڻ هيءَ حياتيءَ
جيئڻ ۾ جنجالي بهاريون چڪاريون.
فنا ۾ فڪر ڪر تون طالب سچائي،
اڇن ٿا سي هستيون گذاريون وساريون.
دم دم سانباها اچڻ جا ايڏاهون،
هنجون سوز هاريون ٿا راهون نهاريون.
ڪڏهن يار ايندو ٻانهي نال نيندو
ايڏاهين قطارون ٿا ڪانگن اڏاريون.
آهين ساڻ يوسف نباهڻ تون وارو
خدا لڳ سٽي دل جون زاريون هزاريون.

*

آهي مددگار مرشد سچو مون نماڻيءَ سان هر حال همت سدائي
محڪم سچو ساهه ويساهه تن تي توڪل سندي ڪمر جن ڪشائي

ظاهر باطن نگهدار هادي، فقر فيض دامن جني کي ڪشادي
نيبهه ننگ واري انهن کي سيائي
پرين پنهنجي رحم سان تار تارن اجارن سيهه دل مهر مان نهارن
پسي ڀلن ڪئون تہ آخر ڀلائي
ڪمي ڪانہ محبوب جي مهر پارون، اديون دل ۾ سهوان سوين سڻ، پوڪارون
لائق شاخ نہ ليڪن ڏلن جي ڏلائي
عمر اجائي هاءِ من مون وڃائي، ڪفر ڪار واري نہ ڪيڙم ڪمائي
چوڙ ۾ درد جي نہ آهي ادائي

يوسف يارانو يگانو شهانو منجھ عشق اڇلن سچا سر نشانو
انهن سان رفيقي رحم حق بجائي

*

هيءَ محبن کي خوش آئي ڇڏي فنا کي بقا سڏاٹا.

باقي ٿيڙا وڃي بقا ۾ پرين پنهنجي سير لقا ۾
هاديءَ کي سُڌ سيائي سچي تہ صاحب سچ سيباٹا.

منجھ حضور هاديءَ جي يارو ظاهر باطن نينهن نغارو
مٿي مرشد چوٽ چلائي سٽي هيءَ عقل ٿين اياٹا.

پاڻ پيغمبر ڪيا مختاري ڏنين ڏيھ ڏٺيءَ ڏاتاري
فلڪ ملڪ هيءَ وائي سچو بي هوڪو سچ سچاٹا.

پنهنجي پرين پاڻ گهرايا هت بہ هاڪي ڏيھ سڪايا
مڙئي ملڪن سيج ڪوچائي پنجن تنن يارن من ياٹا.

فائض ڪل اولياء ڪيائون پنهنجو عشق امداد ڏنائون
ڏس روز رکي روشائي حافظ محمد سج سماٹا.

حورن ڪيڙا هار هزارين خاطر پرين انت اپارين
هيءَ غيبئن عشق الائي عند مليڪ مقتدار يار تکاٹا.

ٻارهن سو ٻائيٽاليھ تياري چوڏهين رمضان هجر هسواري
واڳ وطن تي ورائي ڏيئي عشق اواٹا.

يوسف يار سڄڻ ڪيو فراقي موٽي ملندا ٿيندا اوطاقي
اها ڳالھ برھ ڳجھ ڳائي روئن نانک نيڻ نماٹا(أ).

(أ) سچل سائين جي رحلت تي چيل

⁂

سارو ئي عشق اسرار، رنگن ۾ جو آهي،

طرحون طرحين تال تماشا، نقشو نقش نگار.
فوق تحت گهنگهور برهه جي، جانب جو جنسار.
هي دم چٽو چلٽي بازي، هت هت ڏس تڪرار.
اواگهه آوز عرش منارو ويتر وجد وسار.
ٽيڙا اويڙا عشق اويڙا، برهه پيڙ پڙڪار.
بي اختياري بانور باجي، ديلن ۾ ديدار.
ڏس ڏکي دل حسن اوتاري، دم دم دردَ پڪار.
انا احمد بلا ميم، سمجهه اور نه جنهن جو پار.
اوکا پرجهج ڳالهه انهيءَ جو الستي اقرار.
ڪيئن وساريو تو دل غافل، هوش رکين هشيار.
نانڪ يوسف يار غريبي واٽ وٺڻ ويچار.
ڏيان سچي گرچرنين لايو حاضر همدم يار.

⁂

آهي عشق حسن اسرار، لکن هزارين نينهن نهوڙيا.

هينئڙي حيرت حال انهيءَ جي، ڏکن دردن جال انهيءَ جي
ڏس رمزن جو رمتار، يار سهڻي سهڻا ڪمڙا جوڙيا.

نور نبيءَ جو مور مهاندي، ڳڻ جنهن جا ڳالهيون ڳاندي،
اٿي وڻ وڻ ۾ ويچار، ڀيائيءَ ڏس جو عالم ٻوڙيا.

علم عقل جون عقلي باتان، ڪوئي باب نه ڪوئي ماتا،
ريءَ پرجهڻ ڪوڙ ڪفار، هي سڀ هٿڙي هر ڪنهن ڇوڙيا.

آل نبي اولاد عليءَ جو آهيان گداگر تنهن ڳليءَ جو
ڪل جنت جو جنسار جيءَ سندن تان ٻئي جڳ گهوريا.

حق سچي تلقين هنديءَ جي، فتح مبارڪ مون مهديءَ جي،
چمان فقر سندن پيزار دين دنيا جا چمڙا ٽوڙيا.

شور عاشقن حال حقيقي، پير مغان سر خال رفيقي،
واهه شهه منصور عطار عاشقن اچي سرگهورون گهوريا.

نانڪ يوسف يار سدائي، چئني يارن هڪ هيڪڙائي،
آهي ستگر سڀ ديدار هت هت محبت ماڻڪ جوڙيا.

*

جهاتي پاءِ حسن ۾ جهاتي، جنهن پاتي ٿيو عشق اثباتي،

حسن هاديءَ جو سيؤن سهڻو دل رمز اها دن راتي،
سو تان هردم جيءَ حياتي،
ديد ڏٺي دم پرتئون پيهي، تا جهاتيءَ ۾ ڏر جهاتي،
پسين دوست اندر هو ذاتي،
طالب توتي حق اهوئي، سڻ گوش رکي گوشاتي،
ڏهون هاتف ري پرياتي،
گم ٿيڻ هت آهي عشاقن، موتو قبل مماتي،
منجهه باقي برهه براتي،
تنهن پؤ تئين تون وحدت واصل، وهه رمز اها جنهن ڄاتي،
تنهن سير ڪيو سوغاتي،
حڪم سيوئي محض محبوبن، ڏهون رهبر خبرون خاطي،
پرين پاڻ آهن شفاتي،

هي هن هن سان ڏور ڏکن جو هڪ بحر برهه برساتي
مصلا تي پڙهه صلواتي
عشق اوتار هادي تو ڄاڻي، ناهي عبد ناهي عباداتي
سو صاحب سمجهه صفاتي
نانڪ يوسف ديس معشوقن، ڪهڻ ڪسڻ قرباني
ناهي ڪم ڪنهين ڪمذاتي

* * *

ڪيڏو ستم سهايئه ٽورو لکن جو لايئه
موسيٰ جو طور سينا تي تجليءَ ۾ سر جلايئه
ابراهيم کي آڙاهه ۾ ويرين هٿان وجهايئه
اسماعيل کي ذبح ڏئي ڪوٺي آٽي ڪهايئه
جرجيس کي جفا ڏئي يحيٰ قتل ڪرايئه
ڏئي زور ذڪريا تي ساڻ ڪرٿ جي چيرايئه
حسن کي زهر ڏئي ۽ حسين رڻ ڪهايئه
وجهي ڪوس ڪربلا ۾ کنو عشق جو کنوايئه
يوسف هن يتيم کي پنهنجي نينهن ۾ نچايئه
گهونگهٽ ۾ ڏئي ڏيکاري رئندي کي يار هسايئه

* * *

تون تان اهو آهين جي پاڻ سڃاڻي
غير خدا ناهين يار ناهين
پنهنجو پاڻ نه وڃ ۾ ڏس، اسم جسم ڇاهين
سيڪا صورت حق جي آهي، ڏس سير سڄڻ ماهين
اچي صورت آدم ذات ۾، ٿاهه لکين ٿو ٿاهين
سوريءَ تي منصور کي، معراج عشق شاهين
گنگا جمنا دوارڪا ڏس، ڪعبه ڪاڏي تو ڪاهين
ڏس ڳهيلا ڳالهه انهيءَ جو الانسان سري لکيو آهين
نيٺن يوسف آءُ نه ڪوئي، دم عشق الله آهين

* * *

بيزار آن بيزار آن بلڪل وجود خود کئون پرين.
يار دين ڪفر سان ڪم نہ مون.

دين مذهب عشق ناهين، ڪوڙ جا ٻوڙ ٻوڙيون ٻاهين،
برهہ بي اختيار آن.
دل دنيا ڏي دين واري، ڪار هيءَ ڪين آهي موچاري،
جو عشق کئون انڪار آن.
درد جو دل سان يارانو، يار عاشق رک يگانو
درد وارن يار آن.
عشق نا جنهن دل الاهي، هر دو جڳ تنهن رو سياهي،
سنهن نبي سردار آن.
همت هادي آئي يارو، جنهن وڃايو نينهن نعرو
انا الحق اظهار آن.
نينهن نانڪ دل سچارو، يار جو يوسف نظارو
درس دل ديدار آن.

* * *

توسان لڳو تو رهين، توسان لڳو تو رهين،
هر ڪنهن پورو ڪمين.

عرب عجم چئو چارئي قبلہ چا ايي چا لمين.
نحن اقرب رب وسي تو هم نہ ڪوئي تمين،
صورت ۾ سير الاهي، صحيح سڃاڻج چمين.
ڪل يوم هوفي شان، پلپل پلڪين دمين.
يوسف يار هميشہ حاضر، عشق الله اوهين.

* * *

آهي دل جي دم دم درد سان يار،
اور اندر ۾ پهرائي،

پير مغان مون کي هيئن فرمايو وحدت وارو سيد سڻايو،
دين ڪفر ٽيئڙا ڀٽ پيئي،
مذهب مشرب مون ڇا ڄاڻان رمزن وارا راهه سڃاڻان،
مرد وڃن ٿا ڀئي هٿ ڌوئي،
جلوو عشق جو پاڻ سڃاڻي، صم بڪم تي ڪر ڄاڻي،
پير مغان ڪٿون هيءَ سڌ پيئي،
مرڻ جيئڻ معراج عشاقن، درد جو کهڙو قدر قزاقن،
عاشق سمجهن هي سر ڏيئي،
نانڪ يوسف يار جي دامن، دوست درازين فيض تمامن،
چارئي محڪم پنجتن اٿيئي،

* * *

آهي روح اسان جو رس ميان،
پنهنجي هاديءَ سان هر حال ۾،

ريءَ خوشي محبوب جي عشقي ڪين اچي ڀيو گس ميان،
آهي دنيا دور جنجال ۾،
معشوقن جي مهر ڀاجهون، ڀي سياڻي بس ميان،
پاڻ ڄاڻي دل دال ۾،
دين ڪفر اسلام مذاهب، ڪين وڃين تنهن گس ميان،
دم عشق سندن احوال ۾،
شيخي پيري ۾ بزرگي دل نه منهنجي وس ميان،
ڪين ميچي ڪنهن ڳالهه ۾،

هنر لکين ٻيا عشق الله ريءَ، يوسف يار تون دس ميان،
عشق الله هر حال ۾.

* * *

آيا سي آيا مون تي ماڙ ڪري،
سانگ چڙهي ماروئڙا ماڳ تي

وسڻ ٽيڙيون ويجهڙيون، وڙهيچاڻي واڙ
مايا ڪين مايا.
ڏک تہ منهنجي ڏيل جو هيئڙي ۾ هاءِ هاءِ
ڀايا ڪين ڀايا
صاحب ڪوڪان ڪن پون، هيس آءُ اجاڙ
پايا ڪين پايا.
نانڪ يوسف نيڙي وسندا، هادي ساڻ ستار
ڀايا دل ڀايا.

* * *

تو پرچائي ائين وي ميان، يار مليو اٿم جانيئڙو
درد مندن کي پاڻئون ڄاڻي، مرشد ڄاڻي ڄام آرياڻي،
يار سندر ساميئڙو.
عاشقن سان مهر سدائي، سندي هاديءَ برهہ بجائي،
هر دوجهان ۾ حاميئڙو
دنيا دير ڪفر ڇا ڄاڻان، ڏوهہ ثواب سيرسڄاڻان،
دم عشق سوا عاميئڙو.
بيڪسن کي پاڻ ٿو پالي ميريون منديون ساٿ سنڀالي
خوب ڪامي ويو حر خاميئڙو.

⁂

ٻڙي آهي جيڏيون اهو ساڃيو يار منهنجو
تنهن ڪوئي تفاوت ناهي آهي ساڃيو يار منهنجو.

سندي لالڻ لوڏ سجاڻان، منهنجا ساڻ تنهن ڪهڙا ماڻ
پيو ڪير سهاپا سنباهي ڙي، معشوق مختيار منهنجو.

حسن حقيقت ۾ هرجا سهڻو بي رنگ بازيون رنگ رنگ سهڻو
ٻيلي ڪو پيو ايندو آهي، سو حال پسي اسرار منهنجو.

بحر لهر جان موجان ڏڙيون، پاڻ هي پاڻ سان ڪڙڪاڪڙيون
ٻيلي مشڪل سمجهڻ سا آهي، هي دم هادي سردار منهنجو.

طرحون طرحين موجان گهريون، عشق الله جون جنهن سرنهريون،
ٻيلي پنهنجو پاڻ نباهي هو حسن سندو هسوار منهنجو.

پرين پنهنجو پاڻ سجاتو نجهري نڏر جي ليئڙو پاتو
توڙي ڏانو ڪيا لک ڏاهي، دل يوسف يار بهار منهنجو.

⁂

ٻڙي جيئن تيئن نيبهه نيندا، ننگ پنهنجو آرياڻي.

مون مسڪين ۾ سهسين مندايون، ڀلا پنهنجون ڪرن ڀلايون،
اڇي حب ۾ حامي ٿيندا، پنهنجا لائق لعل سجاڻي.

يار پرينءَ جي پرنگ پياسي، راتيان ڏينهان روح اداسي
پنهنجو ساٿ سنياري نيندا، گهڻو آهيان عيبن هاڻي.

مون بنديءَ ۾ ڀھون بدڪارون، دوستن جي در دم دم زاريون،
جيڏيون ڇپر ڪين ڇڏيندا، رڃ سڃ ۾ سي آھن ساٿي،

مددگاري دم دم ياري، محبوبن جي مھر ستاري،
پرين گولي گڏ گڏيندا، سڻ ورھ جي واھ وراٿي،

عاشقن کي عشق بھاري، نانڪ يوسف گل گلزاري،
ھت ھت درسن دل ڏيندا، پنھنجي در جي پورھيت ڄاٿي،

❀

اڄ پرينءَ جا پيغام، خاطن خبرون خير سڻايون،

طلبت نامون پاڻ مڪائون، ڏس ڪرم ڪريم ڪرام،
وھوا عشق واڌايون آيون،
ڪرم ڪمينن سان پاڻ ڪمائون، ھوجي صاحب حڪم حڪام،
ڏس تان ليئڙو ليئڙي پايون،
آن تہ ھيڙس ڪينڪي، وھ سھڻي لکي سترام،
واچون ورھي مينھن وسايون،
فوج فراقن واھ وصالون، ڪفر ڪٽي اسلام،
عشق پڪارون لونءَ لونءَ لايون،
ڪيم تياري طرف تني جي، سرتيون جن جي سام،
تن جون مون سان لک ٻلايون،
نانڪ يوسف يار ڪتابون، شڪر ني ھر نام،
ايوين ديدان دوست پسايون،

❀

آھن ڏور جفائون جور جيجان، جوڳين جي منجھ راھ،
سڻ تون سامين ڏي ڪر ڪاھ،

سڪيون سڪيون سڪائون، نئون نياپو نينهن مڪائون،
منهنجي ساڻ انهن دل اور، آيل سوز سندن ڪي ساهه

مڪ ۾ مرليون ڪمر ڪشائون، پورب سندو پار ماٺيائون،
اهي آدوتي اگهور، لائي درد ويا ارواح،

ڪاپڙي ڪن چير سارو، هلي پورب پسون نظارو،
مل شوق مچايا شور، محبت مستي عشق الله

نانڪ يوسف يار اداسي، ساميئڙن لئه روح سناسي،
منهنجي رات ڏينهان دل دور، اڪڙين اوڏهن آهه نگاهه

⁂

سگهو واڳڙي ورائي، موٽ ماروئڙا،
پرين ائين نه جڳائي پرين ائين نه جڳائي،

آهون سٽي ايلاهون، ڪر ماڙ مون ايڏاهون،
آءُ الله لڳ اوراهون، ڦري ڦيرڙو تون پائي،

سڪ ساهه جون سنيارون، ساڻ ڪنن سڻ تنوارون،
دل درد ڪيون قطارون، آجو قيد ڪؤن ڪرائي،

اميد الله ۾ ايندا، ايندا ڪرم ڪريندا،
تڪرار تا ڇڏيندا، جيو ڇڏيون بجائي،

يوسف دلاسو آيو ساٿين صحيح سڻايو
محبوب رحم رايو تحقيق تو سدائي،

❀

ماروئڙا هو مارون، منهنجي ماڙ آيا،
ٽيڙيون وسون وري

پلڪ انهن ريءَ ٻر پراهون، جن جي ڏينهڙا لايا،
وريا وس چري
نماڻيءَ جي آيا نجهري، تن لک ٽورا لايا،
برهي ڳالهہ ڪري
قيد هئڻ کان آجو ڪيائون، نڪو ٿي باب مايا،
مرشد ٻاجهہ پڙي
ڏک ڏوٽين جو ڏيل اڳاهون، منجهہ وصال لايا،
سوفلڪ هجري
عيب اسان ٻر ڏوهہ ڏنگايون، مون يار پاند پايا،
سندن پيش پڙي
نانڪ يوسف ياري يڪدل، مارن مهر رايا،
ڪوٺي سندن ڪري

❀

آءٌ آهيان مشتاق لو، دوست تو ديدار ڪارڻ،

روز ازل ڪئون ٿو رت رئان، عاشقن اشتياق لو.
سڪ سدائي آهي انهن کي درد . ٻر دردناڪ لو.
حيرت عبرت سدا انهيءَ جي منجهہ وصال فراق لو.
هئن هستي آهي نہ٥ان جي برهہ ٻر بيباڪ لو.
سوز وارن جي دردن ڪيئڙا سين ڌا سو چاڪ لو.
نانڪ يوسف عشق الله ريءَ ٻيا سڀ ڪوڙا لاڪ لو.

• ڇاپي ڪلام ٻر هي سٽ ميساريل آهي، تنهنڪري "نانڪ يوسف جي ڪلام جي قلمي نسخي" تان ورتي وئي آهي. — م.ب

⁂

دم عاشقن ڪي گهڙيون گهڙيون گذارڻ غم ۾

ماتم هئہ هئہ هو ليڙو تن پاڻ چڪيا جن ٻڙيون
پرت سچي پرينءَ سان جن چڪڻ مان سي چڙهيون
آهون سڻ ارواح انهن جون ڏؤ ڏؤن دردن ڏڙيون
اديون اڪبر طالع تن جا، محبت ۾ جي ميڙهيون
محرم سي دل درد وارن جي گهاو برهہ جي گهڙيون
آهہ انهن اختيار نہ پنهنجو قيد زلف جي ڪڙيون
سهسين لک انصاف انهن جا، سر سٽي جي ڪڙيون
ڇا ڪربلا ۾ قرب انهن ڪي عشق الله جيءَ جڙيون
يوسف يار مان صدقي تن تان جي لائي نبنهن نہ لڙيون

⁂

غم عشق الله لک لهريون لهريون لنگهن دم دل تئون

موجان موج ٻيا ٻي خوني شربت مؤن سي زهريون
ڏڙ ڏڙ ڏڙيون ڇل ڇل ڇوليون گهور ڪرن جي گهريون
حسن معشوقن فوجان چٽڪيون ٻيلي طرف عشاقن پهريون
جاري آهن جوش برهہ مؤن نينهن سنديون سي نهريون
بن ديدار آهن درما بديون ساڻ ديد معشوقن ڇهريون
صادقن .سان سچو هوڪو سي منڪر جي قهريون
نانڪ يوسف عشق الله جون مون سر چٽڪيرن بحريون

⁂

ٻيا سڀ وهم وساري آياسون عشق احسان ۾
دل خطر خوف گذاري اچي پياسون ملڪ امان ۾

حب وارن ڪي ڇا حب هاڙهو ڏک ڏونگر لڪ لتاڙي
ڪي مرد ايندا ميدان ۾

جي پر پنهنجي لڳڙا سو پرين، سي دل ۾ دوست نهاري،
ٿيا واصل درد ديوان ۾.
ڪيچيئڙن تان ڪين پروڙيو ويا سسئي سيج سمهاري،
تن حيف تہ هر دوجهان ۾.
عاشقن ڪي عشق حقيقي، آهي مرشد پير پناري،
منجهہ ديد حڪم ديان ۾.
نانڪ يوسف يار بهارون، منجهہ عشق الله نظاري،
دم عاشقن چست چوگان ۾.

⁂

چپ چپاتي چپ جي بات، مون آهي پاتي يار چپ

باغ چپ بازار چپ، بازار جو واپار چپ
شهر چپ بحر چپ، ساروئي سنسار چپ
نانڪ چپ يوسف چپ، درد جو ڏڏڪار چپ

⁂

اقرا نا ڦيرائڻ مردن جي شان ۾،
محبوب سان چوڻ جو ذرڙو زبان ۾.

آهي ڪانبن جي ڪيني تحقيق سڻ حقيقت،
ڪر قياس پنهنجي دل ۾ ڏس اول قرآن ۾.

ڇڏ ڪوڙ جو ڪنارو رک عشق شاهہ سان،
هڪڙيون رکڻ سڻائڻ ٻيون پو لسان ۾.

سڻ سمجهہ هيءَ وصيت منهنجي نہ مان چٺي
حق ٿي ميجي تي ميچ تون هوندين امان ۾.

صادق رهن انهيءَ راهه نادان تون نه ڄاڻي
اسرار فنا يبقا نينهڙو نيشان ۾

معشوق سان ٻه ڳالهيون ڪنهن جي نه فهم ۾
جيڪو ڪندو سو ڏسندو دل جي ديوان ۾

يارو يگانو يڪدل آهي يار حاضري
ناظر نگاهه ۾ ڏس هو لامڪان ۾

يوسف رهڻ ياري صفا آ صوفين
پوءِ ڪري حڪم هلائين هر دوجهان ۾

❋

اڄ نبي اسان جو آيو وائي وات تي وئي
ڪريا ڪوٽ ڪفر جا، تجلات تي وئي

جبريل جاءِ جوڙيءِ يڪلم آيو ٻوڙيءِ
سيد جي صحبت ۾ پرڀات تي وئي

جنهن رات ٿيو رهاڻيون ملڪن ڪيون ڪهاڻيون
حورن سهرا ڳايا، مٿي لات تي وئي

هي يوسف يتيم ٻانهو تعريف ڇا ڪري
محب مليو مولا سان ملاقات تي وئي

❋

اڻ ڄاڻن تون توڪل تنهنجي جن کي تون آهين

توريءَ تڪيو آهه نه ڪوئي دل قسم سچا مون
لاتفنطو دوست دلاسو تو ساک سچي سئي سون

لعنت الله لعينن تي جي ڏوڙا پائن ڏون
نانڪ يوسف يار جي لنوڙيءِ لڳڙي هڪ لئون لئون

*

پاڻ آ نينهن نباهڻ وارو جنهن سر بدڪارن بارو

جيهي تيهي آءُ بدڪارڻ دامن جو ننگ سارو
پير مغان سو مسڪينن جو جو آهه مدار مدارو
منڊي ميري مٽيءَ ڍيريءِ ڪري کهڙو ڪرارو
معلوم محبت حال حقيقت، گوندر غم گذارو
مون نماڻي عيبن هاڻي اندر عشق اوتارو
بيڪس جو هادي سائين، ٿو ڪري پاڻ سنڀارو
ڪفر ڪاري ۾ دل ساريءِ صاحب قسم سچارو
عشق اجارو صورت مرشد، ڏسڻ روز نظارو
نانڪ يوسف يار جون جوڙان جوڙي پاڪ پيارو
ڏوهه ثواب ۾ سهڻو سڀ سان، ڪيڏي ڪيڏ ڪيڏارو

*

ٿيو انگريز خراب، هاديءَ حڪم هلايو پنهنجو

مرسل ميڙي فقر جي آيو ڪولي نور نقاب
چارئي يار پنجتن چڙهيا، ڪري تريلا تاب
ڪفر سر قتلام انهن ڪئن ڪولي ٿس ڪتاب
ماريو منڪر ڪل فرنگي ڪسي ٽيڙو ڪباب
اسلامين تي اصل ڪئن ميان، ناهي ڏوهه ثواب
ڪتيون ۽ تارا گم ٽيئڙا، پسي عشق سندو آفتاب
يوسف يارا رايو رب جو، دل ۾ جوش جناب

❋

ٻيلي هينئڙي حيرت عبرت آهي هي تان ڪنهن جي تربت يار

اندر تربت ڪنهن جون ٻوليون ڪهڙيون لؤن جون لوليون
ٻيلي سڻ ساڏن جا ترپت يار.
گم ڪرڻ هي تربت ياريءِ وجهه نگاهه نگهه ۾ ساري
اٿي شور انهيءَ ۾ شربت يار.
اندر ٻاهر پريم پيارو روز وڄائي انحد نعرو
ٻيلي گهٽ گهٽ هوري پر گهٽ يار.
نانڪ يوسف يار اهوئي گم ٿيڻ هت هڻ دلجوئي
ٻيلي ونڃ غريبي غربت يار.

❋

ڍوليا ڍڪيندين منهنجون مدايون
پلن ڪؤن پلايون سدائين چڱايون

عيبدار اصلؤن ڏيهه ۾ ڏوهاريءِ
گنهگار بدڪار معلوم تو ساريءِ
تو ريءَ ڪير بخشي برن جون برايون

اوهان ڪون سيئي ٿا احسان واريون
مهربانيون شفقتون بي شماريون
سهو و سيئي اسان ۾ خطايون

پشيمان پنهنجي افعالن ۾ آهيون
اوهين ٿا اچو پنهنجو نيهڙو نڀايون
نه ته حال ٻر ٻر اسان چا سٺايون

وري ڪر تون پير مغان دستگيريءَ
آخر عمر وقت ۾ پير پيريءَ
مرشد مٺا تو ريءَ ٻئي ڪنهن سڻايون

دل نور نيڻن سندو آ نظارو
آخر اول تون سچا آن سچارو
عرض يار يوسف ڏيو درد لايون

*

ڏيکڻهار ڏيکين تون ڏوليا ڏلايون
منهنجون برايون ميان تون مندايون

اصل ڪان اوهان جي آهيان مان نماڻي
پاڄاڻي اڄاڻي سندءِ در وڪاڻي
چڪڻ ڪئون چڪايون سدائين سيبايون

نہ ڪٿم عبادت زهد دين واريءَ
عمر وئي اجائي منجهه ڪفر ڪاريءَ
تون بخشين خطايون ۽ اوهان ڏنهن عطايون

سيئي عيب مون ۾ سوين گنهگاريون
ڏسي عيب پنهنجا هنجون هاءِ هاريون
اچو ٿا رهايون . پنهنجو ننگ نڀايون

عرض يار يوسف سندو سڻ پيارا،
پارک پال پنهنجا سخن تون سچارا،
تو در پاند پايون پريم ٿا پهايون

* * *

قربدار آهين پنهنجو قرب ڪيئن ڇپائيئي
عرشؤن اچي زمين تي پرين عاري ڪوٺائيئي

انصاف عاشقن ۾ مچ عشق جو مچائيئي
حيرت ۾ سوين حيران واهه جو تماشو لائيئي

بوتي ۾ خاڪ خاڪي آدم نبي بڻائيئي
باري بيرنگ رنگ ۾ رنگ سهڻو رسائيئي

احد مان احمد ٿي نانو محمد ٽرائيئي
فوق و تحت خدائي هرجا حڪم هلائيئي

اسرار ۾ سچو دم حيدر علي مٿائيئي
ول ڇل ڪرين تو ڪيڏا چالون عجب چلائيئي

سڀ ڪنهن پوشاڪ ۾ تون پيو ڪونه مون بنائيئي
هندو چوان مسلمان پرين پنهنجو حسن پسائيئي

يوسف يتيم کي پنهنجي منهن ۾ نچائيئي
گهونگهٽ مؤن ڏئي ڏيکاري رئندي کي يار هسائيئي

* * *

ڪونه ڪم نيڪيءَ سندو مؤهون تو رب راهه ۾
عمر ساري گنهگاري مون گذاري ٿاهه ۾

اي ادا افسوس دل کي درد ۾ درماندگي
تياڳ تفسيرن سندو نافع ڪندو مون نگاهه ۾

ڪانه ڪا اوڏهن ڪو ناهي منجهه اسان بدڪاريون
لاتفنطو آسرو مرشد سچي الله ۾

عيبدارن تان سندو حامي سچو هادي اسان
ٻنهي جهانن طبل جاري عشق جو ارواح ۾

ڪفر ۾ اسلام چئو تون ڇا صلاتن ٻانگ سان
درد دل ويڙهي ويو جن ڪي بقا با الله ۾

يار يوسف جي وچنين آ سچو ويساهه مون
تار تاري آهه ان جي شوق دم دل شاهه ۾

* * *

هادي سچا هر حال ۾ مشڪل ڪشا مختيار تون
تو سوا واهر نه ٻي آهين هر دوجهان اظهار تون

عرض هن مسڪين جو سڻ سروار سردار تون
نوريءَ چوان ڪنهن درد دل عينن سندو اوجارتون

داد ڪر مرشد اچي ياور يتيمن يار تون
آهي هت هت اوهان جو دوست دم ديدار تون

درڪار دل محبت اوهان هر دوجهان ڏاتار تون
فرياد سڻ دم دم سندي محبوب دل منٺار تون

پر اوهان پرتي پاچاٽي عشق جو اسرار تون
دارون اوهان ريءَ ڪيو ٻيو آهين اڙين آڌار تون

بخش بدڪاريون پرين يوسف سنديون ستار تون
شفقت شفا تو هؤن آهي تون هين تون هين تن تار تون

*

دلبر درد مندن جي صاحب لهه تون سار
صاحب لهه تون سار ووءِ ووءِ ووءِ صورت جا سردار.

راتيان ڏينهان روح ۾ تونهين تونهين تار
اڻ تڻ وائي وات ۾ سندو پر پچار.
اڳڻ آءُ اسان جي سڻي درد پڪار
نجهري نماڻيءَ جي ڀيرو ڪج ڀتار.
آءُ وٺي وچ پاڻ سين دوست مٺا دلدار
عاشق توسين آهيون دم دم ۾ ديدار.
پاڙيا توهان پنهنجا سچا قول قرار
چمان روز اکين سان پر سندو پيزار.
يوسف جي ڳل ڳاريون پيش اوهان هر وار.

*

هاءِ هادي هن درد جو احوال پر ڪنهن کي ڏيان
تون سميع بصير هادي ماڙ مون مرشد ميان

راز محرم راز تو ريءَ ڀيو نه ڪو آ در دوجهان
ساريون سندو ڳڻ ڳالهيون روون اکيون اندر هنيان

واءِ ويلا آهيون جنجال ۾ دنيا فنا،
مرد سي مرڪن سدا جي نينهڙي تنهنجي نيان

هيءَ هئڻ هستي حجابي لاءِ تون ڪر الاالله سان
تيغ عاشق هڻ بهادر ڪاٽ سر ڪفرانيان

پوءِ پسين ديدار معشوقن سندو عاشق سدا،
تار هي تڪرار سڻ تون عجب رب آن چنان؟

عاشقن دم غم سدائين حق محمد مصطفيؐ،
هي جسم هن جي حياتي ڇا چئي ۽ ڇا چوان؟

يار يوسف ناهہ ڪو اختيار پنهنجو پانهنجو
مهر تان محبوب پاران عشق پيالا پر پيان،

⁂

منهنجي والي ڪندو ور ميان، حق هادي هر دوجهان ۾

جهڙي تهڙي آهيان، ڪڍ سپرين ڪاهيان،
سرتين تہ نابر ناهيان، سڪ سوز جنهن جو سر ميان،

الا! مون ڪيان الاهون، سڀ ڏوهہ ڏنگايون ساهون،
اجهو ٽيندم رحم اوڏاهون، دل پئي مون پاڪن درميان،

پايون پلو پهايان، محبوب سنجهہ صباحيان،
محبت جا مينهن وسايان، آهي زور نہ زر ميان،

لک لک ڪيان ٽي زاريون، تن طرف ڪانگ اڏاريون،
هاري هنجڙيون هاريون، پرين پرچي اچي ڪنهن پر ميان،

يوسف سهاڳ ڏيندا، ايندا سي ساڻ نيندا،
بخشيندا عيب ڍڪيندا، وري ٽيندم عشق اپر ميان،

⁂

من له المولیٰ فله الڪل
جن سمجھو تن حق حاصل.

برھ بنا ٻي جوڻ نہ ڄاڻي، آدم سو جو سر سڃاڻي
دردن ۾ دل دل.
درد فراق حسن جون فوجان، عاشق ماڻن من ۾ موجان
جيئن باغن ۾ بلبل.
نينهن جا ٽي نيشانا ڪوڙي، مرد ميدان ۾ منهن نہ موڙي
توڙي ٿين هنگاما هل.
نانڪ يوسف يار پيارا، نيڻن تنهنجا خوب ننگار
جيئن چشمن ۾ چل چل.

⁂

يا سخي صاحب سچا تو ريءَ نہ مون کي واھ ٻي
آسرو تنهنجو اصل کان ڪانہ جڙ ارواح ٻي.

تولئہ لڇڻ راتيان ڏينهان معلوم سڀ احوال تو
يارسول الله والله سوز سک ساھ ٻي.

تون آهين تون ٿو وسين من ۾ سدا مرشد مون
هر دو عالم شوق تون پر ڇا چوان الله ٻي.

صد هزاران عيب مون ۾ لک بديون بدڪاريون،
سرورا سرپوش جن تون تن ڪيهي پرواھ ٻي.

فرمايو فائق اوهان صادق سخن ياريءَ سندا،
واحد وسيلا تو نگهاريءَ تو نہ حق الله ٻي.

يوسف اوهان جو اي پرين سگ در سندو آهي اصل
تو ڪان منگي محبت مهر پيو غير ڪل ڪوتاهہ ٻي

❋

يا نبي سرور سچا، سردار تون اسرار تون
عشق خود ان تار تون، فوق تحت تڪرار تون

ديد دل ديدار تون، فلڪ ملڪ مختيار تون
رام رس رفتار تون، واهہ گيان گر گفتار تون

ميم منصب دار تون، هادي اڙين آڌار تون
ديد دم ديدار تون، عربي اجهو آڌار تون

چار پنج پروار تون، شاهي علي اوتار تون
مرشد مٺو منٺار تون، هر حال ۾ هوشيار تون

ٻيا تمامي تم ٿيا، سردار جڳ ظاهر بقا،
هت هت سچو سردار تون، باقي بقادار تون

نانڪ نگهہ نروار تون، يوسف يگانو يار تون
ڪٽي آئين امت جو بار تون، مالڪ تنهن مختيار تون

❋

پاڇي اوهان پرتو پرين، مرشد مٺا مسڪين هي مسڪين هي

اندر ٻاهر سهڻا سائين، معلوم توکي چٽي چا ٻڌائين،
ڪين هي ٻي ڪين هي ٻي ڪين هي
درد سندو هن مطلب آهي، دين ايمان برهہ تو آهي،
دينئون خلق ٻي دين هي ٻي دين هي،

تون هڪڙو هج پرين راضي، دم دم تو در آهي آزي،
تو ريءَ غمگين هي غمگين هي
نانڪ يوسف يار يارانا، سخن سچا پڙهه شڪرانا،
هادي حق تلقين هي تلقين هي

✻

دم دستگير هادي دل يار تون رهين،
هم يار تون رهين گلزار تون رهين.

آڄ نه منجهه سريرو آخر فنا خبير،
پائڻ گنهه ڪبيرو بيزار تون رهين.

تلقين حق اشارو مرشد سچو سچارو
هڻ نينهن جو نغارو بقادار تون رهين.

باهوش دم حياتي مدهوش قدم جاتي
هڻ چوٽ اسم ذاتي تڪرار تون رهين.

نانڪ آواز پر جو ناهي تفاوت تر جو
واقف الله جي سر جو مختيار تون رهين.

✻

دم ساهه سنيار پرينءَ سان هيءَ هت وسارج ڪايامايا.

وٺي خيال وچ خيال ۾ پيهي ڏس خيال خيال سان ڏيهي،
گم ٿيڻ انهيءَ پر فرمايا.
گم ٿي وچ الله ۾ ذاتي تڏهن عشق ڪندو اثباتي،
سچا عشق سخن سجايا.

آهي الٽي راند نياري، ڪوئي سمجهي برهه جو باري،
جنهن درد جا پنڌ پچايا.
آهي عشق اصل گمنامي، سر سلامت تهمت عامي
غافل ڪرڻ پيا دل رايا.
دم يوسف جو يار ٿو ٻولي سنديون وحدت رمزان کولي
جنهن دل تي حڪم هلايا.

⁂

مار نعرو عشق وارو عاشق تنهنجو قرب قرارو

عشق نبي معراج سونهارو جيئن منصور جو مست نظارو
سر اڇلي ٿيو ساک سچارو.
شمس الحق جان شيخ عطاري، موج انهن سر مرشد واري،
صدقي صدقي تن تئون يارو.
عشق الله جو جنهن سر آيو بخت تنهنجو آهه سوايو
محبت ۾ رهه مست متارو.
ڪفر اسلام کان اڳنا امامت، منجهه ملامت عشق سلامت،
عاشق سمجهن هي سر سارو.
سرتان پيرين هئڻ حقيقي، مون تان ناهي هو تحقيقي،
نحن اقرب عشق اشارو.
هي جڳ حيله سازي بازي، دم غنيمت سوز گدازي،
عشق الله کئون ٿيو نه وسارو.
نانڪ يوسف ياري ياري، پنجتن تن من مرشد تاري،
هڻ هڻ عاشق نيهن نغارو.

⁂

دم الله انتَ ناهين، جو ٿو پنهنجو پاڻ جوڙي،

ڪڏهن ڪتيران گودڙي ليڙان، ناهه نه هن ۾ ڪو ناهين،
ڪڏهن چڙهي ٿو گهوٽ گهوڙي

آهين ناهين جي سڏ سڄڻ ڪي، برھ پڙڪن باهين
گهوري هاديءَ جي تئون ٿوري

دم خدائي صحيح نہ سمجهين، اهي اندر ۾ آهين
جڳ ڀيائي تون ڀوڙي

نانڪ يوسف يار هڪدم، ڇاٿو پڇين آن تان ڇاهين
آيو مهارون پاڻ موڙي

*

آيو آهين هن سير ۾، هادي سچا سرتاج تون
سرتاج تون سرتاج تون

پاڻ ٿو پنهنجا حڪم هلائين، حق اناالحق جڳ سڻائين،
درد مندن دل راج تون، دل راج تون دل راج تون

سهڻا تنهنجون رمزان سهڻيون، مزگان مرچان من جون مهڻيون
مسڪينن معراج تون معراج تون معراج تون

تون تان مالڪ آهين ملڪ جو، فوق تحت ملڪ فاڪ جو
آهين سڀن جو راج تون ڪل راج تون ڪل راج تون

هيءَ بي هڪڙي ڀولن ڀولي سندءِ در جي گولن گولي
لاج ننگ سرلاڄ تون سرلاڄ تون سرلاڄ تون

نانڪ نينهئون حڪم جاري، يوسف يار جي مهر ستاري،
مارطبل سچ ساج تون سچ ساج تون سچ ساج تون

*

ڪيها حڪم ٿو هلائين رنگي برھ بيرنگي

آدم، حوا، هابيل، قابيل، ٿو ڪٿ ڪوٺائين
ادريس، شيث، يونس لک لک لقب ٿو لائين

دائود، لوط، يحيٰ، جعفر نبي ذڪريا،
نمرود ڪٿ ابراهيم، آڙاھ ٿو مچائين.

عيسيٰ تنهن تان موسيٰ فرعون ساڻ جنگي
هر طرف هر جسم ۾ سو ڪيل ٿو ڪلائين.

ساڳي سوئي محمد، ٿو عاربي ڪوٺائين.
هت هت ملڪ جو مالڪ، ڀون ٻيک ٿو ٻڻائين.

نانڪ نہ ڪوئي يوسف، هاديءَ جي رمز رمزان
چوچڪ ۾ جان جاني چشمن چوٽان چلائين.

*

اڙ دم اوڏاهين جاڏهن جو پکيڙو
تو آهي وساريو وطن ڪيئن وسارا.

چوڻ ڇا جڳائي سندي دل جي ٽورئن
ورتيون وڃين هٿ، جو لوڪ ڏورئن
افسوس دل جا درد ۾ شوڪارا.

پر پنهنجا ڪيئن ڇڪڻ ۾ ڇڪائين
گلالي گليءَ ۾ ڏهن جون ڏياٽين
تاتي پير پنهنجو رسي نينهن نعرا.

قالو اناالله سڻ تون ادا اي،
موتو قبل انت موتو گدا اي،
پس تون اشارت برهه جا نظارا.

ڪ نانڪ نه يوسف گرو ٻول جو هي
آهي ستگرن جي مهر مول جو هي
انهيءَ جا حڪم هي سيئي اختيارا.

*

والي‌ءَ ڪئي ته وارڻ، ٻهڳڻ ٻاروچل جي.

فقير جون دعائون هادن اگهايون، جاڏهن ڪاڏهن ٽيون واڌايون،
شڪرانا شڪران.
دوڙ درازين منصب پاوين، ٻيا وت ڪيها پنڌ پڇاوين،
ياريقين ۾ آڻ.
دشمن تنهنجا وڃي گم ٿيئڙا، نصراني پس هاديءَ پيئڙا،
ڪامي ٿيئڙا ڪاڻ.
پنجتن پاڪ يار چارئي، مدد توسان دم دم سيئي،
سچي دل سان سڃاڻ
پنهنجو پاڻ کي ٿا پرجهايون، قسم الله نبيءَ جو چايون،
سچي عشق ڪهاڻ.
نانڪ يوسف محبن ياري، برهه سارو آهي بيقراري،
محبت روح رهاڻ.

*

ويهي ادب سان حال ڪر، محبن کي ويچاريءَ جو.

ننگ نباهڻ آهي اوهان تي، بندي هي بيڪاريءَ جو.
ٻچڙيون بديون تون بخشيندين، ڏاج توکي ڏاتاريءَ جو.

نينهن نياپو معشوقن ڏي، عشق سندو لک زاريءَ جو.
قدمن قول ويهي ونءُ چئه تون، نياز عرض بيچاريءَ جو.
تون هادي تون مرشد مولا، تون مالڪ مختياريءَ جو.
شڪر شفيع حمد هزارين، تون صاحب سرداريءَ جو.
هت هت حامي آهي يتيمن، عيبدارن اختياريءَ جو.
دامن دوست دراز اوهان جي، فيض نبي نرواريءَ جو.
نانڪ نينهن وراٺو سڻ تون، عشق الله اسراريءَ جو.
پير مغان جي پرت اوجر، من تي موج بهاريءَ جو.

⁂

ور ڪندا پاڻ پاڇاڻيءَ جي، اجهي ڪوهيارا ٻڙيون ٻاروچا.

مهر ڪري مسڪين تي ايندا سي نيندا،
لڳي سڪ ساهه سچي آرياڻيءَ جي.

دم دم فوج فراق ۾ ڏونگر ڏک ڏوري،
ٿي وئي دل دودؤن دوست ڏوٻياڻيءَ جي.

ٻي ڪا ڪنهن جي ڪانه محبت مون محبن سان،
تن تانگهه هنيون هوتاڻيءَ جي.

ڪاهي رسندا ڪاف ۾ آهون دانهن سٽي،
هن ملهه خريد وڪاڻيءَ جي.

لاتقنطو آسرو يوسف يار حق فرمائي،
سچي توڪل عيبن هاڻيءَ جي.

*

عاشق پاڻ وسار تون تان جو آهين سو آهين،

عرش ڪنون ٿي آدم آئي، بيرنگؤن رنگي پوش بنائين،
دستؤن ڏيو اڏار.
واحد وحد وحيدؤن توهين، آدم حوا نالو ڏرن هين،
هيءَ بازاريءَ جي بازار.
سڄڻ سانگي سانگ ٿي آيو رنگ جوڙي تارنگ پرمايو
آهي دم اهوئي ناچار.
نانڪ يوسف يار نظارو اندر ٻاهر عشق اوتارو
قسم سچي درٻار.

*

نينهڙو نباهڻ آهي، پرين عاشقن سان توهين.

هو جي فائق وتن فراقي، تنهنجا عاشق روز ميثاقي،
دردن ٻر دردناڪي، ننگ تن جو ڳل هو هين.

ڏي دلگيران دلداري، ڪر مشفق مددگاري،
مون کي معلوم آهي سڌساري، اکڙين اڪنب ايڏوهين.

پنهنجا لائق لعل سڄاڻين، ور وهندو ڄام آرياڻي،
ٿيو حب ٻر حاضر هاڻي، وچ ساڻ وٺي اڻ سونهين.

سڻ يوسف دل جون آهون، پرين سهس مدايون ماهون،
هي رحم سيو ايڏاهون، محبوب مٺا من موهين.

⁂

اهي هوت خان بلوچ ايندا مون پنيور ۾
آهي لوچ اندر سوچ سندن عشق شور ۾.

ڪهيو ڪرهن ڪين ڪي چپريا چاهون،
آهون دانهون ان لئي دل درد دور ۾.

ڪاڪيون ڪيچئڙن ڪي رب پاڪ پناهون،
آءٌ دعاڳي دوست جي دم عشق اور ۾.

ڪانگ اڏايان فالون پايان ورھ وسايان،
راتيان ڏينهان جيڏيون ڏک روح ڏور ۾.

پرين پنهنجي وڙئون ڪندا پاڻ پيلايون،
نيندا بخشي بديون هن پر جو ڀور ۾.

يوسف يار پنهل سان منهنجي اصل ڪئون آهي،
ڪاهي ايندا ڪيچ ڪئن دل ذوق زور ۾.

⁂

ريءَ درد وارن ڪير ٿيو موتو قبل انت موتو
سمجهي انهيءَ جي اسرار ڪي مرشد سچي ثبوتو.

اونهو بحر سر يار جو سندي حسن هسوار جو
صاحب سچي سردار جو دم عشق لايموتو.

گم تي ويچڻ هن حال ۾ عاشق الله احوال ۾
خاصي خدائي خيال ۾ پيچ ڪاف جو قلبوتو.

جوڳين عجب ديوانگي، منجهه موج حق مستانگي،
هوندي انهن حيرانگيءَ، سر بسم بيراڳ پيوتو

جي عشق جي چوگان ۾، آيا هلي يڪ خان ۾،
سرتن سليا نيشان ۾ انسان جن پيوتو.

تارون برهه باران جون، يوسف جبر جولان جون،
دل ۾ وڄن دردان جون، تريون نفيلان توتو.

※

يار اسين پياسين وچين، جت موج محمد نور جي،

ڪل نه هئي مون ڪاڪپون، وي درد جي اسرار جي.
سڻ ڳالهه سچي هي سچين، مرشد مٺي من مور جي.

گم ڪرڻ گم نانءَ الله، جي نام ۾ نام و بقا،
آيو عشق ٻيا بند ڀڃين، پڇ چوکي چشم حضور جي.

آءِ گهوري امداد انهيءَ تئون، واريان جند واريان،
جن محبت حق جي ميڇين، حق شمس، عطار منصور جي.

نانڪ يوسف يار صبوري، سر الله جو عين اگهوري،
ناهي سڌ اوهان ڪا گيين ماريون محبت جي مذڪور جي

※

ڪر نفي هستي هئڻ جي، لا ڇڏي الاالله سان.

ڄاڻ حاضر عشق مولا، نگاهه منجهه نگاهه سان.
ڪار طالب آهي کهڙي، ڇئو سچي بيراهه سان.

تون هڪو هردي رکين، عاشق عشق فتاح سان.
نانڪ يوسف چئي چڱائي، ۽ مرشد جي چاهه سان.

✻

هل ته هلئون لعلڻ لوءِ،
ٻيا ڪل خيال ڦٽا ڪر پوءِ.

غيبي عشق آواز الاهي، سچ چوانءِ ٿو هينئن چؤ.
اسم الله ريءَ ڪم نه ايندءِ، يائر ڏيءَ پٽ جويون جوءِ.
خويش درويش رب جي امانت. هٽ هٽ هوندا خوشخوءِ،
اڳ ٻيي عاشق راهه برهه ۾ ووءِ ووءِ ڪندا ويا ووءِ.
حال وٺي دم خيال محبوبي، هوءِ ۾ گم تيڻ هو هوءِ.
يار يوسف فنا ۾ يبقا. عاشق مولا نا ٻيو ڪوءِ.

✻

منهنجي حال جي ڪل ڪهڙي، بيدرد مندن تان ناهي،
سر عاشقن جي بار برهه جو باري اصلئون آهي.

ڪنڌ ڪپايا پانهنجا، هڪڙن ڪوپن حق راهه ۾،
سندي امامن سوز ۾ سورهيه چڙهيا ڦاهي.

درد آهي عاشقن کي، ڪربلا جي ڪوس جو
ڇا چوڻ احوال ڏک، مرشد ڏنو مون منهن ڏاهي.

حيف يوسف زندگي آهي، اسان جي جيئڻ جي،
گهوريا جي ڪونڌ مڇ محبت ۾ مرڪي پون ڪاهي.

✻

دم دم تان پر ڏيهه ڏي تانگي،
ڪنهن قول اڙايو سانگي،

آهي ٻولين تان پڻ رون ديس ڏي،
گم رمزن واري ويس ڏي،
ديدار پسو پس نانگي، اها بات سنو ڪهي ڪانگي

هت رهڻ ته شهر شڪور ڪئون،
شر هستيءَ واري شور ڪئون،
منصور اسان خوش وانگي، دل درد چنگارڻ چانگي.

دل نانڪ يوسف يار جو
سچ پير مغان جي پار جو
نت محبت مانگي، آيو سهڻل سچ جي سانگي.

❋

حبئون حال هلي وي پسڻ پرينءَ جو
تون پنهن جو وطن سنڀار.

مس ڪٿاهين وي هلي هرڪا، وڏي زور زلي،
آهي معلوم محبن ڪي، ميان تون وهم جسم وسار.

دم دم سان ساٿي سڄڻن جا عشق آواز جلي،
سائين تون تان خوشيءَ هن ڪي هيڪار.

موتو قبل جو سمجهه اشارو ٻلي هن رمز ٻلي،
مرڻ جيئڻ نه ڪر ياد، پيهي پريم ۾ نهار.

گم تيڻ هن راهه ۾ وڏي چاهه چلي،
نه ڏي خطرا خيال ڪي، پر پرينءَ پار.

يوسف جن سان يار يقيني، سي تا مرد ملي،
ٻيا باغ بقا ۾ تا منجهه حسن بازار.

* * *

محبوب تو ڏنهن مهر سدا، مون هئون ڪانه ڀني.

ڪيم ڪمائي ڪانه ڪا، پرين آهيان عيبدار
جهڙي تهڙي دامن سان، پر پنهنجي قطار
جن، انسان جو صاحب توهين، هي ٻيي هڪ گدا.

والي وارث آهين تون، تان گنهگارن جو
هادي همت حامي تون، تقصير وارن جو
بدڪار جون بديون بخشين، ڇڏائين دردا.

تو ريءَ تڪيو مون نه ڪو هر دوجهان ۾
معلوم اوهان سڀ ڪي، دل جي ديوان ۾
سڪ ڳليءَ جا ڪين ڇڏيندين ڇا مير مندا.

ڪوڪان ڪرڻ راتيان ڏينهان، تو در سهڻا سائين،
رحم ڪرم جو مالڪ آهين، پايون پاند پناهين،
هن جي عيب افعالن جا، ڪهڙا پٽين پدا.

پنهن جا لائق لعل سجاٽي، پڪي پيهي آيون،
مون جهڙي مسڪين سان، ڪيئي لڪ ٻلايون،
گهورڻ گهوري ڇا تڙي، ڪرڻ سر فدا.

سچو اقرار سنڌءِ ٻول، يارانو پڪو
جيئن تيئن نيبهه نيندو محبت منجهه مڪو
يوسف عشق الاهي، قائم شاهي سر سدا.

⁂

سردار تون هين تون توتي ڪل مدار
تون آزار اڙين جو.

عاصيڙن عربي، آئين اجهو يا نبي،
رازق و رحم ربي، تون سردار سڀن جو.

عينن جو تون اجار هر دو جهان ۾ بهار
هادي همدم ديدار تون ڏاتار ڏن جو.

دامن لڳا تو جيئي، جهڙا تان تهڙا سيئي،
لڄ پاڪ تن تو پيئي، تون مختيار مڙن جو.

نبين ۾ نانءُ نيارو سندو ئي سچو سهارو
هرجا طبل تو نعرو تون هم يار هيڻن جو.

يوسف جون يار آهون، معلوم اوهان الاهون،
واصل فراق چاهون، تون غمخوار غمن جو.

⁂

دل درد ڪئي بيهوشي، حق بيهوشيءَ ۾ هوشي،
عشق آيو انسان ۾ ڪري، لڪ پوشاڪون پوشي.
واقف سي هن حال جا، جن دلبر سان دل دوشي.
دين ڪفر ۾. ڪير آيو ٻولن منجهه مروشي.
عربي، رومي، شامي، شومي، ڪاٽئين سيد، قريشي.
نانڪ يوسف راز رنائون، دردؤن جوشان جوشي.

⁂

سر سدائين سر لوءِ لوءِ، منهنجي محبوب ڏي

ڪاهه ڪهان دم ڪاڪيون، پرين ڏي سڀ پر لوءِ لوءِ
مشرق مغرب حاضر سوئي، ذڪڻ ۾ اتر لوءِ لوءِ
روز ازل ڪئون جيڏيون، ڀروسو تن پر لوءِ لوءِ
مون هيڻيءَ جي حال تي، وري ڪيائون ور لوءِ لوءِ
رهيو آهي روح تي، سندن عشق اپر لوءِ لوءِ
يوسف يار خاص خدائي، نوري نيڪ نظر لوءِ لوءِ.

⁂

محبت ڪئي مستاني، دل درد ڪئي ديواني،
گولن سندن جي گولي، سڻ يار يار جاني.

مسڪين مان تہ آهيان، ڪو ٿاهه نہ تي ٿاهيان،
سڀ سير تون آن چاهيان، هر تار تار تاني.

آن پڻ سڄڻ نماڻي، پورهيت اوهان آرياڻي،
پلپل پنبڻن پاڻي، اسرار عشق خواني.

آهيان ڪنهن نہ ڪم جي، سنهن ساک توصنم جي،
نيباهہ عشق دم جي، فرياد در اواني.

صاحب سچا تون راضي، گهرجي سدا مون آزي،
ريءَ برهہ ڪوڙ بازي، ٻيا فڪر فنا فاني.

نانڪ نگاهہ ساري، يوسف يقين ياري،
ست گر سچي سچاري، گفتار تا رباني.

⁂

ٿيو منهنجو مطلب ائين، جڏهن وڌم نگاهہ نگاهہ ۾،

لولي تان لونءَ لونءَ ۾ ڏني، مهرؤن مرشد مئين،
آهي سانول سدائين ساهہ ۾.
لاکئون لنگهي اڳي پياسي، جيڏيون جيئن تيئن،
هاڻي آيس هلي الله ۾.
صحيح سڃاتم سپرين، هوت هاڻي سان هيئن،
انهيءَ رمزن واري راهہ ۾.
اثباتيءَ مؤن اچي ڪري، مونکي نينهن وٺي نئين،
انهيءَ عينن سندي آڙاهہ ۾.
عشق الاهي شاهنشاهي، پيالو پر جي پئين،
پسين رم جهم رنگ ارواح ۾.
پاڻ ڇڏي هت گم ٿيا سي، يوسف جائي وئين،
انهيءَ ديدن واري درياهہ ۾.

⁂

پاڻ نئي الله گم ڪريج يار ۾.
صورت اها محمد مرشد نظار ۾.

منجهہ حال جي حقيقت رهڻو ائين عشاقن،
هي گم سيو اهو ٿيو دوستيءَ ديدار ۾.

موتو قبل مريجي، فرمان جبار ۾،
پنهنجو شڪار ڪر تون، ڇا ٻئي شڪار ۾.

پنهنجي پر وجهہ ٻاجهون، ٻيا خيال سڀ خطائي،
هستي ڇڏي ڏسين تون، گلزار خار ۾.

مشڪل وٺڻ پروجهڻ فرمان عشق جو
جنهن ڪنهن چتايو دل سان سو ڀيو بهار ۾

يوسف نگاهہ نيٽن، محبوب جي آ صورت،
سرتا قدم اهوئي، گفتار زار ۾

* * *

پرين نانءَ الله جي وهلي ڪرڪا وصال واري،
آهي معلوم توکي سڀ ڪنهن جي احوال واري،

اکڙين ڪي روج سدائي، سائين سنڌءِ سڪ سوائي،
لک تو ڏنهن ڀلا ڀلائي، خاطر خيال واري،

هو جي ڪلهه اقرار ڪيا ني، مسڪينن سان جانب جاني،
اهي پاڙڻ توتان پياني، پنهنجي قربئون ڪمال واري،

هت فائق فراق فوجان، دل دردمندن سر موجان،
ڏي درسن اکڙين اوجان، خوش جوت جمال واري،

هي ڪهڙو هئڻ حياتي، تو ريءَ محض مماتي،
هي آخر گذر صفاتي، دم جيوڻ جنجال واري،

سڻ دردمندن جون آهون، پرين ناهين تون پراهون،
لک سو احسان اوهان هو حل مشڪل حال واري،

سڻ عاشق هي گفتارون، موڙيون تو ڏي دوست مهارون،
لايون يوسف برهه بهارون، گلشن قيل قال واري،

* * *

آيل درد مندن پر ساس، سڻ تون نانء الله ارداس،
منڙو موهيو ورهي واس.

پورب جو جن پنڌ پچايو خيال تني جو سڀ سجايو
ٽٽڙا ڪم انهن سڀ راس، هو جي ويا حضور شناس.

جوڳين جا سڀ جوڳ جوهاري، واسينگن سان ورهه سچاري،
سڻ غيبؤن عشق الاس، آهي عالم ۾ پرڪاس.

جوڳي عشقؤن جوڳ ڪماون، پنهنجو پاڻ وچ نه پائئن،
آهي ساڳي صورت خاص، آهي گر جي پرت پياس.

نانڪ يوسف نيهئون هولي، آهي جن کي آءُ تن گهولي،
عاشق ڪن پٽ قرب اخلاص، آءُ تن داسن جي پڻ داس.

* * *

عاشق تون کهڙي ڳالهه ڪؤن دل ٿو ڪرين ماندي مگر،
توسان ٻڌم تحقيق تان نظر محمد هم نظر.

وهه هوش تان مدهوش حق هم دم سريجن جي قدم،
هو ٿو وسي توسان سدا تو دل مگر ناهي خبر.

هردي حسن هاديءَ سندو گرسير دم ديدار ٿو
صورت سيا دل دور ۾ ڪولي پسين سميع و بصر.

دم پاس ۽ انفاس ڪي هرگز نه ڇوڙين يار تون،
اي راهه موليٰ عشق جن جو ٻيو ڏسڻ سڀ ۾ ضرر.

نانڪ يوسف يار ٽي هادي حسن گلزار ٽي،
محبوب در دراز ٽي معشوق تون ملڪين مشر.

* * *

آهي الله آهي الله، اسان يتيمن جوڙي يارو
سڀ لوڪ سارو ههڙو هزارو.

ڪونہ ڪنهن هت حال پڇي ٿو هرڪو پنهنجي درد لڇي ٿو
دين دنيا جنهن دل انڌارو منهنس ڪارو.
عشق الله بنا ٻي سڀ بازي، مون کي صاحب قسم درازي،
ريءَ محبت ڪوڙ ڪفارو ٻي وقارو.
پاڻ پنهنجا حڪم هلائي، عاشقن کي جوش لڳائي،
هٽي نوبت نينهن نغارو اناالحق، نعرو.
عاشق سان مرشد ساٿي، حاضر ناضر يار آرياٽي،
خيال رکن هت هوش وارو دم سنڀارو.
پنهنجي پت پاڻ سوراڪي، ڏوهہ گناهہ ڪوئي ڪونہ لاڪي،
ههڙو صاحب آهي ستارو پوش سارو.
نانڪ يوسف يار سچارو سچ سدائين عشق اپارو
عاشق ڏس تون حسن وارو نور نظارو.

* * *

محي الدين ميران تون هين دستگيران،
ڏئي ڪير تو ريءَ مون دل کي سڌيران،

تون معشوق رب جو سندو نور سرور،
اولاد حسنين جو پاڪ مظهر،
تون سرتاج ڪل پير جو پير پيران.

اچن جي ڀلي ڀاڻ ناقص نماڻا،
اهي در اوهان جي اچڻ سان اگهاڻا،
عاصي اياڻا اچو ڪم اسيران.

راحم سين تون ترت تار رنج ۾.
قادر قربدار اهنج ۽ سهنج ۾،
ٻڏا ٻيڙا تاريو بحر مؤن بهيران.

پر جام محبت سندو مون پياريو
مهر مؤن نظر نور نافع نهاريو
ٽين معاف منديون ڪيم جي تقصيران.

اوهان سر قدم نور نافع نبيءَ جو
تون لاڏلو شاهه حضرت عليءَ جو.
قدم تانهنجو ڪل ولي سر اميران،

آڳي اچو ڪيو شرف شان شاهي،
فلڪ ۽ ملڪ ۾ خلق بادشاهي،
طبل نر تو ساري نهين سر سريران

دوئي جن کي دل ۾ رليا رافضي سي،
خنزير سينرو خلل خارجي سي،
پرجهه پنجتن راز وحدت فقيران.

هي يتيم يوسف جيئن سک پڪاري،
دم دم ايڏاهين نهاريو سنياري،
ڏيو ڏات تنهن عشق صاحب سڏيران.

⁂

مسڪين آهيان سگ سندو درگاهہ جو مرشد ميان،
پاڇيءَ سندو هي عرض آ، نيبهہ سندو نيهڙو نيان.

هت هت اوهان جي عشق، جا پلپل پيالا پُر پيان،
مون نہ آ قدرت ڪائي، همت اوهان جناب جيان.

پريم سندو پيزار تؤن، قربان آءٌ قطر ٿيان،
سو ڳالهڙيون ڳجهہ عشق جون، همدم هرن اندر هنيان.

هي دانهن دل جي درد جي، تو ريءَ ڏکي مان ڪنهن ڏيان،
هجان هميشہ تو اوڏڙي، تو عشق جا ڪيئڻ ڪنيان.

نانڪ نگاهہ يار تو يوسف اتي ازلي ڏيان،
دم دم الله هو ياد تون، خوش خيال دل ۾ تو ميان.

⁂

هي دم الله تون سڃاڻ آهي يار جاني،
مرشد سچو حقاني.

ونحن اقرب ڏس قرآنون، ساڻ يقين عين عيانون،
سدا سانول توئي ساڻ.
مومل، سومل چٽ چمارو ڪائو ڪاغذ ڪوڙ پسارو
اهو راڻو اهو راڻ.
دم الله جون سولک چاليون ڳوڙهيون رمزان ڳوڙهيون ڳالهيون
ڪيڍ پاڻ وڇئون تا پاڻ.
آءٌ اسان دل ·درد اهوئي، موج بحر جي سمجهي ·ڪوئي،
اهو ساڳي مئي مهراڻ.
نانڪ يوسف يار نظارو اندر ٻاهر سڄ سچارو
ويو هاڻ هٺڻ جو ماڻ.

⁂

ڪوهه ڪندو هڪ ملان قاضي،
اسان تي الله نبي ٿيندو راضي.

ملان ملواڻيءَ جهڳڙا لايا، برهه ڪٽي ويو بازي
ڪيئي سڪندر ڪيئي دارا، گئون چلي ويا غازي
نانڪ يوسف عشق الله ريءَ، سارو جڳ آهي سازي

⁂

انتظاري بيقراري درد دل کي دام داري،

بيرنگيءَ رنگ پاڻ لايو ناهه مون ڪا اختياري؛
دل ديواني گرد گردون، برهه بيشڪ بار باري
ڏسي، من مجنون ٿيو پيچ پيچان زلف زاري
مون دل پير مغان پر جهائي، ڳالهه ڳجهه ۾ مام نياري
نانڪ يوسف يار اسان دل، سچو عشق نبي سرداري

⁂

ڄام تماچي تڙتي پلي آيو اوتاري،

ڪينجهر ساڻ ڪرم جو ٿيڙو چڙهي نوري نظاري،
سڙهه ڪنيائين، سير ۾ سهنجئون. سينگاري،
ونجهه هنيائين وير ۾، ڪري توڪل توهاري
ياري يوسف يار سان، رکي سچل سونهاري

⁂

دم آسرو نماڻن مرشد ميان سندوئي،
توڪل سچي تو نر جي هر دوجهان ۾ هوئي.

تون هين سيا ستاري، عاصين اتي تان آري،
جا لڙهه لڳي تو تاري، جيڪو هجي پي سوئي.

جن کي خدا صفائي، بخشي سچي سچائي،
محبوب ڏنهن سدائي، تن تي رحم سيوئي.

گم ٿيڻ شور شهه ۾ ڪوپا ديوار ٿهه ۾
الاالله هو الله ۾ باقي بحق اهوئي.

دنيا بندا ڀلايون، چنبن ۾ نئين ٿي چايون،
ڪوڙا حرص هوايون، هوشيار مرد ڪوئي.

سڻ هي فراق آهون، سڀ ڏوهه ڏکيون ماهون،
هستي نه ڇنين ڇاهون، آهي عشق تو اڄوئي.

يوسف نگاهه دم ۾ آهي عاشقن جي غم ۾
هڏ ساس دل وهم ۾ آهي دور تن ڪؤن دوئي.

* * *

هي آ گذر جو مڪان، غافل غم ۾ ڇو ٿو گذارين؟
جوڳي پنهنجي جوءِ ۾ ويٺا ريجهائن رام.

ملان قاضي وچ مسيتن، ويٺا پڙهن قرآن،
نانڪ يوسف يار سچل جو ٻانهن ٻڌو غلام.

* * *

پريم پر تفصير آهيان، تون تان صاحب آن ستاريءَ جو.

مون ۾ عيب عميق اپارين، ڏوهه هزارين تون پاڻ اجارين،
بخشيندا بدڪارن بديون، ولهو تون ويچاريءَ جو.

ناڪس نڌري آءٌ نماڻي، دامن لڳڙي تو ڄام آرياڻي،
هادي تون احسان امت جو حق غفران غفاريءَ جو.

ٻال ٻڪيندڙ مڪسينن جو واهر والي تون هيڻن جو.
تون هين گرو نر پير پيغمبر، باغ بهار بهاريءَ جو.

عاشقن ڪي دم دم ماتم، محبت مولا هو حشر هاغم،
بيڪارن جو ڪاج سنوارين، تون مرشد سخن سچاريءَ جو.

طالب تون سڻ عشق اشارو، نينهن نقارو فقر وارو،
عشق حسن جون فوجان چڙهيون ڳل پيو ڪان ڪٽاريءَ جو.

نانڪ يوسف يار تنوارون، ڏسي سٽي تو سوز پڪارون،
ڪندو مدايون معاف ميان، هو جو حرف مياريءَ جو.

*

اٿم اباڻن جي لوئي، پٽ هنڊايان ڪينڪي،

ميري نيندس پاڻ سان، مور نه ڪندس ڌوئي،
سٽ نه مٽيان پٽ تي، لعل لاڪيٽي لوئي،
ٻن چانور کهه چورمان، ٻلي ڏونرن ڏوئي،
يوسف انهيءَ جوش ۾، بيٺو سو جهڙ جهوئي.

*

پڻ ريءَ عشق الله دل در جن ٻيو سڀ ڪوڙ پسارو ٿي.

اڪر ممو ٻيو رارو سمجهين راري پنٿ نيارو ٿي،
هر جا عشق الله جون ڳالهيون هر دل سمجهڻ وارو ٿي.
ريءَ سڃاڻڻ ذات بيرنگي ٻيو سڀ دل انڌارو ٿي،
ڇائي پائڻ ڪن ڪپائڻ هي ٻي مڪر موچارو ٿي.
ٻهون بيراڳي ٻهون ويراڳي ٻهون اتيتن آرو ٿي،
هڪڙا ٻو ميان ڀڳت سناسي هڪڙا رام دئارو ٿي.

هڪڙا قال عقل ۾ محڪم سويڪ سبد دوپارو ٽي،
سيوا الک نہ سمجهن سوهاً ميم اهو مهندارو ٽي.
گرو گيان بتايو سارو شهر درازن وارو ٽي،
پر گهٽ پير قبول محمد صاحب سدا سوپارو ٽي.

*

پاتالئون آڪاس عجيبن عشق اجهل اظهارو ٽي.

دائم دردمندن سان ياري راحم رحم اپارو ٽي،
انا احمد بلا ميم حال محمد وارو ٽي.

صاحبزاده ۽ شهزاده سر الله جو سارو ٽي،
عشق الله امداد انهن سان هوڪو سچ سچارو ٽي.

ياور يار يگانا يڪدل پنجتن نور نظارو ٽي،
منجه دريا وحدت واديون وجه تون پريم پسارو ٽي.

پاڻ سچائي مار اناالحق دم اهو اڄ وارو ٽي،
نانڪ يوسف يار سچل جو دم دم امر اشارو ٽي.

*

حڪم اهو درگاه معليٰ قادر قدس قرارو ٽي.

شاه قطب جيلاني جوشئون طبلو نينهن نغارو ٽي،
پيغمبر جي روز ڪچهري شهر درازن وارو ٽي.

قدم قدم جا حج قبوليت زياده مطلب سارو ٽي،
اڄ اهو دم وري نہ ايندءِ پرڏي پنڌ موچارو ٽي.

لڳج نہ لاري ٻئي ڪنهن اهڙي سولو ڍريو ڍارو ٽي،
ڪاڏي ڪن ڪيا ٽي ٻوڙا ڳالھ اھا سچ سارو ٽي.

ٻوڙي وڃج درازين دل سان قلب اجا جي ڪارو ٽي،
اهڙي وير نہ لهندين ٻي ڪا سورج عشق ستارو ٽي.

يار يقين هڪو رک هر دي درسن دل دويارو ٽي،
پئون پئون پو ڙي دل سان لائج ٻاري برهہ ترارو ٽي.

هي جڳ پولو پولو وڃي ٽو سڻ تون بندي وارو ٽي.
نانڪ يوسف يار سڃاڻج عمر اهو دم تارو ٽي.

سرائکي ڈوهيڑا

جو دم عشق الله بن جاوي سو تان محض مماتي،
پاس انفاس نہ سمجهن موڳي موهي سبق صفاتي،
ٻيا سڀ سير سرابي ڄاڻڻ عاشق اسم ذاتي،
نانڪ يوسف يار سچو دا هر دم عشق حياتي.

❋

يارو ياد اسان نون دل تي حيرت ڏينهن ڏهاڙي،
حيرت خيال نيتا وچ عبرت درد چروڪا چاڙهي،
عشق الله دا ازلي هوندا ٻئي مذڪور اجاڙي،
نانڪ يوسف يار دلين نون حسن مريندا ڏاڙي

❋

ماريسي تڪبير ازلي برسر اپني بازي،
جڳ جنازه ڪر ڪي ايوين جيوين شاهہ شيرازي،
هادي عشق حيات جسي دا مار جويندا غازي،
عاشق سچي جو سڃاڻن طلسم ڪوڙي بازي،
جون ڪر جڳ ڊوهي وچ حقيق . مجازي،
سالڪ سمجهن عشق الله دا سارا سوز گدازي،
جو سنگ بوهي سايان ڪولي رازق پهتا راضي،
مرشد ڄاڻين پير قبول محمد شاهہ درازي،
نانڪ يوسف گر ڪرپا بن سڏريا ڪوئي نہ قاضي.

⁂

ڪي وت ڏينهن جمڻ دي آهي لڳڙا عشق چروڪا،
دم اهو دل دائم ازلي پنجين سال پروڪا،
ماهه سجن دو ماهه اسان ها پنجوان شمس جهروڪا،
ڪول ويکو فرقا نون تم ني مياني ڪؤن اروڪا،
نانک يوسف ياري ڪلما ايڪو ايڪ پروڪا.

⁂

عاشق هادي دي ڏمان لايان زوران زور پساري،
آپن آپي اناالحق دي ويک مريندا نعري،
آپي اپنا حڪم هليندا شاهه برهه چوڏاري،
آپي چڙهي ديس لٽيندا عشقا سچ سچاري،
هلان هل ٽئي فوجانِ ڏيون روز اماري،
مرشد مالڪ نبي محمدؐ چڙهي چارئي چاري،
نانک يوسف شاهي سترهن سخن سچو سچ ڏاري

⁂

اکيان ڪاري ڪيبر ڪاٽي جهوڙيان حوهون مارن،
گرد غبار گرزي توبان عاشق سر او مارن،
مار جويندي يار لقائي ٻويتيان ڦر تارن،
لاون توڙ نياون سهٽي ڪٽيان دليں اجارن،
نانک يوسف يار مئن گولي عشقي وچ خمارن.

⁂

اکيان نال اکين دي اٽڪن اکيان ستم ڪماون،
ڏيانون ڏيانون اڳوهان جيڏي پير پڇون نا پاون،
سهٽيان ديان وهه سهٽي ڪيفي پوريان هر جا پاون،
بانوريان تي پانوريان واهه سانوريان سمجهاون،
نانک يوسف مئن نا ديدان ياران يار ويکاون.

⁂

نينان ڪيهي حڪم هلاون واهه اکيان دي چالي،
حيرت عبرت خيال آهين وچ سمجهن عاشق حالي،
ڪڏ هوشيار ڪڏان مدهوشي مستومست خيالي،
نانڪ يوسف عشق الله وچ عاشق ڦرن اکالي.

⁂

اکيان عشق الله دي واليان مخموري مستانيان
هوش ڪنان بيهوشي هوون دانهه در ديوانيان،
اپني غرض خيال جو ڦرديان اصلي هن اخوانيان،
سؤ سؤ لک سجود انهان نون صاحب هن سلطانيان،
نانڪ يوسف يار اکين دي دست تهين دستانيان.

⁂

اکيان ڳجهڙي ڳالهه اندر وچ ڪيهي ڳالهه ڪريجي،
ڳجهڙي ڳمڙهي رمز اکين دي چوري چلس چکيجي،
بيدردان نون ڳالهه نه ڏسيجي اندر لوح لکيجي،
نانڪ يوسف يار دي محبت اندر روح رکيجي.

⁂

اکيان نال اکين دي جهڙي اکيان ڦر ڦر پرچن،
اکيان نال اکين هن هسدين رو رو ورهه نه ورچن،
نانڪ يوسف يار ديان اکيان ڏاڍي ڏک سين سرچن.

⁂

پاءِ پرائي ڇوڙکي جاندي دلبر نا ڇڏ جاسي،
سختي ويلي سست نه ٽيندي عاشق يار پياسي،
جا آوي سرسائي خوشرو رُهندي دوست اداسي،
من رضا وچ کڙدي عاشق ڳالهه اها ها خاصي،
نانڪ يوسف يار هميشه هڪ دلبر دل پر رهسي.

*

تيرا عشق محبت ھادي دل تي روز چھيندا،
ظاھر باطن ھين تن روشن ڪوئي نہ يار ڪھيندا،
خفي اخنھي تونين وسدا مالڪ ملڪ مھيندا،
يڪدل يار اسان نون تيرا سخن سچا اڪيندا،
نانڪ يوسف در تو وڪائا غرض نہ جھين ڪھين دا.

غرض ھڪو ھڪ دلبر تيرا اوران غرض نہ ڪائي،
عالم عقل صلاحان ڏيندا وتن چولي چائي،
وحدت دي اسرار دي اصلون ڪوران خبر نہ ڪائي،
غير خيال سڙي وچ وحدت عشق آتش جڏان لائي،
يوسف يار لٹيندا ھڪو ھادي برھ سدائي.

*

سانون ھادي يار سڃاتا لوڪان ڪيھي ٻجھي،
غيرت والي غيرت ٻوڙي بيدردي نہ سمجھي،
عشق نغارا نينھن مريندا غرض نہ ڪنھن دي ڪجھي،
نانڪ يوسف يار يارانا ھڪو ھردي مجھي.

*

دل درازين محبت سچي يارو وچ وڪاٹي،
روشن خيال ميرا ھر دلبر آکڑ ڪيا ڪھاٹي،
بازيان ويک برھ ديان ڦرڪي مئن دل ڦري نماٹي،
رو رو حيرت حال دليندا وھندا پريت پاٹي،
واحد وحد وحيدؤن ھڪو ڏتم عين آريائي،
نانڪ يوسف يار بنا ٻي ياري ڪوڙ ڪھاٹي.

*

ھڪو ھادي پڪڙليو سي محرم يار دلين دا،
ھر عاشق تان ڍر مرشد اور نہ خيال چليندا،

ڪارڻ تماشي سر عشقان دلبر خلق کليندا،
نانڪ يوسف يار تان صدقي ڪم نہ هل مليندا.

❋

جنهن دي دل جهين ڏي جاوي صورت اس دي ليندا،
جو عشق جنهن صورت وچ هوسين گم اهين وچ ٿيندا،
سهڻي صورت مرشد والي ٻيا سڀ ڏک ڏسيندا،
جنهن صورت خيال غير هن موت نهوراس نيندا،
يوسف يار بنا ٻي صورت چٽ فريب دلين دا.

❋

يار بنا ٻي صورت مورت سؤ لک سهڻي هووي،
بازيگر بڻائي بازي اسي ڳل جو دل سووي،
آپون آپ ڪريندا بيزاري رات ڏينهان، رت رووي،
نانڪ نينهن ٽانگي بازي جان دل هڪو هووي،

❋

دم دلبر ديدار بنا دل ماندي ٿي ٽڙقندي،
سوز ڪنون نت ڪري پڪاران ڳڻ ڳانڊي غم کاندي،
يار بنا ٻي ٿار نہ پانوس پاندي ڳالهہ ڏکاندي،
نانڪ يوسف يار دي هان مئن باندي خاڪ پيراندي،

❋

دم ديوچ دم هليندا طالب رک سنيالا،
نا اٿ ورد وظيفا روزا نہ ڪوئي نماز مسالا،
نا اٿ عمل علم دعوتي نا وت درجا اعلي،
نا اٿ عابد زاهد زهدي پيون مست پيالا،
عاصي سڀ ڪم اجائي ڪرندي نينهن بن منهن ڪالا،
يوسف يار سچي در دي هادي نانڪ نانءُ نہ نالا.

❀

دنيا دين ايمان خلق دا دنيا خلق خرابي،
طالب دنيا درس مخذث مسئلا ويک ڪتابي،
طالب عقبي عين مونث ڪوڙا سير سرابي،
عاشق مرد مولي مذڪر دو جڳ شور شرابي.

❀

زلف سياه سياهون ٿتي شمس نه تاب انيندا،
سؤ يوسف لک مصري هوون ڪيا ڪورس بنيندا،
ارض سما ستاري رم جهم بجلي گهور گهميندا،
نانڪ يوسف اڳون منهن فلڪ ٻلڪ ٻهون شرميندا.

❀

ڪؤن هووي تل يار ميڏي دا ڊونڊيم جسم جهانون،
عشق اويڙا اندر وچ اصلي ڏيندا هجر بيانون،
راحت روح رهاڻ ڏڪاندي ٻالين دور ڳيانون،
نانڪ نيهن سچي گهنڊ کوليا يوسف يار ميانون.

❀

هر دم عشق حيات ڏنوسي هادي مهدي والا،
توڙي لک هزار ڪتابان پڙهه ڪي ٿيون عالم اعلي،
بزرگ دانشمند ڪهاون بڙا سڏاوين بالا،
وتين ڳوليندا مرگ اجل نون نينهن نه سمجهن نالا،
عشق امام نه ڪري ازل دا نه ڪوئي دم سنڀالا،
نانڪ يوسف يار دي محبت سچا دل تسلا.

❀

الٽي بات برهه ڪي ٻائي الٽي ٻوجهه ٻجهاوڻ هي،
جنهن دل کولي صفا ڪيتي تهن دل مقصد پاوڻ هي،
بيخودي خود هڪو هووي ذاتي راهه ڪماوڻ هي،
ٻاجهون درد گداز ربي دي ٻيا سڀ سير ٻنواوڻ هي،
نانڪ يوسف يار ديان ٻوليان اناالحق الاوڻ هي.

❁

ڪي وت روز اسان نون دل تي بابا دادا قاضي،
مسئلا قال مسائل ڪردي استقبالي ماضي،
دم اسي هم دل اساڏي رتي نه آهي راضي،
ڪيا جي دين مذاهب قاضيان ناهي خوش بي راضي،
نانڪ يوسف يار ميري دل سچا سخن ايازي

❁

يارو ياد رکيجي دل تي دم دم دم الله دا،
پولا ويک صفات نه پلين سير ويکين قھ قھ دا،
آپ ڪرين گم سري وچ عاشق سوز نگھ دا،
نانڪ يوسف درد لڳو هان شھ دي اندر شھ دا.

❁

ڳالھ ڳجھي جا اصلؤن والي يارو ياد ڪريجي،
انفسڪم سڻ اهو اشارا موتو قبل مريجي،
ميم محيط رهڻ هر شئي وچ سمجهڻ رمز ڏريجي،
ثابت ذات رٻي رک نالي هستي ماڻ هريجي،
نانڪ يوسف يار هڪودم دلبر ديد ٻريجي.

❁

جي تون عاشق عشق الله دا برهون چا بدنامي،
نا ات ورد وظيفا روزا ڪفر نڪو اسلامي،
بار ملامت محبت والا برهون توڙ تمامي،
نانڪ يوسف خاڪ ڳلي رھ دلبر مست مدامي.

❁

دلبر دا هڪ درد اهوئي عاشق چاڪر چاڪر،
هرڪيا دل ڏٺا در نيان فرمان چاڪر چاڪر،
پير مغان فرمايا يارا حق حق چاڪر چاڪر،
نانڪ يوسف نيڻ نمائي هرڪس چاڪر چاڪر.

* * *

رهہ مسڪين تي ڪيا غمگين هادي هردم راضي،
رام رحيم ڪريم قديمي صاحب دوست درازي،
جو آندا سو مقصد پاندا محبت سوز گدازي،
دم غنيمت هوش هوشياري هي جڳ غفلت بازي،
نانڪ يوسف ياد اسان نون يارا سخن ايازي

* * *

عاشق عشق ملامت چاوڻ ڪم ڪنا هان ٽولي،
سئو سئو دجلا دهشت راهہ وچ گرنا گوني چولي،
هڪ غيبي ڪيئي ظاهر دي وچ عشق الول الولي،
ٻاجهؤن ٻاجهہ مرشد اپني دور رهن سڀ رولي،
نانڪ يوسف نيڻان حياتي ڦولي ناهين اولي.

* * *

نازون نيڻ نواز ڪريندي عاشق ويک نيازي،
حال حليمي دردمندان دل دم دم سوز گدازي،
ترس ڪريندي سر يتيمان دانهہ دوست درازي،
نانڪ يوسف يار دي ياري برها برهي بازي.

* * *

چاڪ ڪيتي دل ڪملي ميري چاڪ مهين دل چڪي،
يا رب ميل مهوال مهين دا ساهہ جهين دي سڪي،
نال هڪي هڪ تانگهہ لڳينسي سر دا سائين هڪي،
ڪيڙي پيڙي مل مهين نون ويڻ الاون ڦڪي،
يوسف يار دي نال جاليسون توڙي ڪرن تڪي.

* * *

مست اکين محبوبان ديان وت ڪيهي ڳالهہ ڪريجي،
ويڪڻ حسن حڪايت سهڻي موتو قبل مريجي،
يوسف حاضر يار سجن دي نانڪ دور ڏريجي.

❋

اکيان پيتي جام محبت مرشد مالڪ والي،
ابرو تير ڪمان مژگان ڪؤن انهان نون ٽالي،
سرخي نال سفيدي سهڻي سبز مسي سياهه ڪالي،
ابرو تيغ بهادر پونري پون پون ڪرن بحالي،
رم جهم زلف اتي رخساران چالي ٻر ٻر والي،
يوسف سهڻا يار حسن دا مستو مست خيالي.

❋

اکيان اکيان جهيڙا ڪيها چارئي هڪي ٽيون،
جام شراب وحدت والا پيالا پر ڪر پيون،
رلمل رمز اهين وچ عاشق چاڪ سيني دا سيون،
نانڪ يوسف يار هميشه ويک معشوقان جيون.

❋

اکيان نال اکيان ڏاڍي ڪرنديان ماٽي ٽاٽي،
عاشق تي معشوق اهوئي ويک اکين وچ واٽي،
ديدان دم درياهه الله دا نرمل نور سڃاٽي،
صاف سونهين وچ اکيان مرشد مولا پاڪ پڇاٽي،
نانڪ يوسف يار الله دا عشق ڳلان حق آٽي.

❋

ديدان دا هڪ چنبا ديکا عشق دي ڪرن ڪمائي،
هر دو طرفون عاشق ٽيون ڪفر اسلامؤن جائي،
ڏوهه ثوابون نرمل رهنديان سهڻيان واهه صفائي،
نانڪ يوسف يار ديان رمزان سمجهه ڪنان ڳل آئي.

❋

رمزان راهه جنهين نون مرشد سچي آ سمجهايا،
واحد احد .الله دي محبت سرڪا صاف پلايا،

طالب خير تحقيق تنهن تون در جنهين دل چايا،
نانڪ يوسف يار الله دا ٻولي عشق سجايا.

*

عشق تہ ساڏي ڏکان ڏي سر ميڏي ساٿ لڙائي،
پهن ڪي مرچي ڏيون هرچي فوج حسن ڪرائي،
ڪيون وصال هجر دل پايا سولان بار سهائي،
نانڪ يوسف وصال چهيندا دردان دوست ملائي.

*

اکيان عشقؤن ستم ڪماون پاڻ اکين دي ساچي،
مارن سيني جهل عشاقان مژگان تير تماچي،
اکيان ڪرن شڪار اکين دا ڪؤن انهان ٿو باچي،
يوسف اکيان انت نہ پايا ڪو محبت وچ ماچي.

*

اکيان باز ڪبوتر دل نون چنگل مارن جهٽڪي،
کاون ماس تہ پيون لوهو هيٺان ڪليجا پٽڪي،
چارئي طرفون فتح ڪريندي نين سپاهي اٽڪي،
يوسف يار دي چشمان چاي موهن موهن لٽڪي.

*

مست اکين معشوقان ديان وهہ شمع شراب نياري،
شهر وچي، مخمور سدائين مستو مست متاري،
البيليان دي ڪيف ڪڪوري برهون باغ بهاري،
يوسف يار نيڻان دي ويکڻ سؤ سؤ صدقي واري.

*

اکيان بحر برهہ دي اندر ٽٻ. ٽٻ غوطي کاون،
ماٽي جسم جهان وسارن بير اڳون هان پاون،
قلزم ڪارونڀار وچالي موتي چڻ چڻ چاون،
يوسف يار فراق اکين نون ويکن درد ٻراون.

✽

اکيان ڪو جو درد پرايا دم دم بي اختياريءَ
هنجون هار فراق هميشه زاري هئه هئه زاريءَ
شهدي نين عشاقان معشوقان دي مست شڪاريءَ
دردمندان سر فوجان چاڑهن محبت خيال خماريءَ
يوسف اکيان روشن رهبر ويکڻ دي بکيري

✽

عشق بهار بهاري عشقؤن جي سر تي چم چانديءَ
طالب درد سجن دا جوئي درد انهن تون ٻانديءَ
جنهن دردؤن حق ڪينا حاصل او ڳالهه ڏکاندي ڳانديءَ
جا آهي سرسائي سهندي ٻاٽيون در مانديءَ
يوسف درد الله دا چاهي هور نه ڪو غم ڪانديءَ

✽

رو رو ڪانگ ڏکاندي اکيان يار سڄڻ دل گهلين،
هنجون هار قطار ڪونجان دي ڇوهؤن جنڪري ڇلين،
پانڈيان نون پيرين پوندي آنديان تليان مليان،
يار يوسف دي عيب نه ٹولين واسطي رب دي ٹيلن.

✽

عشق تساڈي عقل وساريا ٻل ڳيان تدبيران،
جنهن سر آيا سا دل ڄائي سوز ڪريندا سيران،
بي اختيار بيراڳي برها نهين ڪائي بات نظيران،
عشق تيرا بادشاهه دليندا ڪي ڪجهه وس وزيران،
يوسف سچي ياري تساڈي ياري حق فقيران.

✽

اکيان ناز اکين دي نالي پهنن پرچن ميڑيءَ
ماڻ محبت تان بنيديان برهؤن ڪرن بکيڑيءَ
هسديان ورنديان آپس دي وچ ڈيون عشق اويڑيءَ
نانڪ يوسف يار ديان ديدان نحن اقرب نيڑيءَ

* * *

نحن اقرب نون يار ديان ديدان هردم وسديان ڪولي،
اکيان نون روشنائي رب دي لوڪ ڀليا وچ ڀولي،
عاشق عاشق هادي دل وچ غيب الله دا ٻولي،
يوسف يار اکيان وچ سهڻا وسدا آپ نہ اولي.

* * *

عيان عاشق دل وچ ديدان مرشد مالڪ واليان،
پيچ اکين وچ اپنيان ويکين دست انهان دواليان،
ديدان مست دوني دم هادي رم جهم رمز نراليان،
ويکڻ فيض ديدار انهان دا چال سهڻي سؤ چاليان،
جنهن ڏنڙيان سو محڪم قابو وچ زلف جهل جهاليان،
جڳ مڳ جهور جهڪور نيڻان دي آپ آپس وچ ڪاليان،
نانڪ يوسف يار ديان اکيان ڏيک اهي ڏک واليان.

* * *

اکيان عشق الله دا لڳڙا ٻيا ڪيا غرض ڪهيندا،
هرڪو مطلب اپني والا يار اشا وڪيندا،
نال طمع دي پياري ياري هس هس يار سڏيندا،
ڀولي لوڪ وچي جڳ سارا ڪلمي ڪوڙ ڀريندا،
هڪ ٻئي نال يارنا طمعي ڳهلا لوڪ رکيندا،
يوسف بيپرواهه فقير همي دو جڳ عشق اليندا.

* * *

اکيان وچ اسرار الله دا ڏک واليان دي ڏولي،
درد جنهان دي دل تي وارد قدمان تنهان اتون گهولي،
اصلئون روح سڻي ازلئون عشق جنهن دي ٻُولي،
يوسف يار اسم وچ گم دم هردي اندر هولي.

* * *

اکيان ويک جمال جلالون درد بهاري پرسن،
روڪن رمزان رمزين اندر ڏک دل ويک نہ ترسن،
غرقان بي وچ لعل تي هيري ويکن وهہ وهہ درسن،
يوسف يار سبئي پڙ ڪٽسن جي ڳلي معشوقان مرسن.

* * *

اکيان تانگهہ اوڏاهين لائي راتيان ڏينهان لوري،
رو رو سڪدي سوز ڪنون نت نيڻ هريندي هوري،
مهرؤن پال ڪريندي سهٽي نيڻ محبوب اگهوري،
يوسف يار ازل دي روزؤن دام زلف ڳل ڏوري،

* * *

اکيان دي فرياد اکين نون اکيان مرشد هادي،
ڪرن هدايت بيرحمان تون ڏيون دم دم شادي،
محبت مستي جام پليدي وحدت وچون وادي،
ڪوڙين ڪرم ڪرن مڙ پائن غيبؤن ڪر آزادي،
يوسف اکيان عشقؤن روشن يارا قسم خدا دي،

* * *

نوري نيڻ عشاقاڻ دا سر ڪيهي فوج چڙهيندي،
ٻڏڪي مرچي تير تفنگان ڪوڙ نيشان ڪڙيندي،
ابرو حلقي ڪڍ ڪڍ غاشان جوڙڪي جنگ اڙيندي،
عاشق اڇلن سر اتاهين ترس نہ تل ڪريندي،
يوسف سحر اکين دي ڪاري قابو قيد پڙيندي،

* * *

اکيان دل ول تانگهہ اوڏاهين جو سر اکيان ڏٺا،
شوق نهين دل هور ڪهيندا بن مرشد محبت مٺا،
حسن بيرنگ رنگيلا هر جا سؤ سؤ ڪاتب چٽا،
يوسف يار دا نقش ميري دل لکيا ايڪو ڪٺا.

❋

اکيان گم اکين وچ هونديان اپني هستي هٽڪي،
اکين نال اکين دي عشقؤن چهہ چهہ ڏيون چٽڪي،
انت اکين دا ڪنهين نہ پايا چال چلن لک لٽڪي،
اکيان آپ وسار انهان وچ اکيان آون هٽڪي،
يوسف يار اکين نت روشن عشق کڙا پڙ ڪٽڪي.

❋

اکيان دا احسان ڇهيندا مرشد مهر سدائي،
نور محمد هادي هردم اکيان دي روشنائي،
اکيان نال ويکان پلپل وچ نرمل نور صفائي،
سوز اکين نون محبت مولا نينان سور سهائي،
يوسف يار ٿو مهر منگي دل ديد نگاهہ سوائي.

❋

نظر مهر دي مسڪيان تي مولا مرشد پالي،
نينون نور جهيندا روشن جل جل ڏيندا جهالي،
شمع شعاع زيادهہ شمسؤن جبر جمال جلالي،
دامن لڳڙي دا ننگ تيون صاحب قرب ڪمالي،
يوسف شهر درازي دي در تي ڪرندا درد ڏمالي.

❋

يارو عشق شراب ڪنون اوکؤن جو منع ڪريندا؟
چارئي يار اصحاب محمدؐ آپ ايوين فرميندا،
عشق آيا سر آپ محمدؐ چوچڪ فيض ڪريندا،
خفيہ سر اسرار تي هويا گنهگار تريندا،
سو هو سي وچ جنت هردم ڪلمہ حق پڙهيندا،
نانڪ يوسف صدقا اس تون جو اپني پاس ڏريندا.

❁

جي تون پوڇين يار مهين ٿون عشق دي ڪيهي جهولي،
ڪڏهان دانهه در دلائل ڪڏهان عقلئون يولي،
ڪڏهان مست خيالي خستا ڪڏهان بيخود ٻولي،
ڪڏهان ڏوهه ثواب ڪفر وچ ڪڏهان دين الولي،
ڪڏهان سوليءَ سير نظارا اناالحق پيا ٻولي،
بيرنگ باتان نانڪ يوسف هرجا يار نه اولي.

❁

ڳوڙهي ڳوڙهي نيڻ برهه دي ڳوڙهي ڪرن لڙائي،
ڳجهڙي ڳجهڙي ڳالهه نينان دي سهڻي چال خدائي،
ڪيا وت ڪيڪ خراسان آسي ڪيا طائوس توائي،
ڪيا وت گنير شير جهنگل دي آهو ڪئن هوائي،
نانڪ يوسف سڀ صورت پر يار دا جوڙ نه ڪائي.

❁

هجر فراق ساڏي ماري رات ڏينهان غم ڪاوان
ورهه وساوان،
سهجئون سهج تساڏي آوڻ چولي مول نه ماوان
سهري ڳاوان،
چاهه سچي دل چاهي ميري تو ول آوان
ڪول ڪماوان،
يوسف يار سڻيجين توهين تيرا نام من وچ باوان
ساهه سياوان،

❁

عشق هويا بادشاهه دليندا حسن چنهين دا ماري،
فوجان فوج حسن دي دل تي لڙدي نين شڪاري،
زلف دلين تون قيد ڪريندي ڪنڍي ڪيبر ڪاري،
يوسف يار سڄڻ دي در تي ڪيئي عاشق هن ٻلهاري،

نيڻان نال لڙائي نيڻان عشقئون واه اٽڪائي،
حسن هزاري فوج سواري آون واڳان چائي،
سيني ڏولڻ ڏال عشاقان حاضر ڪرن سدائي،
يوسف ياري يار سڄڻ دي ٻي سڀ ڪوڙ ڪمائي.

❋

عشق الله دي هيبت شاهي جاري حڪم ربانا،
ڪل يؤم هو في شان سڻ بيرنگي سلطانا،
ماڪ ملڪ دلين دا آپي آپي شاه شهانا،
بيرنگ رنگي بات برهه دي خانا سؤ سؤ خانا،
ڪيئي عاشق عشق نهوڙي دانهه مست ديوانا،
هي اسرار اواگهه الاهي ڪيا ڄاڻن ملوانا،
يوسف يار برهه دي نالي زاري لک لک جانا.

❋

عشق الله دي ڳالهه نه منيندي سي موڳي مرواني،
خارج خام خبث حرامي ڄائي خر خراني،
سي وچ ڪوڙ ڪميني دو جڳ حارص وچ حيراني،
قدر عشاقان عاشق ڄاڻن مرد الله اخواني،
يوسف يار چهيندا هڪو هم خاني دل جاني.

❋

يارو عشق الله ديان ڳالهين آپن عشق آکيندا،
لک هزار ديوچ ڪوئي برهه لات لکيندا،
جنهن دل مرشد نال محبت مئي دا جام چکيندا،
برهه بيرنگي جنهن دل آندا اپني رمز رکيندا،
پنا حڪم هلائي سارا شاهي نام ڏريندا،
يوسف يار دا هڪو نقط لکيا ترڪ ڪريندا.

⁂

زوران زوري فوج برھ دي سر عشاقان اصلي،
مرگان مرچي ڏيون هرچي ڪرڪي آون حملي،
سهٽيان دي سپ ويکين سهٽي سر معشوقان شملي،
گهمر گهير اوڙيڙا اندر وچ عشق مريندا گهملي،
يوسف يار جو دم حياتي پير محبوبن چملي.

سهٽي زلف معشوڦان دي وھ مئن دل اٽڪي چٽڪي،
ڪنڊي ڪاري پيچ ول ول آڪر اٽڪي مٽڪي
ڪئن انهان نون موڙي هوڙي ڏيون سٽڪي جهٽڪي،
يوسف زلفان جام جنهين دل سا ڪين ڦٽڪي نٽڪي.

⁂

بخشڻهار توهين بخشيندا لک بديان بدڪاران نون،
تو بن اور نہ پڇدا ڪوئي غافل گنهگاران نون،
لاتفنطو سچا پرواسا هي غافل گنهگاران نون،
نانڪ يوسف رحم رب دا هووي دامن دا ننگ ياران نون.

⁂

اندر ٻاهر الله ٻولي ڪٿ خلق فلانا ٻولي،
هم هويا گم الله ديوچ الله آيا اندر چولي،
جوڳي جوڙڪي مرلي آيا ڳالھ اها واھ ڳولي،
سير دا نام وچا ڪرو سير ڪرو چا تولي،
سير ترازو تولڻ والي تئين مئن ٽڪڙي ٽولي،
تولي وچون سير ٽيا يوسف ڦردا ٻولي.

⁂

عشق جيها بي حجاب نہ ڪوئي دل نون چنگل مار ڀاري،
مار منجها ڪي ڏي دلاسا بازر وچ رلاوي،
يوسف ٽي قربان تنهان تون جنهان ايڏي ستم سهاوي،

⁂

آپ وڃون ڪر پاسي عاشق سار ٿبي وچ شهدي،
ٿي غواص ويندي وچ وحدت طالب عشق الله دي،
ڪٿ نہ قدم چاون رمز اهين وچ رهدي،
نانڪ يوسف يار ملدي وچ ديوار ٿهہ ٿهہ دي

⁂

ٿهہ ٿهہ پن ديوار دوئي دي جهين جڳ ڀلايا،
ڪوڙا حرص هوا ۽ تڪبر ڏنڏا عقل اجايا،
نانڪ يوسف برهہ بنا ڪوئي پنڌ نہ ٻيا سجايا.

⁂

اڪيان سر اواگهہ الاهي اڪيان نور خدائي،
اڪيان موج محمد نياري اڪيان دي بادشاهي،
اڪيان فلڪين ملڪين روشن اڪيان دي روشنائي،
اڪيان ڪن فيڪون بنايا اڪيان ڪثرت پائي،
اڪيان نانڪ يوسف اڪيان رمز رلائي.

⁂

الڪون الڪ بنائي الفي مورت سير نظارا،
پريان گل ڦل چوڪڙيان واهہ ويکين رنگ نيارا،
نفي اثبات ثبوتون هادي الاالله نقارا،
انا احمد بلا ميم ڪهندا دوست پيارا،
نانڪ يوسف يار او تاري آتا بن بن اپارا.

⁂

عاشق عشقئون معشوقان غمزي نال گذارن،
ساس اداس پياس پيتم ڪي رو رو هنجون هارن،
در در دل ديواني ڦردي سهري عشق اوسارن،
نانڪ يوسف يار بنا ٻيا خيال خناس اتارن.

⁂

نال دليلين ساٿ لڏيندي سمجهڻ مشڪل بازي،
وحدت ڪثرت هڪو نقط دم مريندي غازي،
ٻاجهؤن درد نہ وحدت واصل بنا سوز گدازي،
نانڪ يوسف يار سڄڻ دي عشق هونديان دل راضي.

⁂

دلبر درد عشاقان نون گهٽ گهٽ ڏيندا گهٽڪي،
غرق ٿيندي وچ دريا محبت ٽپڪي مارن گهٽڪي،
فوج حسن دي سر عشقؤن چوهؤن آوي چٽڪي،
ٽپ ٽپ غوطا ڪاڪر آئن ماڻڪ موتي مٽڪي،
معشوقان دي چال عجائب ويک ڪي لٽڪي لٽڪي،
يوسف نال ديدار سهٽي دا دم دم جهٽڪي جهٽڪي.

⁂

منهن ڪعبہ محبوب عشاقان جت نماز گذارن سي،
هردم حج انهان نون حاصل وچ مور نہ آپ شمارن سي،
مر جيندي وچ محبت مولا عينئون عين اجارن سي،
يوسف نال مهر محبوبان ترندي اوران تارن سي.

⁂

مار ڪلا سر منڪراندي ڪيهي ٽاٽا ماٽا،
جو هي منڪر ذات فقر ڪا سو هي لوٽيا لاٽا،
ڪون منافق ديوچ ڏينوس ڪاٽي باٽا باٽا،
بي ايمان ڪون مار سگهيرا هاٽا وچلا . هاٽا،
نيزي تي تلوارين بڙڇان سر مردودان ٽاٽا،
وحدت والي واٽ نہ لهسن من ڪو گهٽ گهاٽا،
چارئي يار پنجتن حاضر ڪم ڪريندي جهٽ پاٽا،
دوزخ دي وچ دئي وايان دي پٽ ڏاڙهي ڪر پاٽا.

❋

رمزن راهه مريندي دنيا ڏوتي مڪر مڪاري،
جهيڙا خلل خرابي خرخش دو رنگ دام دويري،
عاشق ويک حيرت وچ هوندي بازي طلسم ساري،
رمز اها ڳل گجهڙي ڳوڙهي ڪنهن جيتي ڪنهن هاري،
نانڪ يوسف يار سجو دي چاهي مهر ستاري

❋

عاشق روز اداس گذارن محبوبان دي ناز ڪنون،
دني درعون خون جگرون رم جهم رمزين راز ڪنون،
سخن سچا دل ياد هميشه عاشق عشق اياز ڪنون،
رب رسول گواهي ڏوهان حق حقيقي مجاز ڪنون،
نانڪ يوسف يار وڪايا حق حقوق دراز ڪنون.

❋

شهر درازين وسي رحمت دائم عشق آبادي هي،
پنج چهار تي ٻارهن چوڏنهن يار دمان دم يادي هي،
قادر قطب جمال جلالون فقر جهين گهر شادي هي،
يوسف دم خيال نه ڇوڙين هادي دي ارشادي هي.

❋

درد فراق ميراث عشاقان بهيا روز ميثاقي،
متوالي تي شور پرايا جام شرابون باقي،
عشق الله دا جنهن نون نه حاصل هوسين وچ هلاڪي،
مستي تي مدهوشي پيالا صاف پلايا ساقي،
نانڪ يوسف يار مليوسي ٿيا وصال فراقي.

❋

اي دلبر دل لوٽ نيتائي ڏر عاشق دي آهه ڪنون،
رات ڏينهان ميري من توهين دم نه دور نگاهه ڪنون،
توهين عين نون ايوين ٻانوين مٿا سر ارواح ڪنون،
نانڪ يوسف يار مهر هي مرشد شاهنشاهه ڪنون.

⁂

رانجهن ٻيلي مست پڪاري ونجهلي سوز تنواران،
بن ڪي هير ڪريندا حملا تار وچي تر تاران،
ڪيلي ڪانهن چري جهنگ ٻيلي بادل پون ڦهاران،
نانڪ يوسف يار ماهي دي لايان برهه بهاران.

⁂

عشق الله دا ڪيوين پيدا جون ڪر ٻال اياڻا،
ماهه دهي وهه پستت گذاري ڪئن رزق رساڻا،
دم اوتاري آوي جاوي گربن انڌ ڪاڻا،
گنگا ڪر ڦري دوجڳ ۾ سمجهي سرت سڄاڻا،
دين ڪفر اسلام مذاهب نهين ڪوئي ڏاج ڏاڏاڻا،
دل ميري منظور نه ڪيتا اصلئن ڪوڙ ڪهاڻا،
درد والي ڪا ڳالهه الائين اي جڳ جوٽ جڳاڻا،
ڪسني قالين ڪسني ڳالهين مئن سر عشق سيباڻا،
ڪودڪ ٻال بي ڄاڻين هاسي ڪيتي عشق وٿاڻا،
پلپل آندا گر اوتاري عينئن عين سڄاڻا،
نانڪ يوسف غيرئن توبه هادي قسم مياڻا.

⁂

تانگهه سچي تن توڙئن تيڏي طلب تمام تمامي،
تار تنوار پڪار پپيهان شوق شڪار پيامي،
دم دم غم اتم تمهين تون سندر برحق سامي،
نانڪ يوسف يار تساڏي طرف تمام تمامي.

⁂

اکيان عشق پيالٰا پيتا اکيان دي ڳل ڏوري،
اکيان دا آکڻ اکين منينديان سڻ ميري دل پوري،
دل سمجهي تي نين نه سمجهڻ مارن ڍول ڪي هوري،
دل سمجهڻ نال ڪنهان دي عين اشارا گهوري،

برهہ برهہ دم جسي نہ سمجها سا ڏر مت ڏوري
يوسف بات اکيان سمجهي جنهن دل هوسين لوري

❊

فوجان فوج حسن دي زوري سهڻي چاڙهہ گهليندي
عاشق دي سر ڪرن اماري واڳان مهر وليندي
مارن مار جوائن شهديان سهڻي چال چليندي
اپنا ڪر احسان ٻلايان رمزان رمز رليندي
يوسف يار نيڻ نيڻان نون رو رو راهہ ٻليندي

❊

يارو ياد هميشہ دل تي هادي هردم نالہ
حڪم جهين دا هر جا جاري فيض الله الوالا،
پر تقصير اسان تان بنده عشق سچو رکوالا،
شادي گهر فقر شڪراني قادر قطب ڪمالا،
شهہ درازين ديرا جنهن دا ظاهر اسم اجالا،
نانڪ يوسف عشق الله دا اعلي نور اعلي.

❊

جي تون عاشق عشق الله دا ڇوڙين ڪم شيطاني،
ايڪو رنگ ايڪو مل رهڻا رنگ بيرنگ مياني،
انفسڪم فرقانون ويکين سارا سير شهاني،
ڪٿ وت شاهہ گدا سپاهي ڪري گدا سلطاني،
ڪل يوم هو في شان فرمايا حق سبحاني،
يوسف يار ديان رمزان اڇيان صافي در اخواني.

❊

نيڻ نيڻان تي قلزم ڪالي دريا دور روراني،
ٻروان ٻونر ٻونگ دو ابرو خاني ڪل ڪل خاني،
مڙگان ٻاڻ خدنگ چٽاون چارئي چيتڪ چاني،

ابرو بادل برسن لاگيا سورهن اث اثاني،
نانڪ يوسف يار صبوري درد الهه دل جاني.

*

معشوقان دي مست خيالي ڪيفي ڪجلي ڪالي،
شهبازان دي ڪرن ستوني سهٽي جهالي چالي،
ڳجهڙي نيڻ نيٽان نون ويکن پيون پيالي عالي،
نيڻ نيٽان نون ويجهي وسدي نالي دور ڪشالي،
يوسف يار اندر وچ اکيان ڀالي آپ سنڀالي.

*

جس طالب ڪون طلب سچي محبوب مٺا اس نالي،
آپن آءِ هسيندا روندا گهر عشاقان گهالي،
اوجان موجان نوجان لاسو مالڪ ملڪ محالي،
سڀ صورت ۾ اسرار الاهي رنگو رنگ رسالي،
رحم ڪرم دي طلب اسان ڪون درها دي برحالي،
يوسف. شاهه درازي اڳون دائم درد ڏمالي.

*

عاشق شوقعؤن شهه سهٽي دي ڪردي نالان نالان،
پيچ زلف دا ول اڙانگا ول ول والان والان،
ويک جو عاشق آڻ ڦسايئہ خوني خالان خالان،
ابرو سر ڪمان ڪڇيندي تير پڪڙ هالان هالان،
ڇتڪن مرچي مڙگان ماري عاشق ڍالان ڍالان،
جهلدي سينا سهٽي حاضر جهڳمڳ جهالان جهالان،
نانڪ يوسف يار ديان راندين سئو سئو چالان چالان.

*

دلبر بي پرواهه ڏنوسي ڏاڍا ستم سهاءِ ڳيا،
ستي پئي نون آڻ جڳايس دل دي دود دکاءِ ڳيا،
مارڪي ذوالفقار پلڪ دي چشمين چوٽ چلاءِ ڳيا،
ڇپ ڳيا دل نپ ڳيا وت دل تي ڇپ ڇپاءِ ڳيا،

هس ڳيا دل گس ڳيا مڙ دل دي چاڪ چڪاءِ ڳيا،
ناز نينان دا ڪرڪي چوري باشا بره بچاءِ ڳيا،
يوسف يار وقت آهين وچ قيد زلف دي آءِ ڳيا.

⁂

سڪ سهٽي دي سانوڻ لايا هنجون ڇلو ڇليان،
رو رو اکيان حال وڃائيا رهن نه جهلو جهليان،
بره جلاد ميري تن وڙيا ڪرڪي هلو هليان،
موجان فوجان بره ديان زوريءَ آون کلو کليان،
يوسف يار وصال ڇهيندا رمزان رلو رليان.

⁂

سڪ سهٽي دي ساوڻ لايا هنجون نالي نالي،
فٽ فراق چڪن هميشه دردون نالي نالي،
جيوين بلبل گل بن حيران دم نالي نالي،
يوسف يارا ياران قدمين هو سون نالي نالي.

⁂

واسطي رب دي آ مل رانجهن نديان نين وهائن،
خون عاشق دا ڳل انهان دي گهت زلف ڦاسن،
ڪد ڪيهي ڪد ڪيهي دليان درد بچائن،
يوسف يار دي مهر سدائي آون پڇ پرچائن،

⁂

سڻ سهٽا فرياد نيٽان دي تين تون معلوم ساري،
بيڪس مسڪينان نون تيري در تي دم دم زاري،
هردم تون لجپال انهان دا ڳل جنهان دي ڳاري،
غم ديوچ گذارن عاشق تانگه تساڏي تاري،
يوسف يار پڪار عرض دل يارو ڏي دم ياري،

⁂

اکيان سڪديان ويکڻ ڪيتي واه جمال پيارا،
مشتاقان نون طلب ملڻ دي ويکڻ قوت نظارا،

بار برهه غم سر عشاقان پلپل بي اختيارا.
واسطي رب دي سر يوسف ڪر راحم رحم اپارا.

❁

اسم الله دي رانجهن سائين آوس ساڏي ويڙهي،
ماهي مهر الاهي تينون هو هردم دل نيڙي.
سدا لٺيجي ظاهر باطن مهه عشاقان دي ميڙي.
اڱڻ يوسف دي يار چهيندا توهين ديري ديري

❁

لڄ پڄ پڄديان پار پريم دا اکيان تانگهه ايڏاهين.
پوئڻ هار هنجون ڳل پائڻ سڏڪي سنجهي صباحين.
رب ڪهين دي پيش نہ آئي برهي پڙڪن باهين.
يار يوسف دا لطف سدا سڻ سچيان باتان تاهين.

❁

سچي سڪ جنهان اکيان نون عشق چڙائين سي چڙيان.
ابتي سبتي بحر بيرنگ وچ لهرين ويک تہ لڙيان.
همت نال سڄڻ سچي دل محڪم قدمين ڪڙيان.
يوسف يار برهه دل شاديان مل ڏيون مبارڪ ٻڙيان.

❁

عرض قبول محمد ڪيتا سڻ عرض متوالي،
فضل ڪرم دي نظر ڪيتوني ٽلئي ڪاف ڪشالي،
مشتاقان تي مهر ڪريندا ڏيندا منصب عالي،
اپني دستئون دوست پليندا پيالي محبت والي،
بخشيندا بدڪاران نون چا مهر نظر ڪر پالي،
يوسف يار دي ڳڻ ڳالهين نت رو رو دل سنڀالي.

❁

بار ياران دي نهين ڦوليندي مولا عيب مدايان،
ڊليان نون وٽ سوين. ڊلايان پليان نون پلايان،
لائق پريا نهين ليڪيندا بريان ديان برايان،
يوسف يار ديان مهر نگاهان ڪجهه آپ بہ سمجهن سايان

❋

دلبر ديس اسان ڏي آيا ڏيندا لوڪ واڌايان،
رانجهو رانجهو ڪرن سيالين ويکڻ ديان سڌرايان،
مئن مسڪين تي نالي ڪيتيان ماهي مهر پلايان،
يوسف يار رحم رب هويا شاديان شڪر سوايان.

❋

سهڻا تو بن ڪؤن منيدا دردمندان دي زاري،
ٻوهي تيڏي راتيان ڏينهان ڳل جنهان دي ڳاري،
ڏي ديدار عشاقان نون واسطي اسم غفاري،
يوسف يارا يار ڇهيندا ياور تيڏي ياري

❋

دردمندا دي آه ڪنون ڏونگر ڏک وچ تپدي،
ديو پري ڪجه تاب نه آڻن پري پريرن ڇپدي،
بره دا ڏنگيا ڪوئي نه بچيا ڏنگي بچدي سپ دي،
عشق الله بن لوڪ سيوئي جاندي مردي کپدي،
يوسف يار دا عشق حياتي دوجڳ روح نه يپدي

❋

جنهان روحان وچ حياتي عشق خريد نه ڪيتا،
مئخاني ساقي دي دستؤن شوق شراب نه پيتا،
هادي والا حسن عجائب سيني ديوچ سيتا،
يوسف مرد اهي مرداني نينهن جناهان نيتا.

❋

رانجهن رحم ڪرم چا ڪيتا مئن هيري ڪٽ آهي،
اوڳڻ هاري نال جو ڪيتي سيان سڀ ڳڻ ماهي،
ڪيڙيان پاس نه مئن دل آهي روز ازل تئون ناهي،
يوسف يار دي دامن پڪڙي شاهد الله الاهي.

ماهي مليا نال سبب دي پلئه خير پيوسي،
عشق پيالا وحدت والا ڀرا نور ڏيوسي،
يوسف يار نظر وچ هردم ويکڙ قوت ٽيوسي.

⁂

يار سيو سر يار ماهي دا جو اصلوءن تخت هزاري،
لاءِ کڙا تنهن آپ نباهي نال يتيمان ياري،
يوسف صاحب فضل ڪرم دا رانجهن هير ويچاوي

⁂

رانجهن تخت هزاري دا والي هير ڄٽي مئن جهنگ دي،
سيان نون سيال سيالڻ لڄ اس اپني ننگ دي،
ڪاهه ڪران نت ماهي ٻيلي ويڪان شير نه سنگ دي،
يوسف يار سهڻي تون مئن مهر محبت منگ دي،

⁂

دردمندان دي آهه ڪنون آسمان جل جل ڪنبدي،
وچ ميدان منصوري تابون عشق دي ڪوري تپدي،
يوسف يار برهه بن جيوين ڏور جهنگل دي رنيدي

⁂

عاشق راتيان ڏينهان تڪديان معشوقان ديان راهان،
سهڻي بيپرواهه چليندي عاشق ڪرن الاهان،
لاتقنظو من رحمت الله پڙهن پڪارن شاهان،
پار پون آسمان ڪنون لنگهه دردمنديان تان آهان،
يوسف يار دي مهر ڇهيندي نوري نور نگاهان.

⁂

آءِ سهڻا لڳڙيان سڪان دم دم دل تڙ ڦاندي
تي غم ڪاندي،
ڪانگ اڏايان پنڌ پڇايان طرف تساڏي آندي
ڦالان پڙاندي،

تن من تانگهه اچانگ ايڏاهين ماندي مئن ڳڻ ڪاندي
لوڪ سڻاندي،
گهمر گهير. اليل عشق دي واري سر وساندي
مڙ نهين جاندي،
ملسين مهر ڪري مئن نال يوسف يارا چاندي
عرض سڻاندي،

*

سڪ سهڻي دي تار بتاران دل وچ ڌمان لايان،
برها بي اختيار الاهي محبت مينهن وسايا،
چڪري ڦٽ فراق هجر دي ڏيندا عشق واڌايان،
وهلي ملسن چاڪ پاپاٽا بڙچان جس ني بچايان،
يوسف يار ديدار هميشه هوسن سهڻيان سايان.

*

رانجهن تخت هزارؤن سيان ويک جو ماسين آءِ ڪر،
آتڻ وچ سهيليان مل ڪر ڏيسن واڌايان آءِ ڪر،
ملڪين مبارڪ فلڪين عيدان ٽيسن آءِ ڪر،
يوسف عشق الله دم خوشيان ويک هميشه آءِ ڪر.

*

چاڪر چاڪر اين فرمايا معشوقان لک ٽوري،
ڳڻ ڳالهين لکّ محبوبان دي دم دم دلڙي اوري،
سهڻي ساز ڪريندي ڪمڙي جوڙ پلڪ وچ پوري،
ڪرندي معاف مدايان دم وچ صاحب رحم سڳوري،
يوسف يار محبت مولا هور نه رهسن هوري،

*

سڪ دي ڳالهه عجائب جيهي وچ بيان نه آوي،
موجان فوجان بار غماندي آدم سر سهاوي،
ان مع العسر يسرا برها باغ وڪاوي،

ويک دل شڪسته عاشقان نون پاڻ پرين پرچاوي،
يوسف منديان معاف هويان محبوب سچا فرماوي.

❊

ڏنگيان ٽوران محبوبان ديان چال عجائب جيهي،
هر ڪنهن دا سمجهڻ ناهين سمجهڻ ڪي ڪي نيهي،
واحد راز الله محمد ڳالهه ڪران مٿن ڪيهي،
چارئي يار پنجتن حاضر سمجهڻ وحدت ايهي،
مالڪ ڪل مختيار ملڪ دي رمز جنهان دل ريهي،
شهه منصور بلاول جيهي طالب سچي نيهي،
دردمندان مسڪينان نون خبر اها پيچ ويهي،
هيڪر آوين دوست پيارا پڪي يوسف دي پيهي.

❊

سرائکي ڪافيون

هم گروجي هم گيان، نانڪ لڇمڻ ميرا نام،

سبد سنوري ساڌو پائي، گرو نانڪ ڪي اها اوگاهي،
گنگا جمنا وڃ اشنان.
بندگي ڪرڪي برهمڻ ٻٽيا، سير مٿاڪي پايس جٽيا،
هم سکي جي هم سبحان.
بندرابن بيٺڪ ميري، رمز سچل دي الٽ اويڙي،
وچ مديني هون فرقان.

⁂

ٽا ٽا عشق نچايا ڪرڪي ٽيان ٽيان.

الٽيان سلٽيان بازيان ڏيندا،
مشڪل سمجهڻ پيان.
هادي ٻاجهون ڪوئي نه محرم،
ننگ اسي ڳل پيان.
گهڻ گهڻ گهنگهرو ڇم ڇم ڇيريان،
ڇيري ڇمڪا ليان.
نانڪ يوسف شهر درازين،
سرڙا نت نت نيان.

*

مک مصحف سجن دي صورت،
صورت الله بسم الله حمدالله قل هوالله.

ميم مزمل طه يس الم حم آمين،
عين دو ابرو وجه الله وجه الله وجه الله.
قلم تي ڪاغذ وچ چولي اکيان جي کولي يار نهين اولي،
عليٰ ڪل شيءِ هو الله هو الله هو الله.
پيش پوشاڪان زيريان زبران پهن ڪي آيا سڻ عشق ديان خبران،
اچا پڙهه ڪي ويکين حق تجلا حق تمخلا هو تجلا.
معنيٰ محبت نال سيپارا جوڙ صحيح ڪر هرهڪ يارا،
هيئي ذات الله و الله با الله ثم تا الله ثم تا الله.
نانڪ يوسف چشمان چولي رمز رڪوع ڪل وچ وچولي،
نهين هور هادي هي الله هي الله هي الله.

*

وهه ديکا هي اسرار برهه بازار تماشا پل پل ڪا وهه وا
مئن جاونگي ٻلهار هماري يار حسن ڪي جهل جهل ڪاوهوا.

جب لاگي عشق ٹڪورا ناحد گهور درد ڪا شور دل اندر،
مجهي چاتي پر چمڪار برهه پڙڪار اگن درجل جل ڪا وهوا.

يه هي عشق ڪا احوال خدائي خيال سو بر حال بيانايون،
جون شهه منصور سوار اوپر سردار چوگان پر چل چل ڪا وهوا.

جس پيتا جام شراب هوا بي تاب نشي پر خواب غرق درهون،
جون ڀونران پر گلزار مقيد تار زلف ڪي سل سل ڪا وهوا.

اجي ڪيساهي شهه زور عشق آگهور جفاش جور عشاقون پر،
دل دم دم درد پڪار قتل ڪي ڪار وصالئن رلمل ڪا وهوا.

گم ڪرهستي ڪاڪوٽ جسم ڪي اوٽ چلام چوٽ صفاتي سينٽ
پڇي ويکين يوسف يار سدا ديدار صفا ۾ ال ل ڪا وهوا.

⁂

آپ هو يا بتخاني دلبر آپ هو يا مئخاني وهه وا،

ديکي اپنا نينهن نظارا ڦردي هر هر خاني وهه وا.
واهه وڏائي خاوند تيڏي قدرت تون قرباني وهه وا.
عجب جيهي ڪم ڪريندي، حيرت وچ حيراني وهه وا.
ڪي وت بزرگ شيخ مشائخ زاهد عابد داني وهه وا.
ڪي وت شاهه وزير سپاهي جنگ ميدان پرواني وهه وا.
ڪي وت مرد فقير نماڻي صاحب درد ديواني وهه وا.
ڪلام شاهي سر عشاقان نيهه نبي نشاني وهه وا.
ڪي وت ڪعبه ڪاهه ڪريندي ڪي وت گنگا جاني وهه وا.
ڪي وت واعظ جوڙ مسيتين ممبر تي ملواني وهه وا.
دم ماريندا انا الحق دا سوليءَ سر چڙهاني وهه وا.
شوق جنهان نون شاهه علي دا مرد اهي مرداني وهه وا.
جسم يوسف دا ويک ڪراهڻ لوک ته ڏيندي طعني وهه وا.
بيکسان دا مالک مولا ترس پوي ڪو يگاني وهه وا.

⁂

آدم هي اسرار الاهي، بن تن آيا روپ مٿايا،

غيب وچون آندا جاندا، عشق الانبي جوش جڳاندا،
رنگڙا لايا، ديدان درسن پايا.
نيڻ نظاري وارڻ واري، عشق حسن دي زور پساري،
شور مچايا، اکيان عين وڪايا.
صم بڪم هوڪي رهيئي، بات برهه بن اور نه کهيئي،
حق فرمايا، هادي سچ سمجهايا.

ٽوڙ دماهم گم هوجانا، صورت ستگرنيہ نشانا،
مقصد پايا، ساڏوڪال سڏايا.
نانڪ يوسف يار بلينڊا، پريم ننگر در هل هليندا،
بادل لايا، اکيان ورهہ وسايا.

*

دم هي دم هي دم هي دم هي،
خاڪي پوش پهر ڪي آيا بن اسرار آدم هي.

اپني آپ تماشي آيا ناچو هو ڪي ناچ نچايا،
دم دم تال نچال وڃايا سائين ايها نا ڪوئي هم هي.

هي بادشاهہ بيرنگي راما سندر سرجن شوقي شاما،
جوت پئي پرڪاش پرانا سائين هادي نور اتم هي.

بازيگر هو کيل کيلاتا چپ چپ پتلي نئن دوڙانا،
ڪهڙيا باتان برهہ بلاتا سائين حيرت دا عالم هي.

انت نہ پايا درد بيانا خبر عشاقان سين پروانا،
مست محبت ڪا مئخانا سائين عشق سارا ماتم هي.

يوسف يار قدم بچائي دم دم عاشق تار خدائي،
سچي مرشد يون فرمائي سائين اور خيال ختم هي.

*

لک لک بيک بناويگا اپني ذات مٽاويگا.

خاڪي پهر قباء رنگو رنگ آدم نام ڈراويگا،
عرشؤن آ زمين پر يارو ڪيها حڪم هلاويگا،
ٿي معشوق عشاقان دي سر سؤ سؤ ستم سهاويگا،
ويک عجائب اس ڪا عقل ميرا چٽ جاويگا،

سبز سفيد سياھي سرخي ڦرڪي آپ ڇپاويگا،
شاھ منصور نون ڪر اشارا اناالحق الاويگا،
شمس الحق دي ويکھو پائي ڪيون ڪر کل کلاويگا،
ملان قاضي بن بن آوي عشق والا آزماويگا،
ھر ڪس نال ڪريگا ايوين تيرا ڀي دن آويگا،
يوسف يار مراد اھا ھڪ دن تينون وڪاويگا.

⁂

دلبر ديس اساڏي آيا وھ واھ برھ بهار اڳي،

آيا آپ تہ کليان وليان گل ڦل دي گلزار لڳي،
ھر ٻوٽي خوشبوءِ ھڪائي ٻونران دي ٻٹڪار لڳي،
کليا نور تساڏا ھر جا حسن بزار چوڏار لڳي،
نانڪ يوسف گل تي بلبل ڳٽ پٽ تي ڳتڪار لڳي.

⁂

ھي ھرجا حڪم تمھارا سڻ ھادي حال ھمارا.

ڪيھي ڪيھي ناز ڪريندئين ھڪڙيان سوليءَ سرچڙھيندئين،
آپڻ انحد ناد بجيندئين ھٿ ويکڻ سير نظارا.

عشق اوڙا ويڙي ڏيندا گھمر گھير اپار تريندا،
بيخود بي اختيار بٹيندا عشق سير سڪارا.

وھو معڪم آپ الايو قل ھو الله حق فرمايو
موتو قبل مار جوايو ٻوجھا تم سر سارا!

عشق تيڏي ديان فوجان ياري آون جلون بي اختياري،
روشن مسرت پريڻءَ جي ساري مٿن مسڪين بچارا.

نانڪ يوسف يار سچاڻي اسان هاديءَ در وڪاڻي،
مرشد شهر دراز ميائي همت حاضر يارا.

⁂

عمر دراز تيري هادي نگهبان هووئي،
هادي نگهبان هووئي الله دي امان هووئي.

زور تساڏا عشق لٽيندا دائم دل تي چاھ چهيندا
سدا جند جيوين ڍوليا غريبان دا ڏيان هووئي،

مئن تہ دعاڳڻ دلبر تيڏي ڀال ڪروسڻ زاري ميڏي،
ڪرين گوش گوئيءَ اتي مولا مهربان هووئي.

بخت برھ دم تخت سلامت تاج تيڏي سر عشق امامت،
صاحب سلامي تيڏا عرب ايران هووئي.

عشق تيڏي وچ عاشق جڪندي تياڳ سڪان نون طلب دڪندي،
حال دل معلوم تين نون راضي رب رحمان هووئي.

ديس بدسؤن نينهن نغارا عشق تساڏي ماريا نعرا،
جن ملڪ انسان اتي شاهي وڏا شان هووئي.

نانڪ يوسف تيڏڙي تاري سڀ گناھ دا دوا تون پساري،
هردم هووين نال اسان ڏي ديرا درارزان هووئي.

⁂

واه واه سجن تيريان اکيان ڪيسا انهان رنگ لايا هي،
رنگ لايا هي جهڙ لايا هي

طرحون طرحين ڏيون ڏکالي ڪيفي قاتل ڪجلي ڪالي،
دام زلف چٽڪايا هي لٽڪايا هي اٽڪايا هي.

مڙگان ٻڌڪي مرچي مرچي ڏاڍي ڏيون چرچي چرچي،
عاشق تون ڦڙڪايا هي سڙڪايا هي جهڙڪايا هي.

نهين ديواني گجر ڪملي سر عشاقان ڏيون عملي،
آون دل پٽڪايا هي چٽڪايا هي جهٽڪايا هي.

غير واليان دي بات نہ اٿان معشوقان دي منزل جٿان،
هور درون هٽڪايا هي سٽڪايا هي ڏٽڪايا هي.

نانڪ يوسف يار نظارا ايڪو ايڪ پسار پسارا،
نينان نون سٽڪايا هي نٽڪايا هئي وٽڪايا هي.

*

لايان برهہ بهاران بادل برسن بجلي چمڪي،
گهن گهن گهنگهور سيون.

پونري چونري ويس گلابي ڪيا جلوا آفتابي،
ڪيهي ڪيهي شور شرابي هي اور انهان دل دور سيون.

اجري گجري بانوري بجري ڳوڙهي ڳوڙهي سانوري،
مست ڦرن مستاني تانوري وهہ بوندن ڪي جهگ جهورسيون.

اڙن عين اپڪ اڻ ڪيلي ويک انهان هان چالي،
مستو مست خيالي ويکو فوج حسن دي زور سيون.

عشق اويڙا ويڙهي ڏيندا سير اندر شهہ نيندا،
گهمر گهير اوپار تريندا هي مرڻ جيوڻ دستور سيون.

هڪدم سؤ لک تال تماشي دل تي عشق وڇيندا،
نانڪ يوسف ناهين ناهين يار سچو دل دور سيون.

⁂

من لڳيان هو يار تيريان نينان ديا نوڪڙان،
نيٽان ديان نوڪڙان دام زلف دل اٽڪي اٽڪي.

ٻالي ٻائي گجر ڪالي چڙهن دماغون ناز نرالي،
ٻلا ٻلا چمڪ ڏيندي چوڪڙان هو چمڪ ڏيندي چوڪڙان،
چال سهڻا لڪ لٽڪي لٽڪي لٽڪي.

نيڻ عشاقان ڪؤن هٽيندي جي سر اپنا ڪوئي سٽيندي،
ٻلا ٻلا ڪيهي ڳل لوڪڙان هو ڪيهي ڳل لوڪڙان،
سس نہ ڏيون سٽڪي سٽڪي سٽڪي.

نيڻ معشوقان نينهن اڙانگي نال اساڏي سڀ سٽانگي،
بلابلا جهولي جهولي جهوڪڙان واهه جانب ديان جهوڪڙان،
مست اکين رنگ جهٽڪي جهٽڪي جهٽڪي.

نانڪ يوسف بار ديان جهوڪان ديک دو چشمؤن محبت موڪان،
اناالحق هادي واليان هوڪڙان هو هادي واليان هوڪڙان،
نيڻ نيٽان ڳل پٽڪي پٽڪي پٽڪي.

⁂

سهڻيان دي نيڻ ڪريندي ويکو ٽڳڙي ٽڳڙي،
دل اڳڙي.

جادوئڙا بن سحر چلاون مول نہ ڪريندي پڳڙي،
سچي جا دل طرف هادي دي پرت تنهان دي سو ٽڳڙي،
نيڻ معشوقان دي نال عشاقان رلمل مريندي ڪڳڙي،
نانڪ يوسف يار دي محبت جان جسم هل جهڳڙي،

⁂

چاڪر اسان هون نوڪر سڄڻان دي ناز دي
دستور ڪيهي ڪيهي رمزان دي راز دي

ويکو نينان ديان موجان ڪر آنديان فوج فوجان،
اکيان دا عشق او جان غمزي غماز دي

ويکو نينان نظاري ڳجهڙي ڏيون اشاري
عاشق عشاق پياري سولي دي ساز دي

ڪر گهور دل ڪسينداءِ نئي برهه ۾ بسينداءِ،
سانگا سولي ڏسينداءِ ڏيندي گداز دي
نانڪ نماڻا مارن نينان نهين گذارن،
يوسف يتيم ٻارن بخري نياز دي

❋

الله هو الله هو الله هو هو هو

حرف الله وچ هو سڄاڻي دل دريا ڏو ڏو.
ڇاتي ماتي دم نہ ماندڙا دم دم نال. گهو گهو.
هو جزمان دا پيش سڄاڻي نڪتي هني روبرو.
نانڪ يوسف يار سچو هڪ حق اناالحق موبمو.

❋

آيا حضرت عشق آيا، آيا رنگڙا لايا هي.

جهنانانا جهوم تنانانا تن اندر مچ مچايا هي.
مرحب مرحب مرحبا لک ٽورا ڳڻ ڳايا هي.
مين مسڪين ڪسي ناجيهي اس احسان فرمايا هي.
دن دن ڏنڪا نورا نيور باجن باج سنايا هي.
انحد گهوري گهور ٽڪوران برهڻي باڳ بنايا هي.
چمن دراز درازي تس ڪي انت نہ ڪس ڪو ڪو پايا هي.

گل گل مين گفتار تي چهرا دلبر در سمانا هي.
گهم گهن نانوبت نينهڙي تحقيقي طبل وڄايا هي.
سرڪش زوران زوري برهي چوچڪ حڪم هلايا هي.
باب فريد شمس الحق جون منصور بڪايا هي.
عاشق عشق الله دا غالب انالحق الايا هي.
نانڪ نيل ڪوڙين شڪراني يوسف يار ڪهايا هي.
آپ سڄاڻ ڪي لطف ڪريندا ديدؤن درسن پايا هي.

❋

تن آگ لڳي جيءُ ٽڙڪي ٻاهہ برهہ دي ڀڙ ڀڙ ڀڙڪي،

چقمق چڻنگان ٻاهر پئيان جهڳ مڳ جهڙجهڙ جهڙڪي.
عشق اسانون چيٽڪ لايا چيري والي لڙڪي.
ٻاجهون عشق الله دي يارو ٻئي سڀ ڪوڙي ڪڙڪي.
جيڏون ڪيڏون شور مچائن اکيان اڙاڙ اڙڪي.
دم دردمندان نون ديدان گهاءُ مرينديان گهڙگهڙڪي.
عشق هادي دا لڳا اچانڪ غير ڪڍيا جنهن تڙڪي.
نانڪ يوسف يار جو پايا شهر درازين وڙڪي.

❋

تن آگ برهہ ڀڙڪائي هڻ خبر نہ پوندي ڪائي.
نئو نئو نيڻ ديان رمزان لڳيان ڏمان ڏم مچائي.
سرڪش روزان روز ڏسيندا برهي چوٽ چلائي.
دم دم نعري اناالحق دي رمز عجائب لائي.
نانڪ يوسف يار وڄيندا نوبت نينهن سجائي.

❋

يهي آدم ڪس ڪو نام مولا ڪون ڪهاويگا،
پريم گرو ڏوم ڏام باتيان برهہ بتاويگا.

اونچا نيچا محلين مندر آپ سمايا هردي اندر
آپ ڪري هر ڪام هوران هنر بتاويگا.

آپن مريندا جئيندا آپن پڙهه ختما بخشيندا،
آپن قاضي شاهه امام اناالحق الاويگا.

اوئي هوندا ٻال اياڻا اوئي ڦردا پير سياڻا،
وه هي زيرڪ مست مدام سؤ سؤ رنگ رساويگا.

انا احمد بلا ميمي آپ ڪريم رحيم رحيمي،
آپ ڪري تتلام منڪر مام مناويگا.

آپن وچ شرع دي وسدا ڪفر اسلام دي مسئلي ڏسدا،
ڪٽ گنگا تي هرنام حاجي بن بن آويگا.

ڪڏهان ڏوهه ثوابين آندا پشيمان تي ڏوهان تو جاندا،
سوئي ڪڏهان گمنام ڪڏ وت حڪم هلاويگا.

آپن ڪاڻ شراب فراقي آپن جام مئخانا ساقي،
آپ مجاز حقيق حرام درجي منع ڪراويگا.

ڏهيسر ڪا جاما لڇمڻ هنومان لوڪان لڇمڻ،
واهه فرعون موسيٰ امام دريا وچ ٻوڙاويگا.

جاني هر صورت ۾ وسدا روندا هسدا بس نهين اس دا،
قدرت حق حڪام نوبت نينهن لڳاويگا.

چوچڪ شهر درازين ٽاڻا گر بستي اوتاري ياڻا،
آپ آرياڻي ڄام سچو نام سڏاويگا.

نانڪ يوسف عشق ٻليندا هرجا اپنا حڪم هليندا،

غيب الله الهام صاحب درس ڏکاويگا.

⁂

تال پخالي آيا هي وت رنگ بيرنگي آيا هي،

عرشؤن آيا زمين عشق آدم نام ڌرايا هي.
سؤ لک نخري ناٽ بنيدا ناچو ناچ نچايا هي،
ساز سرود ڇانودا ڳانوندا اس رنگ ريجھ ريجھايا هي.
هردي هردي من موهن گياني ڪيهاگيان بتايا هي،
انت نہ پايا عشق قبائين نقشو نقش بڻانوٽا هي.
ڪار ڪري پرڪار تمامي رنگ ورنگ رچانوٽا هي،
ڪيهي ڪيهي جور جوڙيندا سياهي تلڪ لڳايا هي.
ڪڏهان شاهنشاهي چالي ڪڏهان مست موالي هي،
ڀيِ خجن ڪهبان چلاوي عينؤن عين وڪايا هي.
نانڪ يوسف يار رنگيلا حدنا سر بناويگا،
پهر وڳي لک ويس رنگو رنگ آپن آپ ڇپاويگا،
بازيگر ڪي بازي ٻوجهي گر ڪرپا سک پايا هي.

⁂

بيرنگي هر رنگ ۾ ويکو سير عجب گلزاري ڪا،
هر صورت ۾ سهڻا وسدا صاحب هي سرداري ڪا.

گنبذ ايڪ آواز ڏکائي هر صفات ۾ ذاتي هئي،
جون ڪر سورج ايڪو جلوا کليا باغ بهاري ڪا.

چولا پهر انساني آيا احدؤن احمد مرسل تا،
شاهہ علي مولا دم مظهر عين وعين اظهاري ڪا.

موتو قبل عشق اشارا خاص رمز عشاقون ڪي،
شاهہ منصور سواد پايا معراج سوليءَ سواري ڪا.

هزار بار لک جان پائوتم به فرمان هي عشقي ڪا،
خيال دم ڪا سودا ڪرلي وقت يهي واپاري ڪا.

مئخانا بتخانا مسجد گويند گر هر خاني ۾،
نحن اقرب حق نيڙي تم سين سمجهي اسراري ڪا.

نانڪ يوسف يار ڪي ياري مشڪل توبه زاري زاري،
آپ هئي آپ هي نباهي نينهڙا مئن بدڪار بچاري ڪا.

*

ڪڏان سوبرها مست خيالي ڪڏان سو مسڪين چالي وهوا،

ڪڏان سو قالي قال ڪريندا ڪڏان سو احوالي وهوا.
ڪڏان مسلا عصا ڪوزا ڪڏان تسيح تالي وهوا،
ڪڏان جٽيا تلڪ لڳيندا ڪڏان لئيندا لالي وهوا.
ڪڏان ڏوهه ثواب دي ڳالهين لکين درجي عالي وهوا،
ڪڏان مشرڪ مومن ملحد ڪڏان مرد موالي وهوا.
ڪڏان ڪريندا بيخود سانون ڪڏان هوش ڪمالي وهوا،
زوران زور مريندا نعري رمز اناالحق والي وهوا.
مرشد معاف ڪيتي ڪل فقرؤن ڪاف ڪشال ڪشالي وهوا،
طرحون طرحين سير ڏنوسي شهرؤن شهر خوشحالي وهوا.
ڪڏان نماڻ نانڪ نالا شهر دراز ڏمالي وهوا،
يوسف يار سچل ديان رمزان برهه ڪيتي برحالي وهوا.

*

پون بوراق اوپر هسواري ڪيلت ڪيل مئن ڪرتي هون،

غير جسي دل نظر اسي پر عشق مهر دم پرتي هون.
حڪم رباني حق سبحاني شاد اسي پر رهتي هون،
آپا آپ نه مئن بيچ برها فيض اسي ڪا ڪهتي هو.

دين اوپر هي عين عشقي ڪا ڪفر تلي تس ڌرتي هون،
مذهب مشرب ڪوڙ خلق ڪا چاھ ڪري مئن چڙهتي هون.
تال پخال سحر جادو پر عصا عشق اڇلتي هون،
همت سيس گرو پر چرني مرڻ ڪنون نہ ڏرتي هون.
منڪر سين سٽ دين هدايت غير خيال نہ اڙتي هون،
چاهي محبت حق دل چاهي ڏر رب سون ڀهون ڏرتي هون.
نانڪ يوسف عشق الله ڪا نور اندر وچ جلتي هون،
عشق ميرا هم يار مين عشقا خارج خام سين لڙتي هون.

❋

پون بوراق ڊوڙايا عشقي، پاس ميري خوش آيا هي،

هر جا حڪم هلاويگا، پير مغان فرمايا هي.
صاحب حسن سوار اسي پر صورت وچ سمايا هي،
آپ سحر تي فرعون موسيٰ اچرج سير بنايا هي.
جهم جهم جهڳ مڳ سنج سونهري موتي جهرمر لايا هي،
لعل جواهر سوار اس آڳي باغون شرمان ڇايا هي.
واڳ اور چابڪ دست اسي ڪي دم هسوار بتايا هي،
مرني سون مرجيوين سي نر موھ نہ هور ڪو پايا هي.
آپن چڙهہ معراج مٽيندا سوليءَ سير خدايا هي،
شيخ فريدا شمس بلا شاه سر منصور جلايا هي.
ڦيرو سرمد يار ڪيا هي وھ انصاف وڪايا هي،
نانڪ پٽ بيراڳي يوسف جيءَ اداسي سايا هي.
واھ ستگر پيرڪي واري رنڙا من پرچايا هي.

❋

برها تہ ڪيهان ڪيهان بازيان بناوندائين،
سير وڪاوندائين.

برهہ تماري بات نباري ڪڏان ناز ڪڏان ڳل ڳاري،
جيهان جيهان عجب جيهان الٽيان بتاوندائين،
رانديان رساوندائين.

بن رسنا رس هر گن گاويگا اپني اچرج ۾ آپي آويگا،
ايهان ايهان حيرت جيهان ڦيريان دلاوندائين،
جهمر ڪيڏاوندائين.

هر گهٽ گهٽ ۾ گهٽاٽ تمارو ناد انا حد ڪو دل ۾ ٽارو
نيهان نيهان بيرنگ نيهان ناچ نچاوندائين،
مکڙا ڇپاوندائين.

برهہ تمهارا انت نہ پايا سچي ستگر سچ بتايا،
ڪيهان ڪيهان چرنا ڪيهان حق فرماوندائين،
درد پچاوندائين.

نانڪ يوسف يار ٻليندا لڪ لڪ چالي آپ چليندا،
ريهان ريهان چشمان ريهان چيرين چمڪاوندائين،
لوڪ پلاوندائين.

*

آيا دلبر آيا آيا دلبر آيا آيا ميرا ڍولڻا،
غيبئون ڪرڪي ظهورا عربي پنٿ بنايا محمد نام ڌاريا.

ڪيتي عرش تہ ڪيتي ڪرسي انت فلڪ ناڪيتي،
ڪيتي جبلين جل ٿل دريا ڪيتي جهنگل ڪيتي،
زير زبر هر نقطي اندر صاحب سير سمايا.

گهر عبدالله دي هوئي شادي ڄميا سنت اوتاري،
مل ملائڪ ڏيندي هڪ ٻئي شڪر مبارڪ ياري،

هر ا وتار محمد آپي بيرنگي رنگ لايا.
ڪيتي جڳتر جهان حسابون ٻاهر يار اوتاري،
هڪ جوڙي هڪ ڏاهي هڪڙيان يڪدم يار سينگاري،
سؤ سؤ ناز برهـ دي پائي من حيرت وچ آيا.

ان احمد بلا ميم سٹيا عالم ساري،
پيغمبر خود ڪهيا ايوين ساڌڪون سمجهہ بچاري،
هر بازي وچ هڪو هر جن اچرج کيل بنايا.

ساد سنگت گر ديوي مين نون شهر درازين والي،
جنهن وکلائي روز وکيندا سهٹيان چشمان چالي،
مين قربان جناب تهين دا جنهن آپي نيهڙا لايا.

نانڪ يوسف يار ظهورا هر جا حق سچاتا،
ظاهر باطن عين ويکيو سي عينئون اور نہ پاتا،
شامل حال هويا هر همت اناالحق الايا.

⁂

آندا دلبر آندا آندا دلبر آندا ميرا ڊولٹا،
غيبئون ڪر ڪي ظهور مورت بن بن آندا.

نئون نئون پوش قبائين سو لک رنگو رنگ بنائي،
آپ سريجن پرگهٽ هوڪي آيا ويس مٿائي،
جوڙ پساري ڪري نظاري عالم ويک پلاندا.

هڪڙيان ويد پراڻ ڪتابان هڪڙيان بسم لڳائي،
هڪڙيان پٿ برهمڻ جوڳي فرقي عجب بنائي،
حرف هڪو هڪ نڪتہ سمجهڻ هرگهٽ آندا جاندا.

بن ڪرپا گر پيغمبر ڪس ڀڳت بنائي پوري،
سچي سير دکايا سارا نوري مرد حضوري،
ڪيھ چرن گر ديو ڪي جيئڙا ڳالهڙيان ڳڻ ڳاندا.

آيا ڪلجڳ دور زمانا ڪو ڪس ڪهيا نہ ماني،
هڪ حاڪم هڪ ساڌ سڏاون ڪئي قاضي ملواني،
خلق خراب خودي وچ بهتي من حيرت وچ ماندا.

نانڪ يوسف پئي ٻلهاري مليا سنت سچارا،
شهر درازين جاءِ تهين دي عرب عجم جڳ سارا،
اندر ٻاهر آپ سري سر انحد ناد بجاندا.

⁂

گم هوڪي ويک نظارا، آپ سارا محبوب ڪي صورت پر.

رکين نور جمال نظر وچ، تصوير نگار اندر وچ،
سڻ عاشق عشق اشارا، برهہ برهہ بقارا محبوب ڪي صورت پر.

رکين خيال هڪ هڪدم دا، دم دم پر خيال ختم دا،
ايوين ڪرڻا جسم وسارا، آخر آخر گذارا محبوب ڪي صورت پر.

برهين بيخود هوڪي، جند جند جان ڪنون هٿ ڏوڪي،
پچي مارين نينهن نغارا، اناالحق نعرا محبوب ڪي صورت پر.

جس دل محبوب سمايا، ڦر موت نہ اس ڪون آيا،
سانون قسم رسول خدارا، ڪر اعتبار محبوب ڪي صورت پر.

ايوين پير مغان سمجهايا، وحدت دا راهہ بتايا،
ٻلهار جائون ٻلهارا، يوسفِ يارا محبوب ڪي صورت پر.

⁂

تيريان لڳيان ڍولڻا هو جي لڳيان لڳيان اکيان پڪيان،
رمزان لڳيان رانولا جي.

تن من اندر ڏم مچائي، عشق تساڏي آتش لائي،
نهين اسان ڪجهه ڏولڻا هو ڏولڻا.
جا سر اوي سا چم چايان، هي فرمودا ميري سايان،
بولڻا نهين بولڻا هو بولڻا.
يار رضا وچ راضي رهندي، مار خيما وچ وحدت ٻهندي،
گهوٽا سر گهرلڻا هو گهولڻا.
نانڪ يوسف يار سڃاتا، وچ وحدت ايڪ نڪتا ڄاتا،
اولڻا نهين اولڻا ڪجهه اولڻا.

⁂

تيري نينان جادو لايا ڪيها ڪيها چيٽڪ لايا.
واريان مئن واريان هو مئن واري جاوان يار.

ڪيهي ڪيهي چشمان چالي، جنهان پيتي مست پيالي،
هو زاريان دل زاريان، ڏاڍي لڳي نينان تار تار.

ڪيهي ڪيهي ناز ڪريندیان، نينهن واليان نون موت مريندیان،
مئن ڳاريان ڳل ڳاريان، هي ات قتل دي ڪار ڪار.

ويک اکيان دي ماٽي ٽاٽي، ڏاڍي هنئين ني ڏاڙي ڏاڙي،
وهه نازيان شهه نازيان، هو گهوران ڏيون بار بار.

ڪيها ڳالهين بانوريان ديان، ڳجهڙيان ڳوڙهيان سانوريان ديان
ايهي ڪاريان وهه ڪاريان، هو معشوقان ديدار يار.

نانڪ يوسف يار دي ياري، ڳالھ اھا ڳجھ برھين باري،
ھو ھاريان شھ ھاريان، مٿن پريتم دي پار پار.

❋

عشق ڪيڏاري راندڙيان راندڙيان ھو راندڙيان،
سؤ سؤ ناز برھي ناز برھي ناز برھي.

عشق آواز مٿيان ٻوليان غيبؤن ڏيندا لئون ديان لوليان،
ٻيلي درد واليان دلين ڀاندڙيان ھو ڀاندڙيان.
ھڪڙيان سولي سير وڪينديان ھڪڙياڻ زوري ذبح ڪرينديان،
ٻيلي مٿن پيي بندي تسي ٻاندڙيان ھو باندڙيان.
عشق بي انت ديان لکين لھرين گاھي شربت گاھي زھرين،
ٻيلي خوني موجان اوجان منھن آندڙيان ھو آندڙيان
آپن چيرين چم چم ڳئيندا التيان پلٽيان بازيان ڏيندا،
سي تا ويک پلئہ ڳل پاندڙيان ھو پاندڙيان.
نانڪ يوسف يار دي ياري نال تساڏي سچي ساري،
ٻيلي ڳڻ ڳالھين نت ڳاندڙيان ھو ڳاندڙيان.

❋

عطر مشڪ بھاري لئي ونجارا ويڙھي آيا ميڏا يار.

آيا پساري جنھن دابجڪاباري تنھن وچ سيڪجھ وٺج واپاري،
تنھن سودا سرما چايا ميڏا يار.

شيشا شرابي رنگ گلابي چوڙا ٻيڙا تار ربابي،
چمڪار ڪنگڻ چمڪايا ميڏا يار.

شيشا ليکي سرما ليکي پاوڻ والا مول نہ ليکي،
جنھن جوڙ ڪجل اکين پايا ميڏا يار.

نانڪ يوسف يار پيارا تہ وڻجارا ڪري نظارا،
چئو ڦير حسن رنگ لايا ميڏا يار.

⁂

عشق جاڳايا برھ جاڳايا آپ جڳايا درسن پايا.

مئن اڻ ڄاڻي ڄاڻ نہ آها گرو گيان ڪا پاڻ نہ آها،
آپ اٿايا سچ فرمايا.
گرڪي هوهي ريڻ هو رهڻا ڪنهن قبوليت جو ڪجهہ ڪهڻا،
رنگر سجايا مڪڙا بڻايا.
طعني تهمت سر وسيندا ڏاج عشاقان ڏک ڏسيندا،
احسان لايا حق سمجهايا.
عشق ملامت چاوڻ چوڪي رهندي عاشق ڏکن ڏوڪي،
سد سنايا گرمت لايا.
نانڪ يوسف يار بليندا عشق الله اوتار تريندا،
غير سڏايا مرشد آيا.

⁂

عشق تيڏي ديان آهين وي آهين پار عرش لنگهہ پونديان،
دم دم ساعت هڪ خيال نہ خالي تن من پڙڪين باهين وي باهين،
جوش جگر رت رونديان.

عين اليلان عشق آٽيندا قسم سچي مئن ناهين وي ناهين،
هر ڳل رمزان جي هونديان.
نفل نمازان ڇوڙ وظيفي ڪاهہ درد وچ ڪاهين وي ڪاهين،
ورهي واڪ شٽينديان.
رمز هڪا هڪ جام رندان دي گر ڪرپا مڪ ماهين وي ماهين،
عشق اهين جهڙ جهونديان.
نانڪ يوسف يار تساڏا عشق سچا دل جائين وي جائين،
موهن من پرچونديان.

*

عشق ڪا واپار ڪرلي پائي تم اٿ ڦرنا ڦرنا آوسين

تن من عشق ڪي اگن لگاؤ آپ اڇل دل داغ مٿاؤ
حرص هوا ڪي آگ بجهائو نال نہ پيا ڪجهہ چاوسين.

عشق امام ازل ڪا ڪريئي مرڪر جيوڻ ڦرنا مريئي،
ڪفر اسلام ڪا ڌيان نہ ڌريئي دم الله دم پاوسين.

هي ڪل ڪثرت غفلت بازي عشق الله بن حيلا سازي،
هون ٻلهاري شاهہ درازي چل ڪر آوءِ ڦل پاوسين.

مذهب مشرب ڇوڙ اتاهين عشق بقا جت ڪاهہ تٿائين،
ڏوهہ ثواب دي ڏيهہ نہ ڪاهين ٿورا تون ڪس ڪون لاوسين.

حق پلئہ تون حق نہ ڄاڻي ڪر ويچار آچار پڇائي،
ڀول ڀلايئہ مايا ماڻي ڀهون پڇي پڇتاوسين.

نانڪ يوسف يار هڪائي عشق الله ڪي بات بتائي،
شاهنشاهي پاءِ گدائي غير سيو سڙجاوسين.

*

دل نون تانگهہ وطن دي گهٽيري وو ٻيليا،
چٽڪي چٽڪي سو چٽڪي رهي.

سوز فراق دي آهان آهان زلف معشوقان وچ دل نگاهان،
لٽڪي لٽڪي سو لٽڪ رهي.
سرت سريرون طرف تنهاندي پئي وچ پرتؤن جار جنهاندي،
اٽڪي اٽڪي سو اٽڪ رهي.
جيوڻ حياتي دور دنيائي هي سڀ ساٿون وسري وائي،
مٽڪي مٽڪي سو مٽڪ رهي.

در دوستاندي دل نماڻي عشقؤن آڪر آپ وڪاڻي،
ڀٽڪي ڀٽڪي سو ڀٽڪ رهي.
نانڪ يوسف يار سنيالان دل نون لڳيان دم دم ڀالان،
جهٽڪي جهٽڪي سو جهٽڪ رهي.

*

روندا هٽڙي ڏوندا جوڳي آيا،
آيا وي مئن نون واهه واهه.

انگ ڀڀوتي حال ويراڳي سچ سڄاتم صورت ساڳي،
يار اسانڏا هوندا جنهن رنگ لايا.
حيرت وچ سڀ سيالين ويک ڪراهڻ چاڪ ديان چالين،
ويکو محبت مينهن وساندا ڦيرا پايا.
رمتا جمتا تخت هزاري مئن نال ماهي قوءل قراري،
ونجهلي درد وڄاندا چيٽڪ لايا.
ديس اداسي جوڳي ماندا آهس رايا قسمت آندا،
اهو درد ڳليءَ ڳاندا بيک بنايا.
هادي دا ويکڻ بيخود ساري نانڪ يوسف يار دي ياري،
باهه برهه دي چاندا عشق سوايا.

*

رانجهن ونجهلي وڄيندڙا روندڙا رو رو هٽ ڏوندڙا.

ڪهڙي ڪهڙي ويس ڪريندا بيکي بنائي وهوا،
ڪني ڪڙو لا مٽي ڪنڊيل جادو جوڙ بڄائي وهوا،
ڏکوندڙا روندڙا.
حيرت جيهي مورت موهيا ساحر سحر چلايا وهوا،
ديدان دنڪان ڏنڪي مرلي ساز وڄايا وهوا،
ڳاندڙا روندڙا.

ساوبان ساوبان ٿالهين هيٺون راوي دي ڪناري وهوا.
زلفين والا جوڳي آيا پارون تخت هزاري وهوا.

سو سهوندڙا روندڙا.
مين تہ هير سيالڻ جٽي آکان ڪون ويچاري وهوا.
عشق ماهي دا جهنگ ساري ۾ تاري مئن تاتاري وهوا.

تر تر آوندڙا روندڙا.
نانڪ يوسف يار اساڏا شهر درازين والا وهوا.
هند سنڌ سيال سلامي ملڪ سارا الله والا وهوا.

منانودڙا روندڙا.

* * *

رانجها جوڳي آنودا بئنسري بجانوندا.

مک ۾ مرلي ڳل ۾ ڪفني ڳلي ڳلي تس ڦيرا.
درد ڏاڍي تون چڏڪي آيا تخت هزاري ديرا.
بسمي لڳانوندا هو شاهي ڇپانوندا.
روپ سناس اداس بيراڳي لال هو يا لٿ داري،
دم پئي وچ ويک سيالين چاڪ دا حسن هزاري،
ويس مٿانوندا لوڪان نون پلانوندا.
ميڏڙي نال اهين وت جوڳي جادو جوڙ بجايا،
کپت کپارا بنايا ڪيها تون سڻ ميري مايا.
ڦيري ڦيري پانوندا هو هيري نون لي جانوندا.
يوسف يار مليا من ماهي سهڻي صورت والا.
کيڙيان پيڙيان خبر نہ ڪائي عشق دا منصب اعلي،
چاڪ کهانوندا هو منصب پانوندا.

* * *

قول پلا تون اپڻي پال پال پالڻا.
معلوم تجهہ ڪون همارا حال حال حالڻا.

صاحب سانچي تم هوسانچي تيري بول ٻي،
ساڻ ميري تم ڪيئي قال قال قالڻا.

ياد حديئان هم ڪون معلوم دل تيريان،
بهر خدا نگاهه مهر پال پال پالڻا.

سگ هون يتيم تيري ڳلي ڪا گدا سدا،
چه چه ڪرڪي چلو نال نال نالڻا.

يار سرا نه ليک بديان ميريان برايان،
تم بخش ڪي هو صاحب لعل لعل لعلڻا.

ارداس سن پيا دم يوسف يتيم ڪي،
مشڪل محال اس جڳت ۾ گهال گهالڻا.

*

ويک چڪي سنسار ڪي بازي اڳلي ويکو چل بازار،

جنجل هي اس جڳت ۾ جيوڻ قسم سحي سرور سردار.
ساري بات بيان ڪرتا باطن ڪي تم سڻ گفتار،
خيال خدائي خدا بلاوي برهي ڪا بيرنگ اسرار.
سرڪش عشق ميري من آيا شاهنشاهه شوري هسوار،
اپنا حڪم هلاتا ووهي عاشق هوتا بي اختيار.
خيال اناالحق حق هو ٻولي ڪفر اسلام ڪهان دم يار،
جت تڪ مرنا تب تڪ جينا محبوبان سنگ سدا بهار.
نانڪ يوسف عشق الله ڪا مجهه دل چاهي نور نظار،
ناهي ناهي مئن دل ناهي مرشد ميرا ڪل اختيار.

*

وھ رمزان رمزين والڙي من لايان يار پلايان،
من لايان يار پلايان من لڳيان اکيان ٻکيان.

عين او ماري نيڙي نيڙي ڪرڪي اون پيڙي پيڙي،
عشق هوايان عشق هوايان.
ٻاجھ معشوقان عاشق ماندي هئي هئي ڪيهي حال ايهان دي،
معلوم سايان معلوم سايان.
نين ديواني ڪرن ديوانا جيوين مجنون ها مستانا،
جور جفايان جور جفايان.
روز سر ميدان عاشق ڏيندي گوءِ بقا دي ويک مريندي،
سر چم چايان سر چم چايان.
يوسف ياري حرف اٽانگا نينهن ڪريندا نانڪ نانگا،
عشق واڏايان عشق واڏايان.

*

سائين تو وٿ رنگڙا لايا ڪجليان ڪجليان ڪجليان نون.

ڏيون اڏمي درد جڳائو لڙ جهڙ لهريون من ميڙائو
دور ڪڙيان انهان دجليان دجليان دجليان نون.
آون جاون شور اماري زوران زوري عشق اوياري،
بات اناالحق انهان خجليان خجليان خجليان نون.
هٿ شمشير قتال عشاقاں آون چائي خاطر چاڪان،
ڪؤن پڇي انهان احليان اجليان اجليان نون.
نانڪ يوسف آزي آزي نيڻ هادي دي هردم راضي،
گهاءِ لڳي انهان بجليان بجليان بجليان نون.

❊

سائين تو وت رنگڙا لايا اکيان اکيان اکيان تون.

ڏاڙ وي لوڪر مارن ڏاڙا مار جواڪي رکن جهاڙان،
سڏ اها وو سکيان سکيان سکيان نون.
ڳل اساڏي ڳاري ڳاري دم دم دل تي زاري زاري،
ترس مهر رب رکيان رکيان رکيان نون.
نيڻ تساڏي مارن نوڪان يار ميري دل گرڪي جهوڪان،
ٻارڻ مريندیان ٻکيان ٻکيان بکيان نون.
نانڪ يوسف يار ديان رمزان مين دل ماهي غمزي غمزان،
ڪؤن پڇي انهان پکيان پکيان پکيان نون.

❊

سهيون ڪيها ڪيها ڪيها ڪيها،
عشق الله شهزور وکيندا زور وکيندا.

اول جسم دي پل لڙهيندا سير سٽيندا شہ وچ نيندا،
هئہ ايها ايها ايها ايها جور جفا وہ جور وکيندا.

عشق الستي پاند پيوسي لوڪ الانبي چم چايو سي،
تنهن ريها ميرا من ريها ريها شوق واليان شور وکيندا.

ڪعبہ قبلہ دل نگاهين من وچ مرشد صورت ڪاهين،
نيڻن نيها نيها نيها عشق بنا جڳ ڊور وکيندا.

نانڪ يوسف يار خالي الله ملايا مست مولالي،
اهو جيها تيهان تيها تيها عشق آيا نہ ڪوئي اور وکيندا.

❋

متوالڙيان وي منوالڙيان وي،
ايسا ايسا سحر چلايا جادو لايا.

نيڻ معشوقان عشق اشاري عاشق من پر ڪرن نظاري،
ڳجهه ڳالهڙيان وي ڪيها ڪيها حڪم هلايا ميري پايا.

محبوبان دي چال اليلي ڏاڙي مارن الله ٻيلي،
ڳاني ڳالڙيان وي سهڻا سهڻا رنگڙا مچايان درسن پايا.

ڪم سيوئي اڪيندا رايا جنهن منصور نون دار چڙهايا،
مست خيالڙيان دي ڪيوين ڪيوين اور ڪهايا عشق سوايا.

مئي منصوري دم خدائي عشق معشوقان نور سدائي،
ڪني والڙيان وي چپا ڇپا ڇپن ڇپايا آپ آيا،

سهس رنگان وچ آندا جاندا نانڪ يوسف ميڙي ياندا،
ايهي چالڙيان وي زوري زوري درد بچايا مچ مچايا.

❋

لائي رمز اناالحق لائي اسرار دي اسرار دي اسرار دي،

سولي چڙهه ڪي مار نعرا عاشق تيڏا قرب قرارا،
معشوقان گفتار دي گفتار دي گفتار دي،
درد واليان دا قدم اٽائين خوني موجان موج جٽائن،
محبوبان اختيار دي اختيار دي اختيار دي،
بحر برهه دا لوڙهه ڳيوسي آک اناالحق حڪم ٽيوسي،
سنهن نبي سردار دي سردار دي سردار دي،
عشق انا الحق ٻولي ٻولي همدم هرجا هولي هولي،
همت حق دي پار دي پار دي پار دي،

نانڪ يوسف ناهين ناهين آپي آپي آهين آهين،
خاڪ هادي دربار دي دربار دي

*

دم ديدار اکين ڏنهن ويکڻ جاوا جوت رباني هئي،

صورت آدم اسم محمد سر سارا سبحاني هئي.
عقل فڪر گهر هستي ڀڏا دور هي بتخاني هئي،
درد خدا وچ خدا ويکيجي گر شڪل انساني هئي.
اکيان مست پياسي پيتي اکيان دي سلطاني هئي،
اکيان ويک اکين نون جيون اکيان دور اخواني هئي.
ڪجلي شور شرابي سهڻي نقش اوپر دل جاني هئي،
جنهن ڪنهن ڏٺڙي نيڻ معشوقان سو سر ساهه قرباني هئي.
يوسف يار نظار اندر وچ مرشد مرد مڪاني هئي،
عشق الله دا دل وچ تيرا حاضر حق حقاني هئي.

*

رب هئه رب هئه رب هئه اس ڪي تعريف ڪهون مئن،
قدرت عشق عجب هئه.

هو هوا مؤن بنيا آدم هئي سارا اسرار خدا دم،
نور محمد پيا نظارا مالڪ عجم عرب هئه.

فوق تحت ڀر ڏونڪا باجي انحد گهور عشق ڪي گاجي،
برها برها همين پڪارون محبت من مطلب هئه.

معشوقان مجهي الٿ بتائي رمز پريم ڪي ميري پائي،
جس ڪون درد پيا من مندر صاحب سو منصب هئه.

عاشق گرڪي مورت ماهين گم هوتي در نور نگاهين،
يون ڪر مرگ حياتي پاوين صادق سانچ طلب هئه.

جان جسم ڪا پيا دڪالا آخر گذر صفاتي چالا،
يوسف يار دوني جڳ بقا، ڪي فردا ڪي اب هئہ.

⁂

ور نقش و نقش بنائي هون اسان رنگپور ڏيکڻ آئي هون.

رنگ بنائي وچون بيرنگي آڻ ڳجهارت ايوين انگي رنگپور نال ٽيس
ڦر جنگي سو لک ڪيل ڪلائي هون.

قلزم دي وچ ڪشتي تردي هي سو رنگپور دي شهر دي،
طرحين طرحين لات لهر دي گوهي سڙهہ چڙهائي هون.

شهہ درياهہ ديان موجان چڙهيان آون جاون مول نہ لڙيان،
هڪيئي سيتي مارن ڏڙيان لهرين خوب لنگهائي هون.

جيئن حباب ويڪو تيئن آيون آند شڪل ڦير شتابون،
انا اليہ ويک ڪتابون جن ڄاتا تن پائي هون.

يوسف يار سمجهڻ سر سارا اندر ٻاهر نور نظارا،
تيڏي ڇهري لايا چمڪارا چشمين چوٽ چلائي هون.

⁂

ڪب وت برهہ بدنامي سارا ڪب وت شاهي نعرا،

ڪفر ڪبي اسلام ديان ڳالهين ڪب وت هردؤن نيارا.
ڪب وت جان جسم دم ناهين آپن آپ نظارا،
تلڪڻ بازي اي جڳ ٻائي سهارا ڪوڙ پسارا.
صاحب سنگ رکو هڪ هادي دل وچ دوست دل پيارا،
ڪب وت هوش ڪبي بيهوشي ڪب وت مست متارا.
ڪب يتيم غريب نماڻا ڪب مسڪين بچارا،
ڪب وٽ شاهنشاهہ خدا دم ڪب هي حال گدارا.

يوسف يار دي عشق ديان رمزن نانڪ هز دهہ هزار،
وحدت وچ هڪ نڪتا سمجهڻ هر دل عشق اوتارا.

⁂

تيري نيڻان دي موهيان لٽڪي وي يار.

گهر ڪان ڪش ڪرن ستوني،
جهٽيان ولئون جهٽڪي وي يار.
لحظي لحظي لٽ پٽ ٽيون،
آپ آپت وچ مٽڪي وي يار.
هير تي رانجهن رنگڙا لايا،
بيرنگي رنگ وٽڪي وي يار.
ڪيڙيان پيڙيان ڌم مچائي،
ڪوڙي مارن ڳٽڪي وي يار.
نيڻ نيڻان نون ويکڻ آئي،
ڪؤن انهان نون هٽڪي وي يار.
چار ئي چؤ رنگ هڪ ٻئي سيتي،
روز ازل ڪنون اٽڪي وي يار.
يوسف يار دي سهڻي سانوري،
ڇپ ڇپ ڏيون چٽڪي وي يار.

⁂

پالڻا هئي ننگ پالڻا هئي محبوبا ننگ پالڻا هئي،
وو نماڻيان داري غريبان داري،

روز ازل ڪنون مئن نماڻي در تيڏي تي آ وڪاڻي،
نالڻا شوقئون دل نالڻا هئي.
عرض اهي سڻ عشق ديان آهين پرت اپني تون آپ نباهين،
گهالڻا دور نہ گهالڻا هئي.

ڊک سک دي وچ دوست پيارا حال يتيمان دا سݨ يارا،
جالݨا هئي گݙ جالݨا هئي.
بنديان تيݙيان دي مئن بندي بردي تيݙي آگي آزبان ڪردي،
آلݨا تيرا هر وچ آلݨا هئي.
ٻوهي تيݙي دي هر دم زاريان ڳل يوسف دي سئو سئو ڳاريان،
ٻالݨا هئي مهرؤن ٻالݨا هئي.

*

آندا عشق الله فرمان جنهن دا حوش جبر جولان،

برهہ بي اختيار اصلئون ويک ڪتاب قرآن.
غالب غمزا عشق دا برسر جن ملڪ انسان.
عشق حسن ديان فوجان چڙهيان مارن ملڪ ايران.
عاشق باقي ڪوٿ ٻنيدي دم هڪو دوفان.
نانڪ يوسف يار اشارا حڪم هندستان.

*

هم خدا ۾ گم خدا هم ۾ درد ديوان هي،
دوسرا ڪوئي نه ديکا سرسري انسان هي.
بيرنگي مئون رنگ بݨايا خاڪي گل سبحان هي،
حيرت اندر فلڪ ملڪان بي خبر حيران هي.
روپ ويکو ٻولنا آدم صحيح سلطان هي،
احد احمد هي ڪسي جا خود وحي فرمان هي.
آپ سي تم لئه پچانو نظر ڈر نيشان هي،
صورت پير مغان ديکو بدل جا جانان هي.
يار يوسف مئن تو ناهين بولتا دل جان هي،
هر ڪسي ۾ رب ذاتي رازق و رحمان هي.

⁂

یا خدا تیري خدائي دیک دل حیران هي،
تم ڪیا پیدا ڪیا چرا مارا بهت ارمان هي.

هاءِ هئہ ماتام نس دن واءِ ویلا روح ۾،
جا ڪهون فریاد ڪس ڪون درد ڪا دوفان هي.

زندگي افسوس دنیا دم مڪان آخر فنا،
بن تجي دیگر نہ جانون گذر ڪا امڪان هي.

ڪیش دین اسلام چون تیرا اُتارا ڪفر ۾،
تم شرابي و ربابي تم صحیح مئخان هي.

ڏوهہ ڪیسا هي اوپر آدم حوا تڪراریون،
آپ هو سپ کیل وهہ وهہ ڪربلا غمخوارن هي.

اي بیان مین درد ڪا ڪس ڪون سناؤن اي سجن،
هي سیئي معلوم تجهہ ڪون سوز ڪا سامان هي.

سک در تیري ڪا ازني یار یوسف دم فدا،
درد ۾ دم دم پڪارون جان دل قربان هي.

⁂

آۓ تون سجڻ دل ماندڙي هئہ،
ولین تون ڏولڻ دل ماندڙي وهوا

رمز وڪا ڪي مڪڙا ڇپایئہ مشتاقان نون برهہ بچايئہ،
الٽي سو تیڏي راندڙي وهوا.
اسم الله دي سڻ دم آهان دم دم تڪینديان تیڏیان راهان،
پلپل ڪانگ اڏا وندڙي وهوا.

من ڪل ذنب استغفاري پيش پرين تو پلپل زاري،
ايوين عرض سناوندڙ وهوا.
بدڪاران نون تو بخشڻ والا صاحب سڀ تيڏڙا چالا،
ڳڻ ڳالهين دل ڳاوندڙي وهوا.
يوسف چاهي يار بهاري عشق تيرا نت نت گلزاري،
ويکان نور تيڏا مئن باندڙي وهوا.

*

بي سر بي پا جانو ناهي جت معشوقان منزل ميلا،
عاشق عشق وڪيل وسيلا ٻاجهؤن عشق نہ هلندا حيلا،
پلپل سيس ڪپاونا هي.

رکين خيال دي خبرداري دم دم دي وچ هوشياري،
جسم جان جلاونا هي.
دست محبوبان خنجر ڪاري شملا سر شمشير ڪٽاري،
مرڪي جي قل پاونا هي.
مذهب ڪفر اسلام نہ ڪوئي عقل ڳيا اٿ حيرت هوئي،
درد سراسر چاونا هي.
ٻاجهؤن درد نہ ڪوئي اٿ جاوي درد برهہ دل پاوي پاوي،
نال عشق سک پاونا هي.
نانڪ يوسف يار خيالي سهٽي سهٽا سوء سوء چالي،
آپ نہ اس جا آونا هي.

*

تيڏي راج آيا سي ميڏي دانيان ميان،

ماڻ نماڻيان دا توهين توهين توهين توهين.
توهين توهين ميڏي دل تي دين ڪفر ڳيا سي.

مهر تساڏي مرشد سائين مر ڪر ڍير جيا سي.
هوڪا اناالحق هت هادي شامل حال ٿياسي،
نانڪ يوسف يار تساڏي سچا سام پياسي.

❋

توري توري بنديان سن موري دبا سن موري دبا.
معاف ڪيجيئي تقصير گناهان.

ٻولي حوا آدم ڀلايا جس ني دانا گندم چڳايا،
پريم مچيا پريم مچيا عشق عقل هميشہ اسان هان،
آپ ڪيتوئي آپ نظارا جوڙ ڪڙائين مير پسارا،
نيہ نچانہ نچيا الٿ پلٿ هر تال تسان هان.
ٿولي لوڪان تيڏي مئن ٿولي روز ازل بوليان دي بولي،
ٿا ٿا ٿا ٿيا عشق اناالحق حق نگاهن.
نانڪ يوسف يارا آهين سيني ڀڙڪن برهن باهن،
مئن ڪن ڳيا مئن ڪن ڳيا حق بات تسي تابتاهان.

❋

يا رب يا رب يا رب تيريان وڏايان مئن واري جاندي،
جيهان تيهان ڪمليان ڪوجهيان دي تون لڄ پالدا،
هر دم نال دا.

دامن لڳيان دا تو سر بارا سڀ ننگ تين نون يار پيارا.
ڪل تيريان ڀلايان مئن ڳڻ ڳاندي
اوڳڻ هاري نون ڪو ڳڻ ناهين معلوم تينون حال اساهين.
ڪر زاريان ڳل ڀل پاندي
درد مندان سر ترس ڪيجوي دوست دلاسا ڏور ڏجيوي،
در سڪ تمري جنهان در ماندي،
ڀلڀل دل نون تانگهہ ايڏاهين روڄ اکين نون سنجهہ صباحين،
درسن ڪيتي ٻيٽي غم ڪاندي،

چاهہ يوسف نون يار، رحم دي طرفون تيري مهر ڪرم دي،
تيڏي محبت مٺي من يهون ٻاندي،

⁂

هاسا نهين هاسا پريم هاسا نهين هاسا ري،
وو هي جاني جس پر عشق آتا عجيب تماشا ري

شهہ منصور ڪي چال پليري مست اها سر سوليءَ سيري،
مرشد شور دياش تيري پر ڪر پيش ڪاسا ري

شمس الحق عطار اگهاٽي عشقوءَن آڪي دم سبحاني،
نيڻ پيري وو رهن نماڻي روڳ چڏو سپ آسا ري

سر عشاقان حڪم الاهي دو جڳ شملا شاهنشاهي،
پريم سچي سچ عين اوگاهي پيءَ دياتس ٻاسا ري

پانو پڙ ۾ ٿهر پووي گيانون گرديو مر ڪر جيوي،
پيالا پاڪ نظر مک پيون چڏڪي اور آسا ري

وڃ سرير نہ دال شمارين ميم غرق در ميم قطارين،
جبلا طبلا انحد مارين حق خيال اي خاصا ري

نانڪ يوسف يار بنيندا اسم جسم دي ٿاهہ ٿهيندا،
سهٽي سهٽي جوڙ جوڙيندا تولا رتي ماسا ري

⁂

مارو لپ سپ تجهہ ديوان درد بچاون ري،
شور شرابي نين شتابي جابر جلوا ڪيا آفتابي،
موج سدا مستان سحر چلاون ري،
الٽي پلٽي زلفان دي ڏوري سؤ سؤ بازيان روران زوري،
عرب عجم خراسان حڪم هلاون ري،

جادو زلفان جوڙ اٿانگا سردار ناهين عاشق سانگا،
ڪيتي حسن لکين حيران جيءَ جلاون ري.
نانڪ يوسف يار ديان اکيان ترس واليان ڏوهين صاحب رکيان،
قرب سهڻا قربان توڙي رساون ري.

⁂

جيوين عشقا آل انيندائين تيوين هلان هل بنائيندائين،

عاشقان دي سر ڪيهي ڪيهي پلان پل ڪريندائين.
سر شملا هٿ ڪات ڪٽاري ڏاڍي چلا چل ڪريندائين،
هڪ سولي هڪ ناز دي غمزي قتل ڪلان ڪل ڪريندائين.
دم دم دل تي عشق اناالحق آپن دلان دل ڪريندائين،
نانڪ يوسف يار توهين تون جهولئين جهلان جهل ڪريندائين.

⁂

تالڪ لڳائون گي مٺن ساميٺڙو ڪيڏائون گي،
جٽيو عشق پائون گي اسلام جڳائون گي.

عشق بلاتا الٽي ٻاتين درد اگن ۾ جلتا پاڻي،
سمندر تپائون گي مار هيستي کٽائون گي.

بي پر بي پا مرغ سمائي خيال خدام ٻوجهه اهائي،
پاڻ جلائون گي محبوب ريجهائون گي.

جهول ۾ جهولت برهه اتاري مويان دليان گرو جياري،
ڏول لڳائون گي حق حڪم هلائون گي.

عشق ڪري لاترڪي تاري موج سوار اس عاشق غازي،
الٿ سائون گي بيچون بتائون گي.

نانڪ يوسف يار ڪهائي پريم ربي ڪي الٿ آکائي،
جيان مر پائون گي ان ڪي سگ آئون گي.

⁂

سانون وسرڳيان ٻيان ڳلان،
تيڏي حسن ڪيتي هلان.

دم دم دل تي روشن تينون دردان دي دل دلان.
پير مغان پر جام پلايا مست الستي نہ الان.
هادي همت حال اسان تي جوش برهہ دي جلان،
آپن عشق اناالحق بولي ڪوڻ جهلي دل جهلان؟
نانڪ يوسف طرف ياران دي پوندي ويندي چل چلان.

⁂

آپ ہِ آپا هي .گم ڪرنا آپ سي آپا پانا هي،
ساڏوپانا هي.

حسن سيو جي ڪار حقيقي صورت سڀ سلطانا هي.
احد احمد عين علي دم آدم همرا بانا هي.
اپني بازي آپن ڪيلي من ہِ مست ديوانا هي.
صورت مرشد معني وحدت ثابت سر ربانا هي.
درد مندان دي دل تي سهڻا شملا شور شهانا هي.
يوسف ڪيلي يار نہ مئن مئن الاالله سمانا هي.

⁂

بازار برهہ دي يارو محبوبان رنگڙا لايا هي،

بيدردان دي جاءِ نہ اٿان جٿان عشق مزا گهن آيا هي.
درد بنا مطلوب نہ جنهن ڪنهن هي سر گهول گهمايا هي.
اهين مستي دا واقف مرشد جنهن عيوڻ عين ويکايا هي.
ڳہ ہِ ڳہ محبوبان دي چشمين چمڪا لايا هي.
نيڻن ناز تہ سو لک چالي رمزان هو حق رايا هي.
هي سر عاشق نيزي حاضر صوليءَ پنڌ سجايا هي.

نانک يوسف يار بنا ڪو دو جڳ ڪم نہ آيا هي.
ظاهر باطن سمجهہ ويکيو سي هادي هڪو هڪ آيا آهي.

*

محبوبان ميندڙي لائي رت عاشق دست رڱيندا،
تيريان شور شرابي رابر لٽڪي رنگ حنائي.

دور ٿئي ڪل خيال ختم خم تيغ برهہ چمڪائي.
اٿڪن زلف زنجيران ڪنڌي آڻ اڙائي جند جائي.
مارن ٿير حياتي ڏيون سو لک مهر پلائي.
اپنا قرب سڃاتا سهڻي مٿن مسڪين اهائي.
اپي ذات صفات محرم بات اياز الائي.
نانک نينهوءن خيال هوا هڪ شهر درازين پائي!
مرشد هي محبوب حقيقي سچل يار سدائي.

*

اپنا آپ ڀليندا يار وري وي ڀليندا،
ڪمليان ڪوجهيان ڀوجهيان ايجهيان سهڻا يار.

دامن لڳيان دي لاڄ پياري هو جي ڪئڙا قول ڪنواري،
سي الستئون اقرار.
لاتقنطو دوست دلاسا عيبداران نون حق ڀرواسا،
تحقيقئون تڪرار.
درد مندان دي دل ديواني بي اختياري موج مستاني.
گهہ مست گهي هوشيار.
بر بحر وچ لهي سنيالان سوزئن جنهن دي نت مٿن نالان.
صورت دا سردار.
نانک يوسف يار رحيمي محبوبان. دا قرب ڪريمي،
پير مغان نامدار.

* * *

سر عاشق دا حاضر هي محبوبان توءِن اولي گهولي،

غيبئون غيب اليندا الله مخفي وچ وچولي.
اندر ٻاهر سهڻا سائين اکيان چاڪوئي کولي.
ڏوهين نين سجن دي مارن درد مندان نون ڳولي.
مار جيارن ول نہ مارن عشق عجائب ٽولي.
وچ ميدان محبت گهردي عاشق وحدت ٽولي.
مئن قربان قدمان تنهان تون جي ٿيون تڪي تولي.
نانڪ نينهن ديان چشمان کليان هادي راهون سولي.
يوسف يار قبول ڪيتوئي مئن سر لهہ پئي رولي.

* * *

برهہ بيرنگي برها بيرنگي سير ڪريندا آپ وکيندا،
بيرنگون رنگ نيارا آيا ويڪڙ جوڙ پسارا،
دل وندريندا نقش بنيندا.

ڪر ڪريندا ڪيهي ڪيهي عشق عجائب جيهي جيهي،
هوڪي ڏيندا حق بليندا.
ڳولي ٻولي ٻوجهہ پپولي عشق هادي دا ڏيندا لولي،
مار جويندا مڙ نہ مريندا.
جانوندي جانوندي اونهہ اونهين وچ عاشق عشقؤن مونهن مونهين وچ،
دم مريندا حڪم هليندا.
نانڪ يوسف يار نگاهين تن من ڀڙڪن برهين باهين،
سچ فرميندا غير سڙيندا.

* * *

برها وي برها برها برها ذات بيرنگي رباني،
سڀ وچ سير ڪريندا.

هر ڪنهن صورت آپن وسندا ونحن اقرب ڳجهيان ڏسندا،
عشق هئہ اخواني.
عشق واليان دي قدمان تون گهولي سر جنهان دي دردوءن هولي،
شلا شوق شهاني.
ڪڏهان مسڪين حال حليمي ڪڏهان شاهي شاهہ ڪريمي،
عشق الله سلطاني.
نانڪ يوسف يار رنگيلا برهہ بيرنگي سنگ وسيلا،
ڪوڙين دم قرباني.

❋

برها وي برها برها برها تي بازيگر لوڪ هسيندا سارا.

جنهن سر آندا نال ملامت ڪري امامت رهي سلامت،
ويکي يار نظارا.
سر عشاقان ڏيندا رسوائي سولي چڙهيندا برهہ برجائي،
عينئون ڪرڪي اشارا.
لوڪ لهنوارا وجي سيوئي رمز درد دي سمجهي ڪوئي،
آوندا عشق اويارا.
دين ڪفر وچ آپ نہ آيا هر ڳل دي وچ اس دا رايا،
ڪٿ شيطان بچارا.
نانڪ يوسف يار بهاران صبر نہ آندا درد پڪاران،
اس رهہ آپ وسارا.

❋

سهڻي ديان سرمي واليان شان ڪرينديان چشمان،
ناز ڪرشما.

پر باڻ مرينديان تکيان دل وچ رکيان رکيان،
ڪيفي ڪجليان.

نيڻان ناز نهوڙن ڪيئي عاشق آزي ڪرن سيئي،
ويکو برهه لايا اليان.
بلڪل بي اختيار ڪريندڙيان خوني مُژگان موت مريندڙيان،
ڳجهيان چشمان چليان.
چشمان چوٽ چلاون ڏوهين مارن سونهين تي اڻ سونهين،
ڳوڙهيان تنهن ديان ڳالهيان.
يوسف يار دي مهر سدائي نانڪ شاهئون عشق وڏائي،
جهڳ مڳ جهڳ مڳ جهاليان.

* * *

تينون ويکان مين ويکان پرين وهوا.
ميان تون هر مظهر وچ وسندائين.
رحم ڪرم تيڏي انت نه پاوي ڪيهان لکان مئن لکان پرين وهوا.
ميان سڀ سهڻيان چاليان رسندائين.
عجب جو نينان سرمي واليان جوڙ ريکان ڪاليان ريکان پرين وهوا.
ميان تون گهونگهٽ وچ دل کسندائين.
نانڪ يوسف نون يار تساڏي عشق سليان سهڻا سکيان پرين وهوا.
ميان تون هادي بيڪس دا اين.

* * *

اچا رنگ لايا ڳوڙها رنگ لايا ڍولڻ تيريان رمزان رنگيليان،
رس ڀريان ڀريان.

نين تساڏي برجي ديان نوڪان جادوڙا لايا سحر چلايا.
دردانيان ڦرن ديوانيان درد ڀريان هريان.

ناز نينان دي عجب جيهي چيٽڪ لايا برهه بچايا.
پرت پوريان سدا مخموريان عشقؤن چريان ڪريان.

تون تا صاحب صورت سهڻي درسن پايا من پرچايا،
مار جويندڀان حڪم هليندڀان ديدان زهريان گهريان.

يار يوسف نون تيڏڙي تاري دو جڳ سايا عشق سوايا،
ڪجل ڪجليان مست مواليان سر عشاقن ٺهريان ڦهريان.

※

اپنيان ڳالهيان والا سهڻيان چاليان والا.

چيري والا يار بڻنسري والا يار ميرا عشق الاهي بادشاهي،
دين ڪفر دي بات نہ اٿان نهين عقل ديان ڪي وت رٿان،
نہ ڪو ڪتاب رسالا.
اور ڪسي دا نهين منيندا هستي دي پر زور پنيندا،
اٿ نهين درجا اعليٰ.
درد واليان دي دل ديواني بيخود هوسين مست اياني،
پيتا جنهن عشق پيالا.
عشق عطار عطر وسايا سوئي نعرا نينهن وڄايا،
اسم الله سچ نالا.
نانڪ نالا يوسف ياري مڻن گم جانان دم دم زاري،
برهہ بنا ڪوڙ ڪالا.

※

من پانوٽيان وي يار ڳوڙهيان ڳوڙهيان يار ديان ري

يارو اسانون نهين وسرديان برهہ بڇاوٽيان،
نينان والي تار ديان ري
پلپل پلڪان دل تي سيني آگ اٿانوٽيان،
معشوقان شڪار ديان ري
ڳجهيان ڳالهيان يار اندر وچ پهون دل ڳاوٽيان،
عشق اسرار ديان ري

تنڪي پنڪي جهنڪي بڊيان سڀ سر چاوٽيان،
پيتم دي پار ديان ري.
نانڪ يوسف يار ديان رمزان من پرچاوٽيان،
ازلي اقرار ديان ري.

⁂

جوڳي دوڙي دوڙي آيا جادو لايا،
ڀڳوين ڪپڙي پهن ڪراهڻ ڀيکي ڀيک بڻايا.
ڪن ۾ ڪنڊل مک ۾ مرلي موهن منٻ چلايا،
لوڪ ڀولا ڀل سمجهون ڀولا جوڳي سو چپ چپايا.
ذات متيندا هل هليندا ڪيڏا سو هنر هلايا،
نانڪ يوسف يار سڃاتا توڙي ڪيئي ديس مٽايا.

⁂

ٻيان سڀ ڦڪيان ڳالهين چالين سڻ سيالين،
عشق الله بن سيان.

پاسن انفاس حال حقيقي مول نہ چوڙين رمز رفيقي،
پالمن حق دل پالين پالين رمز منينديان ڏيان.

چونڙ عشق دي چپ نہ ڪائي راتيان ڏينهان راند اهائي،
ڏالين ڏالا دم. ڏالين ڏالين برهہ ديان ڏئيان.

ڳيان ري ڳيان ري هوش هوشياري پئون پئون پئيان خبرداري
توهين پالين توهين پرت پالين سرني تو پئيان.

نانڪ يوسف يار سنيها عيبئون آندا عجب جيها،
والين ڪنين سنو والين هو حق پئيان.

⁂

دوست تيڏا ديدار هادي مئن اکيان دي روشنائي.

جنهن ڪنهن ڏٺڙو ڪل اهين ڪون سارو اهو اسرار،
هرجا تيڏي نور صفائي.
غير خيال ڪنون لک توبه دم دم اسغفار،
عشقي قسم خدا خود چائي.
سمجهہ نہ ڄاڻ جنهن سر اکين دي انهي ڪيهي ميار
تنهن سر بخش ڪرڻ برجائي.
عيب پلئہ وچ پا سپيئي آيس تو درٻار،
طرفون تيڏي لک ٻلائي.
نانڪي يوسف سو مندايون معاف ڪرين تون يار،
مرشد مولا مهر سدائي.

⁂

خواهش اپني ويکڻ آ ٻون جوڙ اسرار بنايا هي،
آدم صورت وچ تماشا بيرنگ رنگ لايا هي.

راجا پنٿ برهمڻ ٻي هئہ ڪٿ نارائڻ جوڳي هي،
ڪٿ بالم ڪٿ ٻوڳي هي ڦر ايک ۾ سمايا هي.

شيرين تي فرهاد هو يا ڪٿ اسم جلال جلالي او،
ڪٿ ڪبعان زليخان يوسف ڪٿ برهي خواب بتاياهي.

بلا شاهہ بلاول بيحد آيا عشق انهان سر سرمد،
ڪيها شاهہ منصور انا احد اوپر دار چڙهايا هي.

رومي عربي شامي هي ڪَٿ هندستان ايراني هي،
هوت بلوچ شهاني هي ڦر هرجا حڪم هلايا هي.

نبيان سر سردار نبي ڪٿ آدم اس ڪا ڏاڏا هي،
عشق ڪهي مئن بايا هرڪا ڏاڏا گود کيڏايا هي.

يوسف يار ٻوليندا من وچ مرشد مرد اوتاري جو
جنهن دي عشق دي ڳل ميري ڳاني مئن سر گهول گهماياهي.

*

گرو گوبند تئون ٻلهاري بس گيان بتايو وهوا.

ستگرو ستگر ڪي ڄاڻي ڄاڻڻهار گرو هر ٻاڻي،
پائي گرو ڪي پرت پياري تس ڌيان لڳايو وهوا.

گرڪي وچنين مڪت سڌار آهون آهون ڪون وهم واڌارو،
پائي من ڌن عرض بچاري يون گر فرمايو وهوا.

گرڪي مورت هردي ماهيز ڌيان دمان دم سمجهه صباحين،
پائي هوش رکڻ هوشياري يون عشق الايو وهوا.

گرو ديال جمال پيارو گنگا جمنا تاکر دوارو،
پائي منه ايڪ پساري گر سير مچايو وهوا.

گر ڪا جاما رنگ رنگ ناما آندا پوش نوان نوراما،
پائي گرمک پرک اوتاري ميرو من پرچايو وهوا.

بيد ڪتيب پران پرانا پنٿ ويچار بيان بتانا،
پائي عشق بن رين انڌاري گر سبد سنايو وهوا.

هردي همت هرگر داسي سچو صاحب پيءَ ابناسي،
پائي وارڻ وارڻ واري جن جيءَ جڳايو وهوا.

نانڪ يوسف ياري ياري سونهين ستگر تاري تاري،
پائي سڌ ٻڌ آپن ساري جس ناچ نچايو وهوا.

*

گم صورت حق وچ ٿيون تڏان جان سلامت نيوين.
وچ وحدت اسرار دي

يا حضرت عشقا سائين وهلي دلبر واڳ ولائين،
سڪدي نين بهر ديدار دي
ٻهون ٻهون مئن عيبان هاڻي جاني اپنا جناب سجاڻي،
تون ڪئن ڪري بدڪار دي
عاشق آپ درد وچ ٻوڙين چايا قدم مول نه موڙين،
سچي عشق گفتار دي
دل همت تيري ٿون منگدي اس وقت چلڻ سنگ سنگ دي،
سچي توڪل تو سردار دي
نانڪ يوسف حاضر هادي جنهن دي شوق دي دل نون شادي
واري خاڪ مئن پيزار دي

*

اگر بي خبر اس شهر ٻر نه رهڻا،
فنا ڪا ٽڪاڻا ڪسي ڪا نه ٽاڻا.

ماتا پتا ڪا ڪهان هي اوتارا سمجهي نه ٻوجهي سڻي لوڪ سارا،
کهي جيءَ نماڻا مٽي ڪا بچاڻا.
ڪايا مندر ٻر انا حد گهوري بجي باج برهو ٿهوري ٽڪوري،
گرو ڪا سهاڻا ميري من سيباڻا.
جوديکن ٻر طلسم سيا حيلا سازي مڪر ڪوڙ دنيا فريبي آبازي،
سنو لوڪ اياڻا فنا ڪا ٽڪاڻا.
سچي يار ڪا دل ٻر دم دم سنيالا شهد شير جس ڪا نالا هي نرالا،
جو عشقي دڪاڻا ووهي در اگهاڻا.
نانڪ نه ڪهتا يوسف خدارا ذڪر ذاتي مولا فنا يار بقارا،
الله دم سڃاڻا اور ڪونه جاڻا.

❋

ايهي گمنامي ساري گمنامي عشق دي عاشق چئيندي،
هور چائي نہ ڪوئي.

اسم جسم دا وهم وسارڻ دردوءن ڏم مڇيندي،
هور سچائي نہ ڪوئي.
عشق سدڻي تهمت خواني عاشق سر سهيندي،
هور سهائي نہ ڪوئي.
برهہ بيرنگ وچ گم هو جاوندي عينان عشق اڙيندي،
هور اڙائي نہ ڪوئي.
نانڪ يوسف يار رنگيلا ديدان درس ويکيندي،
هور وکائي نہ ڪوئي.

❋

اکيان نون تار تو يار دي لڳ رهي،
لڳڙي لڳڙي لڳڙي پلا ميري ڍولڻا.

پياس ملڻ دي من گهڻيري آپ صحي آپ صحي آپ صحي،
سهڻا سائين دي درسن ديد ديدار دي.
تسان ٻاجهون وي ڏيس بيگانا سچ ڪهي سچ ڪهي سچ ڪهي،
محرم يار وي ويکڻ وطن بهار دي.
معلوم تينون پرت پيارا امر نهي امر نهي امر نهي،
دلبر جانيان وي بلڪل جسم وسار دي.
ويکڻ تيڏا دم حياتي سڻ ماهي ميرا ماهي تو ماهي،
راج رانجهيا وي حسن عشق شڪار دي

*

دلبر ديس اسان ڏي آيا مئن قرباني قرباني.

مئن هاڻ ماندي دلبر باندي جيهي تيهي اپني ساياندي،
محب ڪيتي مهرباني مهرباني.
ٻهون ٻهون گولي آهيان اولي جيوين رڇڙي باندر پولي،
درد متا دل جاني دل جاني.
خاص ڪيتوني خود خصمانا ناوت آهيس برده، بيگانا،
عشق آيا سلطاني سلطاني.
پير مغان مينون ايوين فرمايا آپ اندر وچ رنگڙا لايا،
هر فڪر ٽيا فاني ٽيا فاني.
نانڪ يوسف يار نظارا هر جا تيڏا پريم پسارا،
عاشق آيا سر سبحاني سر سبحاني.

*

آتما عشق، غيئون ٻولي ٻولي ٻولي،
اولي گهولي جاوان.

وفي انفسڪم ويک قرانون عشق ٻليندا هجر بيانون،
هادي سائين وسدا دم ڪولي ڪولي ڪولي.

ويک نظر ڪر وچ نظر دي چارئي پنجتن وچ بشر دي،
دل دي چشم جيڪو ئي کولي کولي کولي.

ظاهر باطن حق هادي حق سچ سڃاتا شڪ ڳيا شڪ،
اولي نهين او يار ٻيٺا چولي چولي چولي.

نانڪ يوسف نور نوائي برهه تهيندا بات سيائي،
ڪيهي لوڪ پيا وچ پولي پولي پولي،

⁂

سنو ايڪ بات برهي ڪي برهه ڪا پنٿ اپارا هئي،
ڪهان گنگا ڪهان جمنا ڪهان مسجد منارا هئي.

ڪهان برهمن بيراڳي هي ڪهان ورتيا ويراڳي هي،
ڪهان جوڳي ڪهان يوڳي ڪهان پورب پڪارا هئي.

نه ڪس ڪو پيد ۾ جانو برهه بن رين نا مانو
ڪهان مذهب ڪهان مشرب ڪهان ملت مدارا هئي.

ڪهان ڪو دين بيديني لپٽ ليا هي پجسي ڪو نا،
محبت عشق مولا ڪا ڪبرو تم وٽج وارا هئي.

ڪهان شهه شاهه منصوري خدا دم درد دستوري،
برهه مئي مست مخموري نبي معراج سارا هئي.

ڪهان هين نانڪا توئي يوسف يار دل ۾ هئي،
جو مئن مسڪين بيڪس هون اناالحق ڪا اشارا هي.

⁂

دين اسلام ديڪا ميري پائي ڏوهه ثواب سڀي احوال،

سنو ري پياري بات صفا ڪي برهه بلاتا خاص خيال.
نفل نمازان ورد وظيفا تقويٰ روزا جيءَ جنجال،
وعظ طاعت بانگ صلاتان درد با ٻيا ڪفر ڪمال.
بزرگ شيخ مشائخ پيري پنڌ اجايا قسم جلال،
محبت مولا دي رک دل وچ تيوڻ گم هميشه نوز جمال،
دم دم عاشق پيالي پيوڻ تنهن وچ طالب سدا وصال،
يوسف يار ديان ديدان دل وچ ويکان ويکڻ نور نهال،
زهد عبادت عشق الهه بن ٻئي سڀ ڪوڙي قيل مقال.

⁂

عشق الله بيرنگي هو ڪيهي ڪم ڪريندا،
رنگ رنگيلا واهه رسيلا.

ڏڪڙ طنبوري سارنگيان نالي هردي هي نت سنگي،
آپن چرچا مزگان مرچا نين صلح خود جنگي.
او اُڏر جانا او اِڏر هئه عشق ڳجهارت انگي،
سمجهڻ مشڪل بات برهه ڪي آپ ٻ پل ڪي چنگي.
سواءِ محنت عاشق ماٽي خاڪ خارج مک ڪنگي،
سر گروهه منصور عشقان دارون نه ٽاڏل تنگي.
راهه عشاقان وچ مٺن سئيان محبت رب دي منگي،
مارڻ دم دي جاءِ نه اٿان عشقئون ڏيون م ڪنگي.
موتو آپ حياتي ڏيندي آپ ڍڪيندي لنگي،
ٻيڙي خوب جهاز بحر وچ آپ سڄاڻن دنگي.
غيرتيان دي سر تي عاشق ڦهه ڦهه پادر پنگي،
مٺن ڪهون تا بات خدائي دوستان دي در لنگهي.
خبر اس اسرار انهان هان عشق جنهان دل ڏنگي،
گر ڪي مت گت ستگر ڄاڻي جوڳ چرن ٻ ونگي.
لک ڪروڙ وچون ڪل ڪس نون جت عشاقان ڍنگي،
سوٽا سچ سدا منڪر ٽا سک پٽاڻ فرنگي.
نانڪ يوسف يار هادي دي اسين موالي ڍنگي،
شاهه درازي هوسن هميشه تاج رومي زنگي.

⁂

نينان ديان نوڪڙان مارن ٻاڻ برهه بيرنگي،
چوريءَ ڏيون چوڪڙان.

ٻاڻ اکين دي رنگ رس پيون ڪيهي ڪل ٻنهان لوڪڙان،
مل سيالين سيو آڇن ڪيا ڪرين ٻنهان ٿو ڪڙان.

سڀ سهيليان ڪٺيان هو ڪر لاهن ٿهلان ٿوڪڙان،
ايڏي اوڏي مول نہ پانوين رانجهہ اکين دل جهوڪڙان.
نانڪ يوسف يار دي محبت ڏتا منهن موڪڙان.

⁂

ڪجهہ سمجهہ رکين تون قاضيا سڻ آزيا،
هيءَ دنيا ترڪڻ بازيا.

قول نبي فرمايا ڪيوين طالب دنيا مخنث جيوين،
هستي ترڪ طمع حق ٿيوين مرد خدا دا غازيا.

ڪول ڪتابين ڪرين مسالي لوڪان نون ول ڏيون تسالي،
مارين دنيا دي ڪاڻ ڪشالي وعظ سڻاوين واعظيا.

دنيا دي سر اجايا جهڳڙا ڪاذب ڪري ڪوڙا رڳڙا،
منهن تنهان دا ٿيسين بگڙا دو جڳ بد غمازيا.

گهير عشق دا مول نہ گهردئين ٻيائي ديوچ ٻڌ ٻڌ مرندئين،
خيال وحدت دم مول نہ ڏرندئين نيڪ سڏاوين نمازيا.

آپ دا سمجهڻ يوسف يار ڪرم هادي دي نال نظارا،
انهن دا مطلب ٿئڙا سارا جا دل نينهن نوازيا.

⁂

سڀ رنگ هيئي ري يارا اهو بيرنگي دا.

پيد برهہ دا الٽي بازي ڪي ئي تہ سمجهن ڪيئي ري يارا.
پير مغان دي مجلس وچون سانون اها سڏ پيئي ري يارا.
پريم ننگر دا غيب انهان دا جيئي سو جانون جيئي ري يارا.
درد بنا دم جاندا ناهين راز دي محرم سيئي ري يارا.
نانڪ يوسف يار سچي دي رمز هڪا رنگ ڪيئي ري يارا.

ڪؤن هووي جا سمجهائي نيڻ نداني ناهن رهندي،
جهل پل رهيان سيان.

اٽڪن مرچي مزگان ماري سياهہ زلف چون قاتل ڪاري،
سينا سپر هڻ سيان.
برسن بادل برهہ ڦهاران جهڳ مڳ چمڪي ڏمڪن ڏاران،
ويک شمشيري ريان.
عشق هادي دا زور پيوسي دين ڪفر دل لوڙهہ ڳيوسي،
فوج حسن آ ڏيان.
نانڪ يوسف يار هليندا عشق ازل دا سچ بليندا،
درد اُسيدي ليان.

*

ول وي يارڻ ول وي تيڏي ٻاجهہ ٻهون درمانديان.

نال اسان ڏي سچي سرهي قول ڪيتاني ڪلهہ وي،
سي ڳالهڙيان ڳڻ ڳانديان.
بن تساڏي ڪنهن سٽايا درد والي چل ڳل وي،
سٽيان سرتيان وچ نهين ٻانديان.
نالي رب دي نال تساهان دور نہ هو هڪ پل وي،
ٻيٺي سر تي سوز ستانديان.
نانڪ يوسف نيٽان زاري نانءِ الهہ ال ال وي،
لک آهہ الهہ سٽانديان.

*

ويڪو جو پائي پائي جهاتڙي يار دل نون.

نال اساڏي هڪ سون نظرين ڏاڙي تنهن تان لائي لائي.
وچ خمار عشق حسن دي گم جسم دم جائي جائي.

راهہ اهين وچ عشق ملامت ڏي سرچئيسين ڪائي ڪائي.
نانڪ يوسف يار درد وچ آپ ٿيندا ڏک پائي پائي.

⁂

خبر سو ڪڻن لي آويگا عشق الله اسرار درد بن،
انت نہ پايا بحر برهہ ڪا دم دم شور مچاويگا.

درد پيادم امت گمت ٻ جان جسم لڙهہ جا ويگا
اگن گگن گم گرجت گرجت بوندن برشت بهاويگا
نانڪ يوسف يار بيرنگي دوست ڪا درشن پاويگا

⁂

دين مذاهب ڪو ڪي جانون ڪيسو همرو ڪام هئہ

مست پيالا هر گر مجهہ ڪون مئي محبت ڪا جام هئہ
قدم ڪي چارون طرف تسي جس توبهہ ترڪ حرام هئہ
سمجهن معنيٰ عشق اشارت ڪي ثابت اسلام هئہ
بيچ شروع ديندار ڪهاون قوت گذار قمام هئہ
اوران نون ڪيون هو وي هدايت اس ڳل ڪا ماتام هئہ
وير پر ان اور تين ڪتابون پوٿي پنٿ تمام هئہ
ڪول ويڪو فرقانون تم ني سانچ ڪهون سترام هئہ
عشق بشارت ڪھ ڪون ڪهيئي ڪنبت ڪيسر ڪام هئہ
نينهن فقر ڪرڏيان لايا عشقا آپ امام هئہ
ملا هندو سي ڪرن مسلمان ميمڻ اس ڪا نام هئہ
ڪلمي گو فرهو وي ڪافر اڳ وي اس بدنام هئہ
نانڪ يوسف يار شريعت مشڪل عرض غلام هئہ
وحدت ڪثرت سير مچايا برهہ ملامت مام هئہ

✻

اسان تي الله نبي ٽيندو راضي ٽيندو راضي
ڪوهہ ڪندا هڪ ملان ٻيا قاضي

هير ماٽهيان ڪنون مسلي بچديہ دل ڪيزيان دي مول نہ ٿهنديہ
رانجهو رمزين نال جو هونديہ عشق بڻائي بازي بازيہ

عاشق عقل دا جهٽ پٽ جهيڙا، هير چڏي ڳئي ڪيڙا پيڙا،
هت هت هوسين ميڙا ميڙا، غوث لڏي ڳئي غازي غازيہ

عشق سڄڻ دي مچ مچايا، درد پرين دي دونهان دکايا.
سور سهڻي دي هن سوادا، عشق دي اڳون عقل ري آريہ

آکي ميان يوسف وتي ويڳاڻي، درد سجن دي ڪئي ديواني،
لڳو عشق ٽيس مستاني، طلب سانون تازي تازيہ

✻

بن بن آيا هادي رنگ لايا
مٺن واري لک واري سائيان

ڪيهي ڪيهي ويس بنيدا، ويسان دي وچ آپ ڇپيندا.
هر مظهر سهڻي يارديان جائيان
ويک اسان وچ حيرت هونديہ ڪٿهان هسدي ڪٿهان رونديہ
لايان حسن بهيران لائيان
درد حسن ديان فوجان فوجان يون دريا ديان موجان موجان
چوڦير ڇٽيان عشق هوائيان
تانگهہ لڳي تن محبت موڪان وچ ڪي رهڻا هادي جهوڪان
دل وچ ڏمان عشق مچائيان.
نانڪ يوسف ياري ياريہ دم دم دل تي زاري زاريہ
هادي سچي سڀ اگهائيان.

❀

بن بن آوي ميري من ڀاوي موهن صورت مالڪ والي
هادي صورت محمد والي.

تتشنون نتستا نقش بنيندا، يار رنگيلا سوء رنگ لائيندا،
طرحان طرحين ڏيندا ڏکالي.
ڪيهي ڪيهي حڪم هليندا، هڪ سولي پڪڙ ذبح ڪريندا،
سهيون سهڻا يار خيالي.
عرب عجم جل ٿل ۾ بن ۾، گنگا جمنا بندرا بن ۾،
هرجا فردا مست موالي
هسي هووڻ گم ٿيوسي، دل اناالحق هل پپوسي،
هڻ ڏٻا درد ڏمالي.
نانک يوسف يار جو پايا، دوست درازي الله ملايا،
ٿيا بخش برهہ برحالي.

❀

برها خدا ڪي واسطي ول آوين ول آوين
ڦيرا پاوين واسطي مولا ڪي

بن تيڏي ناجيندي جندڙي، مڙ ڀالين نماڻياندي حال تي
دير نہ لاوين مک وکاوين سگها آوين اتاڪي

تن من تيڏي تانگهہ ملڻ دي، دم خيالي تساڏڙي خيال تي
ڳڻ ڳاوين سک پاوين نيڻ چاوين چراڪي

درد تيڏي دي تن من هولي، ويک ميڏي نہ عيب افعال تي
لٽڪاوين چٽڪاوين، دل چاوين نہ چوراڪي

تيڏي درسن دي مڻن بکياري، جيوين بنگ شمع دي جمال تي
گهنٻ چاوين مشڪاوين نيڻ لاوين لاڪسي

يار يوسف نون تانگهہ تساڏي عشق تاتيڏي شڪال تي
لي جاوين دل لاوين، ايوين ٻانوين ٻنواڪي

❋

بسمي ولا ڪؤن بيراڳي، جنهن دي نال ميڏي دل لاڳي،
هي ساڳي رانجهو چاڪ سنيون.

شاهي ڇڏ ڪي تخت هزار، آ ڪر مليس راوي دا ڪنارا
ويکڻ آيا سير نظارا، محبت دا مشتاق سنيون.

ونجهلي وڃيندا مٺڙي ٻولي، تنهن دي قدمان تئون مئن گهولي
دکان دي چاڙدي چولي، ڏاڍا دردناڪ سنيون

بيخبر مئن آهيس آياڻي، عشق جوڳي دي ڪيتيس جوڳياڻي
اڳڻ آيا هير نماڻي، صاحب اصل عاشق سنيون.

چپ چپاتي پايس جهاتي، ميڏي نال ڊولي لئون لاتي
ڄاتي سهڻي رمز سڃاتي، وڃ وصل فراق سنيون

يوسف رانجهن يار پڇايا، ديس اساڏا الله وسايا
ڪل سيالين وچون چڻ چايا، شاهد هي حق پاڪ سنيون.

❋

آوندا نهين سو سڄڻ الانودا نهين،
ڪهڙي ڏوهہ پاس ميڏي سڄڻ آوندا نهين

محبت تساڏي مٺڙي اعليٰ شڪر گنج،
هس هس چپا وي آپ چشم چاوندا نهين.

ديدار ڪارڻ دلبر مشتاق مرن ٿا،
چڪن چاڪ ڦٽ فراق محرم ٻانوندا نهين.

وهوا تساڏي چال عجب يار ڏٺي سون،
مشتاق نال يار ڪل الانوندا نهين۔

نانڪ نماڻا بردار چاڪر غلام دردا۔
تجهہ بن خيال اور يوسف ڀانوندا نهين۔

*

اها عشتي دا حال جو شان وچ حال،

مهر بحال الله پرت پال
ڀيا سڀ راهان گم ٿيان، برهي رهه رهوال
جي تون ڄاڻين صحيح سڃاڻين، نبوي هي احوال
جيئي سنباهن سر سوليءَ تي، نهاندا قرب ڪمال
موتو قبل انتموتو سهڻي عشق دي چال
ساز سيئي سهڻي وڄندي، مول صحيح ڪرتال۔
نانڪ يوسف يار عشق سحي قبل قال۔

*

آج سجن ڪيون نه آيا هي
ڪس ڏوتي ني پر مايا هي

پڇ پڇ رهيان ٻانڀڻ جوتشي،
ڏاري نون ڏرايا هي۔

دم دم آندا ڪيهي گناهون،
آج نه ڦيرا پايا هي۔

عيب اسان وچ لکين هزارين،
سر تي بار اٺايا هي۔

لاتقنطو ٿا فرقانون،
دلبر آپ الايا هي.

درد فراق سجن سهڻي ڪا،
محبت مچ مچايا هي.

سوز فراق ميري من بن ڪي،
برهي جوش جڳايا هي.

برھ سندا مئن پاوان نپايا،
طوطي تن من الايا هي.

آوي جاوي سجن ڪي پارون،
لک ٽورا ڳڻ ڳايا هي.

نانڪ يوسف نينهن ڪي نوبت،
عشقي طبل وڄايا هي.

*

آءِ وي سجن ميري ڪر ڪائي ڪاري

واسطي رب دي ڪرونگي مئن زاري
ڳل ميري ڳاري اڇي تيري ياري
ٻوهي تساڏي مئن تان پٽيان، لي ڪي تيري تاري
دردان ڪي ماري، ڪرو چا ستاري
ڪرم رحم دا حاڪم توهين، تيري هي اختياري
ڪئن مئن بچاري، تون صاحب غفاري
حال اساڏا معلوم تين نون، سائين سڌ ساري
ڏيوو دلداري، يتيمان نون ياري
ميري دل مطلب، تيڏڙا توهين برھ بهاري

گل گلزاري سدا هو وي ساري
نانڪ يوسف نون سڪ تيري رو رو پيچڪاري
مارن چوڈاري بي اختياري

⁂

اوران نون ڪي سمجها ويگا سمجها ويگا من لاويگا۔

تمري ساٿ نہ دوا ڪوئي چلدا، گياني گيان اسي ڪر ڳل دا
يار سچا هڪ هي رلمل دا، نال يقين شہ پاويگا۔

حق حقيق ڪا ڪؤن پچاٹي، بندي خاڪي اسين نماٹي،
درويشان دک آپن ڄاٹي، بيدردان آگ اويگا۔

ڪيسا بابا دور رماني، ڪوئي ڪسي ڪا ڪهيانہ ماني،
سمجهن ناهي فقر اگياني، آگ انهان پڑڪا ويگا۔

ويڪڑ لوڪ عاشق بن الله، ڪيشوئي ڪرتون طلب تسلا،
مار الار خارج سرڪلا، دير نہ دم فرماويگا۔

پڪڑ حليمي حال حقاني، اور تماشا فاني فاني،
داس غريب هون من نماٹي، مهر قدم دم جاويگا۔

پنٿ گرنٿ ڪتابي مسالي، عشق الله بن روڳ رسالي،
پنڈت ڀئي دل والي ڪالي، مهر نظر من پاويگا۔

نانڪ يوسف يار اوهين تون، هادي هڪو هڪ مهين تون،
هم نہ اسي ۾ اسم توهين تون، هر جا حڪم هلاويگا۔

⁂

ايہ تماشا ديڪا ٿا چل اڳلا ديڪون پار پار
جنجل جال اٿاهين مشڪل دردان دي سر بار بار

ڪيتم ڪانه ڪمائي، گذر ڳئي هي عمر اجائي،
وتيس وچ آس آسائي، توبهه زاري زار زار.

ڪرت ڪچي هون عببان هاڻي، هادي ڄاڻڻهار تون جاڻي،
تهمت ڪرسين معاف آرياڻي، ضامن علي چار چار.

بوبڪر شاهه عمر عثمان، نال پنجان دي شامل اسمان،
نسبت بازي وچ يڪ جسمان، نهين تفاوت وار وار.

لانقنطو صحيح اشارا، سڻ تون عاشق يار پيارا،
مرشد سائين سخن سچارا، همت هر دم يار يار.

جنهن دي هجر فراق ٻر ماري، تاري اس دي تن من تاري،
سهڻا آپ نباهي ياري نيڻ وهائن نار نار.

نانڪ يوسف نورنرالا، اٿ نه پهچي اوء رسالا،
غيرت واليان دا منهن ڪالا، منڪر دي سر مارمار.

❋

الله ياد هو وي ٻيا ڪؤن هو وي

ميري من سيباندا سڄڻ سو سيباندا
جو دم دم سنيالا مٺا يار نالا سهڻا سوچالا،
چلاندا هلاندا
اصل مئن سوالي سوالي خيالي رهه رهه خوشحالي
خوش آندا ياندا
فدا رهه فراقي سدا دردناڪي عجب هي عشاقي
هساندا رئاندا
برهه بيقراري نهين اختياري سمجهه ڳالهه ساري
سهاندا مٺاندا

درد ۾ دکايا ڪرو گم ڪايا پولا پول مايا
اڏاندا کلاندا
جو مرشد نگاهان پناهان اساهان نماڻي ني شاهان
تاندا دکاندا
ڪهه يوسف پارانا دونون نون يگانا مئي مست خانا
سچاندا پلاندا

⁂

اچي فقر دي چال، رهندي اپني صاحب نال

ٻاجهون عشق الله دي يارو اور نہ ٻون خيال
مايا موڙي محبت ري دي نڪا شئي شڪال
صورت سرت گيان گروڪا، ٻوٽا ٻيائي ٻال
من ۾ موهڻ ٻاءِ ڪي ڏيکو اندر ٻاهر لعل
ڪمر توڪل پنڌ ڪي چلدي، ٽڪن ڪوهہ ڪشال
شمس الحق منصور عطاري، هي انهاندي حال
جنهن ۾ آوي سو دم ڄاڻي، اها وقت وصال
ڪڏوت گودڙي ليڙ ڪيتران، ڪڏوت شملي شال
ڪڏوت هاٿي ڏانگ ڦيراوي ڪڏون روٽي دال
عشق ٻجهارت بن ڪي آيا، الت بلٿ هرتال
بيد پران ڪتابون ٻاهر، مشڪل سمجهہ محال
آپن آپني اچرج آيا، بات عرب قيل قال
نانڪ يوسف ياري ري ٻيا، سڀ ڪفر ڪمال

⁂

ڀلا ميڏا يار وي چاڪ ڪيهان ڪيهان پل ۾ بنانونْدا

مست آواز غيب خيالون، ڳجهيان ڳجهيان ٻوليان سنانوندا
جوڳي ڀوڳي مرلي منتر، ڳوڙهي ڳوڙهي ڀسمي لڳانوندا

دردميڏي دل اس حيرت ۾، ڪيوين ڪيوين رخڙا ڇپانوندا
وڄ ورهه دا ڪرڪي آيا، رنگي رنگي رمزان رلانوندا
نانڪ يوسف ياردیان چالان، سهڻيان رانديان رسانوندا

❋

پلاوي رانجهو سانون ٻهون وي ٻهون.
من پانوندا ساهه سيبانوندا

نيڻ نماڻي سڪ سڪ ملدي هجر و صالئون روندي ڪلدي
درد مين ڪس نون توين ڪهون وي ڪهون
دم آوندا عرض بلانوندا
مئن ڳل اصلؤن تيڏڙي ڏوري زلفان والي زوري زوري
سوزَ انڪ نون دل سهون وي سهون
جو سيبانوندا آگڻ آنوندا
معشوقان ديان لک پلايان روز ازل ڪنون ديدان لايان
آهون اسين انهين ڪا دوست آهون وي آهون
سوا گهانوندا حق فرمانوندا
نانڪ يوسف تيڏڙي چولي دامن لڳڙي ازلي ٻولي
عشق ۾ سدا تيريؤ رهون وي رهون
ڳڻ ڳانوندا دل لانوندا

❋

پاءِ ڪڙيان ڳل ڳاري در تيڏي يار سهڻا

طرفون تيڏي سر تي چايم، ساري خلق خواري
عشق تساڏا اسان يتيمان نون، ڏيندا شهر نيڪاري
تون تان صاحب ساري جڳ دا، سرتيڏي سرداري
نينهڙا لئيندئين آپ ڇپيندئين مونجهه اهين مين ماري
نانءِ الله دي مئن نماڻي نون، دوست ڏي ڪادلداري
ڪل الايو ناگهنڊ پايو نال اسان يڪ واري

⁂

پريشاني حيراني عشق آوي جنهن دل لاوي

بار غمان دي باري باري، عشق حسن فوج قراري
مار جوا وي سو حق پاوي
هڪدم بيحد چينپا بازي گيان گروين حيلا سازي،
ڪول وڪاوي پيد بتاوي،
سرعشاقان حڪم هليندا، آپ اناالحق نعرا مريندا،
سوز اناوي جنگ آڙاوي،
عاشق عشقؤن فتح ڪريندي ناز محبوبان مست چليندي،
ڦيرڙي پاوي لوڪ پنيلاوي،
عاشق سيفي ڪيهي ڪيهي لوڪ سڻايان عجب جيهي،
مرد اناوي ڦڪڙي چاوي،
نانڪ يوسف ياري ياري عشق هادي دا زوران واري،
سدا آوي من ڀرياوي،

⁂

يار مين صدقي صدقڙا جانونديان،
سهڻا تيري حسن جمال سهڻي چال چال تون.

برها بي اختياري ڏيندا فوج حسن دي زور چڙهيندا،
ڏوهين ابرو هلال چشمان پال پال تون.
مشتاقان نون مار جويندا حسن حياتي دل بخشيندا،
ڪيتا ٻيڙ نهال چيري جهال جهال تون.
عاشقان دي دل تيڏي تاري برهه تساڏا باغ بهاري،
تيرا خاص خيال ڳجهڙي ڳالهه تون.
يا بوسف دل نون دم دم زاري صورت تيڏي راهي بکياري
نيرا عشق اڪال هادي حال حال تون.

✻

جوڳي آيا جوڳي آيا ول جوڳي آيا
سهيون مين سڃاتا يار تا ساڏڙا هيئي

نال اسا ڏي درد يارانا عشق تا آنبهه لايا
بر ۾ ڪيتس ڳالهين ويهي

حال اسان هادي والا چمڪي چشمين جايا
لک صلاتان نقطي سچ سيئي

دم دم دل تي يار اسا نون مورت مهرين مايا
دلين پاتا پيچ طرف تهيندي پيئي

عاجز بندي دلبر دردي جنهن جو چيتڪ لايا
سينهن ناتا شڪر اهيئي

نانڪ يوسف يار رنگيلي سو سو رنگڙا لايا
دل حق ڄاتا ڪيئي سمجهن ڪيئي

✻

جادوئڙا بن آيا سهيون رانجهن جادوئڙا جڙ آياني وهوا

هڪ جو جوڳي تخت هزارون جهنگ وچ آيا نديان دي پارون
مرلي سو سوز سنايا
درد ڪهين تون بئنسري وڄيندا پڇدا سالين هنجڙيان هريندا
اپنا سو ديس مٺايا
دم پئي وچ آسيالين، صورت چاڪ دي سڻ ويک چالين
چشمان سو سحر چلايا
يوسف صاحب هويا بکياري، هير حسن دل تهندڙي ياري
برهون سو بيک بنايا

❋

ٻيري جوڳي آندا ڦيري، ڦيري ڏيندا سهيون واهه واهه

هسديان رسديان ڪيڙي ڏسينديان بن ڪيڙي ٻن ڳالهين سس ديان
ڪري عشق دي ڪؤن نبيري نال نيندا
يار ميرا ري ڪن جهن جوڳي جوڳ ڪماندا برهين ٻوڳي
ديري مئن دل ديري ڏن سنيندا
هير نماڻي چاڪ ٻياڻا موهن من ۾ يار سماڻا
هن پيڙي ڄنجان پيڙي جسم اسيندا.
نانڪ يوسف يار مهيندا، غمزي رمزي ناز تهيندا.
ڪل سيالين تہ حيرت هيري عشق نچيندا

❋

جسني بارا چايا هئي عيبدار گنهگاروں ڪا

عمر ساري بدڪاري ۾ هم سارا ڪچ ڪمايا هئي
اصلون مين بدڪاري ڪو پيءَ اپني دامن لايا هئي
روز ازل ڪنرن مرشد مينون پيالا عشق پلايا هئي
اس ڪي بي اختياري سر پر شوري شور سوايا هئي
جون معصوم اياڻا ٻالڪ ڪس رنگ بيخود رايا هئي
عاشق سين بيرنگ عشقا ڪيلت ڪيل ڪيلايا هٽي
رمز عشاقون ڪي ڪؤن ٻوجهي عارف بن ڪهايا هئي
سهو سڪر ڪي ناحد ڪائي هاتف يون فرمايا هٽي
وحدت ڪثرت سر سبحاني النا رنگ رسايا هئي
خيال احوال بيرنگي دونون عجب تماشا لايا هئي
يوسف يار محبت مولا من ۾ مرشد پايا هئي

⁂

تون وهلڙائين ول ولين دلين دي ٻولڻا نا چر لاوڻا هيئي

چڏ چو ٻارا تخت هزارا مڙڪي ميڏي جهوڪ ملين
واسطي رب دي رانجهن سائين دور اسا هون نه چلين
طرف يتيمان اوڻ والي دوست دلاسڙي گهلين
قرب تساڏا بديان بخشڻ نظر مهر ٻال ٻلين
يوسف يار ماهي دامن پر عشق اواگهين جهلين.

⁂

تون محبوب دلين دا رانجها سانجها هير مهيندا
تون مقصود دلين دا رانجها

تون تا صاحب تخت هزاري سڀ سيالين وارڻ واري
تيڏڙا چاهه چهيندا
ونجهلي ڏي ڪن وهه واهه ميرا ڦوڪ سڻاوڻ وعدا تيرا
مئن تورڙي ڪوڪ ڪهيندا
يوسف يڪدل رانجهن ياري هير نماڻي عشق اجاري
پريتم پريت پهيندا.

⁂

ٻائي ري خبر سنائو ڪا اسانون پرديسيان دي

آءُ پرين مهرؤن اڱڻ اساڏي پلپل ڦيرا پائو
يار سهڻي دي آوڻ والي گجهڙي ڳالهه الائو
مئن مشتاق اسي دل ماندي جائو ته وهلي آئو
نانڪ يوسف يار برهه بن چاهه ٻئي سڀ چائو

⁂

ٻهون مني اسان هون سچي تساڏڙي ڳالهه يارو

دل لائيندي هون تيرا برهه بحال يارو
سچ تسان سچو عشق تساڏا جو سئو سئو چليندي چال يارو
مرن جيوڻ دا غرض نه ڪوٺي خاص تساڏا خيال يارو
جٿان ڪتان مرشد سائين هو سون قدمان نال يارو
نانڪ يوسف هئي تساڏا دردا سُک سنڀال يارو

⁂

ڀلي آوي جهنگ سيال ڇوڙڪي جا مون تخت هزاري

تانگهه سچي دل تنهن دل تانگهي جنهن دا درد وصال
آڻ ڪي ڏيندا اشاري
اڳي آدم ڪنون نال هادي دي، آها دل دا فرب ڪمال
آوي ڪريندا نظاري
وير تي ٻابل دي ڪاڻ نه ڪائي لڳڙي درد ڏمال
نوبت نينهن نغاري
جٿ اساڏا دلبر وسدا سچي تا يار سوال
جاسون جو ڪهيا پياري
نانڪ يوسف يار ماهي دا هڪو هڪ خيال
ول ول وارڻ واري

⁂

ڀلا آوي تخت هزار پار تي جاٽان ٻيبادي

وچ ڪي رهسون راج ماهي دي لنگهه ڪي راوي دي ڪنار
جال جٿاهين پاڪ ٻپاٽين مستومست پڪار
ڇوڙ چناهون جنگ سيالين رانجهون ويکون جئو پار
ورهئون ونجهلي ڪڙا وڄيندا دردان لائي تنوار
نانڪ يوسف يار سچي دي برهي ڪيتي بهار

❋

تون اپنا قرب سجاڻ ڍوليا صاحب تخت هزاري دا

ڳم دم دل تي يار اسانون تيڏڙي رمز رهاڻ ڍوليا
مالڪ مين بدڪاري دا
تون رحم ڪري ناڪوئي اها ملڪين مشرڪهان ڍوليا
ڪل تي قدم قراري دا
نال اکين دي رانجهن سائين ڪتيان دا ملين ياڻ ڍوليا
رستا راوي دي ڪناري دا
ويکڻ تيڏڙا تيڏڙي نالي رک روشن دل اهجاڻ ڍوليا
دو جڳ نور نظاري ادا
يار يوسف نون عرض اهوئي اپڻي پرت پڇاڻ ڍوليا
هادي سائين جڳ ساري دا

❋

من صاحب ڪي ساٿ رلٽا هو ساٿ رلٽا
جي جينا جڳ جوٺ برھ بن اڪ پل ڦاني جلٽا هو چلٽا

موھ اهنڪار طمع سين تياڳو ٻوجھ ٻجھو ڪجھ ڀائي جي
ڪام ڪروڌ ٻرو پسارو ٻائو ٻريم نڌائي جي
چاھ چڪي اس هاٿ نہ لائو پلٽا جي من پلٽا هو پلٽا

ٻاهر جيوڻ نہ پاوهين سوڏر جس هردي گر ٻاڻي
محڪم مورت من ۾ مرشد جون جل سورج پاڻي
الک الک اپار جنب هئن جلٽا اب جي جلٽا هو جلٽا

نانڪ نينهن سچي گر پياري ڌمان ڌم مچائي هي
اناحد نوبت زور وڄيندا خاصون خاص خدائي هي
يوسف يار مريندا نعري جهلٽا ڪيا ڪوئي جهلٽا هو جهلٽا

❋

مينون دل ۾ درد ديان ڏمان مچيان
عشق سچا ڳل سچيان

رانجھن هيرنون چيٽڪ رلمل ميان
برھ هوائين تان بچيان
جھنگ سيال داسانگ نہ ڪوئي وي ميان
کھ ڪيڙي ڳالھين ڪچيان
عشق جنھان سر وارد هو وي ميان
سي وچ رمزين رچيان
چوڙ چناهان واري چلٽا وي ميان
چاڪ چاري جٽ وچيان
يوسف ياري ۾ يار بهاري وي
ميان مرجيوڻ آئتان اچيان

❋

ميري من ديان ڪون سنيگا پيءُ بن پوڪاران

دمدم دلبر ميڏڙي دل تون طلب تساڏڙي تانگھ تنواوان
حاضر ناظر نال يتيمان عشق تيڏي ديان هون هونگاران
عاشفان دي سر موج برھ دم برسن بادل پون ڦوهاران
عاشق سهندي نہ ڪو دنيائي گونا گوني درد جھونگاران
يوسف يار راحب جنهن حق دي تنهن دل نون نت باغ بهاران

❋

ميروني سهاڳ ياڳ ماهي رانجھي دي الست دعا ڳيان

رانجھا صاحب تخت هزاري چاڪان بن ڪي ڪتيان چاري
ڏوهين راوي سبز ڪناري ونجهلي تنوار سڻ ڪي جاڳيان

رانجها وسدا نيڙي عاشق معشوقان دي ميرِ
دور رهي ني کيڙي پيڙي رمزان رانجهڻ نال لاڳيان

جاني ميڏا جواني ماڻي مسڪيناں دا قدر سڃاڻي
آندا اڱڻ سهندا پاڻي کهه کيڙياں ديان ڳلياں اياڳيان

يوسف سهڻي يار دي ياري محبوبان دي بريت بياري
سياليان اس تون وارڻ واري عشق دي سهاڳ سهاڳيان

⁂

يار پرچائين مئن جاني پرچائين مئن پيا نون مناندي

ڳل هٿ بلڙا ڳالهه ادب دي، گهول گهمائين آپ گهول گهمائين
باندر پولي مئن تيڏي دردي ناٿ بنائين سوءِ ناٿ بنائين
معاف مهين تون ڪر تقصيران عيب نہ پڇائين ميري عيب نہ ڇپيائين
درد اهين وچ مئن درماندي، درد وسائين يارا برهہ وسائين
نانڪ يوسف هڻ وڇوڙا آءِ تا ملائين پلامئن تا ملائين

⁂

ٻاپان پري ڪاري هماري پاپان پري ڪاري تينون معلوم ساري

رحم ڪرم دا تون تان صاحب مين هان اوڳڻ هاري
چاهہ محبت دم دم دل نون تيري مهر ستاري
عشق تيڏي دي گهٽي گهٽيري هو وي نظر بهاري
عيبداران دي عيب ڏکيندڙ تون سرپوش بساري
ڪؤن منديان معاف ڪري تو بن سوءِ بديان بدڪاري
توڙوءِن تيري دامن پڪڙي يوسف عرض بچاري

⁂

ڏوليا تيڏي نيڻان دي ڳالهين من پانو نديان
من پانونديان پرچانونديان

نيڻ تساڏي ٻاون جهاتي ميان دليان نون ڏيون حياتي
وهہ سهڻيان برهہ ٻچانونديان
گوڙهي ڳوڙهي شور شرابي سانوري بانوري مک مهتابي
هن سامري سحر ڪمانونديان
جادوگريان ڪيهان ڪيهان چشم چلاون عجب جيهان
سي نال اشار لانونديان
اکيان وچ تيريان جهوڪان مشتاقان نون ڏيون نوڪان
هن مهرؤن مينهن وسانونديان
يوسف يار ڏي ديدان ساري نال تساڏي ميڏي زاري
سڻ سهڻي يار سهانونديان.

⁂

دوستاندي باجهون ڪيهي گلزاري
باغ بهار بسنت بهاري چڪاري

ڪي خوش آوي دل نهين ٻاوي
گل قل ٻوبي سبزي ساوي
جا دل هجر فراق دي ماري

چمن جمن دا واس ٻلا سا
من نهين ٻاندا اور تماشا
سهڻيان دي حسن هزاري جا ماري

تياڳ صفاتي هووڻ حياتي
درد جسم دا سير صماتي
سڻ تو عاشق شوق شڪاري

نانڪ يوسف شهہ دي لهريان

دوزخ جنت جاڻ تون زهريان
بن محبوبان مياري بيمار.

⁂

لڳڙا نينهن ٽيان ويکو بئسري واليان دا

سر پر سونهيں سرخي ساوي حسن هادي دا ڏم مچاوي
سهڻا سهڻا ناز جلاون ڳوڙهي ڳجهڙي ڳاليان دا

سڻ گفتاران برهہ بهاران گهير حسن دا عشق پڪاران
ويکو ويکو چنمان چالي واري انهان چاليان دا

هٹ سوواهي بيپرواهي مارڻ معشوقان مهر الاهي
سچي سچي مار جواون جيتي رڻ اڪاليان دا

باغ حسن دا يوسف کليا عشق دا هوڪا هر دم هلبا
محبوبان دي ٹولي ٹولي واري جهمڪ جهاليان دا

⁂

دم دم اسا ڏي دل تي سڄڻان ديان ڳالهيان
يڪ خيال مينون محبوب واليان

مخمور مست چلدي پر جام پي ازل دي
ڪرندي سي ڪم قتل دي چشمان لاابالیان

جو دم حياتي هووي رهہ يار نال آوي
اها ڳالهہ دل ڪون پانوي هن گلم غاليان

ڳجهيان ڳالهيان ڪريندئين ڏاڍا فراق ديندئين
مرڪڻ سي تير مريندئين ڪرناز جاليان

نانڪ نماڻا سوالي يوسف سدا موالي
تيڏي نينان دي رمز نرالي سچل سڪاليان

⁂

ديدان درد پيالڙا پيتا وو وو آندا مرلي وڄيندا
ميرا من ميتا روندا بئنسري وڄيندا

هم هي پل پل يار سڄاتا الله اندر درد دکاتا. الله
عشق اناالحق ڪا پريم بيتا
سيان مئيان سر پر هسديان الله، آپ ڪيڙيان نال رسديان وسديان الله
ٽٽ ڳئي نينان والي تار مجنون ڪئيتا
نال رانجهي دي ڏيان ڏما ڏم هي ڪيڙي پيڙي تون روح رمارم هي
مرشد محبت نال ساهڙا سيتا
گڙ رام دي رنگ لايا الله هادي محب ملايا الله
امر تنهين داتهدل ليتا
نانڪ يوسف نون سوز ماهي دا الله وڃ درازين شوق شاهي دا الله
رڃ ڳئي رڳ رڳ تار الله الله ڪيتا

⁂

دم نہ ٿيون دليگر دلبر آوڻا وهوا
مينون قسم سچي پير درس دکاوڻا وهوا

آڪر ڪانگ ڏني متاڳي جند مئي ميڏڙي جاڳي
تي دودوءن دل سڏير شڪر پلاوڻا وهوا

ساهہ پساهون تي سرهائي خوش خبر معشوقان آئي
تي شاڪر شاهہ وزير آ ڳل لاوڻا وهوا

مئن تا آهس عيبان هاٺي آيا اپنا قرب سڄاٺي
فائق مرد فقير ڀهون من ڀانوڻا وهوا

لاتقنطو سچادلاسا پر تقصيران حق پر واسا
عقل يلي تدبير درد بچاوڻا وهوا

نانڪ يوسف يار پيارا رحم اسي سڀ سر نيارا
هي صاحب قرب ڪبير ساهہ سيباوٹا وهوا

❋

عشق ذاتي ڪون هي ڪيا ڪريندا ڪام يي

آ جنهين ڪون گوش ڏيندا پهلي تنهندا هوش نيندا
زهد تقوي ڇڏ وي يار ڪٿ ڪفر اسلام يي

ڪهڙي ڪم ڪريندا مشتاقان نون موت مريندا
بيرنگي سڻ سهٹا يار زلفان دي گهت دام يي

مستي دي هي موج جنهان تي، قتل هر دم هي تنهان تي
ڪيا انهان دا حال وي يار صبح شام قتلام يي

جادوگرا جادو ڪيتوئي خيال يوسف دالت نيتوئي
اپني درد دا سهٹا يار چا ڪيتوئي غلام يي

❋

عاشق شهادت ڪر قبول رک فنا دا خيال يي

اهين صورت دا ڪرنہ وسارا مار اناالحق دا نعرا
وحدت اندر ڪر وصول بن وصول هرحال يي

موج زوران زور آسين جسم خاڪي لوڙهہ جا سين
نينهن ڪريندا نزول دم هئہ هڪ سال يي

ان في فنلي اشارا سخن هئہ سڻ تون سجارا
ايوين آکيا رب رسول جسم هئہ جنجال هي

عشق آ آنبهہ ڪريسين سير سب عالم ويکيسين
سر يوسف دا ڪر تنول پڪڙويسين نال يي

سر عاشق اختيار هئہ دست معشوقان شهادت

گم ڪريجي هو وڻ هستي جا مريجي من دي مستي
عشق دا اقرار هئہ ترس نا، سرچا ملامت
عشق دا جو دم مريسين ڳالهہ پڇلي ناڳٽين
سر تنهن سردار هئہ اي هي عشق دي امامت
عشق عطارتون صدقي جاوان اس دي همت دي ڳالهہ ڳاوان
جنهن جهلي تلوار هي عشق دي سرتي سلامت
سڻ وي يوسف عشق اشارا مار اناالحق دا نعرا
جام سر سئو وار هئي ٿيو الله ري مانت

⁂

اپني بني بنائي تيري قدرت آپ ڪريم توهين
صورت آدم وچ ظهورا رازق رب رحيم توهين

صاحب عجب وڏائي تيري ذات صفات نوانوي رنگ
آتي هو ڏر جاتي هو شهہ تهہ تهہ وچ قديم توهين

هندو ڪؤن مسلمان مومن نيڪ اگر بدڪار ڪهون
معاف ڪرو تقصير الايا! سميع بصير عليم توهين

استغفار پڙهان لک واري غير خيالون توبهہ زاري
مشڪل عشقا رانا ياري راحم رحم رحيم توهين

تيرا راز ڪسي نہ پڇاتا ڪٽنب قبيلا تاتا ماتا
هادي مرشد رهبر داتا حڪمت ڪل حڪيم توهين

وحدت اندر غرق ٿيوسي بيخبري وچ برهہ نيوسي
درد سي پيالا زهر پيو ڪل ڳل وچ ڪليم توهين

نانڪ يوسف يار هزارا روشن مرشد نور نظارا
اندر ٻاهر هو حق سارا شاهه حليم عظيم توهين

⁂

خيال تي خبردار رهو دم چابڪ عشق سوار رهو
دم دم هو حق نعرا بيشڪ هادي سين هوشيار رهو

دنيا دين گذر ڪرماني ڪهيا مرشد ذات رباني
قادر قطب حقيق حقاني سبحاني سوپار ڪهو

آپ ڪنون پڙهه استغفر الله توبهه زاري الله
عشق آيا لک بسم الله ٻي بت سو بيزار رهو

نانڪ يوسف نينهن نوازي دل درازين دوست درازي
راز خدا هم راز ڪي بازي نيشاپور ۾ سار رهو

⁂

عاشق رهين عاشق رهين هادي يار دي ديدار دا

ويک حسن هادي والا ساري صفت نور اعليٰ
گفتار دا گفتار دا
سڻ ڳالهه سچ هئه هئه اها آپ دا آٽڻ ڪم ڪيها
پيزار دا پيزار دا
دلبر ڪي درد ڪي خاڪ هئه ايمان اپنا پاڪ هئه
تڪرار دا تڪرار دا
هر جمال الله هئي يوسف سچا شهنشاهه هئي
مختار دا مختار دا.

⁂

ساجد رهين ساجد رهين هادي سچي درواز دا،

معلوم ڪيتا مرشد متي سارا قصا اياز دا.
ڪنهن ڪون آکان احوال مئن برهہ دي بياض دا،
يوسف رکين سخن ياد تون نانڪ نيٽان دي ناز دا.

⁂

عشق امام همارا هئہ هم دو جڳ يار نظارا هئہ،

اور اسلام نہ اس ڪا جانون اس ڪا سوز سڪارا هئہ.
نيت نيتي جس ڪي پيڇي سجدا تس هر بارا هئہ،
حاضر ناظر هو حق ويکين شائق شوق شڪارا هئہ.
نينهن نماز گذارن عاشق زاهد زهد چمڪارا هئہ،
ملا قاضي ڪون مشائخ اس رهہ آپ وسارا هئہ.
يلي امامت عشق ڪريندا جس ڪا پنٿ نيارا هئہ،
پڙهہ تڪبير فنا في اول اندر بقا اوتارا هئہ.
هر صورت امڪان اسي ڪا صاحب لامڪان را هئہ،
سؤ سؤ بازيان برهہ بيرنگي حسنا وچ هرڪارا هئہ.
نانڪ يوسف عشق الاهي دل وچ درد ڏڏڪارا هئہ،
جنهن سر آوي خبر اسي دم ويکا پار اتارا هئہ.

⁂

عشق بهاري ري من ميرا.

ويک بهاري چمن چوڏاري .گل ڦل دم گلزاري ري،
گيسئون روپ جڳت بنايو ڪيلا ڪيل ڪيلاري ري،
هس هس ناز ڪر آپ ريجهايو برهين بات ٿياري ري،
نينئون بينئون ڪرتن من آيو آپن آپ هشياري ري،
دم دم عشق ڪيو منڙو واسي نانڪ يوسف ياري ري،

⁂

نڪا ڪرامت ڪشف منيندي ڪنز قدوري هنر بڻيندي،
عشق سچا بادشاھ دلين دا دم دم عاشق پئي جليندي

دين ڪ مذهب ڪفر مسالي اندر ڪوڙ ڪيتي منهن ڪالي،
رسوا رهندي چلدي چالي عشق پهون نڪار آڻيندي

عشق بنا ہي سيڪا قاهي واحد شاھ احد الاهي،
دلبر دي هون در دي گاهي درد بنا ڳالھ نہ ڳڻيندي

نانڪ يوسف نينهن نشانا من ۾ ڪوڙئي مرشد معنيٰ،
دم دم عاشق زاري جانا نينان عشق هسيندي ڏيندي

⁂

نيڪنامي سون نهين ڪام ميرا لگن لگي تن برھ ڪي پڙڪي.

ڳئي ڪهان وت ديناري عشق اسان پيغمبر ياري،
هي پياسي جام ميرا عشق الھ دا درياہ ڏڙڪي.

عاشق هووي عشق سڄاڻي جان جسم ڏونهين خيال نہ آڻي،
ڪفر سين تو هئي سلام ميرا ديک دونان جهڙڪي جهڙڪي.

نانڪ يوسف اور نہ پايا عشق سچا دل آپ سمايا،
نام هئا هر نام ميرا عشق مايوسي مرڪي مرڪي.

⁂

عشق الله وچ رتي ني صاحب نين سپاهي.
ميم وچون مڪ ظاهر هويا بسمي لاسر چتي ني،

بيڏ ڪتيبئون جي گن گاوين تہ هڪو هڪ سرتي ني.
پيالي پر ڪر پيوين ازلي پرت سچي سي پرتي ني،
مئن مئن ناهي مرشد من وچ غير خيال يوسف ڪتي ني.

⁂

هڻ تمري ڀال ڀليري ميرا حال نہ ڪوئي ڪوئي ڪوئي ري يارا.

مون ڪڇڻ ناهين ناهين ديري دم ديري،
صورت ساڳي تون سوئي سوئي سوئي ري يارا.

هووڻ هستي مستي تيڏڙي ڀيري دم دم ڀيري،
ڀيري جوئي جوئي جوئي جوئي ري يارا.

عشق آوازون راز درازون سيئي سوءڻ چڱيري،
لاج انهان ڳل هوئي هوئي هوئي ري يارا.

بيڪس بردي تيڏي در دي ڳڻ ڳاوان عشق سهري،
سهري سوزڻن روئي روئي روئي ري يارا.

درد قطاران برهڻ بهاران جل جل جند جان جيري،
جيري تيري نال لوئي لوئي لوئي ري يارا.

نانڪ يوسف ياري ٽوٽا نحن سمجهن نيڙي،
نيڙي نيڻن اوئي اوئي اوئي ري يارا.

⁂

ڪيها ڪم لوڪان دي نال ڪيها ڪم لوڪان دي نال،
ڪملو ڪملو ڪملو.

صم بڪم هوڪي رهيئي پر عشقي لک احوال،
ڪيا جو ڪوئي جهڳڙي جهيڙي خوش رهڻا هرحال.
اندر ٻاهر آپن ڪيڏي آپي درد ڏمال،
گهر دنياوي جنگ اجائي گهر فقر خوش حال؛
هر جا هادي نور خدا خود بيحد حسن ڪمال،
سو لک عاشق غرق اتاهين آکڻ ڪيا مثال.

بنا درد هڪي هڪ دلبر ٻيا سڀ غير خيال،
يوسف يار سچي دي هڙڪا نانڪ نين جمال.

* * *

ڪون ڪي موڙن ڪڙيان وي ڪڙيان،
آهي مئن نون ويجڻ دي جهوڪ.

طرف ياران دي قدم جي چاون راهہ اهين وچ آپ جلاون،
سڄي ڪدوت مول نہ مڙيان.
عشق واليان نون ڪاف ڪي ڪردي جي وچ محبت مرڪر تردي،
ڪيهہ نہ لاون ڪڙيان.
دردمندان سر موج خدائي مينهن مهر دي وسن سدائي،
جهڳ مڳ ساوڻ جهڙيان.
ڪيچ ڪنون وي ڪانگ اڏاندي حال سناندي جيءَ ترساندي،
مڙ نهين جاندي مڙيان.
تانگهہ جنهان نون يوسف سچ دي اور انهان دل محبت مچ دي،
سي ڳڏ جانب جڙيان.

* * *

ڪچي ڪرت ڪئي مين ڪئي ڪار نہ ڪائي ٻلڙي وي ٻلڙي،

هادي اپڻا قرب سڄاڻي اڳڻ آيا عشق آرياڻي،
جيهي تيهي مئن نماڻي پئي ڳل معشوقان ماڙي وي ملڙي،

صاحب سانچا عيب نہ ڦولي ڪچي ڪار ڪهين نہ ڳولي،
ٻلا آدم وچ لڪ ٻولي هي معلوم تس ڪل ڳلڙي وي ڳلڙي،

بندا در گمراهي ڦردا ٿپ ٿپ غوطا کاکر مردا،
بن هدايت حق نهين تردا دم هادي واهر ولڙي وي ولڙي،

طالبان نون تس پرواسا سندر جوهر جيءَ ڪا ساسا
لا تفنطو تن سچ آسا سڻ دوست دلاسا دلڙي وي دلڙي

نانڪ يوسف صاحب راضي عيبداران سر شاهه درازي
نال حقيقت رمز مجازي نه ڪنهن عاشق ڳجهه ڳالهه سلڙي وي سلڙي

*

وهلڙي ولڻ ڪي سڄڻ بات ڪر ٻهاريءَ واري
پيءَ پيءَ ڪري ڪي پڪاري دل بيچاري زاري واري

ٻانيڻ جوتشي پڇاندي طرف تيڏي ڪانگ اڏاندي
تيري درشن واسطي ماندي ڪرڪا ميري ڪاري واري

چڙ نهين تولاوٽا سگهڙا ڦيرا پاوٽا
اگڻ اساڏي آوٽا تو مهر ڪر ستاري واري

سڻ عرض دل پيارا يوسف آکي بچارا
بخشو نين نظارا ديدار گلزار واري

*

ول چل اپني آپ هون مئن ڪئن ڪو دوجها هي
احد احمد هو ها آدم بيرنگي رنگ اوجهاهي

سڀ ڪنهن صورت ۾ هو سهٽي روشن نين تا قاتل ڪهٽي
ڪاجر ڪاري من دي مهٽي سندر ڪي ڪوئي ڪوجها هي

من عرف سڻ صاحب ميرا نفسه فرمان هي تيرا
ڳڻ ڳاوان مئن ڪهڙا ڪهڙا راز برهه ڳجهه ڳوجهاهي

امر نهي وچ ڪوءن جو آيا ڪفر اسلام ٺاهه ٺهايا
شرع شريعت راهه بنايا برج ڪسي ڪس بوجها هي

انا احمد اپ الايا بلا ميم حق فرمايا
عشق الله تنهن طبل وڄايا سر صاحب جنهن سوجها هي

نانڪ يوسف يار پناهي لوڪ ثوابي اسين گناهي
ڪؤن شاهہ وزير سپاهي سمجهہ بنا جهجهہ جهوجها هي

❋

ڪي ڪرون مين دينداري رام سين دم رام هي
دل ۾ انحن شور عشقش ڪفر ڪي اسلام هي

دينداري عشق بن ساري خجالت هي خراب
ڪوڙ ۾ نت وو رهي ڪمذات ڪا جو ڪام هي

ڪفر اور اهلام دوني تم پر بخشش قاضيا
دين ايمان تمرا تم سين ڪوڙ حرص حرام هي

مذهب اعظم نہ جانون علت و ملت ڪهان
مشرب است رندي همارا شاهہ عشق امام هي

ٻاهتر فرقا هي ان ڪا ديڪو ان ۾ ڪيا مزا؟
شوق بن هي شور شرارت ڪي ڪهون ماتام هي

عشق هي احوال نبوي جس اپر آ ڪي جهلا
دو جهان يہ بات بيرنگ ڳل پڙا جس دام هي

نانڪ اور يوسف ڪهان اسرار سڀ پير مغان
ديد م رڪ ديد دلبر عشق ڪا الهام هي.

⁂

صدقي ٿيوان صدقي مئن بردا شهر دراز دا

مئن لک واري واري جاوان اهين نيٽان والي دي ناز دا
ڏس اسان نون يار پياري دا اهين رمزان والي راز دا
ياد اسان نون دل تي محڪم سچا سخن اياز دا
پلپل پرڪر جام پلئيندا فائق فيض فياض دا
دل جو نيتي نيوڻ والي مار چنگل شهباز دا
نانڪ يوسف سگ ازل دا دلبر تو دورواز دا

⁂

ول آتڻ ڪوءن آويگا آتڻ دي ڏينهن ڏون

نال الله دي اسا ڏي زاري ٻولڻ نهين هين هون
پهلي پوٽي ساڙ گهتيسان چرخي دي رين رون
ڳالهہ اهين ڪون ڪوئي نہ سمجهي سمجهہ رکين عاشق تون
يار يوسف دا آتڻ لڳڙا نانڪ نهين ڪو مين تون

⁂

سحر چلايا ڪيسا جادو لايا تيريان چشمان نوء باليان وي

حڪمت والي حيرت ويڙهي ديدان درشن وڪايا
چٽيان نوڪان نراليان وي
طالس افلاطون ويک ڪراهڻ سارا هوش گنوايا
انهان مست مواليان وي
فوج حسن دي سرعشاقان ڏاڍا شور مچايا
مار تيران بي خياليان وي
نيٽن يوسف يار ديان رمزان بي رنگي رنگ لايا
ڪيفي ڪجليان ڪاليان وي

❁

حضرت عشقا جيءَ آنديان نون الله تسان نون آڻ ملايا
اڇا رنگ لايا

سهڻا سهڻي تيڏڙي ياري جان عشاقان وارڻ واري
دامن لڳڙي ننگ باري ڳل تساڏي مين هون پايا

مجنون نال تسان نباهي پاڄي درد مهشوق وراهي
مين ڀي تيڏي دردا سپاهي نال ادب دي عرض بلايا

ڪر هل شمس الحق پياري رحم تيري تن بر هاتاري
لطف تساڏي ڪرم اپاري شرف منصب تو ٿئون پايا

باجن باجي انحد گهوران مندر مانهه عشاق ٽڪوران
مڇ پريم تن اندر اوران تم هي ايسا ناچ نچايا

اصلئون آهس تيڏڙي گولي رچري باندر مئن وت پولي
رحم تيرا سرهو يا گولي يار يوسف نون درشن دکايا

❁

ڇڏ ڀروسو عشق الله بن اوران غير ياري

بيک بيرنگو رنگ ريلي سئو لک ہوتي ساوي پيلي،
پر ڪر ماري ويکو پيءَ پچڪاري،
اي جڳ بازي حيلا سازي عشق اکر اس ۾ حق مجازي،
درد ڪا سودا وڻج واهه واپاري،
هو وڻ هستي چاڻ ربانا ذاتين نالي بيک بهانا،
آپئو آپي قسم صاحب سچاري،
اس پل آتا اس پل جاتا اس ۾ سوءِ سوءِ کيل بناتا،
هڪ ڏرنا ڏيان گرو ڪي وچن بچاري،

نانڪ يوسف يار ڏسيندا من ۾ محرم يار دلين دا،
آتا برهہ جس ڪا باري بي اختياري

* * *

سچڙي ساک نہ الدا عشقا برها بگن بگي منصوري

برها بهانا مست گيانا شوق شمع دي جيوين پروانا،
منهن معشوق نہ ٽلدا عشقا.
قلزم ديوچ قصد ڪريندا سر سٽيندا شهہ وچ نيندا،
ويک صنم نهين ولدا عشقا.
عشق شهنشاهہ زور وکيندا هور ڪوئي لا هور ڪهيندا،
سر سمجهن اس ڳل دا عشقا.
هر هر حرفي سر سبحاني قادر قطب ڪريم رباني،
حڪم حقا ٻل ٻلدا عشقا.
موج محمد نينهن دا نعرا مار نغارا ٽوڙ ڪفارا،
آيا فرمان اس هل دا عشقا.
نانڪ يوسف يار مبارڪ عشق الله دي فتح بشارت،
جڳ حسن مل ملدا عشقا.

* * *

سڄڻان تون واري واري دل قبان جاوان.

مئن ماهي دامن لڳڙي سٿ گهتين سب لاري لاري
موتو قبل انت موتو ماري ڦر سوئي تاري تاري
عشق اچل اچل آپ ايندا من ڪي ميل سڏاري
مئن مئن گهولي ويڙها پاڙا راج سيالين ساري ساري
نانڪ يوسف يار سچي دا نينهن ماريندا نعري نعري

⁂

سرخي رنگ لڳايا معشوقان لب پر لعلي،

ساوي سونهين ويس رنگو رنگ دستان درجن جهالي.
ڪمر ڪنارا تماچي ترڪش صاحب سرت خيالي،
مهر نگاهہ نظر ڪرِ پالين وهو چشمان چلي.
تس نر انت سريرون سنتين جس گل عشق پخالي،
نانڪ نيڻ سدا رنگ يوسف بار برهہ بر حالي.

⁂

خاص خبران آيان آيان، آيان پرديسيان ديان،

وچڻ اساڏا جهوڪ انهان دي خيال نہ ٻيا دل لايان.
راتيان ڏينهان روح اٿاهين جت سهٽي ديان جايان،
جيڏون ڪيڏون سنون ري سئيان دردن پيڙان لايان،
جا آوي سر سهٽي دي طرفون مئن شمان چم چايان
نانڪ يوسف ياز دي پارون عشقي وڏايان ائيان.

⁂

قدرت ڪا کيل بنايا هي کيل بنايا رنگ لايا هي،
چوراسي لک ۾ بولي چولي ڦڪي آپ چپايا هي.

ٽنڏڻ مڪوڙا ڪيڙي ڪيڙا بچون بشيهر زهر ڪا ٻيڙا،
پکي اڏنت پسون هر جيئڙا آپون آپ رچايا هي.

ڪير پڳتي مست ممولي ناچو نتڪي باندر پولي،
مين تيريان تون اولي گهولي سرڙا گهول گهمايا هي.

سڀ ڪجهہ تيرا تم هي جانو اپنا درس آپ پڇانو
عشق بنا دل هور نہ مانو پير مغان فرمايا هي.

عشقا بي اختيار پريشان سولي اتي هسوار هميشان،
چالي درد مندان دروينسان عشقي الث ڪهايا هي.

نانڪ يوسف يار حليمي سچا راهہ رحيم ڪريمي،
مرشد پاڪ عليم عليمي نعره نينهن وڃايا هي.

*

چاڪر رهسون هاديا تيري درٻار دي،

چاڪري آن چاڪري آن چاڪري آن
حاضر خدمت هوسون سائيان، نال قدم پيزار دي

نندي بردي اسين اصل سون، تيڏي نينان دي نظار دي
نال ادب دي ڪول ڪماسون، صدقي صدقي سئو وار دي

عشق تساڏا تن من لڳرا، ڪولئي مشڪ بهار دي
يار يوسف دي عيب نہ ڦولين، واسطي صاحب ستار دي

*

ڦيريان ڏيندا ڪير، رنگيور وچ شهر دي،

رنگبور دي وچ رانجهن مسندا، چيرا ٻڌندا ڦير،
ونکو ظالم ڏيندا تادي پسچ قهر دي

اپي باغ تہ شهہ آرائين سو لک ڪريندا سير،
ويک چپ چپ آندا وچ ڀونر دي

جاءِ اهين تي جانب وسندا ويري جٿان نڪو وير
ويکو بيرنگ آيا وچ بشر دي

نانڪ وسندا درد درازين محلي محمد شير
ويکو آيا يوسف وچ نظر دي

❋

موري دل بيقرار ياري من غمخواري من

خوش دل هوويگا ڪريسو ميلا، شاهي شهسوار
تماري نظار ڪو جيئڙو پياسي، ديکنا ديدار
ڪيسا مئن فردوس ڪرون گي، تج بن گل گلزار
يار يوسفؔ نون مهر ڇهيندي، برهين باغ بهار

❋

چلو تا چليئي مارو راج

اگي پيڇي جانوٽا هي. پيا ديس ڏيانوٽا هي
فنا ڪي ايها سن باجي باج
ديکو دل ڪي آرسي ميان، آپ سين جو جاپ سي ميان
اس جڳ ۾ ڪل ڪم ڪاج
قدم دو انساوني ميان، ڳلي پيءَ ڪي پاڳني ميان
ڦوڙکي بتڙا هستي ساج
بس ميرا يائي ناهين ناهين دم فرياد اور آهين آهين
ڪريگا يوسف يار علاج

❋

معشوقان نون محبوبان نون عشق آندا، سر ڏيندا ڏيندا
برهہ آيا رنگڙا لايا

انا احمد آپ الايا، بلا ميم حق فرمايا
جنهن سر آيا مار جوايا، توڙ نينهن سونيندا نيندا

شيخ فريد ءِ ڪربل ڪيوين، سرمد صنعان هوريي جيوين
قرب سوايا سر پسايا، برهہ آندا بازي چيندا

عاشق هوندي بهت نماٽي راهہ اهين وچ وڃ وڪاٽي
سڀ سچايا حق حقايا، حرف ڪيا ٽرنيد ٽريندا

نانڪ يوسف مٿن تان ناهين، گم هويا وچ آهين ناهين
ويک ڪايا ڀل نہ مايا، هادي همراهہ ٿيندا ٿيندا.

❋

خاڪ مٽرمن آئي سمانا صورت سرانسان توهين

احد احمد آدم حوا دو گل شاهہ مردان توهين
ول ڇل قدرت کيل تماري هر خاني هم خان توهين
ڪٿ وت بانگ صلوات نمازان ڪٿ مٿي ٻر مٿخان توهين
ڪٿ وت راهہ شريعت مسلي يار يزيد شيطان توهين
لعنت هي سر رافض خارج شاهد رب رحمان توهين
ڪاشي گنگا جمنا دٿارا دين ڪفر ڪفران توهين
عاشق مست ملنگ موالي شاهہ منصور نيشان توهين
اڇرج روپ انوپ تمارا بيرنگ رنگ رخشان توهين
روتي هسدي سير سيي ٻ برهہ عجب باران توهين
نانڪ يوسف غيب ٻوليندا عشق الله فرمان توهين
اندر ٻاهر نور نظارا مرشد دم مردان توهين

❋

هڪ ڇيري مٿن موهيان، تون ڪوئي لگ دل جان دا

ونگا ول ول پيچ اڙانگي، فوجان من ديان ڇوهيان
حيرا رنگيلا آپ رنگيلا، توهہ تساڏي مٿن توهيان.
ڳالھ انهيءَ وچ امان ٻيتيان، عالم ڏيندا ڏوهيان
ٻاجهون ٻاجهہ الله هڪ هادي ٻيان سڀ دوهيان کوهيان
دوست درازي ديرا دل وچ، ٻئي نہ طرف ڪنهن ڪاهيان
شوق جنين نون شافع والا جوءِ نہ ڪنهن ٻئي جوهيان
نانڪ يوسف يار دي دردي ٻندي بردي اوهيان

❋

ڇڏي سيالين ڄمان ڙپ مايو مئن تخت هزاري جاوڻا

رانجهن تئون سڀ صدقي صدقي، اياڪيجو لسمان
نال ماهي دي ميڏڙا اصلؤن، عشق لڳا دم امان
درد لڳا دل سوز سهڻي دا، آب اڇل ڇم ڇمان
محبت لاوڻ توڙي نياوڻ، نينهن وچي تنهن نمان
هٿ هوڙي مول نہ رهسان، صاحب سچي قسمان
يوسف يار دي ديري چلڻا، پڙهہ پڙهہ پاڪ ڪلمان

❋

چرخا ڀن ڪر چوڙ آتڻ ڪيڙيان مئن نهين جاوان

رانجهڻ ميڏي سر دا سائين، هينڙي وسيم حضور
قاضي پڙهن نڪاح اجائي، ڪوڙي ڪر مذڪور
ڪيڙا ڪهہ درگاهون تڙيا، مول نهين منظور
مهڻا ماهي ڏا سر تي چاتم، لوڪان وچ مشهور
يوسف يارتون سڀ سيالين صدقي دل دستور

❋

ڇڏ ڪي تخت هزار رانجهڻ ديس پڇايا سالين
ريڏا رنگپور ديوچ آ ڪي، جٽان ڪيڙي خر خوار
ويڪو جو شور متا جهنگ واليان

جوڳيان دا وت روپ رکيا تنهن، وهہ مرلي مست پڪار
ڪردا عشق آواز ناليان
بسمي ديوچ آپ ڇپايس، ڪر ڪي هنر هزار
تنهن دي عيب جيهي ڳجهہ ڳالهيان
برهہ واليان نون سدا بهاري، جنهن دل عشق اوجار
سا دل سمجهي سوڪنين واليان

سوان ديوچ هير سجاتا، ماهي مشڪ بهار
يوسف يار ديان رمزان پاليان.

*

رانجهو ٿا ميڏا يار جوڳيئڙا بن ڪي آيا
جوڳيئڙا بن ڪي آيا تس جادو جوڙ بچايا

مک ۾ مرلي تان بجاتا چرچي چتر ڪريگا
نٿو نخري ناٿ بنا لا بسمي روپ ڇپايا

بچوهي بشيهر پنڪي پر گهٽ گهٽ ڦرڪي ڦريگا
سڀ سنگيان مون هير ڏنگي دک نينهن برهہ برسايا

جهڳہ مڳ جهمڪي دامني چمڪي ديهہ رسون رنگ لايا
بوندن جهربر جهور جهڪور بجلي ديک درايا

گهگهہ گهور گروڙ ٽڪوران بادر ڪاجر ڪائي
چمن چمن ۾ پئي گلڪاري رانجهڻ بين بجايا

چل چل چليئي تخت هزاري جن لوءِ باغ بهاران
يوسف ويکڻ يار نظارا کهہ ڪيڙي ڀن مايا.

*

رسيلڙا يار وي تخت هزارون آندا،
ويکين راڄ سيالين.

ڏک ڏاڍي ڪنون اڳڻ اسان ڏيہ آ ونجهلي وڄيندا،
حيرت جيهان چالين.
بئنسر موتي مک چمڪارا، آندا هک م جاندا،
لک آواز سنالين.
جوڳي بسمي ڪجلُ ويڙيا، راهہ مسافر ماندا،
جاندا ڏيکر جهالين.

اهين جوڳي نون سنوري سيان، ڪجهہ درد بنا نهين پاندا،
مٺيان مرشد ڳالين.
يوسف يار دا عشق هميشہ، ڳلي ڳلي آپ ڳاندا،
نانڪ نيهئون نالين.

⁂

رنگيلڙا يار تخت هزاري دا سائين،
رانجهن ديس پڇايا.
ندي دي ڪنارون جهوڪ تهين دي دم دم درشن پائين،
ڪهڙي ديسئون آيا.
وير تي ٻاٻل گل چڇڪارين، تي آگ انهان نون دلائين،
عشق اصل اهو رايا.
انگ پيوتي ديس جوڳيان دا، سهٽا عشق ادائين،
ڏاڍا برهہ بچايا.
خواهش آيا سير سالين، چل قدمان سر نائين،
صورت دا پرما.
نانڪ يوسف يار دي عشق ديان، جان جگر وچ جائين،
بار سچي رنگ لايا.

⁂

دل تانگهان وو ٻيليا تانگهان، تانگهان وطن دي پار ديان
تانگهان لڳ رهيان مينون يارا.

رانجهو يار ڪيتي مٺن سڪدي، ٻيٺي چٽيان پر ڏنهہ لکدي
سڪان اکيان نون ديدار ديان.
پيڙين پوندي هان پانڌي جي راهہ دي، سچي توڪل اسري الله دي
اهين صورت وند سردار ديان.
خاصي خبران خير لئبي آوندي، غم دل تي سڀ سن ڪر جانوندي
ڳجهہ ڳالهيان برهہ بهار ديان.

رانجهو صاحب تخت هزار دا، هئي سر پوش مين بدڪار دا
لهسينڻ خبران خود بدڪار ديان.
جس دم محبت حق دي تار هي، سوئي دوجڳ ۾ گلزار هي
سهڻيان رمزان يوسف يار ديان.

❋

ديس اسان ڏي آيا وي سهڻا، رانجهن جوڳي هير دا.
ڪؤن سيالڻ هير ڄڻي، ڪرم اسي فرمايا ري
قسم علي امير دا.

تخت هزارا لي ڪر جاسين، سچا قول بلايا ري
دست ڏي ڪر وڏي پير دا.
عشق سهڻي دا هوسين نيبهه، جنهن جو چيٽڪ لايا ري
مين هوش ته رهيا تدبير دا.
نال ماهي دي ٽيسن ميلا، پلپل پيار سوايا ري.
آسرا الله، فقير دا.
يوسف يڪدم يار مهين دا، مولا محب ملايا ري
سو تان مالڪ دل دلگير دا.

❋

چناهه دا ڪيها سانگا وي يار، ڇڏ ڄڻي نون ول نهين جانوڻا
ميڏا رانجهوڙا وي يار.
واسطي رب دي مهڻا هابي، نهين ڪريندي لوڪ متابي
لاوڻا سو توڙ نياوڻا وي يار.
ديس سياليان دا ملڪيت ساري، هر جا ٽيرا حسن هزاري
ساڏي تون ديس آوڻا وي يار.
نال تساڏي وي باغ بهاران؛ عشق تيڏي دل گل گلزاران
دم تيرا ڪاوڻا وي يار.

يوسف ڪردا وي لک لک زاري، هير نماڻي در ٻکيا ري
درس تساڏا پاوڻا وي يار.

*

خوشيان وطن دي پار ديان، سبڪان لڳ رهيان من يارا

هير نماڻي لڇدي پڇدي، ڪڙي تڪيندي راوي دا ڪنارا
ڪيهي خيانون ڇوڙ ڇناهان، من ٻيٺون وچ تخت هزارا
واسطي رب دي ول دم ماهيڙا، سن ڪر دلبر درد پڪارا
عاشقان نالي هي تان هميش، تن من تا ميڏڙا تارا
يوسف يار دي مهر سدائي، نظرين نال نظارا

*

مينون ليچل اپني نال وي ڍوليا، مين نالي تيڏي هوڪي رهيان

دامن لڳيان دي لاج تسانون، تون تان هين لڇپال وي ڍوليا
ڇوڙ ڇناهان راوي چلڻا، تخت هزاري خوشحال وي ڍوليا
بن تساڏي ديس بيگايا، جيوڻ زهر جنجال وي ڍوليا
مئن تان تيڏڙي رانجهن سائين، ٻٽ ڪيڙي بدچال وي ڍوليا
معلوم تينون يار يوسف، دم ڳجهڙي دردان دي ڳال وي ڍوليا

*

ميري ڍولڻا نهين ڦولڻا، عيب مهين دي ٻهون ٻلان پئيان.
جسم حياتي سهوان دي ڪاتي، توني بولڻا عرض بولڻا
تيرا حڪم نهين مئيان.

رانجهن سائين واسطي رب دي، دم تولڻا ڪيها تولڻا
اڇل اتهين جت وحدت پئيان.
بيحد بديان مئن بدڪارڻ، لکيا جهولڻا برهي جهولڻا
هجر تيڏي ٿون مئن ماندي ٿئيان.

تون تا صاحب تخت هزاري، تيري گهولڻا قدمان تون گهولڻا
بخش ماهي سي جي پلڪان ڳئيان.
نانڪ يوسف يار عيبان دا، نهين کولڻا دفتر. کولڻا.
در تساڏي اصلون پئيان.

❀

جو مين محبوب بيرنگي بهر صورت سجاتا هي،
اوئي اندر اوئي ٻاهر عجب جلوه دکاتا هي.

کڙي تي موج حيرت کي، جسي مجکون غرق کيتا
هادي همراه هويا اي جو مقصد پيءُ کا پاتا هي.

جسي دم کو صحيح سمجها، اوئي کهسين خبر خاصي
اسي پر بيخودي والا عجب احوال آتا هي.

تنبا حق مئن جو کهتي هون، جبي دم ايڪ رهتي هون
نهين ڪوئي دوسرا دريا منجهه کون لوڙهه جاتا هي.

دوني جگ ايڪ جانو نظر: ڪجهه اور نه آنو
وبي يسمع و بي يبصر وهوا باتيان بتاتا هي.

کهان صاحب تخت کاهي، کهان کوچا گداگر هي
کهان وچ نام يوسف کي عاشق مسڪين کهاتا هي.

❀

جيءُ آنديان نون حضرت عشقا صاحب تون ستاري دا

جاتون پاوين سا تون ڪردا مالڪ کل مختياري دا
نهين اختيار عشاقان دا. سڻ تون عرض بچاري دا
تون مرهم تون حڪيم حاذق، شهديان دل آزاري دا
رحم نگاهه مهر دل چاهي، سڻ ڪر غور بيڪاري دا

درد مندان سر ترس ڪيجي، قول نہ عيب بدڪاري دا
تون هين آپ نباهڻ والا، حرف سچا سو ياري دا
يوسف دي ڳل ڳاري هردم، درد تيري دم زاري دا

* * *

اڳڻ اسان ڏي آوين تون لٽيندا،
تان مئن واري واري جانونديان ڍولٽا.

راهہ پلينديان ڪانگ اڏينديان،
پيرين تنهان عرض ڪرينديان.

گهولي گهولي دم ساهہ مهينبدا،
نيڻن رت رونديان هنجون هار پونديان.

درد ۾ هونديان دوست منوانديان،
شال نہ رسي يار ڪهيندا.

هوندي فراق عاشق ميثاقي،
شهہ دي شلاڪي ڏاڍي دردناڪي.

ڏک ڏاج تنهان نون ڍهينديان،
تون جس ڪون چاهين آپ نباهين.
اسين آهين بندي پر گناهين،
بريان بريان ڪي بار سهينديان.

يوسف ياري يار ڪي تاري،
عشق بهار مهر ستاري،
پيتم پرت واليان سر رحم ڪرينديان.

*

بردي هون صاحب رب دي، اڄ نہ ڪلهه ڪئون ڪب دي

دامن پڪڙي اصلؤن اس دي، سانچي سخن قلب دي
دين دنيا دا غرض نہ مٿن نون، طالب عشق طلب دي
ڪر فقر دي آپ ڪريندي، سهڻي جوڙ سبب دي
نانڪ يوسف ازلون هان مٿن، طالب شاهہ عرب دي

*

لڳڙي لئون عشق الله دي، سانون پير مغان شهہ دي

مٿن مشتاق جهين دي ڪيتي، ڪرسي مهر نگهہ دي
ڏاڍا دل نون چيٽڪ لايس، پال پريتئون پهہ دي
جو سردار ساري عالم دا، لئي تس لاڄ سپهہ دي
درد مندان عشاقان نون هي، ڪل برهہ قهہ قهہ دي
يوسف يار دي دردوءِن نالان، عشق ڪري انحد دي

*

جندجان سجن ڪي خيال ۾، گم هو جانا هي گم هو جانا هي

برهہ ڪيتي دل بي اختياري، دين ايمان ڪنون بيزاري
درد ڪي ڌمال ۾، گم هو جانا هي گم هو جانا هي

ديس جاوڻ دل شور شنابي، چوڙڪي جهڳڙا خلل خرابي
عشقي ڪي احوال ۾، گم هو جانا هي گم هو جانا هي

نانڪ يوسف يار يگانا، اندر ٻاهر مست مئخانا
شامل هئہ هر حال ۾، گم هو جانا هي گم هو جانا هي

*

گم هون گم هون گم هون مين صورت سهڻي مرشد ڪي ۾،
ڪل نور اعليٰ نور هوا.

چب موج برهه سر آتي هي، تدبير عقل لڙهه جاتي هي
پڇي جان جسم ڪل فاني ٿا. يهي هستي هو وڃ دور هوا.

ڪوئي جام زهر ڪا پيويگا. سوئي مرڻ آگي مرجيويگا
وو عين علي اسرار ديکي، يهي عشقي ڪا دستور هوا.

جس پيتم سنگ سچ ياري هي، ٻئي بت سون تس بيزاري هي
خوني بحر هي بي اختياري، جيوين سوليءَ سر منصور هوا.

بن درد نه ڪل اسرار اسي، ڪي معلوم ڪجهه تڪرار ڪي
وهه سهڻي صورت بنائي هي، دل يوسف دم مخمور هوا.

❋

جوئي فقر دي نال ڪيڙي، تنهن دي گم ڪريندا ٻيڙي

رب سڻ دا فقر دي نيڙي، وهه عشق معشوقان ميڙي
سهڻي ساز فقر دي ڪردا. توڙي ڪردي ڪم اويڙي
فقر سيوئي نور نبي دا. ڪؤن فقر دي جهيڙي
سانول آپ سڻي سمجهائي، آپن آپي نبيري
غيرتيان نون غيرت ٻوڙيا. وچ درياهه اويڙي
معاف مغان ڪيتي ڪل فقيرون، جهيڙي ڪيڙي پيڙي
عشق الله دا غلبا هويا. موج فقيران ميڙي
مار منيسن هر منڪر، سر سوٽا کني ڪيڙي
نانڪ يوسف يار ٻُليندا. حڪمؤن مئن حق ويڙهي

❋

وهوا وڏائيان تيريان، ڪهڙيان ڳڻان ڪيريان
سيئي سهڻيان تيريان

صاحب سچا در تيڏي تي بنديان لک لک زاري،

بخش چا بدڪاران نون ڪر آپئون آپ ستاري
ڪرت ڪچيريان خاڪ ڪي ڏيريان.
خاڪ بوتا خوب بنا ڪر ڪيتئي آپ اوتارا،
آڪر وڙئين وچ بهشتين مالڪ تون مختيارا،
سرت سهيريان ڪلئي پلان ميريان.
پچلي پسلي وچون پيدا ڪيتئي حضرت حوا،
حيران ويک ٿيون سا صورت مهين لوڪان دي موا،
الٿ اويريان داٹا ڪاڪي ڪيريان.
داٹا گندم جوڙ بهانا جوڙيئي عرش اوتارا،
درد وسايئہ آ زمين سر طرحون تبارا،
نيچي اچيريان رمزان پليريان.
بازيگر ٿي بازي کيلين آپ ويکڻ والا،
آپ وچ تماشي اپني چالي لک لک چالا،
ڪٿان اٿان چيريان تنهنجيان ڦيريان.
قادر تيڏي قدرت تئون دل يوسف دم قرباني،
جس ڪا واحد وحدت تيري ڪثرت فنا فاني،
هونديان چگيريان پليان تون پليريان.

* * *

ميري ڏولي مارونڙي نون، آڻ ڪي ملائو سهيون
ٻانيڻ جوتشي مئن وتدي پڇنديان،
سڪندي نہ سور سڪائو.

سؤ لک الاهان ڪرندي مئن آهان،
نام خدا دي سنائو.
مئن تہ ڏوهارڻ ڏوهہ مهين وچ،
پلڙا پاڪي منائو.
درد دلاسا دل ميري نون،
نهميندا تہ فرمائو

نانڪ يوسف نون يار تيڏي،
ايوين عرض بلائون.

* * *

تانگهہ تساڏڙي تات، من ڪون ماهيڙا تون ڄاݨي

پانڌي پڇدي راهان تڪدي، جهنگ حيران دن رات،
يالين ڪٽيندي ياݨي.
موج بحر دي تار پر تر دي، هو برهي برسات،
دردان واٿ پچائي.
خيال ايڏاهين سنجهہ صباحين، قسم نبي صلوات،
موهيا تيڏڙي ماݨي.
سپ سيالين تينون سڪديان، آمل تون پرپات،
سهݨا الله تينون آݨي.
يار يوسف دي عيب نہ ڦولين، واسطي اپني ذات،
مولا عرض نماݨي.

* * *

ݙولݨ اچيان رمزان تيريان

عاشقان دي نال پيار تساڏا، ڳݨ ڳاوان تي ڳالهيان ڪيهڙيان
ساهہ منصور نون سوليءَ چڙهايو گهتيندئين گهمر گهيريان
تون هي موسيٰ تون هي فرعون، وير نہ اٿ ويريان
مردا جيندا روندا هسدا، تون هين قبران ݙيريان
ڪؤن تسان بن ٻولي چولي، ڇم ڇم نچ نچ ڦيريان
نانڪ يوسف يار توتاري، ڦولهہ نہ بديان ميريان

❁

سهٽيان دا چاڪر رهڻا لڳڙي نيڻا والي نوڪ دل نون
نياز ادب دي نال سدائي، خاطر سڄڻان دي جيوين دائي
جل ڳئي غير ٿوڪ دل نون

مئن ڳل زلفان ڏوري ڏوري، گهتي محبوبان وي چوري چوري
عشق ملامت طوق دل نون
ديد ديدان ڪاهہ اڳوهان، عشق رکين سنگ صاحب سونهان
ٿهل ڪري ڪوئي ٿوڪ دل نون
ڪوڙي قضا نون گوش نہ ڏيوين همت توڪل حق دي ليوين
لوڪ اجايا هي ڦوڪ دل نون
نانڪ يوسف نون سهٽيان دي تاري، ظاهر باطن همت ساري
محبت لائي موڪ دل نون

❁

سڄڻان دي نالي نالي قدمان دي ڪول هويان

حاضر خدمت هر دم سايان، رنڙا يار منايان
ڪر ڪر زاري زار نيازون، رو رو يار ريجهايان
بار برهہ دا طرفون تنهن دي، بسم الله چم چايان
جا آوي سائي خوش معشوقان، هار هنجون مئن پايان
ياسف يار دي مهر سدائي، قرب سندن سک پايان

❁

ڀلا وي پانڌي تون ڏيوين خبر حال دي
ڍولڻان دي حال دي سڄڻان دي حال دي
سانوري جهانوري برهين بانوري

جيئڙي تہ جنجال هئہ جنجال دئي جنجال دي
آک اسا نون جا ڪهي دلبر

وهلي معشوقان قيل قال دي قيل قال دي
خيال خيالون اُن بن ماندا
سگهي آوڻ دي احوال دي احوال دي
ڏوري ڦردي مئن تان مردي
ڪائي ڳالهه آکين خوشحال دي خوشحال دي
نانڪ يار سچو دي
سڻ رمز اها اس ڳال دي اس ڳال دي

❊

لک لک مئن در تقصير بيبا ٻلي عقل جزي تدبير بيبا

بديان بخشين تون بخشين آوان، سهيان ديوچ هس رس ٻانوان
ويڙهي پاڙي توڳڻ ڳاسوان، تون هين شاهه وزير بيبا

واسطي رب دي رانجهن سائين، عرض نماڻي دامن تن لائين
جهنگ سيال مئن گهول گهمائين، تون هين پير فقير بيبا

هير جٽي مئن جائي جٽڪي، ڪرم ڪرو ڪيئڙي ڪٽڪي
ڊاتڻ ڪوڪي تيري در ڊٽڪي، نظر تيري اڪسير بيبا

معاف ڪرو تسان منديان ميريان سڀ ڀلايان دلبر تيريان
خاڪ ڀسم ڪي مئن آخر ديريان، تيرا اسم ڪبير بيبا

هير ولهي نون برهه بهاري، عشق ماهي دا تاري تاري
سهڻي يوسف يار دي ياري، قسم دم دستگير بيبا

❊

ڪٽڙيان مئن راهه سر ڪانگ اڏيندیان، فالان پانديان
مئن رب دي ويساهه تي.

ٻانڀڻ جوتشي پڇان مئن نجومي، هيران هوري زنگي رومي
سچ من ليندیان حق الا الله تي.

هجر تيري تون ڪران استغفاران، ايوين مينون لٽيندميت پيارا
ڦيريان سؤ پانديان مئن توڪل شاهہ تي
جانديان پانڊيان نون مين ڏيندي سنيهي، درد دڪان ڪاف ڪوايهي
پلئہ پاميندِيان مين آسرا الله تي.
سگها ول سڄڻان ڪنون دل چايئہ. عاشق شهيد ڪون اٿ ترسايئہ
تون بن سهڻا ڏاڍي سوز ساهہ تي.
ڪڙي مئن ڏيڪان هاڙهہ مانهہ پالي، نانڪ يوسف وي يار ٻالي
سهري عشق ڳانديان مين دوست داناهہ تي.

❋

ميري من ٿون ٻولڻان پئيان وِي يار.
بخش تقصير ان تو ميان وي يار.

موجان موج سر عشق ديان ڊريان، لهر بحر وچ وهيان وي يار
ڪشتي نون اختيار نہ اپنا. وس ملاحان دي ٿيان وي يار
بديان بريان ٻهون مهين وچ. دين ڪفر ڪنون رهيان وي يار
درد الله وچ آپيوسي، عقل صلاحان تون ڳيان وي يار
يوسف يار دي عشقي تاري، جهٽ پٽ ڪيهي وڻ سيان وي يار

❋

ڪهين داڪو ڪهين داڪو مهين دا تون هڪو هادي

ڪول قدمان دي نت جالين، جيوين ٻالين تيوين پالين
گهتان بٽ لوڪاندي ڳالهين، توڙي ٻئي دي هووي نادي

غلام بولتان بولي، ازل دي روز دي گولي
اصل دل عشق تو لولي، ڪنون دم غير آزادي

اسين مسڪين عيبان هاڻي، رفيقي راز تون ڄاڻي
سدا جند جوانيان ماڻي، تيڏا دم شوق دل شادي

فدا فرمان سر رهڻا، اڳي جيندي سو حق لهڻا
نهين ڪس جهوڪ اس ٻهڻا، وطن دي تانگهہ تن آندي

نانڪ يوسف نوين ياري، ڦلاري عشق ڦلڪاري
شهر دراز دل ساري، هميشہ عشق آبادي

*

سڻ وي قاصد جانديان، سڄڻان نون نال ادب ٻي
آکين بندگي موري ساري،

ٻانهان ٻڌ ڪر حاضر هوڪي، جاني ڪرين لک جاني
سؤ سؤ سجدي زاري،
نال نياز دي ڏيوين سنيهڙي، ڪر ڪا آوڻ والي
طرف اساڏي هڪ واري،
وس اساڏا ڪوئي نہ چلدا، صاحب حڪم دا توهين
تيري ڪل اختياري،
وچ حضور دي عرض اهوئي، آءِ ڪر لي چل نالي
ڏي يتيمان نون ياري،
يار يوسف نون تانگهہ تساڏي، راتيان ڏينهان روح اداسي
تن من تيڏڙي تاري،

*

ميري من لڳ رهيان سڪان، سڪدي سڄڻ تيڏڙي ڪاڻ
ويندي ڍولڻا نا چر لاوڻا هيئي.

در تيڏي تي سهڻا دم دم زاري،
بخش ديدار يتيمان نون ڪيا آکان حال بچاري،
ديس اساڏي ڦيرا پاوڻا هيئي.

هوءِ ڪنيزڪ سهڻا تيري قدمان ڪول گهميسان،
بندي بردي ٻيٺ پيران تي تليان پير مليسان،
نال ليڪر جاوڻا هيئي.

تون دريا رحمت دا والي مين ڀي ايڪ نماڻي،
ڪملي ڪوجهي ٻوجهي پئيان تيري عيبان هاڻي،
توهہ نال سانون تڳاوڻا هيئي.

سو تقصيران منديان مين ٿون لڪ لڪ پلان پئيان،
نينهن نياوڻ والا تون هين تيري دامن ليان،
بريان دا بار اٺاوڻا هيئي.

دل يوسف دي يار پيارا دم دم دل تو تانگهي،
مهر ڪرو لي جائو نال سڀ لنگهائو لانگهي،
تينون سو عرض بلاوڻا هيئي.

* * *

ڦيري جوڳي آند ڦيري، ڦيري ڏيندا سهيون وهوا.

هسديان رسديان ڪيڙي ڏسديان، بٺ ڪيڙي بٺ ڳالهين سس ديان
ڪري عشق دي ڪون نبيري، نال نيندا سهيون وهوا.

يار ميرا وي سجن جهن جوڳي، جوڳ ڪماندا برهي ڀوڳي
ديري مٺن دل ديري، ڏن سنيندا سهيون وهوا.

هير نماڻي چاڪ ٻاڻا، موهن من ۾ يار سايا
هن پيڙي چنچان پيڙي، جسم اُنيند سهيون وهوا.

نانڪ يوسف يار مهيندا، غمزي زمرين نال تهيندا
ڪل سياليان حيرت هيري، عشق سچيندا سهيون وهوا.

⁂

ڪملي دل ميڙي پلا پلا، ڪملي ڪملي ڪملي دل.

ڏيندا اولانبي لوڪ سيوئي، مين دل ڪملي نت دل هوئي
يار مليا عملي عملي عملي عملي دل.
جوڳي يوڳي روپ سناسي، جنهن دل ڪيتي مست اداسي
رانجهو سائين رملي رملي رملي رملي دل.
آپ دي نال سندر پياري، دل اسان ڏي نيڻ نظاري
سهڻي ڪيتي سملي سملي سملي سملي دل.
نانڪ يوسف يار ديواني، بيخود ڪيتي خاطر جاني
سڄڻان دي غملي غملي غملي غملي دل.

⁂

سڻ سمجهه مسافر يار، عشق نہ ڪيتي ڪنهن دي نال پلائي

عشق دا افسون ڪنهن سکلايئي، خون عاشق دا سر تي چايئي
ترس نہ آيئي هڪ وار، اسان رئندي نيائي تسان غرض نہ ڪائي

عشق دي هوندي لمبي پساري، ڪؤن هووي جو آدم. ماري
گهمر گهير چوڏار، گهاٽي عشق گهمائي ڪنهن نہ جان بچائي

ليلا خاطر مجنون رليا، بن ڪر عاشق جڳ وچ هليا
بران وچ ٿيا خوار، جوڳي بين بجائي سچي ڪنهن نہ سڻائي

يوسف خاطر زليخا رووي نانڪ هار هنجون دا پووي
ڪليا باغ بهار، سهڄئون سيج وڇايئي سک سمهڻ نہ آيئي

⁂

رنگ بنايئي بيرنگو يار، هادي تان هر جا حق اظهار

اور نہ ڏتم نيٽن ڪوئي. هي مقبول محمد اوئي
مئن دل سچ سچا اعتبار

دل دا محرم ايڪو ميرا، سؤ ڳڻ ڳاوان تنهن دي ڪيهڙا
مئن مسڪين پيتم چڪار
آپن اپنيان ڳالهيان ڳاندا، هوڪا حق دا برساندا
آپ ڪري گويا گفتار
نانڪ نانءَ نه يوسف يار مرشد سچا سخن سچار
هوڪا جنهن دا حڪم چوڏار

*

مينون الله ملائيم ڍوليا، ديس غريبان دي آوڻا هيئي

نت ڏڪينديان راوي دي ڪنار ڪون جي مل پٽين تون تخت هزار ڪون جي
نيڻ پياسي تيڏي ديدار ڪون جي، رب ڪڍي جدائي دي آزار ڪون جي
وهلا ڦيرا پاوڻا هيئي
ڪڙي ڪڙي مين راهه تڪينديان جي، پوندي پيرين ڪانگ اڏيندين جي
رو رو زاري نياز ڏريندين جي، سؤ سؤ جاني مين جانا پرينديان جي
عرض نماني من لاوڻا هيئي
هڪ تيري درس دي مئن گوليان جي، تيري اتوجاني جند گهوليان جي
تيري آئي بهار دي جهوليان جي، فوجان فوجان برهه ڇل ڇوليان جي
اپني طرف بلاوڻا هيئي
مئن تا اپني ڪڙي اعتبار ڪون جي، تيڙي ڀوهي خاڪ پيزار ڪون جي
دونينان دي شوق شڪار ڪون جي، ويڪان سو جوويڪان گلزار ڪون جي
ويڪڻ مئون سڪ پاوڻا هيئي
ويڪين ميري نه عيب افعال ڪون جي ڪنهن دي اڳوان آکان احوال ڪون جي
بديان بخشين بري حال ڪون جي، ايڏي ڪرم رحم تيڏي خيال ڪون جي
جهاتي مين جهات جاوڻا هيئي
وارڻ واريان مين ڪٿيان ڪاليان جي، تيري قدمان تون سڀ سياليان جي
رب روشن رکي رمز واليان جي، تيري مٺي سچي ڳڻ ڳاليان جي
اپنا قرب نياوڻا هيئي

دم اهين مٺن درد پڪار دي جي، آنسون موتي داني هار دي جي
هادي سٽي مٺڻ بدڪار دي جي، لوڪان ٽوڪان مين جڳ گلزاردي جي
درد منديان پرچا وٽا هيئي
ڪيهي رسم سهيون جوڳيان دي جي، وچ گهونگهر ڇپين دو پياندي جي
مرلي باجي تن من ڏوڳيان دي جي پوڇي ڪون رمز رهه يوڳيان دي جي
پيالا عشق پلاوٽا هيئي
رانجهن تيڏي مين نام سڏيندیان جي، نهين ڪيڙيان دي ڪائي منيديان جي
ويکان تين نون سدا خوش ٿيندیان جي، دونون پيالي ديداري مٺن پيندیان جي
جيوين تيوين ننگ پالٽا هئي
سڪ سچي مٺن ساهه ڪون جي، دين ڪفر ڪهان ٿهه ٿاهه ڪون جي
ستان نفي ڪٽ الاالله ڪون جي، درد مندان خبر علي شاهه ڪون جي
موتو قبل ڪماوٽا هيئي
ميري دردان دي ڪل يوسف يار نون جي، سهٽي سهٽي رانجهن سردار نون جي
جس دي دامن لئي تڪرار نون جي، اوئي ڄاٽي ڄٽي دي آزار نون جي
ذلبر درد مٺاوٽا هيئي

* * *

سئيان ميڏي تانگهه سچي دل تيڏي،
نت وسين فقر دي نال

چال فقيران رمز نرالي، فقر تيڏي در دا سوالي
تون فقر دا حال
ڪم فقر دي آپ سنوارين، سهٽي سهٽي جوڙ سينگارين
تون هين ننگ پال
همت تيري نال فقيران، بخشين تون هين پر تقصيران
پوري سڀ سوال
درويشان مسڪينان ساري، عشق تيري جي برهه بهاري
لهندائين سڀ سنڀال

لاتقنطو جيءَ جوايا، نحن اقرب آپ فرمايا
وٿ نهين هڪ وال
مالڪ موليٰ تون الاهي تون سر اصلون شملا شاهي
صاحب تون هرپال
يوسف عشق هادي دم حيرت، گم الله وچ عبرت وحدت
ويکڻ نين نهال

⁂

هي برها ذات رباني، سبحاني ما اعظم شاني

جنهن دي حسن ڪيتي قرباني، مستاني دل ديواني
احدؤن احمد عشق سڏايا، غيبؤن گل ڪلياني
اها صورت سر انساني، من اُلراني نبي ڪهاني
بيرنگ رمزان برهہ ربي ديان، شوقوءن شور شهاني
دم الله سلطاني، دلحاني مئن قرباني
نانڪ يوسف نينهن نيارا، جلوه حق حقاني
مول آپا نہ اندر آني، مرداني ڳل دراني.

⁂

مين دمدم نال دعائين ڪران، دعائين دلبر تينون،

آپن آئين آپ نباهين، لڳڙي نال وتائين.
تون بادشاهہ تيڏي بادشاهي، تون امت دا سائين،
هر ڪو آس تيري در آوي تون هرڪي آس پڄائين.
مين قربان تيري قدرت پر، ڪل ڳل آپ ٺهائين،
مار جويندا آپ شهديان وڇڙي ڦير ملائين.
گهتي ڄاري ديد نظر وچ پڌري ٻول تسائين،
روز الستون عشق تساڏا لئون لئون ديوچ جائين.
منگان مهر تيڏي در دمدم عيبن هاٽي آئين،

ڳل ڀليان دي بريان دي ڀليان تئون ڀلائين.
ڳل وچ پلڙا سؤ سؤ جاني بريان نون بخشائين،
نانڪ يوسف سنگت سرني ستگرسيس نوائين.

❊

ڪوئي ڪسي ڪا ناهين مولا بن، ڪوئي.ڪسي ڪا ناهين

دٻکا هي دل عجب نظارا، دنيا دوتي مڪر مڪارا
بي بقا ڪل ڪوڙ پسارا، ڀڙڪائين لک باهين.

جنهان ترڪي سي مرداني، عشق الله بن وتن ديواني
گهه مستاني گهه فرزاني، ڇڏڪي عقل صلاحين.

طالب تون سڻ حرف حقاني، سي سهڻا راهه رباني
صدقي سر ڪرڻ قرباني، سمجهڻ آپ اٿاهين.

همت تيري دم درڪاري، دل نون تانگهه تساڏي تاري
عشق تساڏا باغ بهاري، مئن بدڪار گناهين.

عمر گذاري مئن افرادي، مددگاري ميري هادي
ڪولي قدمان تسان نت شادي، يوسف سنجهه صباحين.

❊

فقر حقان حقاني چالي، هادي پير جيلاني دا
مار ذعا سلطاني دا.

دم مريندا هل هليندا، طعني تهمت عشق منيندا
پلپل پوش حلاج بنيندا، همدم دم صمداني دا

ويک زلف معشوقان والي، چوتي رخ پر سؤ سؤ چالي
مار جويندي عين غزالي، قسم نبي پيشاني دا

ديس درازين ديرا جنهن دا، هي يتيم يپي در تنهن دا
ڪي ڪجھ جاندا هور نہ ڪهندا، لڳڙا عشق اخواني دا

لحمڪ لحمي مرشد سائين، لک واري جند گهول گهمائين
ساک سچي سچ عشق بولائين، حق فرمان سبحاني دا

نانڪ يوسف يار ديان ڏوريان، ڏوريان ڳل وچ اصلي زوريان
پيتم دل اندر ڪٺوريان، قادر قطب رباني دا

⁂

حضرت عشقا واسطي رب دي، مصطفيٰ دي مرتضيٰ دي
مينون نہ چڏين تون يار پيارا.

تون تان صاحب فضل ڪر دم دا، ڪل شفقت دا والي
طرفون تيري ڪمي نہ ڪائي، ڪل احسان بحالي
سيئي عجب ٻ يار ستارا.
ڏک برايان بنديان ديان، ڍولڻ عيب ڍڪيندا
مين جيهي مسڪينان ديان تقصيران چا بخشيندا
تون هين مهر والا يار غفارا.
جيهي تيهي در تيري تي، سهڻا آڪر پئيان
آس تيري پرواسا تيرا، بيان ڳالهيان ڪل ڳئيان
دور نهين جاڻا يار جبارا.
عاشق دل دلگير نہ ڪر تون، تيڏي نال سدائي
خيال اسان ڏا لحمڪ لحمي، دم قدم بجائي
هو حق جلوا نور نيارا.
تون هووين تون وسدا دل وچ، هردم تيريان جهوڪان
يوسف نون لک شڪر هميشہ، محبت لايان موڪان
ٻرھ بهاري نور نظارا.

⁂

نيڻان دي بات نياري، جاودڙا لايا ڪاري

چشمان سحر چلايا، زلفان جو پيچ پايا
خوش عشق فيد ڪايا، ڪاري هزار ڪاري

اکيان تان ويک آلين، چالين سوين سڪالين
غمزي غماز ٻالين، زاري شمار زاري

ڪجليڻان دي لا ابالي، بي انت بي خيالي
مست ڦرن موالي، ياري عشاق ياري

ڳڻ ڳالهيان مئن ڳاوان، رمزان دي راز پاوان
لک ڦيرڙيان مئن پاوان، ستگر سچو سچاري

نانڪ مهر نيڻاندي، هان يار دي مئن باندي
ڳل ڳاريان مئن پاندي، يوسف سداستاري

⁂

تم تو ڀونرا گل چمن ۾ ڪي تو من ۾
اڇا رنگ لايا ڳوڙها رنگ لايا

ڪنول ڪنول ۾ ڀنڪ تماري حيرت عبرت شفقت نياري
لک بلبل باغ حسن ۾، شور مچايا پيتم پايا

اُڏ ڀونرا چل چمن بقا ۾، باغ آرائين شاه لقا ۾
ڪهيا يادهي هون وچن ۾، قيد ڪايا هي اجايا

نانڪ يوسف يار صبوري، قول گرو ڪا حال حضوري
هم خيال خدائي بدن ۾، آپ سمايا حق بلايا

⁂

خلق خدا ملڪ خدا، شوخي ڪا چهرا نا ويڪا

ڪاوڙ نہ ڪر بي فائدا، هي نہ تيرا قاعدا،
خوشي تيري سودو رضا.
گهنڊ ڪول ڪريجي گفتگو چشمان جهليجن روبرو
ساڏو ڪي سنگت ڪل الا
اول ڏتئي ڪيڏا پيار وي، هڻ ڪيوڻ ڪريندائين ڏار وي
ايڏي نہ ڪر جورو جفا
نانڪ نماڻا نام هي، يوسف سدا غلام هي
سگ هي تساڏي دردا پلا

⁂

هادي پير پيران مير ميران دستگيران
من تمهين جاندا

فلڪ ملڪ ۾ بجي نقارا، فوق تحت ۽ عرش منارا
گهن گهن باجي طبل تمارا، ضامن جملي جهان دا

موا دين ڦر تسين جوايا، هر ولي سر قدم ڏاريا.
تاج علي سر تم لئي آيا، ملڪ جن انسان دا.

قطب ڪتابت غوث صمداني، بت پيغمبر سرسبحاني،
عاشق عشق معشوق حقاني، ميريان تم تم مان دا.

هادي پاس موري رهہ آوي، مهر نظر دي دم دم پاوي،
جوئي آوي سو ڦل پاوي، حاضر هون فرمان دا.

تمرا ڪفر اسلام تمار دنيا دين جهان پسارا،
نانڪ يوسف داس بچارا، منگدا عشق تو جوان دا.

⁂

ڪٿ مٺن وسان ڪٿ يار ميرا، غمخوار سيا سردار ميرا
ميرا دم فراقي روح هي، وچ غار غم دي ڪوهہ هي
فرياد ڪهون گلزار ميرا.

ڪيتي درد ڪاهل دل سيون، لوڪ الانبي سرمبون
سن سجن اسرار ميرا.
وچڙي ملن فرياد هي، وچ غم برهہ دلشاد هي
ڪس دن ملي دلدار ميرا.
منڙا اداسي ساس هي، عشقي ڪامن پرواس هي
پچسينن آڪر آڌار ميرا.
آه و فعان يوسف سدا محبوب دي در دم گدا
ديدار ۾ ديدار دميرا.

⁂

فقر ربي دي ذات ٻهون نماڻا هيئي
صفت نبي رنگ نيارا، درست اپارا هيئي

ڏاج ڪهون سرتاج نبيان نور نبيؐ اثبات پيا
ويک نظارا هيئي.
ڇڏ جسم دم قدم اٿ پائو جتي دن نهين رات پيا
عشق اشارا هيئي.
نال محبت الله بڻ دا، هور نهين ڪوئي گهات پيا
آپ وسارا هيئي.
بن ڪرپا گر مرشد پياري، دو جڳ تان ظلمات پيا
ڏنڌ انڌارا هيئي.
جوڪس منڪر ذات فقر ٿون، هاري وچ هيهات پيا
نينهن نقارا هيئي.

جوگر سانچي چرني لاگا، سودو جڳ اثبات پيا
قسم خدارا هيئي.
نانڪ يوسف يار مٺن گولي، ويکڻ سمجهه صفات ٻيا
حمد هزارا هيئي.

⁂

موري دل دلبر توري، جادوڙي ٺڳي

نين تساڏي سحر ڪمانوندي، خون جگر دا پيندي ڪانوندي
خبر اسي جس لڳي
ابرو حلق چارهه چاڙهاون، مژگان مرچي تير وساون
پرت لڳاوڻ اڳي.
عاشق اپنا سر سٽيندي، نال معشوقان جان مٽيندي
درد تنا دل دڳي.
عشق عشاقان سولي چڙهيندا، دم اناالحق آپ مريندا
نوبت نينهن دي وڳي.
يوسف يار تساڏي ياري، آپ نباهڻ مشڪل باري
عشق سچا تار لڳي.

⁂

مين تان تيڏڙي سڳي، مڙ پالين وي لوڏاٽا

نال تساڏي سهٽا سائين، پريت چروڪي لڳي
ٻاجهه تساڏي تن من تانگهان چيڙهيان ڪيتم چڳي
مٺن نماٽي طرف تنهان دي، چوڙ مٺاوان پڳي
دم دم دل تي ياد اسانون ڳالهه ڳجهي ته اڳي
نانڪ يوسف يار تساڏي، عشق اويڙي ٺڳي.

⁂

دمڙو ڪيوين دمڙو ڪيوين، شاھ برھ ديان بازيان
خيال برھ دم تد دل پاوين، وچ سرير نہ اور ڳٽاوين
مرڪر جيوين، تون مرد ٿيوين

ڪفر اسلام ٿئون نيارا نيارا. جون جل سورج مھ مھ تارا
سچي ايوين، جي واقف ٿيوين
ڊوءِ ڊوءِ لر جي همرو هينئڙو ويک عجائب خاوند ڪيئڙو
پيالا پيوين، دودؤن جيوين
درد فقردا راھ نماٽي، دردؤن عاشق ڪل اگھاٽي
جي جيوين، سيئي آکڻ تيوين
پريم پريو بن چاراڪو ناهين، تمرو نون دل پڙڪن باهين
آپ تون ديوين، سپ سک نيوين
نانڪ يوسف يار هڪوئي، هادي مرشد گرديو سوئي،
مست ٿيوين، تون ويک جيوبن.

⁂

الله پيامئن اوڳڻ هاريان اوڳڻ هاريان
تج بن ميرا حال نہ ڪوئي، مئن عاشق تساڏي تاريان

لاتفنطو صحيح يقينا هي اقرار تمارا.
اسين بندي در دي بردي ڦردي هون بکيارا
تج بن ميرا حال نہ ڪوئي مئن مجبور بچاريان

ڪوڙ ڪايا جوٺي مايا لوٺي رنگ اولي،
عشق ربي دا راھ مريندي مڙ مڙ مارس کلي
ستگر سيد صحيح سڃايا. مئن ٻلھاري واريان.

بن ڪرپا گر پوري موري ناهين مقصد سڏارا،
ايڪ نيڪ الک آراڌو هر هر دي رک نيارا.
همدم همرو هينئرولرجي، ببحد مئن بدڪاريان.

عشق سچي گر آنبهه ڪيتا لايان درد ٽڪوران،
انحد نوبت ڪؤن بجيندا گهور گهن گهن گهوران
گرچر ناڪي رئي هو رهيان مئن وارڻ واريان

نانڪ يوسف نينهن جو لڳڙا يار درازين والا،
عشق جنهين دا فيض دو عالم نور اعليٰ اعليٰ
آءِ عهد سچي در صاحب پورهيت پاڻي هاريان.

❋

جائو ري شتاب جائو پيتم ڪي پار ڪي،
پيتم ڪي پار ڪي تم ڪانگا خبر لي آءِ.

اس بينوا ڪي بندگي رس ڪر حضور ۾
ڪريو ادبِ نياز سين گفتار خوش ثناءِ.

بيڪس غُريب مرتا تيري فراق ۾
آوڻ ڪي بات ڪر ڪا پيءَ راسطي خداءِ.

سگ هون گدا تماري ڪوچي ڪا اي صنم،
تقصير وار بنده تم ميري رهنماءِ.

ڪجهه غم نه ڪرو عاشق معشوق يون ڪها،
انت مفڪر به تحقيق حق لقاوءِ.

يوسف يتيم مسڪين دم دم نياز ۾
تج طرف اي سريجن برسر قدم فداءِ.

❊

دم دم ياري ياري ياري، من مشڪل ٿا زي ياري

زلفون ڪي پيچون پيچ ۾ عاشق سي قيد ڪر ڪي،
سيني ۾ تس بساتي هو تير مژگان ڪاري

ڪرتي هو نيم نظر سين عاشق سيتي بسمل،
مرتا نهين وو جيتا برهي ۾ بي قراري

منصور شرف شاهان عاشق شرف تجهي،
تيري وڏائي وهوا سوليءَ اتي سواري

قتلام ڪربلا ڪا مظلوم هاءِ هاءِ،
ماتام عاشقون ۾ دل ڏند ڏنڪاري

سگ تج ڳلي پوڪاري، يوسف يتيم يارا
ملني ڪون جيءَ پياسي مرني ۾ نوبهاري

❊

ڪر ڪا سجن هماري ڪاري خدا ڪي واسطي،
دل درد ۾ بچاري ڪاري خدا ڪي واسطي

ماري هي بيخبر هون تڙ ڦڙ ۾ دل ديواني
تيري هجر ڪٽاري ڪاري خدا ڪي واسطي

ڪيسي ڪهون بهاري جنت بجاءِ دوزخ،
تج بن گل و گلزاري ڪاري خدا واسطي

ساري هي تجڪي تائين معلوم هماري دل ڪي،
فرياد دل پڪاري ڪاري خدا ڪي واسطي

اپني ھي بيڪسي ڪا احوال ڪس بتائون، .
دم انتظار زاري ڪاري خدا ڪي واسطي.

تيري عشق ڪي اگن ۾ جلتا ھي يار يوسف،
جلوا پسا پساري ڪاري خدا ڪي واسطي.

*

آن مرد قباش بھر ڪوش آيا ھي.
ڪر نام دم ڪا مظھر سرپوش آيا ھي.

لک لک ھزار ٻوٽي، تنھن ديان ڏالي بي جھوٽي
غيران ڪي خيال ٽوٽي، حق جوش پايا ھي

رنگريز ڪيئي رڪيندا، چينيي عجب چنييندا
قرآن ۾ آپ ويکيندا، مدھوش آيا ھي

عالم جھان فاني، بن عشق ڪئن پڇاني
اپنا آپي وو جاني، سربوش آيا ھي

رنگريز رنگ نيارا، مولا علي نظارا
مرشد سچو سچارا، دل دوش آيا ھي

نينڪ نبي ڪي نورئن، اظھار ھر ظھورئن
شب روز عشق نورئن، مئي نوش آيا ھي

يوسف يقين ياران، پنجتن پرين پياران
لڳڙيان برھ بھاران، روئي روش آيا ھي

*

مجھ سين بتاتا ھي صنم نئ نئ ڳوڙھي نين.

ديکي مئن ديک پائون، دل دني دلدار لائون
داس ڪي لوھو سين نائون، سڻ برھ سون بين.

جوان اشاري چشم چاري، رنگ رنگ ۾ پوش نياري
حڪم ڪي ڪئي حق پياري، حسن هائي حسين.

ڪون سوليءَ پر چڙها ٿا، مئن نہ ميرا دم ڪڙا ٿا
حق اناالحق پڙها ٿا، ڪاري ڪاري رين.

قول حق نانڪ سنايا، مون توبا زلف رايا
ديکني مؤن دل جايا، سن درد دل نين.

*

دم عاشقون ڪا درد ۾ آرام رام هي،
بن درد نهين بهار خزان ڪا خرام هي.

جس دل ۾ شور شوق خدا ڪا کهون تجي،
سيني ۾ تس ڪلا وهہ چمن خوش مدام هي.

اسرار خبر اس ڪون ڪس ڪون کهن بجا،
ساقي ڪي هاٿون جس ني پيا جم ڪا جام هي.

عاشق نہ يون چون پروانا جلتا ۾ شعلہ آگ
انصاف سمندر جس آگ ۾ مقام هي

جسي ڪون نهين هي جلپل برهي ڪي بدن ۾
آفتاب کهي اس ڪون همارا سلام هي

اس بيڪسي ڪي رهہ ۾ گرداب عشق تا
تپ تاپ ۾ گنواتا محبت ماتام هي

مانگو حضور حق ۾ محبوب ڪا رحم
نيڪ نام شام ايڪ سون ميري دم ڪا ڪام هي

يڪ رنگ ۾ رهو تم دو رنگ دور ڪر
عاشق سين غرض ڪيسا ڪفر اور اسلام هي

يوسف بهار حسن ڪي هي يار درد ۾
درد ديکئي جسي ڪا ازلون عشق امام هي

⁂

ديدار تو اسرار مجهي دل آرام هي
دستار تو گلزار سبزا دار جام هي

قربان جان ڪرون تم ديدبان هو
گفتار تو رفتار بحق رام نام هي

ڪرپا تمهاري چاهي مسڪين غريب دم
پيزار تو هلڪاريون پيڪار ڪام هي

ڪاڪل ڪشا جيسي دم چال چلتي هو
ٻلهار تو مروار جاودان جي مدام هي

ايسا نہ ڪس سي چوٽي جيسا تمهاري نينون
خنجر ڪٽار يار تو هم وار دام هي

نانڪ يتيم يوسف شائق تو شوق ڪا
پيزار تو صدبار سجن سجدہ سلام هي

⁂

اپني آپ ۾ آيا نهين ڪوئي دوسرا جانو
برهہ ڪي بات نياري هي

سجن سنتا بلاتا هي، آپي گاتا بجاتا هي
مجهي ازخود بيزاري هي

سجن رفتار رفتاران، بهاران درڏ هشڪاران
ڪفر ۾ دينداري هي.
چڱا سئنسار ديوانا، برهه بن لوڪ اگيانا
گران بن ڪان تاري هي.
ڪريندا عشق الغاران، انا حد ابر وسڪاران
نه ڪس ڪي اختياري هي.
سچي ستگر ڪي سرني هون، داس ڪي داس چرني هون
ووهي دل ڪا شڪاري هي.
نانڪ نور سرور ڪا، چو يوسف يار هر هر ڪا
سجن سين سڌ ساري هي.

*

دم دم ڏمال دم ڪي ڪرتي نه فراموش
موسيٰ بڪوهه ڪرتا ارني نه فراموش
رب ني ڪهيا ڪل نفس ذائقته الموت
صورت دنيا ۾ هرگز مرني نه فراموش
پيوند دم سين دم هادي حقيق هو
همدم نگاهه ۾ دم ڏر ني نه فراموش
فرياد آهه و زاري سوز و گداز غم
تڙ ڦڙ هماري دلڙي ڏرني ؟ نه فراموش
مرني سي يار يوسف آگي مرنا ڀلا هي
هسي ڪا دم مدام ڀرني نه فراموش

*

ڪيسا سواد پايا خاڪي ڪي گل چمن ۾
منصب درد پرايا آدم ڪي تن بدن ۾

ڪرتا هي ڪارسازي، اپني بنا ڪي بازي
بيرنگيءَ رنگ ڇپايا صورت ڪي سب صحن ۾

دک سک ۾ يار جانا، هر دم قرين ٿو مستانا
گهونگهر ڪسي ڪلايا مستي ڪي مدشڪ ۾

قتلام ڪس ڪرايا ڪربلا گگن ۾
گل رخ نقاب ڪئنا، پونراں قربن ٿو سئنا

يوسف سدا هي يارا هادي ڪا دم نظارا
اسرار جس بنايا ابي دو جڳ نين ۾

*

ڪيفي ڪمال تيريان نينان بيرنگ رنگ
محراب ۾ چمڪ هي بئنا بيرنگ رنگ

هر رنگ رنگ سهڻا، معشوق دليان مهڻا
قاتل بشڪل ڪهڻا، عينان بيرنگ رنگ

ڏان ڏان عجائب ڏم هون، حيرت وچ گم هون
نه هم نه ڪوئي تم هون، سئنا بيرنگ رنگ.

صورت بنا ڪي آدم بن ميم احد احمد
تعريف هي تماري رينا بيرنگ رنگ

نانڪ گزوڪيٰ چرنا، ڪنڌ ڪاٽ سيس ڏرنا
يوسف جيا نه مرنا دنيا بيرنگ رنگ

*

سمجهه ڪي فنا ته رهو برهه بقارا
سرب نظر عين بصر پريم پسارا.

سڀ رنگ نين ۾ ديکو ديکن ۾ نہ ڪم رهنا
ايڪ گيان من ۾ راکو ستگر پريم پيارا.

مرغ و شتر مور گنير باز چيڪ ذرد
خراسپ فيل دور ڪرو دل سين تو يارا.

رخ در نين حضوري، صاحب رکو صبوري
ڪي مئن ڪهون تندوري، مئن يار هوشارا.

بن عشق جان مڪڙي، آدم ڪي پيچي پڪڙي
خارج ڪي چوت لڪڙي، هو حڪم دم خدارا.

نانڪ نگاھ ياران يوسف سدا بهاران
من عشق ڪيان پڪاران دم درد ۾ گذارا.

*

جانتا هي آپ سجن درد ڪي ديوانگي
آپ رواتا هساتا هم سين جو هم خانگي

صورت بسي نظر ۾ سڀ سير حسن شاھ ڪا
ڪيلي ديکي دوجڳ ۾ دم سين لئي پروانگي

ڪامن ڪامي هي ڪيي عابد پرهيزگار
مستي مدهوش ڪبي فائق فرزانگي

گاھ برھ بحراز فراق گاھ وصل از دم خدا
پوڇو مٿياسين درد آپ روانگي

يوسف يڪ رنگ يار ڪيلي هر رنگ ۾
رحمان آپ رحيم ڪو ڪر شيطان گي.

❋

هڪ دن مولا ڪي نام درسن وڪا جاني،
سن فرياد ميري ڪر محب مهرباني.

تون معاف ڪرين تقصيران، سانون پل ڳيان تدبيران
تجهي معلوم حال فقيران، ڪيا ڪهنا لات لساني.

ديکن ڪا دن تواب هئہ جس ڪي ميري طلب هئہ
ڪهنا مجهي ادب هئہ آخر جهان فاني.

تجهہ بن وي يار خماري، مئن عمر گذاري ساري
تون ڏي جلوا هڪ واري، جند جان ڪيان قرباني.

دو نينان برسن نالي، ڪر دلبر دير ڪشالي
هو وين هو دم يوسف نالي، ساڏي دل هوئي ديواني.

❋

بيخبر هو هوڪي رهنا، معشوقان دي نال پلاجي

اپنا اختيار سارا، سن همارا يار پيارا
صم بڪم ڪي جو ڪهنا، سو برهي حال پلاجي

روز ڪيلي برهہ بازي، زوري زوران آزي آزي
ٻول ڪي ٻانهپ جو پهنا، عشق اڪبر حال پلاجي

قدم چا شيطان والا، جيوين روشن هي سالا
عشق تهمت سر جو سهنا، سهڻي برهي چال پلا جي

تون نانڪ هم تو ناهين، يار يوسف برهي باهين
پريم مرشد سچ پناهين، حق حق رکوال پلاجي

⁂

دم دم هي دم هي دم هي، جي بادشاهہ تماري بدن
جس سمجها تس پايا جي.

رک هر دم نالا سنڀالا، محبوب مٺي ڪا نالا
پڇي آپڻ عشق اٺاويگا، گم هوگا هستي مايا جي.

ڪر دور خيال تو ڪثرت ڪا دم واحد سمجهڻ وحدت ڪا
ڪل نور صفا اسرار علي مجهي عينئون عين و ڪايا جي.

دن رين درد ۾ گم هوتي عاشق رت جگر ۾ هٿ ڏوتي
اها رمز لکي ڳجهہ ڪس ني مرشد جسي سمجهايا جي.

دم بيرنگ بات نياري هي هر هر ۾ باغ بهاري هي
سڻ گن وتتا غيب آوازون الهام الاهي آيا جي.

ڪهان يوسف ڪون بچاراهي، ڪل ٻولي عشق ڪيڏارا هي
يهي سبد نهين اختياري ڪا، دم بي اختيار بولايا جي.

⁂

نظرر اندر گم هو جاوتي، صورت محبوب ۾
ڀن هستي روڙاڏاوتي.

تم صاحب سرت نياري بيرنگي رنگ بات اپاري
اس راهه ۾ خبرداري رخ پيءُ مقصد پاوتي

جس ٻوجها سر غيوبي تس هوسين تم ربوبي
اس زهد نه ذڪر قلبوبي وهه پلپل جيءُ جلاوتي

دم لئه تصوير يگاني هم هوتي ۾ بتخاني
خم ابرو مرشد يعني خوش پيالي عشق پلاوتي

اي متي ڪا هي منارا، بنيا هي عجب نظارا
هم آخر گذر گذارا، دم آگي چلن بلاوتي

سڀ يوسف يار وڏائي هي خاص الخاص خدائي.
محبوبان مهر پلائي مويان نون مک وکلا وتي

❊

دم آدم اسطرلاب هي ڪو گهتي وڃاڻا يار سياڻا.

گهتڪي هردي نظر لگاوي ڏيان اسي ۾ ڪي ڪجهه آوي
پريم پريو بن اور نه پاوي لا شڪ لا حجاب هي

جون ڪر شمسي حال فقيران علم عقل ديان ڪل تدبيران
هوش حيران جم شاهه وزيران وهه غالب عشق عقاب هي

ورهه وڃاڻي وچڙي ڳولي يال ڪي ياري يند ايولي
عشق سويري شعلي وهه غرق شاهي لک تاب هي

سن ري آدم عشق پڪاران ڪهون ڪي ڪرڪي گوش گينوارن
سرت سچي روئي رام تنواران، تم رک هردي هرباب هي

نانڪ يوسف يار بتائي، عشق معما الث سمائي
حاضر هردم خيال خدائي، مجهي ايهي قرآن ڪتاب هي

* * *

آئوسي ڪبي ڍوليا، سچي ڪهو ڪانگا بات هم سين
تم سين زاري ڪرون گي مئن يار.

ڪانگا ٻولي مٺي ٻولي، جائوندي مئن اولي گهولي
خاصي خاصي ديتا ڌلاسي، اس ڪي پاڳي پڙون گي مئن يار.

رهيا بيراڳي ساس، بيءَ بن من اداس
جيءَ نس دن درد ۾ جلي، سنو فرياد مرونگي مئن يار.

ديا موري اڳڻ آوي، دک ميري من ڪا جاوي
سيس ڪاٽ اس ڪي آگي، نذرانون آڻ ڌرون گي مئي يار.

ڪهو جاڪي عرض همارا، سر جن ڪي آگي سارا
ڪرو ڪا ميري ڪاري تم، توريءَ تاري ترون گي مئن يار.

يوسف پياري ياري، معشوقان ڪي رمز نياري
پيتم ڪي پار ڪانگ يون نت نت مجري مئن پرونگي يار.

وڃي ڇر ڪيون تمي لاتي، مجي سچ بات بتائو گا
پيا ڪي ڳالهه سنائونگا، الله لڳ درشن ڪرائو گا.

❋

رقيبان ۾ پڙا روالا، تنهان گهر گهاٽ ۾ بولا
انهان شولا اکين اولا، انهان نشتر لگائو گا
هدايت رهہ رمائو گا

ڳلي ڳنا ٻهارون مئن، هنجون رو رو ڪي هارون مئن
تمنائون ۾ گذارون مئن، پسائو ديد اٿائو گا
محبت مچ مچائو گا

مبارڪ عشق دم آئي، وحي محمد فرمائي
ڪهي هي گولڙي دائي برهہ ڪا دهل وڄائو گا
چوچڪ حڪم هلائو گا

نانڪ يوسف نوين ياري، گران ڪي تار ۾ تاري
ڳيا جل ڪفر دينداري، جٽيا اسلام پائوگا
سوٽي سين ديس ديائوگا

❋

ڪڇ نهين بازي دنيا ڪي توري ڪاچي لاري

ٻانوني من ٻانوني ٻانوني ڪڇ نهين
طلسم ڪاري بات انڌاري، شور شرارت دنيا ساري

نهين مولا مندر پانوني پانوني پانوني.
دنيا ڏوتي ٽوڪر لوطي، عاشق تس ڪون مارن جوتي

ديکو آخر فنا جانوني جانوني جانوني.

عاشق ربي دا هو وڻجارا، ڳالهہ جنهن وچ سچ سڌارا
اها بات صفا ڳجهہ ڳانوني ڳانوني ڳانوني.

نانڪ يوسف يار نظارا، اناالحق دا هو حق نعرا
دم اج حياتي نہ آنوني آنوني آنوني.

✿

محبت من اندر مولا ڪ راکوں پريم راس چاکو
نہ باکو دگر ۾
ديکن ۾ پسارا، طلسم نظارا، رکو عشق بارا
جباري جگر ۾
خدا دم صفائي، ڪرو ميري پائي سچي گراهائي
ڪهي هي گجر ۾
خدا درد چاهين، نہ ڪاهين ڪيڏانهن پرين در ايڏاهين
نہ هئي شور شر ۾
سمجهي ڪو غازي، فنا ڪي هي بازي، قسم شهہ دارزي
دو عالم حشر ۾
هي يوسف يارانا نبي ڪايگانا، دوئي دور خانا
هي نانڪ نظر ۾

✿

هماري يار ڪي بولا، ڪهوري قاصد تم ني ڪهو
بي انت م اولا
تجهي دل درد ڪيتي هون، نہ مرتي هون نہ جيتي هون
خدا ڪي واسطي مجهہ پر پڙاهي شوق ڪا شعلا

تجهي عاشق مبارڪ هي ڪہ فرخندہ فال لاشڪ هي
سدا تم خيال خوش رهنا، نهين ڪو پرم ڪا پيولا.

هميشہ حال ۾ هونا، ڪبي هسنا ڪبي رونا
سجن سين درد خوش آتا، ڪتابت سانچ ۾ کولا

صنم ڪي پاس جاتي هون، سنا ڪر حال آتي هون
ادب سين عرض ڪهتي هون، اڱڻ ڪب آئوسي ڍولا.

نانڪ يوسف نماٽا هي، هادي ڪي در وڪاٽا هي
اگر بدڪار اياٽا هي، پيا اندر چڪن چولا.

✻

يقين ڪر عشق چوگان ۾ بيادر بار ميدان هي
جسي ڪا پرتوا بر دل ديڪا ظاهر نہ پنهان هي.

ڪوئي جهولا جهلڪ جاوي، سچي ملڪ جهلڪ ۾.
جڳت ڀولا پلڪ جاوي بدل افسوس ارمان هي.

لڳي هي جنگ هر فرقي، ديڪا هي سيرايڪ دوڪا
دوئي ڪا دال دم ڪش ڪر ميري جند جان قربان هي.

دونون نون ڪا الف نقط نهين ڪس ٻوجهہ ۾ آتا
نڪالو ڪاف ڪفرسين، يقين ڪن يار يڪ جان هي.

بڙا اسرار عشقي ڪا مهر مرشد بياتا تا
دويڪ دستين لڳي تاڙي نہ مڻن تون يار جولان هي.

ڪهان يوسف ڪهان نانڪ ڪهان يہ جسم هي جڳتر
ووهي مالڪ سچا ستگر بلاتا دل بہ حيران هي.

* * *

دين عشقا تارتا، هور دينداري چه ڪاري

لوڪ ۾ منصف ڪوهووي، درد برها دل سون سووي
سانچ يار تو ڪهون عشق رنگ اجارتا

ديدار ۾ آتا نهين عالم فنا ڪي خيال سون
ديکن اگر اعتبارتا، موت ڏاڙي مارتا

لوڪ ڪا ايمان دنيا دين ان ڪا وه وهوا
عاشقان سي طلب مولا، غير عشق اڏارتا

ڪام لوڪان سون نه ڪوئي، عاشقان ڪا با خدا
ٻوجهه جس محبت نه آئي، ڪکن اس ڪون ساڙتا

عشق فرمان لي ڪي آيا، نانڪا يوسف فهم
ديد ۾ مرشد حياتي، دو جگت پت پارتا

* * *

تجهه بن ڪئن ڪريگا، ميري مددگاري مصطفيٰ
تيري فيض ڪرم ڪي مجهه مين انتظاري مصطفيٰ.

جا ڪهون فرياد ڪس ڪون درد اپني ڪي سجن؟
هي سيي معلوم صاحب من ڪي ساري مصطفيٰ.

صورت مرشد مرسل تم هين احد احمد
دردمندان تيري در پر زاري مصطفيٰ.

دو جڳ روشن ديکن ديدان محبوبان عرض
وچ حضور عشاق پڪارن ڪر ڪا ڪاري مصطفيٰ.

يوسف سگ مسڪين تماري ڳلي ۾ ڪوڪدا
واسطي اپني فقير الله دي ياري مصطفيٰ.

*

آ مل سڄڻا وي ميڏي ڍولڻا، ٻهون دن لاڳي
وچين تخت هزاري ياري

عشق تيڏي ديان چٽيان هوائيان
سڪ تيڏڙي تانگهان لائيان
جهنگل ۾ ٻيلي ڍونڍيان راوي دي ڪناري

ساٿ سيالين صدقي جانونديان
قدم تيري تون گهول گهمانديان
رنگپور ڪيڙان والي، ڪيڙان دي ڪوڙ ڪناري

معلوم تينون سهڻا سائين
پڙڪن باهين سنجهه صباحين
آجا چر نا تون لائين آ وس ساڏڙي اوتاري

سدا تو هووين عاشقان دي نيڙي
رانجهن سائين نماڻيان دي ميڙي
هونديان مٺن واري واري، هنجون هير هاري

يوسف ڪرنا دلڙي اداسي
نال مهر دي سگها دوست آسي
جانديان مٺن واري واري، واري نينان دي نظاري

⁂

بڙي بڙي تقصيروار هون، بڙي بڙي مئن عيبدار جي
تمهين هو سرپوش ميري خطا تو بخشڻهار رواجي،

وڏي وڏائي ڪي ڪهون، اوچا تمارا نام نامان
تون هين تون هين پلهار همري، توهين دوجڳ سرداروار جي

نهين نهين مج خيال تج بن، ڪهين ڪهين ڪو آسرو دم
مهين مهين پرواس تيرا، سچا سچا اعتبار وارجي

رهي رهي مج روح اوپر، صحي صحي صورت تو هادي
نظر نظر رحمت خدا لڳ، ڪرو سري بيچار وارجي

وهي وهي دم درد تيرا، پهي پهي يوسف سين تارا
مهر مهر ڪا ڏيان ڏرنا، رهنا بي اختيار وارجي.

⁂

ڏاڍا برهه پاڪندي هي، آپ وچون جو ڪيڪي ديکا

ڇوڙ وطن اٿ هويا نماڻا، آڪاسئون ڪر خاڪ ٽڪاوڻا
عشق محبت منڊي هي.
جنهن دل اس دا عشق ناهين، ڏورانهين تون ڏينوس باهين
تنهن سر ڏيندا ڏنڊي هي.
سئو سئو سير ڪريندا سهڻا، برهه بيرنگي هي من مهڻا
مرد هويا ڪٿ رنڊي هي.
ڪٿ هويا منصوري نالي، سئو سئو اس ڪي بيرنگ چالي
ناچو ڀڳت ڀنڊي هي.

يوسف يار دي لک لک باني، سمجهڻ ڪُل يوم شاني
عشق ڳجهارت انڊي هي.

❋

مين حسن شهباز ڪي دروازي ڪا غلام هون
غير ڪي سر حڪم هادي جنگ ڪا امام هون.

حق هي شهباز هي، صادق علي شهنشاهہ هي
خود عمر عثمان ماهہ هي، سچ سر قتلام هون.

خاڪ ۾ دل چاڪ هون، محبوب ڪا مشتاق هون
شهباز حسن عشاق هون، مست و مست مدام هون.

غير ڪي سر مار ماران، حڪم هي شهباز ياران
سگ ان ڪا مئن پڪاران، دست ۾ قمقام هون.

مست هون مخمور هون ديدم علي دستور هون
پير مغان مشهور هون، عشق ڪا الهام هون.

يار يوسف يار هي، هادي همئہ ديدار هي
نانڪ نگهہ سردار هي، لڪين لک سلام هون.

❋

هم جيسا ملڪون ۾ پائي، نهين ڪو گنهگار
اپني ڪرمون معاف ڪريگا هم پر تقصير چوڏار

آدم اصلون سهو ڪا خانہ بيوسِ بي اختيار ديوانا
هر دل اوپر حڪم شهانا، نيڪ اگر هو وي بدڪار

وھ ڀرپور سپورڻ صاحب، هرسين پوري پرت رکي
مئن بد اپني عيب افعال سين رونگي زار زار

يوسف يار کي مهر سدائي سمجهڻ هي سر آپ خيال
عشق محبت هادي من ۾ حاضر ناظر نور نظار.

ريختوءِ هندي كلام

⁂

من تانگهه لڳي من تانگهه لڳي، واري جانوان سڄڻان دي،
فرقت فرقت رين ڀاوت درسن دياوت ديا.

لرج لرج موري هينئڙو ماهين گرج گرج تن برهين باهين،
سمرت سمرت امرت امرت پاوت گاوت پريم پديا.

نڻ وڻ نڻ وڻ مهوا بولي گهڻ گهڻ گرمک چولي،
هرگت هرگت لگن لگاوت آوت رام ڪنيا.

هوري هوري سن ڏن ڀوري، شور ڪٽوري انحد گهوري،
موج محمد گگن چڙهاوت جهنا نانان ٻنڌ ڪنيا.

نڪ نڪ نينڪ عين پياري جهمڪن ڊمڪن درد بيچاري،
برشت برشت ابرعنايت ڪهاهي يوسف پيا.

⁂

مئين پيتا مئي ناب تج لب ڪا،
شور گلگون شراب تج لب ڪا.

مک مهتاب حق تجلاتو عشق آفتاب تاب تج لب ڪا.
زود آتا هي بيخودي ۾ تو، جس ني چاکا لباب تج لب ڪا.
ميم عصحف رخ تمهارا هي، هم پڑهتي ڪتاب تج لب ڪا.
ملڪ از هجر توبي طاق شدم، روح چاهي ثواب تج لب ڪا.
سوءِ ابرولي تو ساجد هون، شڪر الله محراب تج لب ڪا.
حق قبلائي تو ڪون مڪان، حڪم جاري جواب تج لب ڪا.
اب تو مسڪين بهت بيچاره هي، درد مانگون لعاب تج لب ڪا.
ميڏ ڪهتا هي نون يوسف را شوق دل ۾ شتاب تج لب ڪا.

⁂

درد حيرت خيال تج لب ۾،
تيل قال و ڪمال تج لب ۾.

بول بولو بناز هنس جب نين،
فيض ديني هو جال تج لب ۾.

ديد پرتي هو جس طرف تم نين،
خي ڪرتي هو حال تج لب ۾.

ديد ديد دراز هو الله،
باز رازم بحال تج لب ۾.

ڪهتا هي نانڪ يوسف بخدا،
ماه - نونو هلال تج لب ۾.

⁂

دم ديکا ديدار تج حسن پر،
دل هوا هي شڪار تج حسن پر.

ناز نينون ڪا لوٽ نيتاهي،
عشق ديتا اشار تج حن پر.

رخ گھونگھٽ سي کول مک وکلا،
پير ما شهسوار تج حن پر.

حسن تيري ڪي صفت انحد هي،
الا الله ڪا هي نظار تج حن پر.

نانڪ آن شڪر يار يوسف ڪو،
لاگا برهه بهار تج حن پر.

⁂

دم دم ديکا هي لعل تج لب پر،
وهه ڪي بنيا هي خال تج لب پر.

آب حيوان خضر حيات الامير،
شرب رنگين گلال تج لب پر.

درد دل را عرض بان صاحب،
جام جم جم وصال تج لب پر.

داد بخشو ديدار بسم الله،
جلوھ حسن جمال تج لب پر.

يار يوسف سي ڪام ھي تمري،
نين نونو نھال تج لب پر.

*

جي تمري درس ڪاپونئر جي جگياسي،
ڦري نت اداسي پياسي سناسي.

نہ بس ڪجھ ھي ميرا سنو دوست ميرا،
نيڪ نام تيرا جو ڳاسي سو پاسي.

ڪھان اختياري تماري ھي ساري،
تمھين ڄام آري پاسي سناسي.

جو اپني ڪريسو مھر درس ڏيسو
عرض دل منيسو مناسي سواسي.

جو ڪل ڪل فناڪا تيرا دم بقا ڪا،
خدا حق لقاڪا اڇي ڳالھ خاصي.

نئو نئو نظارا ھمہ ديس سارا،
نہ يوسف خدارا ساسي ديکياسي.

*

بئنسري وارو بيراڳي ڪھڙي ديسئون آيو
ڪھڙي ديسئون آيو موري پيا ديسئون آيو.

جهن نا جهن جهن ناچ نچاوت گاوت چغلت آوت جاوت،
مين من پاوت پايو.

چيلا چمڪت گهگنت گرجت، ان ون ڪن ون بوندن برشت،
ڏئون ڏئون درمڪت درآيو.

من رکيا چل درشن پايو عطر عنبر گلاب لايو،
صدرنگ رنگت بنايو.

سن گن هرگن ڪوبت نيارو تال مردنگ بجي په پنڪارو،
من پر پريم پدنايو.

نانڪ يوسف ڪو يار اپارو جن بارو ميرو پيتم پيارو
تاتا تئي تئي تايو.

*

زلف ڳل عشاقان زنجير گيسو بيشمار،
ڪاڪل تو دام دل ڪا خال چشم دامدار.

ترڪ هندوئي تو ظالم غارت ميري دل سين ڪيا،
حال زارم دل شڪسته سرو من اين بيقرار.

يڪدم هجر تو مارا سال اين قيد هي،
روز شب نالان نالم در فرقت انتظار.

دم يڪ رخ نموده چون ڪشيدي يون نقاب،
تير زدي عاشقان نانڪ يوسف يار يار.

⁂

پرت پال تم هو مئن ڪمن ڪون ويچاري ٿهري،
عرض هئه حضور ۾.

لعل تمري در ڪي لوري دامن دل سين پڪڙي توري،
پريتم پت راکو موري محبت مذڪور ۾.

ورد هي تمهارو نام دم دم صبح شام،
ڪهتا دم دم رام رام تار تن طنبور ۾.

تم هو لجپال پال فقر تجهه ڪو پال پال،
درد ڪا احوال حان ديان سن دستور ۾.

سن ڪر ڪرنا جو غور، عاشق هي، مسڪين طور،
مجنون جيسا دل ڪا دؤر رهي مرت پور ۾.

يوسفا ارداس هي داسن تج ڪا داس هي،
سانچ تو پرواس هي مظهر نظر نون ۾.

⁂

ڪر ڪا سجن هماري ڪاري خدا ڪي واسطي،
دل درد ۾ بچاري،

ماري هون بيخبري هون تڙ ڦڙ ۾ دل ديواني،
تيري هجر ڪناري،
ڪيسي ڪهون بهاري جنت بجاءِ معرخ،
تج بن گل و گلزاري،

ساري هي تجهه ڪون معلوم حالت هماري دل ڪي،
فرياد دل پڪاري
مئن اپني بيڪسي ڪا احوال ڪس بتائون،
دم انتظار زاري
تيري عشق ڪي آگن ۾ جلتا هي يار يوسف،
جلوا پساءِ پساري

⁂

تم ميري ڳلي ۾ ڪب آسو بار يار،
تجهه بن رهتي هون مئن يون بيقرار يار.

ڪوئي نام مولا ڪي جاوي مرا حال اسي جا سناوي،
تورا همن پر لاوي ميرا جاني آڻ ملاوي،
تس ڪي برهه ديان فوجان مئن سر آوڻ بار بار.

اول جلوه پسايئي ڦر ڪيون ڪر آپ ڇپايئه،
رخ تي نقاب پايئه ڏاڍا ستم سهايئه،
تيري بيپرواهي سون جاني روتي هون زار زار.

پيڙڪي دل هماري تيري فراق ماري،
تون آ سهڻا هڪواري ميري جان فدا هي ساري،
مجهه ڪون جا لڳڙي تيري دو نينون ڪي تار تار.

تيري نور ڪا نظارا، سن تو سجن پيارا،
يوسف سجاڻ يارا صورت سينگار سارا،
چشمان سيتي مئن پوءِ ڪي ڪيتا ڳل ڪا هارهار.

⁂

بهر سوئي بهرڪاري عجب اسرار ديکن ۾،
بلاويگا حڪم اپنا سجن سئنسار ديکن ۾.

جبي بوتا تو هستي ڪا جاوي ڪل موج عشق اندر،
تبي محبوب ڪا عاشق پاوي ديدار ديکن ۾.

ثواب اور ڏوهہ همسرعي دردمندون سي تحقيقي،
ڪفر اسلام ۾ عشقا بڙا ڪيلار ديکن ۾.

جولا تحريڪ ذرتہ هي سانچا مصطفيٰ شاهہ ڪا،
خدا خود خلق در خالق گل و گلزر ديکن ۾.

نظارءِ نوينو تعريف نورنگي برهہ مرشد،
ڪهو يوسف خود خودڪا ڪهان اختيار ديکن ۾.

⁂

ڪڙيان تان اٿي رام ريجهاءِ رام ريجهاءِ شام ريجهاءِ،
تون پيڇي پڇتاويگا.

جاڳو جاڳو نيند تياڳو لاڳو تم سين ڪيسو لاڳو،
آنءَ ڪ جوئي سندر ساڳو دل ڪون نا سمجهاءِ.

سانول ستي سيج آياوي ڪن توري توهش سڏاياوي،
دل رانجهو بن ڪوڙ ڪايا وي ايڪو دم خداءَ.

ايڪو دم ايڪو جاما چارئي پنج پاڪ اماما،
آپي بولي راما ديڏڻ ديد رلاءِ.

نانڪ يوسف يار آيا جس ڪي حسن رنگڙا لايا،
نحن اقرب آپ فرمايا باقي عشق بقاءِ.

❊

ايڪ بوند چوٽي اس مستڪ مون وه، نور ڪا جهلڪا ايڪ رمز،
بادل ڪا جهلڪا ايڪ رمز، بجلي ڪا جهلڪا ايڪ رمز.

دلبر دست لگائي لعلي، لعل لب مسي دندان ڪالي،
زلف مسلسل ڪا ايڪ رمز، بشيهر ڪاڪل ڪا ايڪ رمز.

بئنسر موتي دام نياري، بولا بينا عجب ستاري،
مژگان قاتل ڪا ايڪ رمز، دو ابرو ڪا حلقا ايڪ رمز.

شمس و قمر ڇپ جاتي هين، معشوق نظر ايڪ ماتي هين،
مظهر ڪا رلڪا ايڪ رمز، پلڪون ڪا پلڪا ايڪ رمز.

روتي شهدي نين سپاهي، ديک صنم ڪي بيپرواهي،
شهداءِ قتل ڪا ايڪ رمز، ماتم ڪربلا ڪا ايڪ رمز.

نانڪ يوسف يار بهاري، جند محبوبان گل گلزاري،
ديدار نچلڪا ايڪ رمز، ڏمڪايا پاڪا ايڪ رمز.

❊

اسرار بن درد نه ڪوئي جاويگا،
خبر نه ڪوئي لي آويگا.

ٻڌ بنا سڌ ڪائي نه چلدي گرُ بن گيان نه پاويگا،
رم جهم بادل برسن لاگا ايسي بوند نه برساويگا.
بجلي ڪا چمڪا بادل ۾ هوتا ايسا رنگ ڪؤن رچاويگا،
نانڪ يوسف يار پيارا درسن دوست وڪلاويگا.

⁂

همدم حڪم سناويگا شام سندر ڪي پار وهي منجهه.

خيال ووهي منجهه الٽ پلٽ هي گر سچو ست لاويگا.
اور سور سڌ بڌ نهين پاوين بن گر گيان نه آويگا،
ڪرت ڦرت جٽ ڪٽ جهلڪارو لمڪ چمڪ چمڪاويگا.
لحمڪ لحمي دمڪ دمي ڪهيا ڪوءن ڪهاويگا،
نانڪ يوسف يار دمادم اناالحق ناد بجاويگا.

⁂

هي نام صاحب ڪا سانچا،
سانچي سي رهنا سانچا.

سرن پڙي ڪي لاج اسي نون، چرن لگا سو باچا.
ستگران ڪي مئن دامن لڳڙي، ڳر مک سانچي وانچا.
سڄڻا.ن تون ڪر سڀ ڪجهه صدقي، پاءِ پرائي چاچا.
جوش جنين نون عشق الهه دا، سو نر رمزين راچا.
نان يوسف يار موهن، مئن آپن گويا ناچا.

⁂

بئنسري بجائي ڪنيا پريم رس ڪي هوري لعل،
آتما ڪي ماهين سنو انحد گهن گهن گهوري لعل.

پوت تو جسونت ديا جام شراب شوري لعل،
بازو دل سين لون ليو ڏار زلف ڏوري لعل.

گنگا سر ڪئون ٻوجهي الٽ پيد پوري،
دوارڪي ڪي دوالي ديکو موهن مست موري لعل.

مٽرا جمناڪي اوپر کيلت آ گهوري،
چرچا هم سنگ ڪرت باجو پڪڙ جوري لعل.

ڏاري پچڪاري ڪان سکيان پر چوري،
اوڏت عنبر گلال پريم ڏن ٽڪوري لعل.

يوسف مد مست چکي عشق ڪي ڪٽوري،
بيوسي ڪي تان چوٽي تن تن تان تن توري لعل.

❋

براه عشق عاشق دم، برو رو رو هو هو هو،
رکو دو جهان دل ۾ غم، برو رو رو هو هو هو.

اچا دريا محبت ۾، رهو نس دن خدا عاشق،
سنو سانچي ڪهو باتم، برو رو رو هو هو هو.

نهين ڪجه طاقت مجه ڪون، تماري مددگاري بن،
هووي تيرا ڪمال ڪرم، برو رو رو هو هو هو.

جهان ڪينچون وهان حاضر، پيا تجه هاٿ ۾ ڏوري،
ڪهان ڪڇ بيچ ۾ ڪاهم، برو رو رو هو هو هو.

ازل روز ڪا مئن مسڪين، پڙا تيري ڳلي ۾ هون،
پڪارون درد ۾ ماتم، برو رو رو هو هو هو.

سنو عاشق مقرريون بهاري، بره هم تم سون،
تمهين هو رلز ڪي محرم، برو رو رو هو هو هو.

تيري عشقي ڪي اگن ۾، جلي گا يار دل يوسف،
گيا هستي ڪا ڳل شلغم، برو رو رو هو هو هو.

⁂

بدهہ ساقي شراب نو زو زو زو يو يو يو
بزن مطرب رباب نو زو زو زو يو يو يو.

خدا ڪا نام من ليجي، بيڪس ڪا غور پيي ڪيجي،
عرضدار آون جناب نو زو زو زو يو يو يو.

هماري تو تپش تن ڪي، تجهي روشن سنو شاها!،
رقم درد اين ڪتاب نو زو زو زو يو يو يو.

پلائو جام مئي جم ڪا، تب يہ دور دم غم ڪا،
بلا فرصت شتاب نو زو زو زو يو يو يو.

اِڌر اُڌر ڪيون گهبرانا، دنيا ۾ شور جهڳڙانا،
توئي صد ماهتاب نو زو زو زو يو يو يو.

هجر تيري سون جان جلتي، اگن يوسف بہ دل ٻلتي،
برا دت دل ڪباب نو زو زو زو يو يو يو.

⁂

اپني آپ ۾ آپا، نهين ڪوئي دوسرا جانو
برهہ ڪي بات نياري هي.

سجن سنتا بلاتا هي، آپي گاتا بجاتا هي،
مجهي از خود بيزاري هي.

سجن رفتار گفتاران، بهاران درد هشڪاران،
ڪفر ۾ دينداري هي.
چڱا سنسار ديوانا، برهه بن لوڪ اگيانا،
گران بن ڪانه ناري هي.
مست برهي بيانا هي، ڪوئي فاني نه مانا هي،
پلث ڪي الث ساري هي.
ڪريندا عشق الغاران، انا حد ابر وسڪاران،
نه ڪس ڪي اختياري هي.
سچي ستگر ڪي سرني هون، داسن ڪي داس چرني هون،
وهي دل ڪا شڪاري هي.
نانڪ نور سرور ڪا، چئو يوسف يار هر هر ڪا،
سجن سين سڏ ساري هي.

*

شمشير ۾ تصوير تجهي بينظير هي،
دلگير ڪي آڏير نينن مون سڏير هي.

هس هس ڪي بولتي هي اي دلربا شڪر،
شهد از شراب لب وچ قند و ڪثير هي.

سبز و سفيد پوش پهن سياهه ڪج ڪلاهه،
وهه سرخ رنگ سوسن تعبير پير هي.

آبِ حيات خضر هم هاٿ ۾ تو
مسڪين هي غمگين گلي ڪا فقير هي.

گهه شهه .گدا شهانه آواز عشق هم،
اقرب اليه عاشق سميع و بصير هي.

خاطر زهير مت ڪرو بيچاره دردمند،
غمخوار يار باش دگر غم بگير هي.

نانک نگاهه مرشد هي ڪائنات پير،
يوسف يڪي صفت هادي دم دستگير هي.

⁂

تيري زلف ڪا زنجير موري ڳل پر دام هي،
تجهه ديد پر دم عيد جا جم ڪا جام هي.

ديتي هين مجهه تراوت نين تو بين مون،
هم شربت حيات روغن بادام هي.

منصب هي عشق عاشق مقصود يڪ نگهه،
مجڪون به آستانا سجده سلام هي،

مصدرسين مک تماري نڪسن چه لعل در
مشڪ ختن دهن تو تاهم روم شام هي.

اي در حديث دلبر ڪس ني سڪائي هو
هم هنر تير اندازي تو قمقام رام هي.

چوٽي تجهي يون ديد مون خنجر ڪٽارا،
برسيني عاشقان عشق ڏوم ڏام هي.

درپيچ زلف نانک يوسف تو آمده،
ٽڙ ڦڙ سي نهين چوٽتا ڪلام هي.

* * *

دم عاشقون ڪا درد ۾ آرام رام هي،
بن درد نهين بهار خزان ڪا خرام هي.

جس دل ۾ شور شوق خدا ڪا ڪهون تجهي،
سيني ۾ تس گلا وه چمن خوش مدام هي.

اسرار خبر جس ڪو اس ڪون ڪهن بجا،
ساقي ڪي هاٿ جسني پيتا جم ڪا جام هي.

عاشق نه يون چون پروانا جلتا ۾ شعله آگ،
انصاف سمندر جس آگ ۾ مقام هي.

جس ڪون نهين هي جل پل برهي ڪي بدن ۾،
آفتاب ڪهي اس ڪون همارا سلام هي.

اس بيڪسي ڪي ره ۾ گر عشق ڪا،
تپ تاپ ۾ گنواتا محبت ماتام هي.

مانگو حضور حق ۾ محبوب ڪا رحم،
نيڪ نام شام ايڪ سون ميري دم ڪا ڪام هي.

يڪ رنگ ۾ رهو دو رنگ دور ڪر،
عاشق ڪو غرض ڪيسا ڪفرُو اسلام هي.

يوسف بهار حسن ڪي هي درد يار ۾،
دم ديکگي جس ڪا ازلون عشقا امام هي.

*

یا خدا تیري خدائي دیک دل حیران هي،
تم کیا پیدا چرا مارا بهت ارمان هي.

هاءِ هئہ ماتام نس دن واءِ ویلا روح پر،
جا کهون فریاد کس کون درد کاطوفان هي.

زندگي افسوس دنیا دم مقام آخر فنا.
بن تجهي دیگر نہ جانون گذر مکان امکان هي.

کیش دین اسلام کون تیرا اتارا کفر پر،
تم شرابي هو ربابي تم صحیح مئخان هي.

ڏوهہ کیسا. هي اپر آدم حوا تکرار یون،
آپ هي سڀ کیل وهوا کربلا مئخان هي.

کس بیان مئن درد کا کس کو بتائون. اي سجن،
هي سڀي معلوم تجهہ کون سوز کا سامان هي.

سگ درد تیري کا ازلي یار یوسف دم فدا،
درد پر دمدم پکاران جان دل قربان هي.

*

خالِ رخ تو دان دان عاشقون کا دام هي،
هر دولبا گفتار تو چون بیخودي کا جام هي.

دل یهي دیوان بہ جنون بوئي خوش از خوئي تو
بهرِ خدا رخ نمائي روز شب ماتام هي.

جام رندي مج سين ديا پير ميري مست الست،
ڪيش بہ دين رخت رفتہ ڪفر ڪيا اسلام هي.

جادوئي چشمان تو شور بہ عالم فڪند،
ناز شوخي مڪن ڪَ گه جو تيرا ڪام هي.

آشڪار ڪشتئہ پيش نظر عاشقان،
بهر قتل آمدي تو سر عاشقان انعام هي.

چاهي دمي درد تو يوسف بدل اي يار يار،
شعلہ از اشواق تو بجان من آرام هي.

*

من مشڪل تو تار يار ياري
دم دم يار يار ياري.

زلفان ڪي پيچ پيچون ۾ عاشق سو قيد ڪر ڪي،
سيني ۾ بس بسادي مزگان ڪي تير ڪاري

ڪرتي هو نيم نظر سين عاشق سيتي بسمل،
مرتا نهين وهہ جيتا برهي ۾ بيقراري.

قتلام ڪربلا ڪا مظلوم هاءِ هاءِ،
ماتام عاشقون ۾ دل درد ڏنڌ ڪاري

سگ تج گلي پوڪاري يوسف يتيم يارا،
ملني ڪو جيءُ پياسي مرني ۾ نو بهاري.

❋

جسي ڪي دلِ ۾ گهمر گهيرا ڪريگا برھ برجائي،
اس دل ڪون خبر ساري پڙيگي سن ميري ڀائي.

عجائب عشق ڪا شعلہ تباهي دردمندن ڪي،
چنان عطار شهہ منصور ڪل تبريز ڪلرائي.

درد اسرار معنيٰ ڪي نهين ڪل ٻي درد سيتي،
آويگا وهہ اسي چوگان جو سر چاويگا رسوائي.

آپا گم آپ ۾ ڪرنا بدم پير مغان سرنا،
پون پونجي پون ورتي پون ۾ اگن ڪي ڏائي.

ڪهان يوسف ڪهان هون مان ڪهان جسمات ڪي ڏومان،
رموزات است رباني بولاٽا عشق آشنائي.

❋

دونون ڪالف هي نقطہ نظارا ڪر نظارا ڪر،
بيٺا هي تخت پر دلبر پسارا ڪر پسارا ڪر.
ڦر آيا الف هي نقطہ اعرابان حرف صد آيت،
هو الحق هو ۾ پاتا جا وسارا ڪر وسارا ڪر.
الف اور ميم عهدون وحد ڪثرت اور وحدت هي،
هادي حق راهہ سمجهايا اشارا ڪر اشارا ڪر.
دوئي ڪا دال مٽ اٿ گيا نظر پيرِ مغان مجهہ پر،
حڪم هويا اناالحق ڪا نغارا ڪر نغارا ڪر.
نگهہ نانڪ نين ۾ هي سچي مرشد ڪي هر مظهر،
بولاٽا يار دل يوسف اشارا ڪرِ اشارا ڪر.

*

جائونگي مئن وار وار اپني پيءَ رنگا،
ويکو ويکو ڪار ڪار ڪاجر درس سنگا،
کيلت کيلت هوري هرگت.

رمز بتاتا هميشه چار چار مهر نظر برانگا،
قولت قولت لعل ڏاوت.

بره بچاتا هم سين زار زار باجت ڌن مرڌنگا،
گاوت گاوت انحد ياوت.

ساز بجاتا ايڪو تار تار چه چه وه چنگا،
مسڪت مسڪت چرچا ڪرتت.

چشم نماتا دم سين بار بار ڪرم رحم هو منگا،
ڌياوت ڌياوت سڪان ريجهارت.

هم پر چايا يوسف يرا ماري پچڪاري پر ڪنگا.

*

جائو ري حڪيم جائو تجهي ڪي جانتي،
تجهي ڪي جانتي هو ميري درد ڪي دوا.

تم ڪيا بتاتا ڪيسي پيا بن تو نار ڪو
پريتم پچانتا هي ميري درد ڪي دوا.

دوني وو بيخبر بهتي لقمان چه افلاطون،
ديکن سو نبض عاشق غم جور و جفا.

مجهه دل سقيم پيءَ ڪي برهه ۾ هاءِ هاءِ،
ديدار بن وصال سجن هئہ نهين شفا.

فرمان لا تقنطو يوسف سچي خدا،
دل سين يقين سانچ رحم ڪا زحق لقا،

❋

پياسين سانچ ڪهه ڪانگا مجهي ميلاپ ڪب هوگا،
بهاري ڪا سبب ساجن ڪريگا روز رب هوگا.

خزان ڪي دن يہ جائين گي آ ول آخر بهاري هي،
نہ رهہ دلگير دل عاشق سارا مقصود سب هوگا.

پيا خورشيد چهري سين گلابي ماهتابي چون،
اَويگا اڱڻ تب عاشق عجب گلزار تب هوگا.

سارا احوال هي روشن پيا سين دردمندون ڪا،
پوڪاري بلبل گل گل لبون پر لب جب هوگا.

ڪهيا يون نازنين طرفون سنو پيغام وهہ ڪانگي،
نفي ڪر خاڪ ڪا بوتا صنم اثبات اب هوگا.

سنو يڪ بار يوسف دم سريجن سنگ بستہ تو
هميشہ شوق ۾ رهنا سچي طالب طلب هوگا.

❋

مجهه سين خبر ڏي ڪانگ پيءَ بول ڪيسا بولا.

تيري فراق ۾ نس دن دل فگار هي.
برهي ڪا بدن بريان بيمار زار هي،
آويگا ڪب سريجن سچ ڪهه تو نام مون

بيڪس غريب عاجز بندي بيڪار هون،
برهي ڪي موج مسند بي اختيار هون،
پائون گي تب سهاڳ جي لي جائيگا ڏولا.

عاشق اداس مت ڪرو خاطر ظهير تو
محبوب مددگار تم سين پانج پير تو
تم پر پڙ رحم بيءَ ڪا سانچ سڻ سچولا.

ارداس يار يوسف ڪي ڪانگ جا کهو
آني جاني ۾ ڪس جاءِ تم رين نا رهو
ڪو لي تمهاري هم تج ديوينگي مٺا لولا.

*

گهنڊ ڪول مک درسن وڪا جسم الله اسم الله،
مچ من ۾ عشقت جرجلا.

بيڪس غريب يتيم هون دم آس تيرا آسرا،
خود جانتي هو لاالله هم الاالله قسم الله.

خلق هم خالق پيي تو مسڪين هم چاڪر تو در،
تم سين خدا پيدا ڪيا برهہ بقا دنيا فنا،

جس دن ڪا تم شانا ديا وهہ زلف سين دوتا ڪيا،
تس دن ڪا دل ۾ ترٽلا هي جرجلايون ڪربلا.

جب شوخ چهرا ڪرتي هو تم اپني عاشق ڪي اپر،
خوشي فيض ديتي هو عطا تم رهنما هو دل بجا.

ڪون نانڪ ڪسي ڪهون يوسف ڪهون اسرار تم،
دراز دم پير مغان باقي بقا اهل صفا.

⁂

بارڙي هنجي تانڪي جاني ٻي جانيان،
نئو نئو آئتان نئو نئو باتان عشق سري قربانيان.

ووڙ ميري دل خيما ماريا طبلانين نقاري ڪا،
ڪل يوم هو في شان سچا سخن سچاري ڪا،
عشق دي آئون ڪي دم سچي دل جانيان.

ڍرون ڍرون مارو برهه وڳيند زوران زور خدايڪا،
تن من اندر ووهي ووهي انا حق مدايڪا،
اس ڪي ووهي ڪيلي هم نهين درمانيان.

عاشق عشق جواني جو جهي تاسر ڪاپيو صفائي ڪا،
آپ وچون ڪجهه مول نه آئي تر ڪين حرف گدائي ڪا،
دم خدا مسڪين ڪهاوين هو هو حقانيان.

نانڪ يوسف يار بليندا جس ڪا جوڙ وڏائي ڪا،
آپ هو يا هر خانئ دا تي اسم نه دائي ٻائي ڪا،
پير مغان سرداري واري قائم جڳ جوانيان.

⁂

يائي بيرنگي بيرنگي پهر خاڪي پوش رنگڙا لايا،
وه غم سون من پرچايا.

بسم آپ ڪو پتلو راسي پون سروڀي ڀونئڙا اداسي،
يائي ڪايا ڪوٽ بنايا وه آپا غيب ڇپايا.

پريم ڪي رس اکيان سين چاکو نين گروکي رمز ۾ راکو
پائي مايا روپ مٽايا چا واهه سارا لوڪ ڀلايا.

گر پيغمبر ڪي ماهه نوراني ڦليا انبرت بني هي پاني،
پائي سچي سچ بلايا وهه هادي حق سمجهايا.

پانچ پچيس ڪي يون نهين پرتي گل ڪسي نر صاحب ڪي گهرڪي،
پائي سهٽا سندر بنايا، وهه پريم بنا دو جڳ ڪايا.

انحد ٻائي عشق تڪ،ٻران جهانو برشت گهن گهن گهوران،
پائي هادي عرض اگهايا وهه برهي بادل برسايا.

نانڪ هون ناهون يار اپارو ڪمل گرو ڪمل مون بيد سچارو،
پائي پوٽي پنٿ اجايا بن ايڪ پنٿ خدايا.

*

پيتم پت موري رک ليجو موري سجنان،
يون ساگر منهه ٻڙم ستگر ڪيجو موري سجنان.

پريو ٿاري رمز اپاري لايو نينهن نيايو ياري،
عيبداران نون بخشو ٻديان تج بن ڪئن ٻيجو.

غريبون ڪا عرض مانو سيي حال تمهين جانو
تم سن ونتا مهرون نظر نور ڏريجو.

تماري واري هون پل وينا فقر ۾ هوجي تم ڀگونتا،
طبل تمارو هرجا باجي دم دور نه دل ڪريجو.

صاحب تمهارو نام سانچو جو سرن پڙو سونربانچو
اوڳڻ هاري ڪوڳڻ ناهين ڪرپا گرڪي درسن ديجو.

يوسف تمهاري فقر ڪا داسي پورامن درشن ڪا پياسي،
تج ڪرپا بن نهين سڏارو ننگ اپني نام ليجو.

* * *

اي بابو بندرابن ۾ بئنسري باجي ري،
گگن گرجي ري،

بندرابن ۾ ونجهلي بجاوت الٽ پلٽ ڪي شڪل شڪايت،
سن سن ٿن لاڳي ري هينئڙو لرجي ري،

ويکو سکي چل ايالت ڏاري بئنسري بسمي چال تال ڏاري،
هر رنگ باڳي ري فنا فرجي ري،

ساڌ سنگت ڪي سرڻ هماري لاج اور ديناري ٻلهاري،
من من تياڳي ري ڪيسي گرجي ري،

عطر عنبير گلال اڏاوت چپلا چمڪت چمڪ ڏراوت،
جهن نا باڪي ري پيتم عرجي ري،

نانڪ يوسف ياري ڪي صورت سيس چرن هرگرڪي مورت،
برجن جاڳي ري برها برجي ري،

* * *

آڪها ڪها ڪهہ ڪهہ ڪها ڪهہ بادران من بر ڪهان ڪي،
پيڪو پيڪو دامني ڪي اوهہ مادهہ ڪاريون.

اجها جهاج جهاٽ چوٽي بوندن بهاري ري،
ڦاڳين ڦاڳين ڦولين ڦولين رنگ لعل ڪاري يون.

ڏو ڏو ڏاڏا ديم ديم دباڏئي ڏنڪ شين،
مجي مجي مندرا ۾ گاوي گن و ڪاري يون.

پانچ پانچ بن شين چيرو ڪاٿ ماٿ ڪپلي،
ڪيلي ڪيلي پيرو هوري هرڪاري يون.

چين چين عين عين عين عين نين نين،
رم رم يوسفا ميان ياري وهه چمڪاري يون.

❋

آجا حاجات ييتما يتيمون ڪي
غريب نواز ڪرم تو ڪيجئي
شهه جي شهه جي تعال جو چين جو چين رنگ لعل
اڱڻ مئن غريب پيا پگ روشن ديجلي
آدها آدها دجله رحم تج جياريو الاالله تقنطو ڪي بول تاريو
پيري پيري مهر ڪي نظر ديجلي
راجون ڪي راجي راج گورتم تو سرتاج ڏن ڏن تيرو نام
نانگون ڪي عيب گنهه ڍڪيجئي
منگتا تو شاهي شاهي دان نور چاهي چاهي
ياري ياري يوسف سين لطف ڪيجئي.

❋

ڪيجو ڪيجو برمان تو بيجو بيجو مهربان،
بيجو بيجو پونرا ڪون رنگ لعل ڪاريون.

جهيجو جهيجو ڪر ڪي آڱڻ منهنجي پيئڙو
ريجو ريجو رم جهم ۾ آيو لعل ڪاريون.

ڪيجو ڪيجو ڪڪنا ڪرت گهور ڪڪنا،
برجي لرجي ڀينا پلڪ لعل ڪاريون.

بيجو بيجو نانهه ڪو بادل سانوري رنگ ۾،
سبز اور سفيد سياهه ۽ سرخ لعل ڪاريون.

سيجو سيجو سر تخت پر بيٺو عرش پر،
درگ هون ڪيه دامني جهلڪ لعل ڪاريون.

ليجو ليجو يوسفا دامن عشق شهه ڪي،
پيجو پيجو ساري اس ڪون لعل لعل ڪاريون.

پيءَ تيري مک پر خال خال ڪاريون،
دوني زلف بشهير وال وال ڪاويون.

هاٿ ۾ ڪٽاري ڪاري اوپر سمندر سواري،
چلتي هو مروڙي سيتي چال چال ڪايون.

چيرا لعل سرپر پيچا پيچي رنگ رنگ،
دامني دمڪ جيسي جهال جهال ڪاريون.

عاشق بچاري تاري مست هين درد ۾،
تج درشن بن ان ڪو نال نال ڪاريون.

بنڪي بنڪي باڪا تيغ تجهي ڪمرپر،
عاشقون ڪو ڪرتي هو قتال قال ڪاريون.

عرض هي حضور ۾ يوسف يتيم سين،
نينهڙا نڀايو ننگ پال پال ڪاريون.

⁂

آهي تومر تومر تن اندر تاتا تاتا ڏي ڏيم،
تاتات تئي تئي پريم نچيا.

گگن تو گرجت بدرت برجت ماتا جيئڙو درجت چمڪت،
گجرت ڪها ڪها ڪ؛ ڪها سن ڏن انحد ڏيا.

گت گت بانا بانا جهنڪت جهانا جهانا ابر درمڪت گهنگت نانا نانا،
در در در ڏا ڏا ڏو ڏو ڏڇيا.

منگت منگت ڪرمت رحمت يوسف تو شفقت لطفت،
چاهت تاري تاري گورمت تاريجيا.

⁂

آئي موري لعل پيا نهال پرن اس لعل مسڪت لعل ديان.

چلڪاري لعل عين بين لعل لعلي هٿ لعل سهاڳ اس لعل ديان.
کهتڪاري لعل نورا باجي لعل بولا بينان لعل موتي جهال لعل ديان.
سپ رنگ لعل سوها سر لعل چوٽي ڦل لعل بازو بند لعل ديان.
دونون زلف لعل گيسو رنگ گلال پيچي پيچي لعل شملابين لعل ديان.
مالها ڳل لعل چندن چوپ لعل ڪنگڻ ٻانهيان لعل بينوا ڪن ڪي لعل ديان.
دهري دڳ لعل بڇوابنڪڙي لعل جهانجهر جهومڪ لعل
مندريان لعل ديان.
يوسف ياري لعل معشوقان ڪي پال مهر ڪر لعل تاري عشق لعل ديان.

❋

ايسي ستمگري نہ ڪريئي سنگ يتيما ڪي موري ديا.

مئن من چاهي مهر تماري تم ديال مئن اوڳڻ هاري،
تم هين لڇمڻ ڪرشن ڪنا.

سرب جيان مين جيو تمارو عرب عجم تاڪر دوارو
داس غريب تو چرني پيا.

تجهہ بن ڪؤن ميري ڳل ماني وينتيان لک جاري جاني
شور تماري پريم نچيا.

چرنا ڪي لج تمري تائين تم ڪرپال گرو ميري سائين،
تم سندر تم رنگ رچيا.

نانڪ يوسف يار ولاڻي ڪرم ڪيتوني آپ سجاڻي،
برهہ بخشش عمر ٿيا.

❋

اکيان ابر وسڪارا هي.
بجلي ڪاچمڪ چمڪاراهي.

جوٿا جڳت سنسارا هي بن عشق نہ ڪوئي چارا هي.
آڪاس گهن گهارا هي پاتال سوز گذارا هي.
مجڪون تير سجن مارا هي سو سيني اندر ستڪارا هي.
نانڪ نظر گر پيارا يوسف ڪهان يار يارا هي.

❋

برها برهہ گهٽا پنڏ پاري ڪاري

آچر آچر ڪريئي بادر آئي دامني دمڪت ڏاري ڪاري
نس تو انڌيري آري گهگهہ گهگهہ گرجت بوندبرشت ٻاري ڪاري
اڌر سڌر بحر پيا سڪ برجي نين پياس پياري ڪاري
يوسف ٻيءَ ڪرڪر ۾ درشن ديتا مئن جائون ٻلهاري ڪاري

❋

ٻائي انحد گهوري ڏنگ بجي،
وهہ مندر ماهين موري ٻائي موري

باجت برها درد ٽڪوري هم ڪم تنا توري ٻائي ٻائي.
لعل گلال سڀي رنگ تيرا ٻان توري ڪؤن جهوري ٻائي جهوري
نحن اقرب تم دم بستي مئن جائون گهوري ٻائي گهوري
درد فراق بدل تون رهين غم ضايع هوري ٻائي هوري
نانڪ يوسف دارنون سمجهڻ اٿ زاري نڪو زوري ٻائي زوري

❋

باجي لارو باجي لارو
پريم ننگر منهن ستگر ٽارو.

ڏرتي برست عنبر پيڇت پونر ڪنول منہ ٻنگت ديڪت،
لاڳي نعرو لاڳي نعرو چوچڪ چوڏس طلبل تمارو.

پريم پيا دل نوبت باجت پون ڪريلو گگن چڙها وت،
تياڳي مندر تياڳي سارو تب هين ڪائون مڪت سڏارو.

لوڪ پلو پل نرڳين پڙيون سنگت فقر ڪا ڀيڙو تريو
جاڪي ٻولي جاڪي مارو هر هردي ٻهروپ اپارو.

نانڪ يوسف يار بيرنگي تمهين سندر سريرو سنگي،
ڦاڪين مارو ڦاڪين مارو سيس تماري چرني يارو.

*

برسن لاڳي بادل ڪاري بجلي چمڪت هينئڙو لرجت،
گرجت گهن گهن گاري هو گهن گاري،

گرهري گرهري گوري شوري سنوري ڀنوري،
دامني ڦوٽي بوندن ڇوٽي جهننا ڇم ڇمڪاري هو ڇمڪاري،

ڦولين ڦولين ياران ياري اندر عنبر ڇوٽي تاري،
ڇل ڇل چمڪت ڇات پڏارت دم دم ڏنڪاري هو ڏنڪاري،

گڻ وڻ برست بات نياري نانڪ يوسف يار ٻهاري،
سرجن ستگر سئر دکاوت تن تن تن ۾ واري هو واري

*

بيرنگي خيال لعل آنهه نانهه ڏاريا،
اپني تماشي آپ ريجهه رنگڙا لايا.

سندر مندر بناڪي جوت سين جڳايا،
شام شام تس ۾ ڪرڪي رام رام بو لايا.

ڪهيا آهون مهون اگني جل پون پڏارا،
لاالله کلي ماٽي الاالله تس ۾ پايا.

صورت ۾ پيا محمد مورت بيرنگ خدايا،
دونون سون ايڪ نفي ڪر عاشق درد ۾ ڪايا.

هوتا نغي ڪون هي ثابت ڪون بجا،
سپ ڪيل ڪيلاري ڪا دوجڳ ۾ حقايا.

مئن ۾ نہ ديک يوسف ياري ۾ يار يار،
ٻوجھين خيال بيرنگ ستگران يون بتايا.

*

بعد رنگ رنگ بعد رنگ ڪان ڪان،
ديک توري راند هوري لرجات موري جان جان.

پنڊت ٻھون ٻول ڪڙي پريم در نہ جھول پڙي،
عقل ڪي دواري مانھ ڪرتي ڪٿا گيان گيان.

پر ڪر پچڪاري ڪاري سکيان اپر تم ني ڍاري،
سو هي صد دنگ ٻئي چنڙي چودان دان.

اڏ تي عنبر گلال لال زلف معشوقان دو لعل،
حسن ڪي سوارهاٿ چوٽي برھ بان بان.

گھٽ گھٽ دو جڳ سنسار بيرنگي اسرار يار،
نانڪ يوسف رمز ديک دک ۾ پڙي پران پران.

*

ٻائي رام رام بولو ڪي ڪٿي هون ڪون هون،
هم تم سين ايڪ خيالي تم بوجھو نهين چالي.

يهي بات سنو گهن ڏنتا تم بڙي بڙي هو من ٿا،
جهلڪا پر چشم ايڪ جهالي ديدار دهر برحالي.

هئہ سميع بصير خدايا انسان ۾ آپ سمايا،
محبوب بي مثالي بستا هي لايزالي.

رک ديکو بصر بصر ۾ مرشد ڪا نور نظر ۾،
ديتا هي عجب ڏکالي بيرنگي رمز نرالي.

سک دک ۾ سنگ تماري سڻ يوسف ياري پياري،
رهتي هين وارث والي معشوق مرد اڪالي.

⁂

تم تو تن در تو ديرداني تو ديرداني تو ديرداني،
تا تمر ڏرني تنار پتاني ني تنا نانا نو نم نو نم.

تنت لا الله الاالله تن من تور دا توهہ توهہ
مور ماٿيا جهنا نا نا تا نانا جهوم جهوم.

پريم تا ٿي ٿي ٿا ٿا يئي يئي تنرا تنت تار تار
تور تي باجي ڪهتا نانا گهن گهن گهوم گهوم.

چمڪت چپلا برجت بادرا لاگي انحد دل دم ڏيم ڏيم
ٿا ٿا ٿا نران نران باجي نورا ٿوم ٿوم.

يوسف ياري برهہ بهاري مک چاندن ڪل ڪل پيءَ ڪا،
ديکهو ناري ناري اپني توم توم.

*

پانوني هون شين پياري ڪاري هو هو لعل ڪاري

شام سندر صورت موهن مک عين علي اسراري
سهري سر پر تاج نوراني شملا شهه لعل ڪاري

هر گر مورت مرسل مندر جلوهه جوت جباري
دادا ڪر جون دامني دمڪي برسي بوند لعل ڪاري

پانچ پنچيسر قولن قولي مستڪ نورن واري
چارئي ڪونٽ پئي روشنائي فلڪ ملڪ لعل ڪاري

يوسف سورج چاند هي چپ آوي پيا يڪ واري
هر تعريف عجائب اس ڪي بيرنگ رنگ لعل ڪاري

*

لعل اچي پريم ڪي هوري
ڪيلت ڪيلت ڪان اگهوري

ويک ويک مٺن تان جهگمگهه
رهيان پيڪر ڪيف ڪٽوري

اڏت عنبر گلال گلابي
عطر مشڪ مروري

ويک جسو تان ڪان تماشا
سنيان سنگ گهن گهوري

بيرنگ سمجهڻ سر مهراجا،
گور هردي پل ڀوري،

نانڪ يوسف يار موهن من
جوري ٻانهن مروري

⁂

جهم جهنان نان نان،
برهه ڪي بارش برسن لاڳي ري،

بادر بانوري گاجر سانوري،
ديکو بجلي ڪا چمڪار همدم لساڳي ري

گگن تو گرجت هينئڙو لرجت،
انحد ڪي ڏنڪار ڀولي ڀولي ساڳي ري،

نانڪ يوسف يار درد سين،
ڦولي عشق بهار گرڪي جوت جاڳي ري،

⁂

درد ڏمال ري جيئڙا ميرا ڦولت ڦولت اپن اپارو،
هر مک مست موالي.

آوت جاوت منهه منهن ٿاري خاوند ايڪ خيالي.
درک هون درسن ليوت عاشق پيوت پرڪاس پيالي.
هري هري ڏياوت ڪيڏ ڪيڏاوت برها برهه بحالي.
نانڪ يوسف پريت پياسي ازلي عشق ڪمالي.

❋

ديکو وي ڪي شڪار گوري هوءِ ڪي رهي،
ديکو جڳت موھ ڪي رهي.
چلي دوڙ بيچن آپ بڪاني جون ڪافور ڪي نين نشاني،
گل لالہ ويکو ڪي رهي.
سنو جسو تان ڪرتا جوري پوت تمهاريا عشق اگهوري،
سرب نان سوءِ ڪي رهي.
پيلي مروڙي گهڻ گهڻ گگاني نيور نورا جهوم جهوم جهناني،
درد دل ۾ روءَ ڪي رهي.
برست برست انگيا ڀيني لرجت لرجت همري چيني،
ڏو ڏو ڏوءِ ڪي رهي.
نانڪ يوسف عطر گلابي مجلس ستگر شرب شرابي،
گورنر هوءِ ڪي رهي.

❋

چلو تا چليئي مارو راج،
چلو چل پاون سک سهاج.

ديس هي بيگانڙا ڇڏڪي تو جاڻان،
فنا ڪا سڻ ڪي باجي باج.

جب پيءَ آتا هي جلوا دکاتا هي،
بوندن برسي گگن ڪي گاج.

عاشق اپڪن سڏڪن هڏڪن،
دردمندان ڪي ڪري آپ ڪاج.

يوسف ستگر سچ پرواس،
لاج پياري ڪل ڪي لاج.

*

وري سنوري سندر موهن مورت ڪا سبحان ڪاري ڪاري
رنگ رنگ دامني دنکت نياري

بانوري ڪڪرا ڪور جهمر جهڪور جهور،
رمنا رمنا همشين جمنا مشڪل پيدا نس انڌاري

رام رام رنگ رنگ گورمک ان ڪا سنگ،
ميري مندر هرگن گاوت مدوا پلاتا خاص خماري

درک هونگي تان تان مار ديتا دان دان،
اڇي اڇي يوسف ڏرم پيا ڪي زلف دونين گل هماري

*

ساونڻ مينگهلو برسن آيو بن بن ڦولين سهج سمايو.

گگهہ گگهہ گرجت برجت لرجت دامني جهمڪو جهمڪايو
گهنگهت گهن گهن بوندن ڦن ڦن چپلا چمڪ درايو
اڇي رت ڦلي ڦل بادريو برسي سڀ جيئڙي سک پايو
يوسف ڊرم ڊرم مينگهہ موهن من پريم برج برسايو.

*

سانگ بنيو هي سناسي ڪو عشق تہ همرو شاهہ بيراڳي.

هرگن ڪوگن ڪؤن ٻجهي الٽو سيد اداسي ڪو
مک پر سنگ تلڪ لڳايو پيتم هرگر ساسي ڪو
ڪان هون آڳي ڪال هو رهٽا خطرا غير خلاصي ڪو

تاش پيا موٽين رشنا رم جهم جهوڙ جهمڙا بناسي ڪو
انا حد نوبت سرجن رنگ رس يون منصور مباشي ڪو
الک الٿ پلٽ ات نهين سمريو گرڪاشي اور ڪاشي ڪو
گر ڪرپا بن ڪؤن جيئڙو سمجهي روپ رجو بنواسي ڪو
نانڪ يوسف يار منهيڙو ساس پسون هر ساسي ڪو.

* * *

ڪس نون ڪريئي بات متوا هجر فراق درد ڪي تج بن،
صبر رهيون دن رات ڪتوا.

تج ڳلي ۾ پڙي پڪارون چلڪ پلڪ دم دک گذارون،
آءِ سجن ميري ڪرڪا ڪاري دل درسن پرڀات پتوا.

ساس اداس ارداس سناتا معاف ڪرو تقصير بلاتا،
الاالله دليان ڪي دلبر آگي تم اثبات چتوا.

نانڪ يوسف يار بهاري بوندن برسي درد نياري،
دامني دمڪي هينئڙو لرجي برهي ڪي برسات بتوا.

* * *

ڪام نون نا اختيار پرو برهه تان بي اختياري ساري

جون ڪر بادر ڪن ون برست. گهور گهنن گهنڪاريرو
چانٽ چوٽي سپ انبر گرجي بجلي چمڪ چمڪاريرو
هرگن هرجن روپ اپارو هر گل باش بهاريرو
برگ برگ بن اچرج نيارو پيءَ جهاري چچڪاريرو
بوند پڙي سپ قيمت پئي پئي گيان گرو گنڪاريرو
بلبل گل قل هر گل واسي شير پُؤنر پٽڪاريرو
نانڪ يوسف يار همارو ساجن هي سرداريرو.

⁂

ڪرشن ڪان ڀئي اري ڀونئر تم بيراڳي تم بيراڳي

پي بڇڙن ڪي بات بتائو رودت نين همن ڪي هسائو
ديوان ڀئي ري سانورا
بڇڙي ملي ڪي بات نہ جانون ايک پيا ڪا درد پڇانون
قربان ڀئي رب بانورا
نانک نينهڙي ڪي بات نياري يوسف ياري باغ بهاري
غمخان ڀئي ري پانورا

⁂

فرياد ڪس را گويم تج بن تج يار پيارا

سن سن ونتا تم گن وتا سندر سنتا تم ڀڳونتا،
تمهين تمهين ديد نظارا.
تم ڀلونتا سرت سبحاني مين مستا بين اڏين اگياني،
تم پريتم پر بار همارا.
تم هين گرمک روپ اپارو ناد انحد من مه تارو،
نينهن نغارا گرد غبارا.
دنيا جڳ ڀڳ ترڪڻ بازي ڪوچ مڪان حقيق مجازي،
فهمئون فقر ڪا عشق اشارا.
سڀ ڪجهہ تمهين ستگر سائين تج بن اوران آگ لڳائين،
تم هو تم هو مئن ڪؤن بچارا.

شرف گلا تعظيم نہ جانون نينهن نينان نون عين عيانون،
رام رحيم ڪريم غفارا.

نانک يوسف يار هڪودم رهنا ريجهہ نہ ڪرنا ڪوئي غم،
عشقا عشقا بات بقارا.

*

ڪهو ري پائيا ڪهو تم ڪهو گرو ڪي گيان مؤن
ڪهت گرو ڪي گيان مؤن ستگر سبد ڏمان مؤن
حيرت عبرت ويڙهہ لئي دل ديڪا سر انسان مؤن
ونحن اقرب آپ الايس ڦول ويڪو فرقان مؤن
راجا پوڄ ڪا پڇن ڪرو اب عشق آيا چوگان مؤن
گرڪي چرني چيت سڏارو محبت مست مڪان مؤن
سانچا ستگر سنگ پڇانو انئي پھر ڏيان مؤن
سانچا سودا ڪرو وڻجارا تان حسن باتان مؤن
پريم بنا نرڪسي نہ پايا بيد ڪتب قرآن مؤن
گنگا جمنا جائو مديني دوست ليا ڪفران مؤن
نانڪ يوسف نينهن ڪي ہاٽي عشق سچي فرمان مؤن
سرت چتار گوبندگن پڳت ڪرو پڳوان مؤن
ڪاري ڪاري رين دائون درک نين
پيا بولي بين تن تن تاري ري پياري
برست برست لرجت لرجت گرجت گهن گهاري
جهنڪت جهنڪت ڏنڪت ڦنڪت ڦن ڦنڪاري
ٻمڪت ٻمڪت ڪنرت ڪنرت انترت ڦوند ڦاري
نينڪ عينڪ يوسف بينڪ يارت ياري حق ياري

*

ڪس نون لي ڪر آئي ري بابو ڪس نون لي ڪر آئي
بابو بندرابن ۾ رنگ نين ڪا بول بين ڪا

ٻڙي ٻڙي تم ڪيل ڪيلاري ٻڙي ٻڙي پساري جي،
مرلي مندر بسيھر جوڳي دانہ نيت نياري جي،
دوڙ دوڙڪي ڏنگ لگاون بڇو ئي برھہ بڇائي.

مالها منڪا تن من تنڪا ڪن ۾ ڪنڊيل ڏاري جي،
جهن نا جهم جهم گهن نا گهڻ گهڻ تم ۾ ڪيل ڪيلاري جي،
الٽ پلٽ ڪي بات بتاوي آپون آپ اپائي.

گگن منڊل ۾ گرجت ارجت رام رحيم رحمانا جي،
جب تم ڪولو نين پريمي ضامن ميم ميانا جي،
باجي باجي سن ڏن باجي ٻهتي رنگ رمائي.

صورت سامان مورت مما انتر جامي جامان جي،
عشق سچي ڪا من ۾ راڪو ايهي ستگر دامان جي،
آوي جاوي ڪون ڏياوي ذات بتائي ٻائي.

لوڪ ٻلا ڀهون نرڳين پڙيا هئه هئه منجهه ارمانا جي،
سرت چتار بد من سانچا پنٿ پچار بيانا جي،
امنا جمنا همنا چارئي دوست چڙهائي.

نانڪ يوسف غيبي پتلو ستگر پرک اوتاري جي،
دس پيڙهي دس پنٿ سڏاٺا بارهه سمجهه نياري جي،
پريم سجن بن ان بن قاعدو ڪوءن پڙهائي.

❋

ڪيس تو گلال لعل چشم تو جمال جال،
عاشق ٻئي ٻئي نهال ڪاري چلڪاري،

ديکن ۾ تو جمال ڳال ڳال خال لعل،
ورن تو خصال لعل چالي چاڪاري

لوڻي لب تو لعل فال آهو عينت غزال،
ٻروان تو ٻونگ لعل چمڪت چمڪاري،

لعل هٿ نال لعل تيرا رخسار لعل،
موتي مرجان لعل دند مسي ڪاري،

نانڪ يوسف دوئي لعل نين بين بول لعل،
شملہ سر سرخ لعل لعل پيچ پيچڪاري،

⁂

عاشق اپني دل سنڀال،
دم دم ديوچ دلبر نال.

پريت سچي سنگ صاحب سرجن سرجن سن پريم ۾ درجن،
ايڪو ايڪ اڏارا ارجن هور سيئي وهم خيال.

ڪدوت هاسي رومي شامي ڪدوت ننگر ٿتا ٿم ٿامي،
ڪدوت سير دلي در سامي ڪون بليندا هرگن حال.

ڪؤن ديس ڪو پونئرا آسي صورت سامي روپ سناسي،
پرک اوتاري پرت پياسي اندر ٻاهر درد ڌمال.

ڪؤن ري ڪوٽ ۾ رمڪن آئي سهجئون رنگ پران سمائي،
سئو سئو برهي سير دڪائي عشقي ڪا دم قرب ڪمال.

نانڪ يوسف اپني ٻاٽي انحد باجي ورهہ وڏاٽي،
آيا سنيها عشق آڪاٽي موهہ ڪامن طلسم تال.

⁂

روپ سناسي ڦري اداسي اوجي رمتا رمتا جوڳي،

جس رنگ توري نظر ۾ آتا تس رنگ تم تس ڪون جي،
صاف ڪرو سيمات آئينہ ڪي ڪهنا مين ڪس ڪون جي،
ٻائي گرو ڪي گت مت ڌوڳي برهہ واسي جام پلاسي.

هرگن همرو روپ اوتاري بيرنگ رنگ بنات هي،
نئو نئو جائين ويس قبائين انت نہ ڪوئي پاتا هي،
ڪيي بندرابن ۾ يوڳي تلڪ لڳاسي باد بجاسي.

آپن پنج تت برما آپن چاري گوبند پياري جي،
مئخانہ بتخانہ ڪعبہ گنگا ٺاڪر دواري جي،
ڀائي عشق بنا دل اوڳي توڙي ڪاشي جمنا جاسي.

آپن لنڪا راوڻ لڇمڻ ڏهيسر ڪال اڪالي جي،
نانڪ يوسف يار بنيندا صد رنگ مست موالي جي،
دک سک جوڳ ڪماندا جوڳي لي ڪرجا سي پيا اپنا سي.

*

رام سمر پريات
ميري رام سمر پريات

جوئي جوئي جپيئي سوئي سوئي گپ تاوي هور نہ بڇي ذات
وٽجارو ٿي جڳت ۾ آئين سمجهي پرائج ساٿ
نرت سرت ڪي ڏهي ڄمائج گيان مڏاٽي هاٿ
اٿن سويلو جاپن گر ڪي امرت ٻاٽي وات
رام نام ڪو جاپ جپئي نانڪ نبهي ساٿ.

*

رچ رهيو ڀائي رچ رهيو
سنو ري سنتو گرو پيارو

ايڪو روپ انيڪ بناوي سو سو نينان نار بتاوي،
ڀائي هر مستڪ مک آپ نظارو.

گر پرتابون پريم پرايا پريم پريتم بن ڪجھ نه پايا،
ٻائي اي سڀ طلسم سير پسارو.
اگهه نگهه ڪي سڏ سمجھ ڪي لاوين تم هو باقي رم رم سائين،
ٻائي لپ چپ جوت پيڪو سير نيارو.
يوسف يار سمايا هر ۾ نانڪ يار سنگت سڀ سر ۾،
ٻائي جون سورج ڪاهي ڪوهين جهلڪارو.

بلوچي ڪافي

دم عشق ڪوشيت وٽ خبران خبران وٽ احواليشان

جهون جهون وهي دم رهبر ڪو نتي آغ روغ زيرزيران
کڙدئي مست کڙو هوشياري کڙدئي دابر دبران
کڙدئي دراج زبان ديواني کڙد ئي صابر صبران
مرشد عشق معشوق حقيقي هرجا جابر جبران
ڪن وٽارا راٺؤن غرق محنش جهم جهم تڪوين تبران
عشق درستين در گذارين هو ورچين جڪران
عشق خدام دم دوست حياتي نيش حبر گهنور گهبران
يوسف عاشق ڪنهن نہ ڪنهن ديت مرڪن قيامت قبران

*

پاٹیون

واهه گروجي شاهه درازي، صاحب رضا ۾ عاشق راضي
نانڪ بولي گورڪي ٻاڻين، ساڌ سنگت ۾ صاحب ساڻين
اپن ڪردا سير سو چاڻين، هم ڪس روپ اروپ پڇاڻين
بيرنگي هر رنگ سمايا، ڪفر اسلام اور دين بنايا
هر ڪوئي ڪهتا دين همارا، جهڳڙا خالي ڪرتي ٻارا
ٻاهتر فرقي ڪا جهڳڙا، آپ آپس ۾ ان ڪا ٻڳڙا
دنيا دار دنيا وچ ڪوري، مغز تنهان دي خالي ڪوري
ڪرسن دنيا سر خرابي، بهت حيران هو سن غذابي
رات ڏينهن وچ حرص حيران، چڪندي ٽڪر نصيبان نان
توڙي دانا تي مستان، نانڪ يوسف حق سبحان
واهه گروجي شاهه درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

*

دين مذهب ڪوڙا جهڳڙا، رندي رهزن ڪي سر لڳڙا
دنيا سارا مڪر فريب، خارج تس دا خيال خريب
دنيا دار دنيا وچ انڌي، ڏو ڏو ڪرن اجائي ڌنڌي
دنيا دقيانوس گنوايا، دريا وچ فرعون ٻوڙايا
ڪيتس قارون دا منهن ڪالا، شدادي مراد مسالا
نانڪ يوسف پريم ڪي ٻاڻين، ساک سچي سڻ عشق ڪهاڻين
واهه گروجي شاهه درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

❋

ترڪ دنيا دا عاشق ڪردي، مرڪر جيندي ڦر نہ مردي
دنيا ڏوتي ٻوهہ تي بازي، فارغ تس تئون عاشق غازي
واهہ گرو واهہ گرو وڏائي، ستگر سچي سچ ڪمائي
ڦل اس ني هر گرڪي پيتي، هاري راند اسي نر جيتي
گرڪاشبد سمرمن سڌري، بن ڪرپا گر اڌر نہ اڌري
نانڪ ڪري نماڻا آزي، اڳي صاحب گرو درازي
واهہ گروجي شاهہ درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

❋

مئن بندي ٿون بهت خطايان، صاحب ڪرسين آپ ڀلايان
صاحب اپنا آپ پڇاني، بنديان دي سرڪري خصماني
صاحب بنديان عيب ڪڄيندا، مندي ميلي نون بخشيندا
رام رازق رضائين والا، جيدا صاحب تيڏا نالا
بندي سي بدعمل جو هوتي، رات ڏينهان تس دردين روتي
عمر اجائي گذري پائي، ڪيتم ڪچي راند سيائي
عمر افرار مئن ڪڇ ڪمايا، حرص هوائين ڪوڙ هوايا
بندي مئن بدڪار اياڻي، جاڻڻ هار تون آپن جاڻين
ڪڇ ڪمايا هٿ ڪي آيا، نانڪ يوسف سانچ سنايا
واهہ گروجي شاهہ درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

❋

ٻهون تقصيران مئن ٿون پيان، ستگر بخشي مديان ميان
فقراسين درويش اداسي، ابناسي بيراڳ سناسي
جيسي تيسي حال وڪاڻين، نانڪ يوسف يار سڃاڻين
واهہ گروجي شاهہ درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

*

فقر الله دي ذات، لوڪان هاسا بهانا
آدم مين هيهات، لوڪان هاسا بهانا
مانگهہ ۾ رب جهات، آپ نفي اثبات
سن ڪر برهي بات، درد خدا دم ذات
هاڻ انگوني رات، ڀول ڳئي مصلات
پڳڙي بانگ صلات، عشق بنا ٻي طاعات
ورد وظيفہ وت، جادو تعويذات
عاشق عشق ثبات گهات، برهہ ڪا ڪات
لهر بحر ڪي لات، ويک سچي صفات
ڪوڙي ڪرامات، نانڪ عشق بساط
يوسف برهہ برات، لوڪان هاسا بهانا
واهہ گروجي شاهہ درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

*

نانڪ يوسف يار بلاتا، تار طنبورا مندر منه گاتا
آپن نچ نچ ڏيندا ڦيري، آپن ويکڻ آندا سيري
اپنا ويکي آپ نظارا، سب رنگ ريجهي يار پيارا
نانڪ يوسف يار تماشا، صاحب سچي ستگر آشا
واهہ گروجي شاهہ درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

*

سڀ رچنا گر آپ رچائي، اگهم نگهم سن ميري ڀائي
هر گر هي پر اپڪاري، ميرا پر اپڪاري مرد مٿيرا
هر گر پرک اتاري تت، گر ڪي ستيا مت اگت
گرڪي جوت پئي پرڪاس، پاني درت پون آڪاس

جل ٿل محل ڪوهه اور ڪاف، صاحب هر صورت ۾ صاف
آپن جوڳ ڪماندا جوڳي، آپن جوڙ جنم جم يوڳي
آپن برهه برهما اليک، آپن سورم سچ سوء ديک
آپن برهه سهگم تليان، آپن فقر لباس او رليان
الکون ايڪ پيا تو انيڪ، آپن اونچا نيچا ليک
نانڪ گنهگار اور نيڪ، قاضي پير پيا ڪٿ شيخ

واهه گروجي ستگر سچا
عاشق الله دم حقا

*

نانڪ يوسف يار اداس، داسن ڪو جيءُ همرو داس
صاحب ڪيسي ڪم ڪريندا، سڀ رسيلي رنگ ڀريندا
اس دي قُدرت تئون قرباني، هئه هئه جان جسا دم فاني
هر نعمت اس ڪا شڪرانا، شڪر هزارين لک لک جانا
حمد الله ڪا الا الله، ايڪو ستگر ايڪ فتاح
ايڪ مسلمان هندو شاهه، آپن رام رحيم پناهه
آپن شاهه گدا سپاهه، آپن ڪفر اسلام گناهه
آپن سورج ڪتيان ماهه، آپن جان جسم ارواح
نانڪ يوسف گرو فتاح، سڀ ڪنهن صورت ايڪ الله

واهه گروجي شاهه دراز
عاشق سچا سچ آواز

*

نانڪ يار ڪا سمرو نامان، دم دم بولو سوهن رامان
سندو سرجن من منه شامان، شبد گرو ڪي ڪل نه عامان

ساڌو سوهن شبد اپارا، الله مولا هو حق سارا
هادي مرشد ايڪ نظارا، رام رحيم پيغمبر پارا
نانڪ جس سمريا سو پيارا
واهه گروجي ستگر سچا
عاشق الله دم حقا

*

دل ۾ ديکو ڪول پران، يار مندر ۾ رمز رهاڻ
ديهي ديک نہ ڀول اگيانا، ڪايا سايا ذات زمانا
بت مانڪ پاچولا ذات، ديو پڇاڻ هي سون رات
ٻاجهون شمس سايا هوتا، هر سياهي ۾ سچ ڪڙوتا
هر مورت ۾ ايڪ روشنائي، سن ري نانڪ يوسف ڀائي
واهه گروجي شاهه دراز
عاشق سچا عشق آواز

*

مشت ڪول ۾ ايڪ نشانا، سميع بصير آپن سلطانا
قادر عليم ڪليم جهانون، هردي اپني ديک پڇانون
گنبذ ايڪو دشت بلا ۾، آتا جاتا الله ۾
گنبذ ۾ آواز آتا، ڪسي پڇاتا ڪسي نہ چاتا
بيرنگي سڀ رنگ بناتا، اڇرج رخت حسن حيواتا
اپني آپ آپن ۾ آتا، پرک اوتاري پنٿ بتاتا
نئون نئون پنٿ پريم بناتا، ڀولي دل اپني مت لاتا
جو ذڪر آدم شيث بيان، هابيل قابيل رمز نهان
ڪيتي نوح نبي طوفان نانڪ يوسف الله امان
واهه گروجي شاهه دراز
عاشق سچا سچ آواز

*

نبيان غوثان قطبان تاري هوندي مرد اوتاري ٻاري
ٻارهن چوڏهن ساڌ سچاري نانڪ يوسف ڀڳت ياري
واه گروجي شاه درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

*

ڀڳت ڀڳت ۾ اس ڪا بانا، سنتان ۾ هر آپ سمانا
سنتان هرڪا هي سرپوش، صاحب وسدا گوش بگوش
برج ڪا پوجن هوش به هوش، چاه عشق به جوشان جوش
مئي محبت نوشان نوش، نانڪ يوسف صبر خموش
نال معشوقان دوشان دوش
واه گروجي شاه درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

*

نانڪ جوڳ ڪماون هڃي، ساڌو ستگر ڪي سنگ سڃي
پونجا پاڻي پاهڻ مڃي، ٻي سڀ ڪوڙي بات ڪو لُڃي
ساڌو ستگر سنگ سڌارا بن گر ڪاڻا انڌا انڌارا
بن گر سوجها نهين نه تارا بن گر سانت نهين سک چارا
نانڪ يوسف ڪهي بچارا
واه گروجي شاه درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

*

تون صاحب وڏائي تيري، مئن عاجز هون ڀسم ڪي ٻيري
هون بندي بدڪار نماڻي، تون بخشين پر عيبان هاڻي
صاحب سچي سچ دڪالي، رمز گروڪي اعليٰ عالي

صاحب تون هين قدرت والا، تون حق پاڪ سچا سچ نالا
تم نون پاڪي پاڪ وڏائي، تم نرمل هو نور صفائي
نانڪ يوسف ڪهي خدائي، بات پريم ڪي عشق ڪهائي
واهه گروجي شاهه درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

❊

نانڪ يوسف گر ڪي آس، گرڪي درسن ڪي هون داس
سچي گر ڪا سچ پرواس، همري پياري سن ارداس
نانڪ يوسف عشق اداس، گر ڪي ٻاڻي گر ڪي راس
واهه گروجي شاهه درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

❊

سڀ گن تيرا تمهين کولو بات برهه ڪي انحد بولو
تم سورم ٻلهاري واڏا، تم سندر هر صورت ساڏا
عاشق رنگ الله ۾ لاڏا، ايڪو الک نہ تاڏا ماڏا
نانڪ يوسف عشق سهاڳا
واهه گروجي شاهه دراز
عاشق سچا سچ آواز

❊

عشق سهاڳا غير اتاري، سياهه دليان آپ جاري
تسيان نون ترت آپ ٻليندا، لک فرسنگئون دوست مليندا
رونديان او آپ هسيندا، روڻي نجي روح پهيندا
سهٽي سهٽي جوڙ جوڙيندا، وگدي دريا رج بٽيندا
واهه گروجي شاهه درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

*

اوهون سوهون اهنڪار نہ آٽن تياڳن آکن هم فقرانا سون
ڪام ڪروڌ چا ڇڏن ڇن سين گيان نہ رکن گيانا سون
آڏا ڪبر ڪي سمجھ نہ ساڃھ پرهندي بيد پرانا سون
ڀنگي ڀنگ رهائي پوتئون دام دوئي ڪي دانا سون
ڪبهون جوڙ نہ پاون سي نر جي مرجيون جانا سون
رارو رام جسي پڇانا مار ڪلا بي ڏيانا سون
بن گر سانچي سانچ نہ پرکن ڀولي ڦرن گمانا سون
نانڪ هر قدرت ديو ڪي هي سف يار يگانا سون
واهہ گروجي شاهہ دراز
عاشق سچا سچ آواز

*

وڏا صاحب هي وڏي ڀاڳي، جس ڪي جوت جمالون جاڳي
نارائڻ ڪا ڦريا روپا، هٿ ۾ لئيا طنبا ڪوپا
اپنا جهور جهپا هي جهوپا، جڳتر بنايا سايا ڏوپا
نانڪ ۾ آئي مستڪ لوڪا، ڪي جاني گينواري لوڪا
بي خبري ۾ ڦردي مردا، بن گرو سا يا ڪوئي نہ سردا
نانڪ يوسف روپ انوپا
واهہ گروجي شاهہ دراز
سچا عاشق سچ آواز

*

پانچ پڇانو تت هي چار همارا، گهانؤ بولي شري مهراج ڪا نانؤ
ساڌو ستگر سنگ هي وچن اس ڪا سچ
گرو گو پال ديال هي خاڪ بندي مئن چچ
نانڪ غيبئون غيب هي يوسف عشق اليک
پنج تت ڪا مرغ هي مون حجت انيڪ
واهہ گروجي شاهہ دراز
سچا عاشق سچ آواز

❋

نانڪ بولي وينتي سن ون گرڪا سک
وچن گرو ست هان لي تم سين لگي نہ بک
جوت ڦولي پرڪاش ٿا آدم دوجڳ رنگ
برسيا سارنگ پر زمين ڦول ڦُول پئي رنگ
سک سنو دم وينتي نانڪ يوسف حق
پريم بلاتا وي ڪا حق بہ اناالحق
واهہ گروجي شاهہ دراز
سچا عاشق سچ آواز

❋

وچن بگهاڙي بگهڙ جا سانت ڪسي نر نانهہ
سانت اسي نر آوهين جو گر پورن مانهہ
نانڪ دم اوتار هي يوسف صورت رام
دس اوتار انيڪ هن گهٽ گهٽ نيچي نام
واهہ گروجي شاهہ دراز
سچا عاشق سچ آواز

❋

تم هو گرڪي ياري سک، تم سين لگي نہ ڪس ڪي بک
تم هو رمل سات سچاري، هون ساڌان پر واري واري
هر گر ميري راڪي پٽ، وچن گرو ڪا مانو ست
جس ڪو پريم گرو ڪا ڌيان، تس پر راضي هي ڀڳوان
جن ڪا نيپا گر ڪي نال، اس پر هر گر بهت ديال
ستگر ڪي سنگ جونر سانچا ڪال نرڳ سون سونرباچا
گرڪا شبد سمر سک مني، تس ڪي پرڪي هر گرڌني
واهہ گروجي شاهہ دراز
سچا عاشق عشق آواز

❋

ستگر بڙا غريب نواز، ليو غريبي عشق دراز
هر هون گرڪي داسن داس، گرڪي جوت لهر پرڪاس
گر ڪا وچن اوپر آڪاس، ڌرتي ڪنگر پر هراس
گرڪي چرن ڏياوڻ پائي، گر ڪا گن گاوڻ دم رائي
گر ڪي وچن اوپر هشيار، آٺ پهر ۾ خبردار
خوف گرو ڪا هردي پيارا، جونر راگي تسي سڏارا
جس نہ هر گر چيت نہ آيا، سونر جيوڻ جيت ۾ جايا
کهي نماڻا نانڪ زاري، يوسف آگي. سنگت ساري
واهہ گروجي شاهہ دراز
سچا عاشق عشق آواز

❋

وچن بولاتا ستگريار، غيبئنو عشق الله اوتار
نانڪ ساڌ اوتار جو پايا، ترڪان ۾ رنت ترڪ بنايا
واهہ گروجي شاهہ درازي
صاحب رضا ۾ عاشق راضي

❋

هر گر مورت هي نرهنڪار، اپني اپني پاوي سار
ڪر ڪا ڪرم ڌرم ڪي ڪار
واهہ گروجي شاهہ دراز
سچا عاشق عشق آواز

❋

سنوري سورم سک گيان، ڪولو هردا سرو پران
شبد گروڪا هٿ ڪر پاڻ، مارو منڪر بي ايمان
هر گر همت تيري جان
واهہ گروجي شاهہ دراز
سچا عاشق عشق آواز

⁂

وچن گرو ڪا ڪؤن نه ماني، ڪافر ڪيجو مسلمان
نانڪ يوسف ياريگاني، گر ڪا حڪم هليا هر جاني
واهه گروجي شاهه دراز
سچا عاشق عشق آواز

⁂

تون صاحب تون ستگر ميرا تيرا هي پرواس
تين لوڪ ۾ ڀڄن تمارا آڪاسئون هر ڪاس

ڀڳت ڀلي مهراج تماري پاتالئون پاتال
سڀ جيئڙي ۾ نظر تماري تم هرگن هر پال

تم داتا تم راجا رهبر تم هو رب رحيم
تم هو سرت سيي ست ميرا پورن پرت ڪريم

تم ٻلهاري هو ٻل ميرا تم هو ديا وان
تم خالق تم خاوند ميري ستگر سر سبحان

تم هو روپ انوپ همارا تم هو گر گوپال
تم نر سندر سورم ساڪي مهاديو مهپال

ڪرپا سنتان اوپر تمري ڪي ڪرني ڪجهه نانهه
گهت ڪرم ڪي ڪوئي نه ڄاڻي پريم ڪي حق تانهه

⁂

ڪرپا گرني ڪرمون پهنڪي ڪرپاگر نياري
سانچ روهي گرچن ڏيا تاري گران ري تاري

گر ارداس رڪو دم ساس سچا پرواس پياري ڪا
جوت سدا پر ڪاس پرم ڪي هر جا نور نظاري ڪا
ناس سيئي ڪل خطري خامي ديڪا سر سچاري ڪا

ابناسي پل پايا پريمئون هرگر مست متاري ڪا
هرگر شاھ قبول محمد مرشد مئن بچاري ڪا
تين لوڪئن پرتاب گرونر حامي مئن بدڪاري ڪا
گرديو ضامن روز ضعيفان گرمک گنهگاري ڪا
ديا پال ديا جس جلوا سير عجب اسراري ڪا
چندا چير ڪيا جس دو ٽڪ دي انگشت اشاري ڪا
نوق تحت آڪاس اور ڏرتي باجي طبل تباري ڪا
ناد نفيلان تريان تال ڇيريان ڇم ڇمڪاري ڪا
پوپليا شرنايان سن ڏن سنک ستاري ڪا
پريم نغارا باجي چوچڪ ڏو ڏو ڏم ڏڏڪاري ڪا
سارنگيان سرمنڊل سرندي باجي دمر دفاري ڪا
سير ديکو سر هريڪ اپنا تن ناتن تن تاري ڪا
ڏو ڏو ڏڪڙ طنبور ستاران ناچ سهٽا نچڪاري ڪا
ڏو ڏم دهل دوينگ اپنگ سچنگ بجي بچاري ڪا
ڏن انحدسن من منھ گهوري هوري کيل کلاري ڪا
موهن مرليان الغوزي رڙ سنگ بجن بجڪاري ڪا
خنجريان مرچنگ مرونڊي يڪتاري گنهگاري ڪا
بوڙينڊي مرڏنگ ربابي ڪرنائين گهپ ڪاري ڪا
ڀڳتي ڀانڊ ميراثي جاجڪ ڀاٽ ڪلوئنت ڪداري ڪا
سڀ جڳ سوالي در تيڏي تي ميٿن عيب آزاري ڪا
ساڏ سڀي سچ پڇن ڪريندي تيرا شبد سڏاري ڪا
مئن داسن ڪي داس تماري سرن پڙي پت ڏاري ڪا
سرن پڙي ڪي لاج تمهين ڪون تم صاحب سرساري ڪا
چوراسي لک جوڙ اپاٽي جڳتر بنيا بن ساري ڪا
آپن وچ تماشي آيا رنگ بيرنگ بڪاري ڪا
نانڪ يوسف يار نظارا انت نهين اناري ڪا

واھ گروجي واھ
سچا درازي شاھ

⁂

گرڪا حڪم اوپر هرجان پاني پون اوپر جنان
اگني ڌرت پٿر آسمان نانڪ يوسف نينهن نيشان
هرجا ستگر حڪم زبان
واهه گروجي واهه
سچا درازي شاهه

⁂

نانڪ ڪهتا وينتي ستگر ڪي پر ساءِ
وچن گرو ڪا ڪول ڪي آگي سنگت ساءِ

وچن گرو ڪا مانيو سانچ رهٽي برست
همرا ڪو ڪجهه بس نهين هر گردي پيهي مت

وچن گرو ڪا سانچ هي سانچا من پہ ساهه
سانچ مئن نون ري سڪي سانچي ڪا سچ راهه

وچن گرڪا جينودا جاري حڪم ربان
ناس جڳت ابناس هي گرڪا ڌيان گيان

وچن گرو ست نام هي جابر تيني لوڪ
جن مانيا سو سانچ هي اوران محنت ٿوڪ

ستگر صورت نام ڪي ڪهون رحيما نام
آپن اچرج روپ هي ڪفر آپن اسلام

نانڪ ڪهتا وينتي سن ميري تم يار
سانچي ساک بلاوتا بولي رب اسرار
واهه گروجي واهه
سچا درازي شاهه

⁂

جي تون آدم پوتري بچن سنو گر ست
ست پرواسا نر هر گر ڪا جان پساهہ ست

گربڪا کهيت اکهيت هي انت نہ پايو جاءِ
روم روم ۾ وو رچا گهٽ گهٽ رهيو سماءِ

وچن گرو جن مانيا سچي توڪل آس
نانڪ يوسف واريان هون تن داسن داس
واهہ گروجي واهہ
سچا درازي شاهہ

⁂

وچن گرو ڪا حڪم هي صاحب سچي حضور
سانچ ملاتا نانڪا يوسف حق دستور

جي جانون منصور هون شيخ عطار اوتار
بلا دم شهباز مئن نانڪ يوسف يار
واهہ گروجي واهہ
سچا درازي شاهہ

⁂

واهہ گروجي واهہ
سچا درازي شاهہ
سچا هي مرشد سچي هي ٻاڻي بني هي ساڏو برهہ ڪهاڻي
عاشق عاشق گرو ڪي برحق
گرو گيان ڪي پربي پرچو بازي سيان ٻوجهو تمهين نہ لرجو
مارو چامنڪا چنانڪ مينڌر ديڪي طلسم بحر بر
هٽا نہ اس پرجلا جهڳانا عاشق يگانا

برهه عمل مون اگن اجهل مون
حلاج ماريا برهه نغارا انهون ني يارا ديدار پارا
ڪيا نظارا اسي نه سارا پايا سچا سچ سچارا
پيا اس ڪا قُرب ڪرارا سنياهي عالم دوجڳ ۾ سارا
بولي اناحق حقا هو حق
سولي نظارا معراج سارا نبي سونهارا گورو همارا
مثاني مرشد جسي نه ارشد ڪيا سچي سچ
سچاهي صادق نبي ڪي نينون عمر هي عادل دو عين عينون
علي ڪا عاشق ڪمال ڪامل هميشه شامل
امير عثمان، علي ڪي دل جان همن هون قربان
علي ولي ڪا سخي رضا ڪا
و الله باالله علي ڪي عينون ديڪا هي هي نينون
هڪو تجلا همارا گرديو الله الا والله باالله
نهين ڪو اس ڪا دو جڳ ۾ ثاني اگرچ خواني بدل زماني
يقين داني بحق مرشد خدا خواني
امام پنجتن چهار باني اگر تو مردي به اسم راني
چو ڪامراني نهين ڪو ديڪا نهين ڪو ليڪا
نهين ڪو پايا نهين سمايا نهين ڪو ڪايا
ايڪنت ايڪو گرو مهين ڪا بسي جوهر ۾ سرسائين ڪا
جيون جو تارا راهه نيارا پيڪو جسي ۾ وسي نيارا
ديڪا ٿا يوسف سچا جو پايا سچا سمايا
معشوق ميمون پايا هي هردي فرق جيمون
عجب تماشا برهه غرق ۾ گرو ڪي ڪرپا دنيا ترڪ ۾
بدن ترڪ ۾ ترڪ ترڪ ۾
سنوري سنتو نفي ڪي باتان صحيح اثباتان
ثبوت ثابت نفي ڪي ناهون الله آهون
ڪل هي مڪڙي چلي هي جڪڙي

ڪول ڪنول ۾ بهار هوئي ڪلون ڦلون ۾ هيڪار هوئي
معشوق عاشق جيا جي تم سين پيا ڪي تم سين
بره بشارت فتح مبارڪ آئي هي تم پر نظر پيغمبر سر علي سر
علي بحر بر علي عين در
بدم دم علي لحم هم دمي وهم غم بهار همدم
شڪر وه فياض بر تر
حضور والي نگاه عالي
هميشه نيبه شڪر هي الله
توري هون گمراه هادي هي همراه
يقين يوسف ڪهو بنانڪ چنانڪ نينڪ
ڪجامت نڪته اگر تو داني رموز عشقش اگر بخواني
بدل زباني قسم شهاني شاه جيلاني
چهار پنجتت دوام همت ما راز تهمت جنجال خجلت
ڪشال قلت نهاس ناست خناس خاصت ڪذاب قاضت
امان نموده پناه داد ه
شڪر هي الله هدا هي هادي ميرا او مهدي
وهاب وحدي شهاد شهدي
مجهي هي زاري اسي ڪي در پر
همن هون مسڪين مار است ڏسڪين مڪن تون تمڪين
اوپر نغارا ز حق تلقين بره بقارا اگرچ فهمي تو عشق هارا
قسم خدارا غريب رهنا ڪسي نه ڪهنا
چر است چون چون بيرنگ بيچون چنان نه چون چون
ازين ڪه قصه دلم پر خون نمي توبيني نهين هومسڪين
سخن زور آور غريب پرور يتيم ياور علي است سرور
گرو پيغمبر عليءِ اڪبر زعرش برتر رحيم رهبر
عجب تماشا ديکان معشوقان
ڪه ناز عالي چه لااُبالي

ڪڏان هي مستي ڪڏان مولالي ديڪاهي هر جگهه چون رنگ لعلي
سنوري سنتو نفي تو نانڪ شريڪ لاشڪ
وحيد واحد احد احد
رحيم رحمان ڪريم ڪرمان
نهين ڪو اس ڪا دوجگ ۾ ثاني
جس ني ديڪا اسي ني پايا، دلم ڪي اندر اسي ڪا رايا
گرمجهي منهٔ روحي بلايا سنوري ساڌو نانڪ يائي
ڪهي نماڻا عرض نوائي ڳل وچ بلڙا رمز خدائي
خاڪ فقر گرچرن سدائي وچن ڪي اوپر قرار جائي
صفا رهڻ وهه من ڪي صفائي گروسچا گر سچي ڪمائي
صنم ڪي درڪي هم هون گدائي برهه ڪي نوبت برهه بجائي
ڪهان هي بچين مني منائي
ووهي چولي ووهي ٻولي ووهي لولي ووهي ڏولي
ووهي ناچو ووهي ڍولي ووهي جوڳي ووهي جهولي
ووهي بلبل گل اور خارا ووهي گل گل اوپر بهارا
ووهي ململ خمر خمارا ووهي گل گل همهٔ هزارا
ووهي غل غل گردغبارا ووهي فلڪ بر فلڪ ستارا
ووهي ڪرسيءِ ملڪ متارا ووهي فرشي عرش منارا
ووهي پٿر ٿر جبل جوهار ووهي آبي آگن بخارا
ووهي پون ۾ پون پسارا پسي جوهر ۾ رهت نيارا
نهين ڪو دو جهان مني يون ٻوجها سچي جي گرديو صحِح دڪايا
جمال روشن نظر ۾ آيا شڪر خدايا اگهم نگهم سڌ سمجهه ڪي لايا
سچا هي گرديو گرو پيارا جسي ڪي اوپر همهٔ همارا
مدار هي هي قسم خدارا آپن ووجانت يائي بتارا
عجب نظارا دڪاهي نينون ڪهون ري ڪينون سوري نينون
وڏار مبنون رموز رينون پڪڙلي عينون ڪهون ڪي تينون
سنوري سنتو گرو پياري گنگا جمنا ٽاڪر دواري

بيد گرنٿ پرانا سيپاري طلسم ڪوڙ بدوڙ پڏاري
نانڪ هرگر چرني چاري نانڪ هرگر واري واري
يوسف يارا سولي ڏارني گر عاصي هون سڏر سڏاري
هزار واري
سنو پياري

*

واھ گروجي واھ
سچا درازي شاھ

انحد ٻاڻي عشق ٽڪوران، موج بحر ڪي زور بہ زوران
برسن بادل گهن گهن گهوران، پريم پيتم ڪي ڪل نہ ڪوران
نهين ميدان محبت آون، حرص هوائي خيال اُٺاون
پريم دي اندر پير نہ پاون، نفس ڪي پيڇي خوار لڳاون
تاپي ٽڏي هردم ڪاون، اپني دل نون خوب رنجاون
رشوت روڳ رنجيندا ڪاون، اپني ايمان آپ مساون

*

واھ گروجي واھ
سچا درازي شاھ

ڪرن اهنڪار نہ سمجهن آپا، ڪوڙ ڪذب نت ڪردي ڪاپا
غير خيالون سنگ سياپا، نيه سچي بن ٻيا سڀ تاپا
جي تون عشق ڪهاڻي ڄاڻي، من منه ٻوجهي گيان اڳياني
نرت رکين گر سرت سياڻي، خبر نہ جاندي عمر وهاڻي
جسي ني هر گر اوئي پڇانا، اپني پيءَ ڪا مقصد پاتا
صحيح سڃاتا دل ۾ داتا، جسي ني ڄاتا اسي ڪا ناتا
بيٽا نا ماتا، سنو ري سنتا
عينان ڪي انگ مون، جهمر ڪي جهنگ مون
درد ڪي دنگ مون، مڙگان ڪي منگ مون

چران ڪي چنگ مون، نينان ڪي رنگ مون
پيا هي پرڪر پريم پيالا، سچي جر گرديو نگاھ والا
چوٹا جي ڪالون هي سڪالا، وهان هي نانڪ ايڪوئي نالا
اوجهامي جھگڑا ٹلا ڪشالا، ڪهان هي يوسف ڪهان هي نالا
آپن آپن مک آپ سمايا، آپن سو گايا آپ نچايا
آپن مچايا آپن بلايا
آپن هلايا برھ ڪا بانا، قسم خدا مجھ سنو بيانا
جيون جو تارا پاني نيشانا، پسي جوهر ۾ رهي نيارا
اسي ڪي حيرت ڪهون ڪي يارا، غريق عبرت شھ سوارا
علي بہ لشڪر چهار يارا، اگر تو پسني عجب نظارا
گرو پيارا، ووهي هي اندر ووهي مندر ووهي هي بندر
ووهي سندر ووهي هي چندر ووهي چم اندر
ووهي مندر ووهي جلندر ووهي اگن در ووهي چمن در
ووهي تڪ اندر ووهي سمندر ووهي قلندر ووهي تن اندر
ووهي ڪچ اندر ووهي رچ اندر ووهي مچ اندر ووهي سچ اندر
بڑا بازيگر ديڪا رانديگر
جسي ني سارا، ڪيا نظارا
نگھ مون اپني نظر مون اپني، نيڻ مون اپني بصر مون اپني
پيغمبر آرا نبي سونهارا، گرو همارا
دراز والا علاوء اعليٰ، بقاءِ باالله الله والا
سدا سڪالا سدا پيارا، سنو ري يارا
دو جڳ ڪا والي هادي هدارا، مهر مون اس ڪي پيا سڏارا
مهر گرو ڪي درد اشارا، پيڪن سون اس ڪي دو ديد دائرا
ڪليا هي سنيان دوجڳ نظارا، گرو پيارا هزار وارا
هون بلھارا بيان ڪهن ۾ ڪجا شمارا
قلم نہ ڪاغذ ڪهان پسارا، بي انت اس ڪا قبال ڪارا
سنو پيارا هي پسارا اگن، جي جل ۾ ڪيتي عمل ۾

سيما محل ۾، صفا رهل ۾، سنگيت ٿهل ۾ گرو پهل ۾
پڙي هون يارا سجن پيارا، آ سيس اس ڪي پيا سڏارا
اجل ڪي اجلون دنيا ڪي دجلون، دينار رجلون شمار سجلون
خمار ڪجلون الف الف ۾ الف پڪايا، الف ڪا نالا الف ۾ آيا
گرو همن ڪون صحيح بتايا، الف مون آدم بن ڪر آيا
اسي ڪي طلسم جو رنگ لايا، نظر ۾ آيا
الف الول ممين مون پايا، ممين ٻوجهايا ڪوچن ڪو چايا
الف سڏايا سرسري ۾ آيا، سري بلايا
الف ڪي حرفون پچانو ممان، نه ديک سو تم جمال جمان
ڪرو تماتم تمام طمان، پڳت هي ٻون ڪرمڪت زغمان
عمل عمل بن ابو نه امان، ديڪا هي ديدون ديدار دمان
ڪهان ووگرديو سلام رامان، ڪهان مسلم ڪهان برهمان
ڪهان هي گوبند ڪهان هي نامان، ڪهان پيغمبر اڪال جامان
ووهي ڪريم رحيم رحمان، اس ڪي سرن پڙي هون سامان
گروڪي تلقين وڏا رهون مان، گروڪي پرني گروڪي ڏرني
سر گرو سر گروڪا فرمان، گروڪا جولان گروڪا دامان
گرو ڪا جامان، گرو ڪا سامان، گرو ڪا نامان
گروسين سيوو گروسين ديوو، گروچرن هر گروسين ليوو
گرو گيان بن مڪت نه هووي، گرڪرپا بن پڳت نه هووي
گرڪرپا بن جڳت نه هووي، گرڪر پا بن سنگت نه هووي
گرڪرپا بن سگت نهووي، نانڪ داس ڪهي سن پياري

واه گروجي شاه سوپاري
ده درازي عاشق ياري

*

گرو ڪي چرن روئي منه راڪو يون ڪررس پريم ڪي چاڪو
گرڪي مورت انيڪ جانو انيڪ جانو ٻه بيڪ جانو
وويڪ جانو وويڪ جانو

نيني سين نالون ڪڪي سين پالون، ممين سين مانون ممان مياني
ممان گياني، ممان ڏياني
ممين ڪا جامان، ممين ڪا نامان، ممين ڪا رامان
ممان هي ضامن گرو ٻهرڪا، ممان مغان هم اڏرنڊ ڪا
سو روپ سر ڪا، روز محشر ڪا
سنوري سنتو حڪم حضوري، گروڪا شبد سمرمن صوري
گر آرادهي آشاپوري، گرآرادهي هت صبوري
گرآرادهي امرت صوري، خودي نہ بيخود فرق نہ دوري
چال فقر ايڪ دم دستوري، دم ڪي اوپر هشيار رهنا
نانڪ يوسف يار يگانا نهين جو پوجهي لوڪ آگيانا
درد بنا ٻهون ڦري ديوانا ڪهي نماٽا نانڪ بانا
هادي هر دم من منه، مانا، همرا جانا هزار تانا
واهہ گروجي واهہ
سچا درازي شاهہ

*

حضور حاضر، نظر ہ ناظر
ادب انديشا صبر گذارا، عمر هزارا هئہ پلڪارا
جون چمڪارا ابر بخارا، گرد غبارا سمجهہ ۾ يارا
گرو اشارا سنو پيارا نانڪداس لگا گرچرني
ذات فقر هرسنگ سرني، ڪال اجل ڏرسان نہ ڏرني
جي مرڻي مرجي مرني ڪال، اڪال سين ورڪي ڪرني
نانڪ داس ڪهياسن جانو گرو ڪا وچن گرومن مانو
سانچا سانچ ويساهہ پڇاني، سن تو ميرا سجن سجاني
جهار دليل نہ دل پر آني، تان تون ويکين رمز رباتي
چوچڪ ايڪ گيان گياني، خيال سجن بن هوا گياني
دو جڳ سپنا خواب نيشاني، ڪسي نہ رهنا فنا فاني
گرفرمودا حق سبحاني، ستگر سائين حق حقاني

قطب رباني غوث صمداني، قريش قادر حضور حاضر
ايڪوئي جائي ايڪوئي جاني، ايڪوئي ماني ايڪو شهاني
يڪ است جبلہ يڪ است قبلہ يڪ است ڪعبہ يڪ است گنگا
يڪ است ديست، يڪ است دمنہ يڪي است چمنہ
يڪ است خورم يڪا ست غمنہ يڪ است رمنہ يڪ است امنہ
تياڳ طمنہ هماري سجنہ سچا گرو سچ گرو ڪمائي
هماري ڀائي دنيا، دورنگي، واهہ وڏائي
ڪوڙ ڏڪالا، ڏوڙ سيائي
واهہ گروجي شاهہ دراز
سچا عاشق عشق آواز

*

نانڪ ڪلجڳ آيا هٿ جوڳ روڳ
رام رحيم رمائڪي باندو سانچي جوڳ
نانڪ ناما الک هي الکو بينا انيک
سا سرت چتا رتن بنا بهت نہ بيک
الک ناما ايڪ هي صورت مورت ڀوگ
نانڪ دوجها جو ڪهي يوسف تس نر روڳ
ساڌو پنٿ نہ پير نان نان گهتنا گهت جوڳ
نانڪ نينهن پراوٽا يوسف يار بروڳ
نانڪ نيهڻون چاوٽا جورا جور بيراڳ
فقر چتا پٽ چولڙا مٿ بيک لاڳي راڳ
يوسف ستگر سنگ هي ڀاڳي هون بڏ ڀاڳ
واهہ گروجي شاهہ دراز
سچا صاحب عشق آواز

*

نانڪ داسن داسڙا هرگر چرني کيهہ
ڀات ڀات منهہ مائيو جون گاجر ڪي ريهہ

نانڪ نام ڏياوٽا گرو چرنا رک نيھ
سرت قدم دم لاوٽا آيا پريم سنيھ
نانڪ نام ڏياوٽا جون ڪر نينان تار
ديکن ۾ دو رنگ هي چاڪن ۾ يڪتار
نانڪ نام ڏياوٽا ڪس بت سو بيچار
مرڪر جيوڻ پاوهين ايڪو ايڪ اڏار
نانڪ هرگر سو مليا جو ايڪ انيڪ اوتار
ايڪؤن ايڪ انا يئي الف الک اسرار .

واھ گروجي شاھ دراز
سچا صاحب عشق آواز

*

نانڪ نيھ پرائيا يوسف ياري رک
رک ڏارو تس مک ۾ جس نيهي ناري رک
رک ديجي سک نام ڪي واھ گروڪي رک
هرگز مرشد دونھ پياگر گيان ڪي رک
هادي مهدي ايڪ هي جون پيهي جن جين رک
رک پيکو رخ روح ۾ ڪؤن پکاري بک
ايڪو نام ڏياوٽا ايڪو چتر پرک
ايڪو ايڪ انيڪ هي مڪا گنگا مک
سيوڪ سيون سوهرا ٻوجھ بنا بھ جک

واھ گروجي شاھ دراز
سچا صاحب عشق آواز

*

ايڪ انيڪؤن دو پيادو جها ٽوڙ گمان
جونڪر نظار نورڪي بيرنگ ايڪ بيان
پاتالئون پاتال انيڪا آڪاسئون آسمان
بسو نر موهيا مات ۾ جس بهتا هي ايمان

آپ سنمجهاوي اپنا صاحب ڪا فرمان
سيس ديا سک پايا هردم جان جوان
عشق بنا تن مات هي ستگر نينهن نيشان
هون ٻلهاري پياري دي پياري داس ديوان
سانچ ڪهوري سکيا سانچي ڪا فرمان
نانڪ داس غريب هي داسون ڪا دربان
نانڪ چونڪي نينهن ڪي پرگهٽيو پروان
تس نر سمر جڳ موهيو پنجتن توڪ طولان
پنجتن بنيو پوتلو دک بهه چپ چوگان
واهه گروجي شاهه دراز
سچا عاشق انالحق ساز

*

يوسف يار پراوٽا داسن ڪا رهه داس
وهه بولي بک مک سين تم شيرين بولو راس
دم ٻرواسا وهه گرو سرت چرن ڪي ساس
ستگر سرني هون پڙي سرني ڪا ٻرواس
ست ٻرواسا نر هر دي توڪل ڪي تروار
دوجڳ سپنا خواب چون عاشق هي پرار
نانڪ نينهن اپار هي ڪهتا سبد سچار
جس گر پوزا آؤڪا آدون انت اپار
بن آدون گر سيوتا جيون مجور بجار
ڪري مجوري موهه ڪي ڪي ڪرتا قوت گذار
آءِ بنا گر نا منون درد بيا بچڪار
نانڪ نينهان اُد ڪا گر سورم سردار
نينڪ نيها آدڪا گر چرني آڏار
نينهن لڳا تن بسريا آپون آپ بيزار
واهه گروجي سچا ستگر
اِڏر اُڏر هويا رهبر

*

نهين لڳا سک پائيا ستگر ڪي پرساد
ستگر مليا سڀ دک ٿليا برها هردي ياد
ياد لڳي تن سندر سرجن سني فقر فرياد
فقر چرني جو پڙا ڪالئون ڀيا آزاد
واهه گروجي سچا ستگر
اِڌر اُڌر هويا رهبر

*

ڪال اجل ايڪ نام هي ايڪو ڀوڳ ڀونگ
صورت مانک مور پچانو نينان اچرج رنگ
هندو مسلم ايڪ هي ديکن نين دو رنگ
جو نڪر لعلي پان ۾ وهه رنگريزان رنگ
نام چپا هر روپ ۾ جون نشادا رون ڀنگ
عشق بنا هر ديهه ۾ جون پسون ٻولي منگ
لڳي ٻاهتر فرقي آڪر ديک آپس ۾ جنگ
فتح گرو ڪي واهه گرو وهه قادر مست ملنگ
واهه گروجي سچا ستگر
اِڌر اُڌر هويا رهبر

*

واهه گرو همراهه گرو وهه سانچا سچ ويساهه گرو
گر امرت هي تين لوڪ ۾ عين عشق ارواح گرو
واهه گروجي سچا ستگر
اِڌر اُڌر هويا رهبر

*

نانڪ بولي ستگرو قدرغيب حڪيم
جي تم ٻوجها ايڪ هي ايڪو رام رحيم

صاحب ايڪو سڀ ۾ ايڪو رام رحيم
ووهي رام رحيم هي ووهي قرب ڪريم
ووهي صاف زلال هي ووهي سرت سليم
ووهي جبر جلال هي ووهي حال حليم
ووهي ستگر هي سمنون مندر مانه
ستگر همرو سبد هي سمر سمر سڪ تانه
ستگر بيد پران هي من منه ٽريو ٿانه
واه گروجي سچا ستگر
اِڏر اُڏر هويا رهبر

*

ستگر الکون الک هي انت نه پايو جائي
روم روم ۾ وه رچا گھٽ گھٽ رهيو سماءِ
ايڪو. ايڪ وڪاٽي دوجها نهين بتائي
دوجها جس نر جانيا تس نر بڏا نياڳ
جو نر موهيا موه ۾ سو نر ڪرت قزاق
نانڪ پريم اداس هي چاون بره بيراڳ
سنگت سيوا تهل ۾ ستگرو سهاڳ
سانچي ساک سچا گرو تن من ڏيجي تياڳ
تڏهن سڏر سڏار هي جڏهن اڪ سهاڳ
نانڪ ڪؤن سهاگني ستگر ڪي درٻار
پٽر روتي خوف ۾ صاحب ڪي سرڪار
وزج جهل جهلڪ هي دم دم درد ڏڪار
واه گرو سري سر هي سر بولي گفتار
هر گن ڪهتا غيب مون گرو جبار ستار
بن گر سڏريا ڪوئي نه ديڪا ڪي جو پير فقير
بن گر سانچي سانچ نه پائي عقل نهين تدبير
گرسانچا سروه ڪهو جو هوي سانچي سير

سانچا سوداگر ديو دا پيو پريمين ڪير
نانڪ رک دونين ۾ نرڀو ويک نظير
دونينان يڪ عين هي عينئن عين امير
دونينان يڪ نور هي دوني دوني چار
چار لگي ايڪ رنگ پيا ايڪو سبد سرير
نانڪ پنجتن پوتو نينڪ .عين علي
هر چارو ۾ غيب کلي غيبئون غيب کلي
آتا جاتا غيب ۾ ديکي ڪئن کلي
نانڪ پيالا پريم ڪا برابر ني ڪوئي
رس چکي جس پريم ڪي تس نرهوري هوئي
واھ گروجي سچا ستگر
اِڌر اُڌر هويا رهبر

*

نانڪ پيالا پريم ڪا ميٺا ميٺ
بيان بيان مئن ڪيا هون ڏٺا نينئن ڏيٺ
يوسف ياري يار ڪي بيرنگ تارئن تار
جس لاگي سو جانتا اوران ڪي هي پچار
نانڪ لوگ اگياتيا ڀهر ڦرتا اندر گام
مانہ ڪروڌ هوا نفساني رمتا تس مشام
جس نر پريم نہ پئي ڪا سو نر .لوڀي دام
ڪام ڪروڌ تياڳ تن هي پرڀو ڪا پيام
پرڀو ملهين پيٺ ۾ دمدم بولو رام
نانڪ چرن ڏيا وٹي يوسف گر سترام
واھ گروجي سچا ستگر
اِڌر اُڌر هويا رهبر

*

پنٿ گرنٿ ڪتيب بيان گنگا جمنا مڙهيون مڪان
پوٿيون گنگا ويد پران ڪاشي دوارا ٺاڪر ٿان
پوڄڻ آتش ۽ بتخان پاڻي سورج ۽ چنڊ ٻيان
عشق الله ريءَ عقل ڏيان ڪوڙا ڪوڙن ڪوڙ گيان
نانڪ يوسف يار يگان هيئن فرمايو مرشد شان
درد بنا ٻيو ڪوڙ پسارو
واھ گروجي پرت پيارو

*

ڳالھ برھ جي مڃي نه ڪوئي، هئه هئه هينئڙي حيرت هوئي
عشق بنا جڳ وڃي ڀلوئي، ڪنهن کي حال چوان هي روئي
نانڪ يوسف يار يگان، هيئن فرمايو مرشد شان
درد بنا ٻيو ڪوڙ پسارو
واھ گروجي سچو سوڀارو

*

ڪاڻ دنيا جي وتن ديوانا ٻانڀڻ قاضي ۽ ملوانا
سيوڪ سامي شيخ شهانا عالم عاقل علم خوانا
درد بنا ٻيا ڪوڙا بهانا دنيا ڏوتي مڪر مڪانا
نانڪ يوسف يار يگانا هينئن فرمايو مرشد شان
درد بنا ٻيو ڪوڙ پسارو
ستگر سچو سچ اشارو

*

جوڳي يوڳي ڪي ڪن چير، پرک مهابير دنيائي مير
دانشمند فقير امير، راجا پرجا شاھ وزير
هن ڪلجڳ جا بزرگ پير، محض دنيا لئي حال حقير

دانهه دل جا پر تدبير، علم عقل جا ڪن نظير
نانڪ يوسف يار يگان، هينئن فرمايو مرشد شان
درد بنا ٻيو ڪوڙ پسارو
واهه گروجي سچو سونهارو

⁂

دم دي نال رکين ٻهون ياري، هردم دي رک خبرداري
مطلب دي ڳالهه سڻ تون ساري، عشق الله بن رين انڌاري
اي دم سر ارواح الله دا، اي دم نور نگاهه الله دا
اي دم خالي مول نه ڇوڙين، آپ اهين دريا وچ ٻوڙين
ٻڏڪي پڇي عين اگهوڙين، سدا عيش الاهي لوڙين
يوسف لڳڙا عشق ربانه، جنهن دا زور دريا يگانا

⁂

اهين دم دي هن زور پساري، جيڪو پڪڙي تنهن ڪون تاري
ماري اناالحق دي نعري، توڙ دنيا دي ٺڳي ساري
يوسف لڳڙا عشق ربانا
جنهن دا زور دريا يگانا

⁂

ٻاجهون دم سڃاڻ پائي، مرشد ڳالهه اها فرمائي
پڙهيا علم تي پرجهه نه آئي، اس دي ڳئي سڀ عمر اجائي
پڙهه فرقان چا ختم ڪرينديم، مويان جينديان ڪون بخشيندي
رمز رباني نهين سمجهينديم، راهه برهه ۾ قدم نه ڌريندي
جٺ ڦٽ تنهن دي جيوڻ تي، لعنت کاوڻ پيوڻ تي
زال زن ٻچي ٻال اتي، ٻيا وت اهندي حال اتي
يوسف لڳڙا عشق ربانا
جنهن دا زور دريا يگانا.

❋

سڙا بزرگ پير سڏاوڻ، فتنايان دي بار اتاوڻ
عشقي ٻاجهون ڪوڙ ڪماون، اي سڀ ڇائي منهن وچ پاوڻ
بزرگ پير ٿيوڻ جڙ آپي، ڪوڙا ان دي نت ڪرندي ڪاپي
ايوين نہ حق دا راهہ سڃاپي، ڪٿ آون گهر تڏهان ڇاپي
هادي ڏتا اي تسلا، ڪاذب دا اصلؤن منهن ڪالا
يوسف لڳڙا عشق ربانا
جنهن دا زور دريا يگانا

❋

ضمیما

ضميمو_1

ڊاڪٽر مخمور بخاري

نانڪ يوسف جو ڪلام ۽ واڌارو

حضرت سچل سرمست جي ڪلام جي سهيڙ جو ڪم 1883ع کان شروع ٿيو اول ۾ سيد فاضل علي شاهه پنهنجي ترتيب ڏنل ڪافين جي ڪتاب ۾ سائين جون ڇائيتاليهه سنڌي ۽ سرائڪي ڪافيون گڏ ڪيون. جنهن کان پوءِ سچل سائين جي ڪلام جو هڪ وڏو ذخيرو 1902ع ۾ مرزا علي قلي بيگ جي وڏي جاکوڙ ۽ محنت سان پڌرو ٿيو. اهڙي ريت اهو سلسلو جُڙيو ۽ آغا صوفي، ماستر هيمراج، نماڻي فقير، عثمان علي انصاري ۽ مولانا صادق راڻيپوري، سائين جو ڪلام سهيڙي شايع ڪيو آهي. ساڳي وقت درازي شاهه جي حلقي ۾ رهندڙ سندس طالب توڙي ٻالڪا پڻ شاعر هئا، جن جي ڪلام جي سهيڙ ۽ سوڌ سنوار جو به ڪم ٿيندو رهيو آهي ان حوالي سان ڊاڪٽر نواز علي شوق پهريون ڀيرو قلم کنيو ۽ 'سچل سرمست جا طالب' نالي سان ڪتاب پڌرو ٿيو جنهن ۾ گهرام فقير، سيد خير شاهه ۽ ٻين جي زندگين جي احوال سان گڏوگڏ سندن اڻڇپيل ڪلام پڻ هٿ ڪري ان ۾ شامل ڪيو ته ان ئي سلسلي کي قائم رکندي سنڌي ٻولي جي نامياري شاعر، محقق ۽ اديب ڊاڪٽر تنوير عباسي، سچل سائين جي پياري طالب نانڪ يوسف جو سنڌي، سرائڪي، ريخته ۽ هندي ڪلام سوڌي سنواري 1983ع ۾ شايع ڪرايو جنهن ۾ فقير صاحب جي سوانح عمري به لکي وئي، درحقيقت نانڪ فقير متعلق سڀ کان پهريون احوال ميان محمد موسيٰ ولد

محمد عثمان سومري جمع ڪيو. جيڪو هن فقير جي خليفي عبدالله بروهي کان حاصل ڪيو. ان ئي مواد کي بنياد بڻائي اڳتي مختلف اديبن نانڪ يوسف جي زندگي بابت لکيو آهي، ائين ڪٿي چئجي تہ پوءِ جا لکندڙ ان احوال کان ٻاهر نہ نڪري سگهيا آهن. جڏهن تہ ان ۾ اجا بہ تشنگي جو احساس ٿئي ٿو خاص طور سندس خانداني پس منظر کان وٺندي هندستان جي مختلف علائقن جي سير، سفر ۽ سندس طالبن ۽ مريدن بابت لکڻ جي گنجائش موجود آهي.

نانڪ يوسف جو ڪلام پهريون ڀيرو ڊاڪٽر تنوير عباسي پيش ڪيو هي ذخيرو جهجهو آهي. ان کان پهرئين مختلف ڪتابن ۾ جزوي احوال يا ڪجهہ مضمون يقيناً شايع ٿيا. ڊاڪٽر تنوير عباسي جو ڪم مان لهڻي، هن صاحب هڪ تہ فقير صاحب جو ڪلام گڏ ڪيو ۽ پوءِ ان کي درست ترتيب ڏيڻ سان گڏ مختلف بيانن مان ڀيٽي درست پڙهڻيون بہ مقرر ڪيون. ان ڪم کان پوءِ نانڪ يوسف بابت وڏيڪ ڇيٽمل پرسرام گلراجاڻي جو ڪتاب ’نانڪ يوسف‘ سندس وفات کان گهڻو پوءِ سنہ 1990ع ۾ هندستان ۾ پڌرو ٿيو. ڇيٽمل پنهنجي هن ڪتاب ۾ فقير صاحب جي زندگي جو احوال آڻڻ کان پوءِ ان جي شعر کي جدا جدا عنوانن ۾ ورڇي پيش ڪيو آهي جيڪو فقير جي فڪر کي سمجهڻ ۾ آساني پيدا ڪري ٿو.

سندن ڪتابن کان سواءِ ڪو خاص ڪم ڇاپي هيٺ نہ آيو آهي، جڏهن تہ فقير صاحب جو ڪلام سندس ئي حياتي ۾ ڏاڍو مقبول هو ۽ سهيڙ هيٺ بہ آيو. اسان کي شير محمد فاروقي جو ترتيب ڏنل هڪ قديم بياض ڏسڻ ۾ آيو. جنهن ۾ سچل سائين ۽ انِ جي طالب نانڪ يوسف جو ئي ڪلام موجود آهي. هي بياض سرمست سائين جي رحلت 1242هہ/1827ع کان ٽي سال پوءِ يعني 1245هہ/1830ع ڌاري نانڪ يوسف جي حياتي ۾ لکيو ويو. پر افسوس جو گهڻو ضعيف هئڻ سبب اڃ تائين ان مان ڪنهن بہ عالم

۽ اديب استفادو نہ ڪيو آهي، خود ڊاڪٽر تنوير بہ پنهنجي ڪم جي ترتيب ۽ تحقيق ۾ ان بابت اڻڄاڻ نظر اچي ٿو.

ڊاڪٽر تنوير عباسي وڏي عرق ريزي سان نانڪ يوسف جو ڪلام ترتيب ڏنو پر جيئن تحقيق ۾ ڪا بہ شيءِ آخري ثابت نہ ٿيندي آهي، اهڙي طرح سنڌ جي هڪ ٻئي ڏاهي ۽ محقق محمد پنهل ڏهر پنهنجي تحقيق پيش ڪندي رسالي ۾ شامل ٿيڻ کان رهجي ويل پنج سنڌي ۽ يارهن سرائڪي ڪافيون مختلف بياضن مان هٿ ڪري مضمون جي صورت ۾ شايع ڪرايون. ان کان سواءِ شايع ٿيل ڪلام ۾ ترتيب جي بہ اوڻاين ڏانهن اشارو ڪيو.

ترتيب جون اوڻايون:

ڊاڪٽر تنوير عباسي، فقير جي ڪلام کي وڏي ڌيان سان ترتيب هيٺ آندو آهي، پر باوجود ان جي ڇاپي ڪلام ۾ ڪي اوڻايون ترتيب جون ٿيون ڏسجن تہ ڪي پروفن جون. مثال طور اڳين ڇاپي جي سرائڪي ڪافين واري حصي ۾ اٺاويهہ ريختہ يعني هندي ڪافيون آيل آهن. جڏهن تہ هڪ ريختہ ڪافي ”گهنڊ کول مک درسن وڪا.....“ سرائڪي ڪافين ۾ بہ شامل آهي تہ ريختي ڪلام ۾ بہ آيل آهي. ان کان سواءِ نانڪ يوسف جي هٿ آيل هڪ بلوچي ڪافي، ريختي ڪلام جي پڇاڙ ۾ ڏني وئي آهي، جنهن کي بلوچي ڪافي جو عنوان سان جدا اچڻ گهربو هو. هن ٻئي ڇاپي ۾ فقط ايترو ڪيو ويو آهي انهن ريختي ڪافين جي هيٺان نشاندهي لاءِ حاشيو ڏنو ويو آهي، بہ دفعا آيل ڪافي هڪ جاءِ تان هٽائي وئي آهي ۽ جڏهن تہ بلوچي ڪافي کي جدا عنوان هيٺ ريختي ڪلام کان پوءِ رکيو ويو آهي.

ڊاڪٽر تنوير عباسي جڏهن نانڪ يوسف جو ڪلام ترتيب ڏنو تہ سندس سامهون فقير جي ڪلام جا اٺ قلمي نسخا رهيا، پر موجوده تحقيق دوران اسان کي ان کان سواءِ ڪجهہ ٻيا بہ قلمي نسخا هٿ آيا: جن ۾ فقير

صاحب جو اهڙو ڪلام بہ موجود آهي، جيڪو نہ تہ ڪو اڳ رسالي ۾ شامل آهي ۽ نہ ئي ڪٿي شايع ٿيو آهي. اهڙي قلمي ذخيري جو تعارف هت يقيناً اجائي ڏيگهہ نہ ٿيندي.

نانڪ يوسف جي ڪلام جو قلمي نسخو:

ڊاڪٽر نواز علي شوق وٽان مليل هن نسخي ۾ فقط نانڪ يوسف جو ئي ڪلام گڏ ٿيل آهي، جنهن ۾ سنڌي، سرائڪي بيت، ڏوهيڙا، ڪافيون، ريختي ۽ هنديءَ ڪلام ۽ سنڌي ۾ مداح ۽ منقبت بہ موجود آهي. هن نسخي ۾ فقير صاحب جو جهجهو ڪلام ڏسجي ٿو. هن ڪتاب ۾ شامل ڪيل ضميمي طور نانڪ يوسف جو ڪلام گهڻي ڀاڱي هن ئي نسخي تان ورتو ويو آهي. نسخي ۾ شامل مدح "محي الدين ميران تون هين دستگيران" اڳ ئي نانڪ يوسف جي ڪلام ۾ سنڌي ڪافين ۾ آيل آهي.

هن نسخي ۾ ڪن جاين تي خادم حسين عباسي جو نالو يا 1960ع جو سنہ لکيل آهي، جنهن مان ڪا ثابتي نٿي ملي تہ هي اتارو محترم خادم عباسي جو سنہ 1960ع جو ڪيل آهي. جيڪڏهن هي نسخو 1960ع ۾ ڪنهن ٻئي نسخي تان اتاريل آهي تہ پوءِ ڇو نہ ڊاڪٽر تنوير هن مان استفادو ڪيو ۽ هن ۾ موجود ڪلام ڪتاب ۾ شامل ٿيڻ کان ڇو رهجي ويو؟ گمان غالب آهي تہ هي نسخو ڊاڪٽر صاحب جي نگاهن تائين نہ پهتو تنهنڪري ئي ڪجهہ ڪلام شايع ٿيڻ کان رهجي ويو. هي نسخو شايد فقير نانڪ جي مريد ۽ شاعر فقير غلام حيدر گودڙي يا ان جي خاندان مان ڪنهن فرد جي گڏ ڪيل نانڪ يوسف جي ڪلام جي نسخي تان اُتاريل آهي.

سيد عطا حسين شاهہ موسوي جو گڏ ڪيل نانڪ يوسف جي ڪافين جو ذخيرو:

سنڌ جي نامور تعليمدان، اديب ۽ محقق سيد عطا حسين شاهہ موسوي، نانڪ يوسف جي ڪلام کي گڏ ڪرڻ جي ڪوشش ورتي. سندن

لائق پوٽي محقق ۽ اديب انجنيئر سيد عبدالحسين شاهه موسوي وٽان سائين جي گڏ ڪيل ڪافين جا رهجي ويل اٺهٺ صفحا مليا جن جي هر هڪ صفحي تي هڪ ڪافي اُتاريل آهي، جيڪي پنجونجاهه صفحي نمبر کان شروع ٿي هڪ سؤ ڇويهه (126) تائين پهچن ٿا. شروعات ۾ پڇاڙ وارا باقي صفحا غائب آهن، هن ذخيري مان هڪ ريختي ڪلام اهڙو مليو جيڪو اڳ ڪتاب ۾ شامل ناهي.

محمد پنهل ڏهر جي تحقيق:

هن تحقيق ۾ ٽن قلمي بياضن ۽ هڪ ڇاپي ڪتاب مان استفادو ڪندي پنهل ڏهر ڪتاب ۾ شامل ٿيڻ کان رهجي ويل پنج سنڌي ۽ يارنهن سرائڪي ڪافيون منظر تي آنديون، ڏهر صاحب جن نسخن تان استفادو ڪيو آهي اهي هي آهن:

(1) قلمي بياض، مرتب: قمرالدين ڪلوڙ شهيد (مريد درگاهه پرچونڊي شريف لڳ ڏهرڪي)

(2) درگاهه پر چونڊي شريف تي رکيل ڪافين جو قديم بياض

(3) قلمي بياض، مرتب: عالم سيده خاتون (مريدياڻي درگاهه راشديه پيير ڳوٺ).

(4) ڪافيون (جلد پهريون)، مرتب: ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ، سنڌي ادبي بورڊ، 1982ع

هن سموري ذخيري ۾ موجود ڪافين ۽ بيتن توڙي ڏوهيڙن کي ڇاپي ڪلام سان ڀيٽيو ويو. ڪٿي ڪٿي پڙهيون ٻه مختلف هيون، پر فاضل محقق جي تحقيق کي مان ڏيندي انهن پڙهڻين کي ساڳي ريت رهڻ ڏنو ويو آهي. البته جيڪو نئون ڪلام هٿ آيو ۽ فقير صاحب جو ئي لڳو ان کي محفوظ ڪرڻ خاطر ۽ گهٽي کان گهٽو ڪلام شايع ٿيڻ جي خيال کان ان کي هن نئين ڇاپي ۾ ضميمي طور محفوظ ڪيو ويو آهي، جنهن سان هڪ

ته فقير جو ڪجهه وڌيڪ ڪلام شايع ٿيندو ته ساڳي وقت فاضل محقق ڊاڪٽر تنوير عباسي جي ترتيب جيئڻ جو تيئڻ قائم رهندي.

ضميمي ۾ آيل ڪلام:

نانڪ يوسف جي ڪلام جي هن نئين ڇاپي ۾ شامل مواد ۾ سنڌي بيت، سرائڪي ڏوهيڙا، سنڌي ۽ سرائڪي ڪافيون، ريختي ۽ هندي ڪلام ۽ هڪ سنڌي ۾ منقبت شامل ڪئي وئي آهي. جڏهن ته ضميمي ٽئين ۾ فقير محمد موسيٰ سومري جي لکيل نانڪ يوسف جي سوانح عمري (جيڪا محترم ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ صاحب ترتيب ڏئي ان ۾ جدا جدا عنوان قائم ڪري، سنڌالاجي طرفان شايع ٿيندڙ تحقيقي جرنل 'علمي آئينو- 1973ع' ۾ شايع ڪئي) کي نانڪ يوسف جي متعلق هڪ تاريخي دستاويز سمجهي شامل ڪيو ويو آهي، ڇاڪاڻ ته فقير صاحب جي زندگي بابت هي ئي پهريون دستاويز آهي جنهن تان سڀن لکندڙ استفادو ڪيو آهي.

نانڪ يوسف، سچل سائين جي خاص طالبن مان هو. هن جي طبيعت ۾ فقرائي رنگ اڳ به موجود هو. پر سرمست سائين جي حضور ۾ رهندي سندس طبيعت ۾ وڏو نکار آيو منجهس بي باڪي جهڙا جذبا اُڀريا. هن پنهنجي ڪلام ۾ درازي شاهه سان بي پناهه محبت جو اظهار ڪيو آهي، نانڪ جو ڪلام ائين ته رندي رنگ ۾ پوري طرح سان رڱيل آهي پر جيڪا رواني، سلاست ۽ ترنم سندس ڪلام مان جهلڪا ڏئي رهي آهي ان مان اهو چٽو ٿي بيهي ٿو ته فقير صاحب موسيقي جو وڏو ڄاڻو هو. هو پاڻ ڳائيندو به هو. سندس ڪلام ۾ بي معنيٰ لفظ به ترنم پيدا ڪندي اهڙو ته رس ڀريو ٿا ڇڏين جو هڪدم سان انهن کي جهونگارجي ٿو:

ٿاٿا عشق نچايا ڪرڪي ٿيان ٿيان
الٿيان سلٿيان بازيان ڏيندا

مشڪل سمجھڻ پيان.

- ڏِنڪت ڏِنڪت سناوي، پريم موري بابو
ڏِنڪت سناوي، گيت گاوي، هينئڙو ياوي
- برست برست لرجت گرجت گھن گھاري
جھنڪت جھنڪت ڏنڪت ٿنڪت ٿن ٿنڪاري

نانڪ يوسف جي ڪلام ۾ ان کان سواءِ ٻيون بہ ڪيتريون ئي خوبيون موجود آهن جن تي تفصيل سان لکڻ جي گنجائش موجود آهي، تہ ساڳي وقت سندس ڪلام جي قلمي نسخن جي ڳولا ۽ سوانح جي رهيل پهلوئن بابت لکڻ جي بہ بيحد ضرورت آهي؛ تہ جيئن درازي شاھ جي سلسلي جي هن معتبر شاعر بابت اجان بہ وڌيڪ معلومات ۽ سندس ڪلام پڙهندڙن تائين پهچي سگهي.

ميان مسڪينن ڏي، مهرؤن وري واجهاءِ،
اڱڻ آسروند جي، قدم مبارڪ پاءِ،
سندا محبت مينهڙا، وري تون وساءِ،
دلبر ساڻ دل لاءِ، يوسف يار غريب تون.

ضميمو-2

نانڪ يوسف جو نئون ڪلام

سنڌي بيت[•]

1. صاحب ستاريءَ جو تو ريءَ ڪير ٻيو
ڏڏن ڏوهارن تي، ٻانهه دست ڏيو
يوسف عرض اهو هجي هميشه عشق اوهان جو.

2. پرين پاڄاڻي ڏي، وات وري نهار،
قول ڪيا جي ڪالهه تو سي سڄڻ ساءِ پاڙ،
نافع ساڻ نگاهه جي، اکيون دل اجار،
هادي ساٿ سنيار، يوسف عرض نماڻي.

3. سورما ساڌ سيئي سچا، جن مڃيو محمّدؐ مير،
اهي مرد لوڪ ۾، ڪليو پيئڻ ڪير،
عشق سندي اسرار ۾، تون رکج ساهه سڏير،
ڪوڙا ڪهندا ڪي ويا، نيڻن وهائي نير،
هِت نہ هُت ڪا هلي، ڪنهن جو شاهه وزير،
رکندو پت فقير، يوسف هن سک سنديءَ

[•] بيت نمبر 1 کان 10 تائين ورتل "نانڪ يوسف جي ڪلام جو قلمي نسخو".

4. سڏائڻ ڏيهي کي، ايءُ وڙ ارغون،
گرمک اپن اپاريو ٻي چوڻ آئين بيچون،
ماري جيارن جيءَ کي، سڻ معشوقن قانون،
ڪوري ڪڍ قلوب مان، ڪفر سندو ڪتيون،
سي مرد هوندا ممون جي، يوسف يڪدم يارسين.

5. سندي ساڌ سنگت مؤن، سڻ چيلا هيءَ بات،
دم اورج عجيب سان، سنجهه صبح پرڀات،
پسڻ ۾ جيڪي پين، غير نه ٿي رب ذات،
سڄ حق حبيب تون، لات منجهؤن لک لات،
برهو غيب الله جو هيءُ نه وائي وات،
پوَ ۾ پيڙ نه پسندڙا، جن سسيون ڪيون سوغات،
معافي ڪيائون مهر مؤن، مهمؤن مشڪلات،
پلن پلايون ڪري، نور ڏنائون ڏات،
جهات پرينءَ جي جهات، يوسف دل حضور ۾.

6. اصل عشق الله جو عاشق آءِ اڪٽ،
امل الپ وڪڙيون، بنا سُر اُشٽ،
ڪڏهين رهين ڪونه ڪو ڄاڻ بنا ڪو چٽ،
جنهن کي سرت نه ساهه چي، سر آءِ لعنتي لٽ،
وسر وري ويندين وير ۾، ناٽ ڪرين جو نٽ،
اڳهين اُسهنج سير سان، ڳالهه ڳجهي ڳٽ ڳٽ،
خلق الاشياءُ وَهُوَ عنيها، چوچڪ چٽڪو چٽ،
غير چڏيائون ڪونه ڪو چڙيون شاهه ڪڪٽ،
خارجي خراب ٿيا، رافض شوم چپٽ،
منڪر دين حقيقي جو ڪونه رهيو گٽ گٽ،

وٽ تون عشق الله جو جهوڙ ڦٽو ڪر جهٽ،
ور ور ڳالهه انهيءَ جو ويڙهي دل ۾ وٽ،
زمين آسمان غيب ۾، ڇاجي ڳولين ڏٽ،
ليڪن ليڪو ناهه ڪو ڪاهيون جل ٿل ڀَٽ،
پنهنجو پرجهڻ پاڻ ۾، ڇائو ڙين ڪنهن تي ٿُٽ،
اٿي گهير اٽانگو گهٽ، نانڪ يوسف يار جو.

7. پاڻ ڇڏي آيو پاڻ ڪؤن، رک پير پراهون پاڻ،
ناچج آڻ اٽين ۾، پرڪو جا آئي آڻ،
پائي پرم پلي وڃي، ايءَ نه وڃ تون تاڻ،
گهائي گهوٽ چلي جلي، ٿئي وس وٿاڻ،
ڪاسٽي پنهنجي پاڻ کي، ٿو ڪين وجهين دل واڻ،
ماڻ ڇڏي هيءَ ماڻ، ٿيا يوسف گم يار ۾.

8. وير ورائي شهه سير ۾، پيو هيڏانهن جهولن جهڳ،
شاهه وڃين شهه سير ۾، هي لعل لِڪوئي لڪ،
نانڪ يوسف ننگ، ننديون نيٽن ائين پرين.

9. تنهن کي سلڻ ڇا ڪري، وڇاڻ وهه جو دور،
ماريون من موهه ڳيون، مادر ناهي مور،
گهوران عشق اوير جون، دل جنين سي گهور،
هٿئي پورن پور، نانڪ يوسف يار ريءَ.

10. عشق اوڪاڙ جي ٿئي، تا آءٌ مڙيئي اجهه،
ڪنهن منهن مائي ڪنهن کي، آب انهيءَ جو رجهه،
لڙ جهڙ لهريون ڪيتريون، وجهون مانگر منجهه،
ڦڦڙ ڦڙڪن توڏهين، ڳجهه گهٽين تان ڳجهه،

پريم ننگر جي پاڳ نہ سمجهن، جهين ٿيو نجهہ،
ناهي سڌارو عشق الله ريءَ، هادي هي تان ٻجهہ،
نانڪ يوسف سچ، لوڙهي غير فنا ڪيو.

سنڌي ڪافيون

ڪافي1*

ڏوراپن ڪئون ڏکي ٿيو ڏيل منهنجو سانگيئڙن سان سر ٿيون نيبه نيهڙو نيان

ڪو دم قسمت جو آنءُ هتڙي گهاريان، ارتون ان لئہ عينن مؤن ٿي آب هاريان
پنهوارن سان اصلؤن منهنجو حال هنيان عمر مون دل ناهي ڪوئي اختيار پنهنجو

اباڻن سان اديون منهنجي رهجي اچي، جو ٻَل پتلي پريتئون هي ناچ نچي
ننگ نباهيو مٺي مرشد ميان، ريءَ هاديءَ ناهي ٻيلي ڪو منهنجو

عشق انهيءَ جي اندر ۾ اڏيڙ ڪيا، فوجان حسن محبت ميڙ ڪيا
پٽ پيرون چونديان سندن سام جيان، ڪنهن کي ڪنهنجو تڪيو مون کي توڙون تنهنجو

دعا ڪريو ويڙهيچن جي ويڙهہ وهون، پکڙا پکن سان ٻيلن پاس ٻهون
نانڪ يوسف ياري شرب ٻيان، سچو سرَ اسرار آن پاڻ پنهنجو.

ڪافي 2

منجهہ عشق دل الله آيو جل جلا جلاَ، آدم نبي محمدﷺ ۾ اَلولا وَلا

ڪيڏي تو برهہ بازي، لڪ چپ ۾ عجب غازي
دم وٺ وسار نامي، سڻ سمجهہ ٻلا ٻلا

---

* ڪافي 1 ـ ڪان ۸ ورتل (نانڪ يوسف جي ڪلام قلمي نسخي) تان.

هينئڙي هميشہ زاري، پرين جي پيش ساري
گم هي بندي بيڪاري، الا الله آلا آلا

مون منديءَ جون تارون، پيارن ڪشي پيارون
جن ڪربلا پوڪاريون، جڳ جر جلاَ جلاَ

ڦهري ٿو پوش اهڙا. منصور شمس جهڙا
ڪهڙا ڪريان مون ڪهڙا. حق نور حلا حلا

وچ پاند اسين ناهيون، يوسف يتيم چاهيون
دل برهہ پيڙ باهيون، دم جل ڀلا ڪلا ڀلا

ڪافي 3

سچو يار تون سچار، سندو سچ نگاهون
پاڇائي سوپاٽئون، سندو سچ نگاهون.

گولن جي آهيان گولي، رچڙي باندر ٻولي
ساري سندين آهي جهولي، قسم ڪماهون

عيبن سندي سا ڳولا. نامي خداءِ مولا
پرين ڦهوڙ ڪج نہ ڦولا پنهنجي مهر مناهون

ڪنبي ٿي هيءَ مون ڪايا. جڳ جو ڏنوسي مايا
هاديءَ ڏهون هلايا. سڻ درد جون آهون

نانڪ نگاهہ ساري، دراز دل بهاري
يوسف سچار ياري، مرشد ڏيو پناهون.

ڪافي 4

هتي ڪين هوندو هميشه ڪرڻ تو جڳائي هنيارو پڪارو

ڪاڏي ڏيان ڏوتيءَ ڀلائيه ڀرم ۾ هي سمجهڻ عاشقن اشارو هيڪارو
ٿيي درد ۾ هٽي سير ڪر تون، متي ماهه مرشد نظارو پيارو
پرين پاڻ ٿيندا همت حال هيٺن، سچو ساڌو ويسهه خدارو سڏارو
موتو قبل انت موتو هزاري، جيئڻ هيءَ حياتيءَ جنجارو مونجهارو
سچي يار يوسف سٽج صادقن کي، سدا درد دلبر ديدارو ٻتارو.

ڪافي 5

ٻيلي الله تنهنجو تنهنجو الله، سڻ عشاق پِنا پاڪ توسين ماڙ مولا

پانڌي پرينءَ جا عرض الله لڳ هي، درد پور دل ۾ گهور اندر جوش جرجلا
آءُ نماڻي ناڪس نڌري ميان، احوال هي انهن ڪاڻ واءِ ويلا
ڪاهل دل نه ڪر تون عاشق ميان، توسير شاهه حق نگاهه ٻلي ٻال ٻلا
توسين سچڻ سچا واعدا ميان، اقرار اندر تار عشق هل هلا
نيٽن يوسف وي زاريون وي زاريون، چئج يار لک هزار مون ڄاڻان نه الولا.

ڪافي 6

جوڳن جي اچي مدد ٿيندين، اڙين جي آڌار قلندر مست علي شهباز

شاهه حسن جي درسن ڪاڻ، حورون ٿيون حيران
مَلڪ فلڪ سڀ حيرت، ۾ تنهنجي قلنگيءَ تار قلندر.

ڇمڪن ڇيريون، وڄن پيڙيون، عرش قرش آواز
ڳل ۾ ڳانا دست نفيلان، نانگا ٿيا نروار قلندر

نيٺن اتي نور پلٽيو جواهر جو جنسار
قبو تہ تنهنجو قيمت پريو لُڏي هندوري لعل قلندر

پير پيغمبر نبي سونهارا، سين سيدن سردار
مچ تون آهون يوسف جون تون مالڪ آن مختيار قلندر.

ڪافي 7

ڇاهي غلام ويچاري مون کي اوڏنهن جي آهي تاري
مون کي اوڏنهن جي اتاري

سسئي ننڍي سور پرايا، ٻاروتن ۾ ٻاري
لوڙهي ڇڏيائون درياءَ ۾، رئندي زارو زاري

هوت بلوچ مهمان سسئي دي، ڪوڙڪيچين جي ماري
سهڻي ويندي هئي نت ميهر ڏي، جنهن روز رکي هئي ياري

سڪ منجهان سرڪي پيتائين، ٻُڙ ڪري پاري
ڊني ڪين درياءَ کان، سڪ ميهر جي ماري

صيفل عاشق بديع ڪارڻ، بحرن ۾ ٽيو باري
ٽيو ويراڳي پريءَ خاطر، ڇڏيائين تخت هزاري

اٿم اميد الله ۾ ميلو ڪندو هڪواري
ساڻ يوسف جي سهڻا سائين، لائين رنگ الاهي

ذات بذات چوڙ ڪراهڻ عبدون عبدو ڪايئي
وچ مصر دي آءِ زليخان جنهن باهہ برهہ دي ٻاري

ڪافي 8

مرشد ميان توکي الله آڻيندو محبوب مٺا توکي مولا ميڙيندو.

نانءَ خدا جي سپرين سڻ فرياد نماڻن جي
لعلڻ آهي لڄ تو گهٽي، اصل ڪئون اڻ ڄاڻن جي.

رهبر تنهنجي راهه تي ڪوڙين ڪانگ اڏايان ٿي
جوتشي ٻانيڻ ورنيا، تو لئهِ پير پڇايان ٿي

بيڪسن جي ڪانهه ڪا، تو ريءَ واهر واهه پرين
تن من ايذانهين تانگهه مون، سچي سڪ ارواح پرين

پرين تون ڦولَ نہ ڦورا، عيب ثواب يتيمن جا
ڪچا ڪرت نہ ڪو حساب گنهگار غريبن جا

اصل ڪئون آن سرپوش تون، صاحب مهر ستاريءَ جو
بخشيندو بدڪارين، سندو اسم غفاريءَ جو.

سنڌي ڪافيون

(9)*

شاهه تان ڪنهن شوق پئي آيو آهي انسان ۾
سوءَ سوءَ تماشا تو ڪري، عينن سندي عنوان ۾.

عاشق هيو معشوق ٿيو خمار ۾
آهي ڪيو هوجاءِ ڏسي پائي ليو مست آهي ميخان ۾

---

* ڪافي 9_10_11 قمرالدين ڪلوڙ شهيد جو بياض

سور سهڙيون سوز جون گنگا جمنا ڇو پڇن،
ڪڏهن مڙهن ۾ مست، هو ڪڏهن ڪتاب قرآن ۾.

ڪڏهن گداگر شاهہ ٿيو ڪاٿي صُلح صلاح ٿيو
ڪاٿي سورهہ سپاهہ ٿيو..............................

هي سدا ٿئي سردار جو جو يوسف يگانہ يار جو
هڻ طبل اسرار جو محبت سندي ميدان ۾.

(10)

آگ عاشقن جو مرگ، سي مرجان جولان ۾.

شمع ٻاري شوقئون هليا، هڪ تِر نہ پاسي پوءِ پون،
هڪ دم ۾ اچي حاضر ٿين، توڙي هجن آسمان ۾.
عاشق ٻڪرا ٿيا وتن، هردم انهيءَ جاءِ تي اچن،
توڙئون طمع اُهي نہ رکن، توڙي هجن تہ جهان ۾.

دک درد سڀ دور ٿيو رنگ ريب جو رايو ٿيو
يوسف يقينئون آئيو سائين برهہ جي بوستان ۾.

(11)

جيها آيا ويا تيها، رهن مسافر رو جڳ ۾ جوڳيئڙا.

مال متاع ووميان، خرچ خزانا ووڪاپڙن سندا ڪيها.
ويٺا اورن عام ڪون اولي وو اهي سامن سندا سيها.
نانڪ يوسف وو يار جي، پارؤن وو آيا ڪي سوز سنيها.

(12)♣

ماڙين ۾ ماندي، ڪيءِ ٻاندي، عمر ملان شال مارن سان.

منهنجا مِٺ ملير ۾، ساريان سي سانگي.
ڪيءِ بندياٽي بند مؤن، ايرادي هي آندي

♣ ڪافي 12_13 درگاهہ راشديہ پير ڳوٺ وارو قلمي بياض.

منهنجو مڙهہ ملير ۾، مارو ٿيندم شل ڪانڌي
جيڏين لئي يوسف چئي، روز پڇان ٿي پانڌي،

(13)

آءٌ غلام هادي جي در جو اصلئون آهيان.

جان جُسو جند آهي انهن جي، آءٌ ليکي ناهيان.
هي سر هڪڙو صدقي ڪيڙم، هُون سَوَ سنباهيان.
پڇر آءٌ وو پير مغان جي، حرف نہ هڪڙو ٿاهيان.
هادي مون سان هڪ وڇي ٿو نہ ٻي ڪنهن ڪاهيان.
يوسف ڪي سڪ سچي تنهنجي، توڙي سِر وهن سر واهيان.

منقبت بحضور مرشد هادي•

1ـ الله لڳ فرياد سڻ يار دوست درَ دراز جا،
آهيو واقف اوهين اسرار ربي راز جا
يا مٺا محبوب مرشد مدد ڪر واهر وري
تون مشڪل ڪشا عرض سڻ اياز جا
ڇٽ تون سر چئن يارن پنجتن پاڪِ خدا،
بيڪسن ٻهرا ڏيو ڏنهن ڪرم نور نوازِ جا.
جهڙا تهڙا سندو صادق سچا ڪاذب ڪٽن
پير پنهنجا نہ ڇڏين سگ جي درواز جا
ڪير ڪو پيو ريءَ اوهان جي بخش تقصيران ڪري،
آهيو مختار ڪل فلڪ ملڪ چؤٻاز جا
ميم هو يس، مزمل، گل محمد يا قبول،
تون سخي صاحب شجاع حق فيض يڪ فياض جا
ساڳي تون صورت غوث جي هادي حقيقتَ ۾ احد
ساجد سيئي سندو پسون پر پکيئڙا پرواز جا
جن انسان ديوَ پريون سڀ ڪرن تعريف تو
طبل تنهنجا ٿا وڄن سڀ ديس عشق آواز جا
ورهه هي غمگين جي في الفور ٿئي ٻهر خدا،
ٿا مڃو پنهنجي ڦرئون نقطا نماڻن نياز جا

• نانڪ يوسف جي قلمي نسخي تان ورتل.

2۔ لاتقنطو وارا دلاسا سچا ياور يار جا،
بخش بدڪاريون سندم اقرار ٿو سردار جا
معشوق آنءَ الله جو مولا علي مقبول حق،
معاف مدايون ڪيو ڏک ڏوهه گنهگار جا
عمر ساري مون گذاري هاءِ هئي در بي خبر،
تار مان تاريو رحم سان عيب ڪج بيڪار جا
نالي خدا نيبهه نيو ننگ پنهنجي قربئون پرين
ڪرم ڪر والي وسيلا، سوال سڻ بدڪار جا
سندم دل ڪي دلربا شرمندگي بيحد بي بسي،
عيب پسي هينئڙو ڀري لک عيب پنهنجي پار جا
ايڏنهن ڪمي آهي ڪانڪا سهسين خطائون منجهه بندي
راحم رحم سندو بنا برحال هن بيچار جا.
هاءِ هاري مون ڪٽي تو راند پنهنجي رنگ جي
ڪر عجائب جهڙا سڀ سر تو اسرار جا.
وئي عمر افرود وئي ڪر ڪامياب مسڪين جي
گهنگارن تي تحقيق لطف تو غفار جا.
دارون آهيو ڏرماندگان محبوب يا مرشد ميان
واعدا سچا سندو سيني دل ياد ۾ تڪرار جا.
فيض و فاروق فائق يار صادق سرورا
ياعلي، عثمان، وجد جان جنگ جبر جبار جا.
شمس شريعت، طريقت، معرفت جا مرد حق
يار چارئي يڪ جبسم هادي حقيق جنهن وار جا.
دامن سچي دل سان جنين ٻوڙي ورتي دوستن سنڌي
مرد سي مردان روشن دل ٿي ديدار جا.

بد اگر بدڪار بڇڙا لڙهه لڳا تو لعل جي
نظر سان نهال ڪيڙو سي صدق پيزار جا.

3ـ جن چمين چائٺ يقينئون سچ تو سبحان جي
حل مشڪل ٿئي تهين دم پر انهيءَ انسان جي.
درد جو آهين واپاري خاص خريدار تون
پيرِ مغان پاڄاڻيءَ ڪي تون ڪر حق نظر احسان جي.
ٿو ڪري آهون الاهون روز شب هينئڙو هزار
رحم راحم آءِ اوهان وٽ امن جاءِ امان جي.
مون ۾ مداين ڪانجهه تان ڪوڙين ڪچايون ڪيتريون
دور ٿين درماندگيون ساڻ مهر تو منان جي.
آسرو الله تنهنجو آءِ سچا مرشد ميان
دست دامن ۾ اصل ڪئون درّ تو ديان جي
آهيو حامي دو جڳ ڏاتر ڏوهارين جا اوهين
ڪل سيا قادر اوهان ڪي زمين ۽ آسمان جي.
جيئن رکيو مينهن ۾ ٻڪريون ٻڪرار جون
سال جن ٿي پلڪ حضرت نوح جي طوفان جي.
توهه تنهنجي ريءَ نه اپان سوال سڻ محبوب مون
ماڙ ڪر فرياد پس ديوانه دل حيران جي.

4ـ دانهن دل جي درد جي دم دم توهم ڪلّ لعل ڪي
ڪير ورنائي اوهان ريءَ دل وٿي احوال ڪي.
هاءِ هئي واويلا رات ڏينهان روح ۾
عمر ساري آءِ مون پنهنجي پسي اعمال ڪي.
صاحبا سرپوش اڍهين تو وهلايو مون ولهن

مون بندي ڪر تئون ڪچي صد حيف منهنجي حال ڪي
هئي پروڙم ڪينڪي ساري عمر برباد وئي
منجهه پيريءَ جي پريشاني تا خاطر خيال ڪي

5۔ اي پرين پورن سپورن پروسو پرواس تون
آسرو سندو سچو ڪل عيبدارن آس تون
دوست دلگيرن اوهان ريءَ ڪير ڪنهنجو ڪر پيو
ٻي سيائي ناس ڪثرت اي سڄڻ ابناس تون
حق بقا باقي هميشه هردم عالم ۾ حشر
عاشقن سان هجين سدائين سهڻا رنگ واس تون
ڪير غمخواري ڪري ياور يتيمن جي اچي
آهين ولهن جو واهرو خاوند خدائي خاص تون
محبوب پنهنجي جي مهابي مدد ڪر مولا علي
تو ڪرين بخشيش بچڙن بي ستن ڪي ساس تون
آءِ پُرگهٽ پون پاڻي اگن ۾ ڌرتي ڏيا
ڀڳت نر نوري سندءِ تا ڀڳت ڪن انفاس تون
هيءَ پاڇاڻي تي پڪاري ور اوهان دل درد مون
عرض هن احوال سهڻا سڻ سچا ارداس تون
آهين تون حامي حمايت هردو جڳ هيڻن سندو
غم انهن کي آءِ کهڙو پرين جن جي پاس تون
شان شافي پنهنجو پس اي پرين مرشد ميان
دور ڪر دلگير ڪئون تا حرص پيا هيراس تون
دائما مخمور رک پنهنجي محبت ۾ محضُ
اصل عاصيئڙن سندو آهين ٻرين آساس تون

6۔ نحن اقرب اوڏڙو انسان ۾ الله تون
وَهو الله ڪل شيءِ لا اِله اِلا الله تون
آءِ قدرت قادر هر ڪنهن طرف زير و زبر
لا تحرّڪ نہ رة الاّ باذن الله تون
قل هو الله احد الله الصمد لم يلد
وحده لاشريڪ له تا شاهنشاهه تون
هادي حقيقت جو ڌڻي مالڪ آهين مختيار ڪل
گمراهن کي راهه لائين نوري ڪرين نگاهه تون
عاجزن جا عجز زاريون ڪير ٻيو ڪو ڪن ڪري
حلّ هر مشڪل سندو ڪلّ فتح جو فتاح تون
يا سخي سردار سرور روشنائي نور جي
منگتي هيءَ ٿي منگي ڪر بخش مرسل هٿا تون
۽ نڌري ناتوان ناڪس تنگي ۾ نا سونهين
راوَ رهبر راهه ۾ بدڪار سان بادشاهه تون
شاهه تون همراهه آهين شهرن شڪستن سان اصل
ماڙ سنلم مرشدا مالڪ ڏڏن جو ڏاهه تون

7۔ عمر بيدينيءَ ۾ مون ڪل گذاري هوءِ هوءِ
ٿي مليان هاڻي ٿي هنڙا واءِ ويلا ووءِ ووءِ
منجهه بدڪاري فجورن فسق سان ويڙي عمر
منهن مگس جيئن مليون هاڻي ڪيان ٿي ڪوءِ ڪوءِ
پير پريشان مون دل هئي گهڻو حيرانگي
ارمان اندوهئون پرڻ دم دم شوڪارا شوءِ شوءِ
ڏوهه ڏونگر ڪان وڏا گهاٽا گهڻا رَوَ ريت ڪئون
تون ڪندين محبوب معافي بار بدين بوءِ بوءِ

ٿو ڪنبي ڪلبوت سارو رات ڏيهان روح ۾
خجالت خيال جيئڙو آءِ پشيمان موءِ موءِ
هن هئڻ ۾ جي نہ سمجها حال تي ٻر ٻر تنين
منهن مٿاهون ڪيئن ڪنداسي منهن مارن روءِ روءِ
يا شفا شافع شفاعت جو ڏٽي تون آهين
عيبدارن آسرو سندو پرين هر سوءِ سوءِ

8۔ سڻ سچا مرشد خدا لڳ سگ سندي فرياد تون
ڳن ڪيو ڪنڙي جون ڪوڪان داد ٿيڻ ڪردار تون
ٻلُ ٻلائي ٻال ٿئي تو ترس آرياٽي اتي
رمز رخشان نور نرمل ڪر پرين امداد تون
ڪڪڙي گھنگارڻ ڇپيرڻ ڏڏ ڏوهارڻ آهيان
ٿورو نئين تڪيو توڪل عاشقن اعتماد تون
قربدارن ڪي قرب ڏي پاڻ ۾ توکي پسن
واحد وڏائي تو وڏي منجھ شوق ڪر دلشاد تون
هيٺن اتي هتڙا ڌرڻ وارث وڏائي وڙ سندو
دردمندن جون دليون رک عشق سان آباد تون
پيدا ڪيئہ آدم حوا مون ڪُل خلق نرمل نبي
جوڙ جوڙي سوهڻا صالح ڏهين اولاد تون
تو عجائب پڻ پسين طرحون پنهنجا پرين
سؤ ساز شڪرانا وچن تريون نفيلان ناد تون
وات وائي تار هرڪنهن تن اندر توهين توهين
شوق وارن ڪي هميشه يار ياور يار تون

9۔ پيرِ مغان مرشد ميان دم سرب جو سرتاج تون
ڪفر ڪل اسلام جو مالڪ الک مهراج تون

گور سچو ستنام تون هر پال هر هر نام تون
بيوسيلن جو وصي صاحب سنوارين ڪاج تون
ريءَ اوهان جي مهرباني مهر ٻاجهون آءِ نہ ڪا
تو سينگارين سڄڻ سڀ هيٺن سندي ڪل هاج تون
سڀ روادريون پرين تو نظر شفقت آ شِفا
رحم راحم راحما ڪل علتن علاج تون
هئي هئڻ هتي ڇڏايو تنگدل گذران هي
اي پارک آهين دم وجهہ نہ ڪلهہ اڄ آج تون
هيءَ حياتي مون نہ گهرجي جيئڻ هٿ جنجال ۾
موتوقبل انت موتو مئن جو معراج تون
اختياري عاشقن کي آءِ نہ ڪا پنهنجي پرين
دوست جي دامن لڳا تن جي رکين پت لاج تون
تو نباهين نيهڙو ميرن مندن سان رهہ رسي
پردهہ پوشي مرڪ توتان جن ڏيئن ڏک ڏاج تون
يوسف سوالي سگ سندو درگاهہ جو آهي اصل
آخر عمر پيري رسي مرشد نہ ڪج محتاج تون
فقر ساري تانهنجي آهيان اصل آءُ خاڪپاءِ
فيض جو دريا دو عالم موج اوج افواج تون
لا اِلٰه تهليل الاّ دل زبان توحيد ۾
يا محمدؐ يارسول الله بر سرتاج تون

سرائڪي ڏوهيڙا•

1. ايڪ دن مئن نون دلبر، آکي اي جڳ جيوڻ جٽي،
جيڏي وجھ وصال الله دا، تيڏي پرڪان پٽي،
تن ڳهليان ڳالھ اجائي، ڪاغذ لکن پٽي،
ڪاوڻ رشوا روڳ رنجيندا، محض دنيا تي مٽي،
ڪهندي آندي عاشق، غازي ڳالھ اها اپٽي،
آيا عشق جنهان سر، جنهن دي ڪاتي محبت ڪٽي،
انهان سيتي شور نہ ڪريئي، ماڻ ڪريندي مٽي،
عاشق وحدت واصل هوئي، جي جڳ وچون رٽي،
دمدم ليل نهار انهان سر، مينھ محبت اٽي،
جي آئي سر آ پُر ناٹين، ڳالھ ڳجهي مُڪ مٽي،
نانڪ يوسف يار برھ دي، هن اصلؤن پَرا پٽي.

2. بشيهر چٽي عرش منارؤن، مارن لمڪ لمار ڏوهين،
زلفان ڳل وچ لٽڪن پيچي، پيچ زنجير چوڏار ڏوهين،
ڏنگڑ ڪاڻ شتاب اُڦلي، چارئي صاحب سوار ڏوهين،
رمز اها تون سمجھ سياٹا، پنجتن اسرار ڏوهين،
احدؤن احمد مرشد مولا، واحد دل ديدار ڏوهين،
سمجهڻ معنيٰ محبت سيتي، رمز هڪا سردار ڏوهين،
جاچ اها من بات خفي تون، بيت ڪرو آچار ڏوهين،

• نانڪ يوسف جي قلمي نسخي تان ورتل.

اونچا نيچا ڪس ڪون ڪهنا، سانچ بولو تڪرار ڏوهين،
وهاڱئي زهر جنهان تون، عاشق سي مختار ڏوهين،
سبحان الله لک تعريفان، وڏي سو منصبدار ڏوهين،
حاظر ناظر نورمحمد، هر گفتي گفتار ڏوهين،
عاشق تي معشوق هڪ هڪ ڪيڏن، ڪيل هشيار ڏوهين،
يوسف ذات صفات تماشا، هرجا هر رنگ يار ڏوهين.

سرائڪي ڪافيون•

ڪافي 1 روپ

لگيان ميريان ها پلا جي، لگيان نئين ميريان، يار وے ماهي تون موهي جاندان

عرشئون لٿيان ئي مرغايان، درشن پاون نون مئن چليان
سن گفتاران، بلبل زاران، چمن چمن مئن رليان
ڏور مت جاوين ميري بالمان، بلبل گل گل ڳل ڳليان
ديدان لگيان ني ياري ياري، نانڪ يوسف ٻلوليان.

ڪافي 2

ڪِڙي تو ريءَ زلفون ڪي جا ڊوڙي من موهہ لينون
اَلول بشيهر پيچن ڪاري ليڪر قيد ڪيٻن.

جڙيان زلفان جون ڪنڍي من ماهي، تڙقت تڙقت چوئن ناهين
زاري زاري توبهہ زاري دل ميري اور سوز سنيون.

ڪج ڪمانون تير دو رسمان، حلق چلاون ناز ڪرشمان
يون ڪريون ڪرماريءَ، برهہ ساز دنيون

نانڪ يوسف يار همارو تان بناوت هم تم تارو
هم شڪار سندر تم ماريءِ، ايسو ڏانءُ ڏنيون.

• ڪافي 1 _ ڪان 13 ورتل "نانڪ يوسف جي قلمي نسخي" تان.

ڪافي 3

الله دم ياد ڏرنا هي، آپ گم اس ۾ ڪرنا،هي اسي رهہ ۾ عشاقان نون
فنا ڪر آپ مين عاشق، برج ڪي درد ۾ دمدم
ڪهان ڪو بزرگي تقويٰ، درد ۾ دل تو ڏرنا هي.

گذر دنيا حياتي هي، اول آخر تمهين جانو
نہ ڪس رهنا اسي جڳ ۾، پيهي آدم اسڪون مرنا هي .

اُسي ڪون لاج هي يارو دردمندان ڪي روجڳ ۾
تحقيق لاتقنطو ڪابہ، فرمان حق ٿهرنا هي

ڪون مسڪين هي يوسف، اگر نانڪ بجا يارو
ووهي رنگريز منجهہ عيبان، اسي دم چرن سرنا هي.

ڪافي 4

ماروئڙا منهنجا سانگيئڙا، وري ديس آيا آيا.

اڪنڊ اکن ڪي هوئي مون اوڏاهين، راتيا ڏينهان خيال تيڏاهين
والي واريا
پهون پڪڙين مٿ مارن ناهيان، اوٺ اباڻن نہ تہ مان چا هيان
ڪنبي ٿي ڪايا
هيڙس اڳ آءُ ڏاهہ ڏوتياڻي، اڱڻ مون آيا پنهنجو قرب سڃاڻي
ٿورا لک لايا
جيءُ جهانگن سان ڏُٿ مون ڏاڏاڻو نير مون عمر اباڻو
جفل جيءَ جڙايا.
نانڪ يوسف يارن ياري، سانگيئڙن سان دم دم زاري
عشق پيچ پايا.

ڪافي 5

اڱڻ اساڏي آوين تون لٽيندا۔ تان مئن واري واري جانونديان ڍولڻا

1۔ راهہ پلينديان ڪانگ اڏينديان، پيرين تنهان پونديان عرض ڪرينديان
گهولي گهولي دم ساهہ مهيندا

2۔ نيڻن رت رونديان هنجون هار پونديان، درد ۾ هونديان دوست مني ديان
شال رسي نہ يار ڪهيندا۔

3۔ هوندي ئي فراقي عاشق ميثاقي، شهدي شلاڪي ڏاڍي دردناڪي
ڏک ڏاج تنهان نون ڏيندا ڏينديان

4۔ جسڪون چاهين آپ نباهين، اسين ڪون آهين بندي پرگناهين
بريان بديان ڪي بار ائينديان

5۔ يوسف ياري يارڪي تاري، عشق بهاري مهر ستاري
پريم پريت واليان سر رحم ڪرينديان۔

ڪافي 6

بنرا تاهووي هووي، لک مبارڪ، عشق مبارڪ فتح بشارت

مئن تودُني دانو نوبنرا۔ توهين راضي رب تووي تووي،
سرتين شالا وي ناچر ٽيوي، رام رحم سر جهووي جهووي
نانڪ يوسف نون نيه تساڏا۔ اها ميڏي دل سووي سووي،

ڪافي 7

لايان ميري من لايان، ميري من لايان ملوڻا۔

چوري چوري زلفان رم جهم، لايان ميري من لايان رمزان موڻا رانجهوڻا
ڪل اداسي تون ڳل اهين دي، جنهن دل آندا جاندا عشق جهوڻا رانجهو
حسن والياندا نوڪر رهيان، نئو نئو نيهہ نيڻا لايا۔ عشق دا ٻوٽا رانجهوڻا

ڪل سيالين توتئون صدقي صدقي، واري ٻلهر جانوان، چاڪ چڪوٽا رانجهوٽا
نانڪ يوسف يار رو نينون، انت نہ پايا پايا، برهہ باغ ڦوٽا رانجهوٽا.

ڪافي 8

سر موري سجن همارو ري دور نهين جانا

ٻاجهہ تساڏي ٻهول لٽيندي ڪملي دا ڪڄانا
مئن دا قطر ڪوئي چڏيا، پرپيو توري بچانا
عشق چهيندا اينوين اينوين، جيوين مست مجانا
نيڻ نيٽان ڏنهن ول ول پالن، نهين ڪوئي رچانا
نانڪ يوسف يار اساڏا، لڄ پال لڄانا.

ڪافي 9

پيتم ديوانڙا حال، يار نندؤن آڻ جڳايو

شهر شرابي مک مهتابي، ميرا سو من سيپ رين
نينهڙا سولگايا هي نال نال نال
بادر بانوري ڪاجر سانوري، ميري دل سو رين رين
سرخي لبان لعل لعل لعل
نانڪ يوسف موهن من جي، موهي ميري دل چين
لٽڪي نين خاصي چال چال چال.

ڪافي 10

سچي تساڏي ڳالهہ، ٻهون اسان منيدي دل ليندي

جٽان ڪٽان سهٽا سائين، هوسون قدمان نال
مرڻ جيوڻ دا عرض نہ دل ڪون، خاص تساڏا خيال

سچ تسان سچ عشق تساڏا، سؤ سؤ چلدا چال
نانڪ يوسف يار تساڏا، در دا سگ سنيال.

ڪافي 11

سدا ميري من ۾ تڳا تنهنجي تاري
الله پاڪ پرور صاحب رب ستاري
ٻڌيا بت بندي خاڪي ۾ عاري
ڏکهي ڏور ڏٽن ڪي ڪڏي عشق اڏاري
جڙيا جوين جڳ ۾ جنسار سارا
تون ڪرين وڻج هت جو ولڻ نهين واري
پهرين ڳالهه پرينءَ جي آهي يارون ڪي ياري
ٽٽا ڪوٽ ڪفر ڪا ڪليا باغ بهاري
تلڪا تمهارا راهي بلبل بهارا
جي نانڪ نام همارا تہ يوسف رب هي ستاري

ڪافي 12

دمِ ياد ياد الله، لا اِلـہ اِلا الله. اِلا الله

اپني رنگون رنگ بنايا محمّد رسول الله
گهر عبدالله دي پئي هئي شاد، صل الله بسم الله
مرسل صورت بن تن آيا، صفت الله صفت الله
فلڪ ملڪ ۾ هوئي مبأرڪ، ڪليا نور تجلا
هر مظهر ۾ ديکو تمسي، وجه ثم وجه الله
يوسف يار مئي صدقي صدقي، هرجا هويا هو الله.

ڪافي 13

سجن تيري پال پليري ميرا حال نہ ڪوئي، ڪوئي ڪوئي ري يارا

مون ڪڇڻ ناهين، ناهين ناهين ديري تم دل ديري
صورت ساڳي تون سوئي، سوئي سوئي ري يارا.

هووڻ هستي مستي تيدڙي، پيري دم دم پيري
پيري جوئي جوئي، جوئي جوئي ري يارا.

عشق آوازون راز درازون سيئي سئوڻ چڱيري
لاج انهان ڳل هوئي، هوئي هوئي ري يارا.

بيڪس بردي تيڏي مئين در دي، ڳڻ ڳاوان عشق سحري
سحري سوزان دي روئي، روئي روئي ري يارا.

لهر قطاران برهہ بهاران، جل جل جند جان جيري
جيري تيڏي نال لوئي، لوئي لوئي ري يارا.

نانڪ يوسف ياري ٽوٽا، نخئون سمجهڻ نيڙي
نيڙي نينئون اوئي، اوئي اوئي ري يارا.

(14)*

مين قربان جاوان، جي قربان ٿيوان، سجن تون واري واري،

اکيان چل ڇل وي آب اٽينديان وي، جهنگ سيالين دي ساري،
موتو قبل وي انت موتو وي، ماري سو تير جياري جياري،
نانڪ يوسف وي، يار سچي راوي، نينهن مريندا نعري نعري،

---

* ڪافي 14_15 قلمي بياض درگاهہ پر چوندي شريف وارو.

(15)

ڪهڙي تار سچڻ لائيہ.

اندر آتش عشق جي، ٻاري جيءَ ۾ جانب يار مچ مچائيہ.
ابرو ڪمان تي چڪي چاڙهيئہ، تکي تيز انداز چوٽ چلائيہ.
جنهن ڏينهن لاڪون اگن اگم وسن، مينگهہ ملهار چول چلائيہ.
يار يوسف جي سڪ سرواهي، تکي ڏارون ڏار موتي ملائيہ.

(16)

چلو چلو سيان رانجهن يار ويکو آيا راوي کنون ڪر وٽ حال ڪيها.

تخت هزارا ڇوڙڪي، رانجهن ڪيتا ذک ڪشالا ڪيها،
آ پيارا رانجهي نون سير دارايا، نا تان ڪم آها سيال ڪيها.
عشق لڳا گهرو وسريا، مايا محبت موڙي مال ڪيها،
سهڻي نال ويسان جهنگ ڇوڙڪي، من کوهي کيڙيان دا خام خيال ڪيها.
ڪيڏي ويان وڇوڙي دي ماري مين، ڊولي ٻاجهون اِتان احوال ڪيها،
قدمان ڪول هوسان سدا نال سهڻي، رب سچي اڳون ٻيا سوال ڪيها.
ٻين وڃدي ڳلي ڳلي، سي سي چلدا ويکو چال ڪيها،
مُند هوئي اسان مرچُڪيان نون، ڦِر مويان اُتي ٻيا وصال ڪيها.
صدقي صدقي سِر يار اُتون، مايہ ملک تي موڙي مال ڪيها،
يوسف يار لوڻيندا هڪو مينون، جنهن دي ڪيتا سو نينهن نهال ڪيها.

• قلمي بياض درگاهہ پرچونڊي شريف ۾ درگاهہ راشديہ.

(17)[♫]

پاندي ڏيج سلام، ميڏي سانول نون.

ٻڌڪر ٻانهان نال ادب دي، سوءَ سوءَ آکين سلام.
ساهہ اساڏا سوگها ڪِتوئي، ديدان دي گهت دام.
راتيان ڏينهان تانگهہ تساڏي، نيٽين ننڊ حرام.
يار يوسف سائين ول سگهڙا، آوڻ دي گهِن انجام.

(18)[♥]

عشق ٿيندئين ڪون وي يار، ڪيسا ڪريندائين ڪام يي.

هاٿ ڪر شمشير آندوئي، عاشقاندي سر وهائيندائين،
شودي عاشق لک هزار، تون ڪرين قتلام يي.

آکي ناگهہ جلوا ڏيندو مست ڪرکي هوش نيندو
[x]
……

موج مستي دي جِنهان تي، قتل دم دم هي تِنهان تي،
ڪيا انهين دا حال وو يار، روز شب ماتام يي.

سر جنهين دي موج آوي، ڳالهہ تيڏي سوئي ڳاوي،
زهد تقوي سٽ وويار، ڪٽ ڪفر اسلام يي.

يار جادوگر جادو ڪِتوئي، خيال يوسف دا نِتوئي،
پُرڪر دستون ڏي وويار، بيخودي دا جام يي.

[♫] قلمي بياض درگاهہ پرچوند شريف.

[♥] ڪافي 18 کان 20 قلمي بياض قمرالدين ڪلوڙ.

[x] نسخي ۾ سٽ پڙهڻ ۾ نہ ٿي اچي.

(19)

اها آکو تہ ڪنهن دي ذات، هر ڪنهن جنهن ڪون سجدا ڪيتا،
مَلڪن مين ٻانهپ تات۔

1. خاڪي آدم بُت بنايس، تنهن وچ سارا سُر ڇُپايس،
هرڪوئي آکي آهہ صفات۔
2. لکين لبيان ٻهري آيو رنگا رنگي رنگ بنايو
صورت بني ياتو يات۔
3. مائي باب نہ تنهن دا ڪوئي، حوا ڪنهن دي ڄائي هوئي،
سُڻ حقيقت اها بات۔
4. يوسف سمجهہ هي سُر سارا، اندر ٻاهر نور نظارا،
آدم الاهي • وائي وات۔

(20)

ڍولڻ کهڙي سانگہ، وليا ويندئين ڪيچ تون۔

هوءِ هوءِ نال هوتان دي، سهٹا ڪر نہ تون وڃڻ دي وائي،
ڏاڍي آتش عشق تيڏي دي، برهہ تيڏي ڀڙڪائي،
ماري سولان والي سانگہ
حيلي هزارين ڪر ڪر رهيان، نهين تون مِنت منيندا،
ڪيهي گناهون مين نماٹي نون، تون سائين نال نہ نيندا،
ڏي ڏکان والي ڪانگہ
يوسف يار سڄڻ ديان ڳالهين، مين ڪنهن نون آک سٹايان،
جنهن ڏهاڙي دي سٹين ڪنون پئي، مين ويٺي ورهہ وسايا،
ڏي برهہ والي بانگہ

(21)

ڪيهي ڪيهي ڳالهون رانجهي يار نون، آکي خيال پيا سيلان دا.

تخت چوڙ چايا جهنگ پُڇا ڪي، ديس ساڏي آيا بسمي لاڪي،
چوڙيس تخت شاهي شان دا.
رايا رانجهي ڪون ها ايندي آوٹدا. اصلون آها ساڏي نينهن لاوڻ دا،
آيا پوش پهر انسان دا.
يوسف يڪدل سڃاتم يارڪون، اِهين جوڳي والي جنسار ڪون،
شبه شڪ ڳيا گمان دا.

(22)

هر هر طرف بهار وہ وہ عجب تماشار يار.

ڪڏان تہ هوندي خلعت شاهي، ڪڏان تہ هوندي طور سپاهي،
آپ جمال اُتي نورالاهي، ڪڏان تہ گهنڊ اُتار وہ وہ

زلف ڪنڊيل وچ گهتدا ڦاهي، اڪثر مرغ ڦبيندي ماهي،
مرغ ڦساڪر ٿيندا راهي، اها تہ شڪار وہ وہ

اپڻي روپ ڪون آپ بٹيندئين، آپ ڪون شيشا آپ وڪيندئين،
اپڻي روپ ڪون آپ وچيندئين، ڪون آکي گفتار وہ وہ

ويس مٿاڪر يوسف آيا، گهر يعقوب دي پيدا هويا،
شهر مصر وچ ظاهر هويا، وِڪدا مُلهہ بازار وہ وہ

(23)☆

ڏِسدا پيارا ڪنهن نون لامڪان ڏسدا.

ڪڏان مُلان هون، ڪڏان قاضي هون، ڪڏان حاجي پاڪ نمازي هون،
ڪڏان منبر چڙهه تي نمازي هون، ڪڏان مرد..... تي هسدا.•
ڪڏان رومي هون، ڪڏان زنگي هون، ڪڏان ٽوپي پوش فرنگي هون،
سِر چهرا ڳل وچ انگي هون، ڪڏان گنهگهرو پاڪي نچدا.
شاهه سڪندر طرف نوشابان آيا، رسول الله تي مصري دي وچ،
يوسف خوابان، دل زليخان...
.... شاهه عنايت عالي، عارف ٻُلي شاهه دا والي.........
پارس نال لوهه دي گسدا.

(24)❖

ڪوئي نوان سوداگر آيا، ماهي والي ديس ڪنون.

ڪن وچ ڪُنڊيل، مک وچ مرڪي، موهن سو مَنڊ چلايا.
ڏينديان ٻَکيان، ليندا ناهين، صورت دا پر مايا.
پڳوين ڪپڙي ٻانڌا ناهين، آيا سو ويس مٽايا.
نانڪ يوسف ٻانهي سچل دي، عالم سو ويلڻ آيا.

☆ قلمي بياض درگاهه راشديه پير ڳوٺ.

• ...... وارا لفظ نسخي ۾ پڙهڻ ۾ نٿا اچن.

❖ ڪافيون (جلد پهريون) مرتب: ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

ريختوءِ هندي ڪلام

(1)[*]

ڏنڪت ڏِنڪت سناوي پريم موري بابو
ڏنڪت سناوي، گيت گاوي هينئڙو ياوي

نارو بولي من ۾ واسي، روپ نارائڻ شاميئڙو اداسي،
بيک مٽاوي، بسمي لاوي، بن ڪي آوي

گور ڪر پابن ڪسي نہ پايو عشق سچي ڪو سبد سجايو
آپ لٽاوي بازي چاوي، رام.....[**]

سن گن ونتا گيان گرو نر، انحد ٻائي پانچ پنڇي سر،
ڏن مچاوي پريم آوي، جيءُ جڳاوي

هون ٽو ٽوري ذات اڏيني، پاوي ياوت من مسڪيني،
عرض بلادي پاند ياوي، ساھ سيباوي

نانڪ يوسف يارڪي سرني، ساز سنگت سرهرگور چرني.
چرن ڏياوي، هستي سماوي، آپ اٽاوي

(2)

ييَ تيري مک پر خال ڪاري يون،
دوٽي دونون زلف بشيهر وال ڪاري يون.

---

[*] ڪلام 2_1 نانڪ يوسف جي ڪلام جي قلمي نسخي تان ورتل.

[**] لفظ پڙهڻ ۾ نہ ٿا اچن.

هات ۾ ڪٽاري ڪاري، اپر سمندر سواري،
چلتي هو موڙ سيتي چال چال ڪاري يون.

چيرا لعل سر پر پيچا پيچي رنگ رنگ،
دامني دمڪ جيسي جهال جهال ڪاري يون.

عاشق بچاري تاري مست هين درد ۾،
تج درشن بن انڪو نال نال ڪاري يون.

بُنڪي بُنڪي بلڪا تيغ تجھ ڪمر پر،
عاشقون نون ڪرتي هو قتال قال ڪاري يون.

عرض هي حضور مين يوسف يتيم مين،
نينهڙا نيايو ننگ پال پال ڪاري يون.

(3)

ڪون وي ڪمن ديس بن تن تم آئي ري
بي رنگي رنگ رنگ ۾ ڪيل ڪلاري

وفي انفسڪم آپ سي پڇانو محمّد ڪا مظهر اور نہ جانو
جو تحقيق موليٰ سرسري انسان، صورت ڪماري

سچي بات مجڪو جو برهين سناؤ وطن ديس اپنا مهر ڪر بتاؤ
جو پيومن بيراڳي تو نجاري، جو نئون نئون بهاري

هنيا چل دلي سي نٽي ۾ گذاري، جو رهتي عياشي خدائي جو ساري
ڪرو سير صورت نظاري، جيوين گلشن گلزاري

سچي آس پر ورس تم پيارو ڪهي عرض مسڪين يوسف بچارو
جو ڪرو نت نت زاري، ڳل پريم ڳاري

(4)[*]

من صاحب ڪاڏيان ڏرنا ڏيان ڏرنا هو ڏيان ڏرنا،
اسڪي گلي ڪي ريڻ هو رهڻا دم مجرا ڀڙٽا هو ڀڙٽا.

گيان بتايا داس پريم ڪا گور موهن مک پايا،
عطر عنبر گلابي شور شراب پلايا،
جاپڙو تس نرکي پُرکي نا جينا نا مرنان.

نس دن قال کڙا سر تر هين نوبت ڪوچ بجاويگا،
سرت لڳي دِرش موهہ مين. ٿُمري ڪون هووي مت لاويگا،
پريم پيتم بن ڪجهہ نہ ڪب مين عشق پرکي هون سرنان سرنان.

ساڌ سچي گورگيان ڪي ٻاڻي همري هردي ڪولي هي،
ٻولي اولي همنان چولي بيرنگ رم رم لولي هي،
رنگڻ رام ڪي رمز درازين چرنان گورڪي چرنان هو چرنان.

هون تہ نهين ناهون مان بولي آپن آپ نيارا هي،
ڪول ويکو فرقان پيتم ڪا دو جڳ آپ نظارا هي،
موتو مرمل پانوين ڀاوين مرني ٿؤن ڪي ڏرنا هو ڏرنا.

نانڪ يوسف يار بليندا ڪوئي بات نہ مائي هي،
دائي ٻائي تا عشق ڍهيو سي ساڌ سنگت سر ڀائي هي،
دين دنيا دي دام رهائي تس موئي دل نون ڪي ڪرنان هو ڪرنان.

---

[*] 4 نانڪ يوسف جي ڪلام جو قلمي نسخو ۽ محترم عطا حسين شاهہ موسوي جي ڳڏ ڪيل نانڪ يوسف جي ڪافين جي ذخيري مان ورتل.

ضميمو_3

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

فقير صاحب نانڪ يوسف

هي احوال ميان محمد موسيٰ ولد محمد عثمان سومري اصل ۾ جمع ڪيو جنهن کي سندس فرزند ميان محمد بخش نئين سر مرتب ڪيو. ميان محمد موسيٰ 95 سالن جي عمر ۾، سنه 1939ع ۾ وفات ڪئي. 1919ع ۾ ماستري (سنڌي) ڇڏيائين. خيرپور ۾ پينشن جو رواج ڪونه هو.

ميان محمد موسيٰ، فقير محمد يوسف جي درگاهه جو معتقد ۽ ڀهاريدار هو. ميان محمد موسيٰ هي احوال خاص طرح فقير عبدالله بروهي کان ورتو جيڪو فقير محمد يوسف جو وڏو ۽ مک ٻالڪو هو ۽ فقير محمد يوسف وٽ هر سال، چڱو عرصو اچي رهندو هو ۽ سفر ۾ به هميشه فقير صاحب سان گڏ هوندو هو.

فقير صاحب جو ڪلام جيڪو مليو سو سندس ڏوهٽاڻ مان، مرحوم فقير خدا بخش جمع ڪيو خاص طرح فقير هادي بخش شڪارپوري وٽان هٿ ڪيائين. فقير هادي بخش، سچل سائين جي اولاد مان سخي قبول محمد ثاني جو خليفو هو.

فقير محمد يوسف جي ابدي آرام گاهه

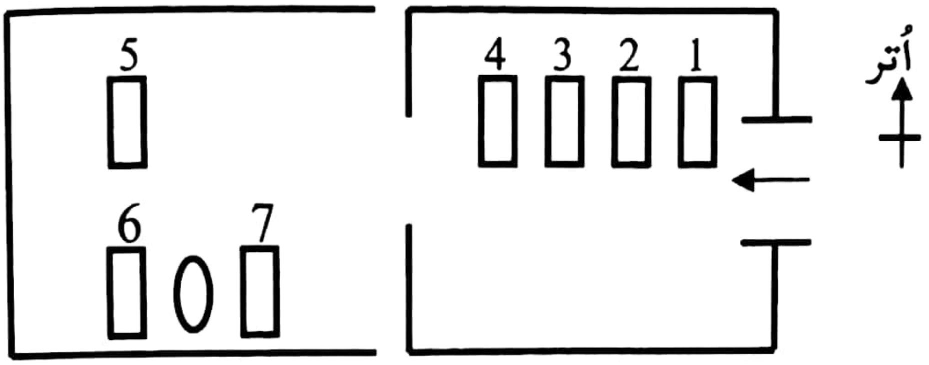
اُتر
1
2
3
4
5
6
7

1_ فقير محمد يونس، 2_ فقير محمد يوسف، 3_ جهنڊل بن فقير محمد يوسف، 4_ عبدالرحمان بن فقير محمد يوسف، 5_ ميان بخت علي پٽ محمد يوسف•، 6_ ميان نورالدين فقير، 7_ ميان علي نواز بن بخت علي.

فقير صاحب نانڪ يوسف جو شجرو••

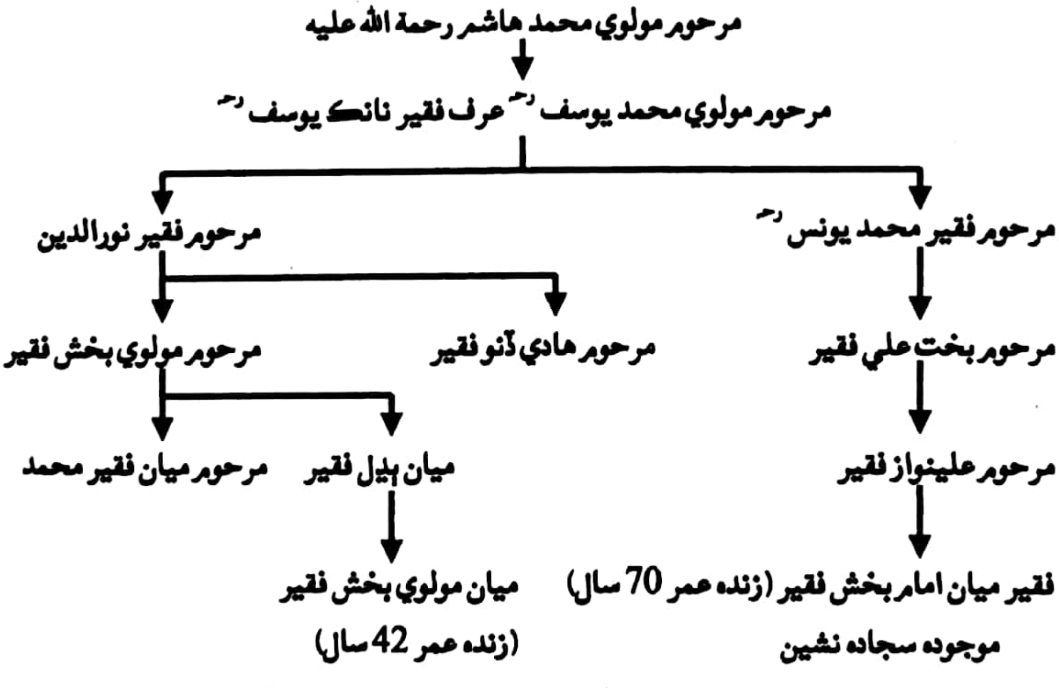
مرحوم مولوي محمد هاشم رحمة الله عليه
مرحوم مولوي محمد يوسف رح عرف فقير نانڪ يوسف رح
مرحوم فقير محمد يونس رح
مرحوم فقير نورالدين
مرحوم بخت علي فقير
مرحوم هادي ڏنو فقير
مرحوم مولوي بخش فقير
مرحوم علينواز فقير
ميان بڍل فقير
مرحوم ميان فقير محمد
فقير ميان امام بخش فقير (زنده عمر 70 سال)
موجوده سجاده نشين
ميان مولوي بخش فقير
(زنده عمر 42 سال)

فقير صاحب کي ٻه نياڻيون ٿيون: مائي غلام فاطمه، جيڪا پنهنجي مرشدن ۾ (سخي قبول محمد اول، سچل سائين جي سؤٽ کي) ڏنائون. ٻي مائي ياڳ پري، جا ميان نعمت الله جي پٽ الله آندي ڪلهوڙي کي ڏنائون.

• هي تربت نانڪ يوسف جي پٽ نه بلڪ ان جي پوٽي بخت فقير جي آهي. م.ب

•• نانڪ يوسف جي مڪمل شجري لاءِ ڏسو ساڳي ڪتاب جو ص 28.

فقير صاحب سان سندس ڏوهٽاڻ هميشہ کان گڏ رهندو آيو آهي، اهي عباسي خاندان جا آهن. فقير صاحب جي ڏوهٽاڻ مان ميان خدا بخش فقير هڪ وڏو ڪامل درويش ٿي گذريو آهي. ميان خدا بخش فقير جي والد بزرگوار کان سندس شجرو هن ريت آهي:

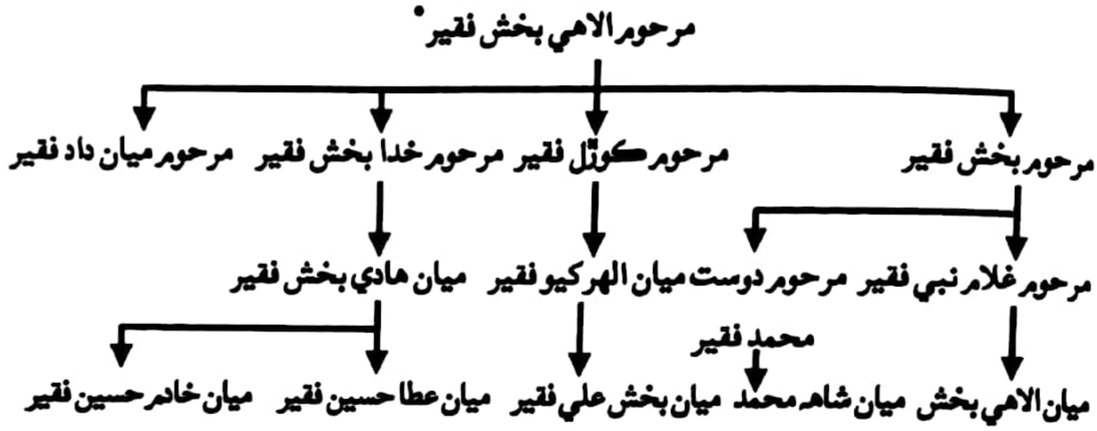
مرحوم الاهي بخش فقير•
مرحوم بخش فقير
مرحوم ڪوڙل فقير
مرحوم خدا بخش فقير
مرحوم ميان داد فقير
مرحوم غلام نبي فقير
مرحوم دوست محمد فقير
ميان الهرکيو فقير
ميان هادي بخش فقير
ميان الاهي بخش
ميان شاهہ محمد
ميان بخش علي فقير
ميان عطا حسين فقير
ميان خادم حسين فقير

مرحوم الاهي بخش فقير پٽ ميان نعمت الله. ميان نعمت الله حسين هو راڳ ڪندو هو. فقير صاحب جو ساٿس انس هو. ڪيس مائٽ وٺڻ آيا تہ فقير صاحب چيس: ادا، تون منهنجو مٽ ۽ مان تنهنجو مٽ. ائين چئي پنهنجي پيڻ پرڻايائينس ۽ سندس پٽ الهہ آندي کي پنهنجي نياڻي مائي ياڳ پري پرڻايائين.

• ڏسو ساڳي ڪتاب جو ص 29.

فقير محمد يوسف نانڪ جا حالات زندگي

مسڪن ۽ واقفيت

فقير صاحب نانڪ يوسف جن جو والد بزرگوار اصل سري جو رهاڪو هو پر ڪن سببن ڪري اتان لڏي اچي جهل شهر مگسي ۾ رهيو. سندن نالو مولوي محمد هاشم هو. نسلي طرح ذات جا ڪوڪر هئا ۽ سندن مادري زبان سرائڪي هئي. علمي لحاظ کان عربي، فارسي، سنسڪرت، اردو بلوچي، هندي ۽ ٻين عام ٻولين کان پڻ بخوبي واقف هئا. سندن ذريعہ معاش مفتي ٿي رهڻ هو. پنهنجي ملڪي نظام جا فيصلا شرعي فرمودن موجب حل ڪندا هئا. جهل شريف ۾ سندن هڪ وڏو مدرسو پڻ هوندو هو جنهن ۾ فقه ۽ فرقان سان گڏ رواجي تعليم جو درس تدريس پڻ ڏيندا هئا. انهيءَ درس ۽ تدريس ۽ شرعي فيصلن نبيرڻ جي عيوض کين، وقت جي حاڪم کان مقرر پگهار ملندو هو جنهن مان گذر سفر ڪندا هئا. اعليٰ علميت ۽ رياضت جي لحاظ کان سندن گهراڻو ان وقت جي چڱن گهراڻن مان هڪ ليکيو ويندو هو.

ڪيترائي ماڻهو مولوي محمد هاشم جن جا معتقد پڻ ٿيندا ويا. سندن اعليٰ علميت ۽ درس ۽ تدريس جو ايترو تہ نمايان اثر هو جو ڪيترائي طالب علم، پري پري کان اچي سندن مدرسي ۾ داخل ٿيندا هئا ۽ هن بزرگ جي اعليٰ علميت مان فيض حاصل ڪندا هئا. مولوي صاحب جن کي حضور ﷺ جن سان بي انتها عقيدت هوندي هئي، ان ڪري اڪثر عبادت ۾ مصروف رهندا هئا. سندن سادگي، عبادت، خلوص و اخلاص، خلق و اخلاق سبب سندن شهرت پري پري تائين پکڙجي وئي. ان هوندي بہ جيئن تہ کين ڪافي عمر گذرڻ بعد بہ ڪو نرينہ اولاد نہ هو انڪري سدائين غمگين رهندو هو ۽ وت ۽ وس آهر حيلا ڪندو رهندو هو ۽ بارگاهہ الاهي ۾ سربسجود رهندو هو.

ولادت باسعادت

فقير نانڪ يوسف جي ولادت جي تاريخ، مهينو توڙي سال نہ ملي سگهيو آهي. بهرحال راوي ماستر محمد موسيٰ ولد محمد عثمان سومرو، جنهن جي لکيل سوانح حيات تي هي احوال مرتب ڪيو ويو آهي، ان لکيو آهي تہ: سنہ 1898ع ۾ فقير صاحب جو هڪ خاص مريد فقير حاجي عبدالله بروهي، جيڪو پڻ جهل شهر جو باشندو هو سو فقير صاحب نانڪ يوسف جي بارگاهہ تي زيارتي آيو جنهن سان منهنجي ملاقات ٿي. ان وقت فقير حاجي عبدالله جي عمر اٽڪل 80 ورهيہ ڪن هئي. ان ٻڌايو تہ مولوي محمد هاشم کي ڪوبہ پٽ ڪونہ هو پر کيس پٽ جي بيحد گهڻي تمنا هئي. ان لاءِ هي بزرگ الله کي ٻاڏائڻ کان علاوه بہ ڪافي حيلا هلائيندو رهندو هو. آخرڪار هڪ پيري هڪ بزرگ ”عبدالله شاهہ گودڙي“ تي وڃي جاڳيو اتان کيس اشارو مليو تہ: توکي پٽ ڄمندو پر منصوري دم هڻندو.

آخرڪار رب وريو ۽ مولوي صاحب کي هڪ سهڻو پٽ تولد ٿيو، جنهن جو نالو محمد يوسف رکيائين. فقير محمد يوسف جي تولد ٿيڻ وقت سندس چهري تي هڪ اهڙو خوشبودار قدرتي پڙدو آيل هو جنهن جي خوشبوءِ کي فقط سندس والد بزرگوار ئي ڄاتو ٿي.

فقير صاحب جي زندگي جي روايتن موجب ۽ عمر جي لحاظ کان، اندازي طور چئي سگهجي ٿو تہ فقير صاحب جن اٽڪل 1192هہ جي لڳ ڀڳ تولد ٿيا هئا. (والله اعلم باالصواب)

جنم: 1192هہ اندازاً
وفات: 1269هہ ص ص

حالاتِ صغيري

فقير نانڪ يوسف اڪيلو طفلانہ مشغولي کان جڏهن فارغ ٿيو تہ کيس ٻين ننڍين ٻارن سان کيڏڻ جي خواهش ٿي. عام طرح اُستاد جو ادب بي پايان آهي، تعليم يافتہ استاد جي ادب سان گڏ پنهنجي عزيزن، رشتيدارن جو پڻ ادب ۽ احترام ڪندا آهن. ميان محمد يوسف جي پڻ انهن صفتن سبب شاگردن توڙي ٻين ننڍين ٻارن ۾ ڪافي عزت هوندي هئي، ان ڪري

شهر جا سڀ ٻار اڪثر ڪيس اڳواڻ ڪري تسليم ڪندا هئا ۽ جنهن ٻه راند جو پاڻ رايو ڏيندو هو اهائي راند ڪيڏي ويندي هئي.

(الف) طفلي زندگي ـ منزل پهرين

فقير صاحب محمد يوسف کي ننڍي هوندي کان ئي، نه عام راندين سان ڪا دلچسپي هئي ۽ نه ئي ڪڏهن ٻه ڪنهن ڪيس عام ٻاراڻي راند ڪيڏندي ڏٺو. فقير صاحب سڀ کان پهرين جيڪا راند ڪيڏي، سا هئي: عشق ٻه منزل ماتام ـ پاڻ شهر جا ننڍا ڇوڪرا گڏ ڪري، پن جا تابوت ۽ سيجون ٺهرائي ٻارن کي کڻائيندو هو ۽ پوءِ پاڻ ٽين يا سر جو ٽڪرو کڻي ڏڌَ وڄائيندو هو. ڏڌَ وڄائيندي روئندو رهندو هو. جو مٿس مدهوشي ڇانئجي ويندي هئي ۽ بيهوش ٿي ڪِري پوندو هو. ننڍا ٻار سندس اها وجداني حالت ڏسي، ڪيس اهڙي حالت ۾ ڇڏي پنهنجن گهرن ڏانهن ڀڄي ويندا هئا ۽ فقير صاحب ڪيتروئي وقت اُتي بيهوش پيو هوندو هو. جڏهن هوش ۾ ايندو هو ته پوءِ اُتي پنهنجي گهر ڏانهن روانو ٿيندو هو.

جيئن ته فقير صاحب جو والد بزرگوار شريعت جو پورو پورو پابند هو انڪري جڏهن ڪيس پٽ جي اِن راند جي پڪي ثابتي سان خبر ملي ته هو برداشت نه ڪري سگهيو ۽ پٽ کي ٿڏي سيني سان هدايت ڪيائين ته: اها راند ڪيتري ٻه چڱي صحيحي، پر تنهنجي عمر اڃا ان راند جي لائق نه آهي، ماتام يا گريه کي مولوي محمد هاشم چڱيءَ ريت ڄاڻو ٿي، ان هوندي ٻه شرعي اصولن موجب اها راند ناجائز هجڻ ڪري، پٽ کي ان راند ڪرڻ کان منع ڪيائون. پنهنجي والد جي هدايت تي فقير صاحب ان راند ڪيڏڻ کان بس ڪري ڇڏي.

(ب) طفلي زندگي ـ ٻي منزل

راوي جي چوڻ موجب جڏهن فقير صاحب کان پهرين ”ماتام“ واري راند ڇڏائي وئي، ته هن وري ٻي راند ”ڪنايو عاشقان“ شروع ڪئي. يعني اهلِ الله جن جي سرقدم پوئلڳ ٿيڻ، جتان ئي بهار جي بوءِ اچي. يعني صحيح ڏيکاريائون ته منصور جو ڪنايو عارفانه هو. عاشقن جي عارضي درگاهه تي ڌمال هڻڻ فيض کان خالي نه آهي. ان راند ۾ فقير صاحب شهر جا ڇوڪرا گڏ ڪري، گهران ڪو ڪپڙو کڻي، ان کي ڦاڙي چيري، ان جا سيني

چوڪرن کي لُنگ پڏائيندو هو. پوءِ هو ڳُلهن تي ڏنڍن جهڙيون ڪاٺيون رکائيندو هون. پوءِ پاڻ پهرين راند وانگر ڏمال جو دهل وڄائيندو هو. دهل وڄائيندي وڄائيندي، مٿس اها ئي وجداني ڪيفيت طاري ٿي ويندي هئي ۽ بيهوش ٿي ويندو هو.

آخرڪار جڏهن سندس والد، مولوي محمد هاشم کي وري هن راند جي خبر پئي ته هن وري به کيس ٿڌي سيني سان سمجهايو ته: مان اوهان جي هرهڪ عمل ۽ راند روند کي ڄاڻان ٿو. رب انشاالله تعاليٰ توکي نوازيندو. پر هن وقت تنهنجي عمر انهن راندين جي نه، پر علم پرائڻ جي آهي. علم کان سواءِ ڪوبه عمل صحيح نه آهي. ان ڪري اوهان علم پرايو ۽ انهن راندين کي هينئر ڇڏي ڏيو. اهڙي نيڪ نصيحت ۽ هدايت فقير صاحب جي دل تي اثر ڪيو ۽ هو رانديون رونديون ڇڏي، پوري توجه سان علم پرائڻ ۾ مشغول ٿي ويو.

جڏهن فقير صاحب سڀ رانديون رونديون وساري پنهنجي والد وٽ تعليم پرائڻ ۾ لڳي ويو ته سندس ٻيا ساٿي، جيڪي ساڻس گڏ علم پرائيندا هئا، سي پڻ سڀ ڪجهه وساري علم پرائڻ ۾ محو ٿي ويا. انڪري پڙهڻ جو چاهه اهڙو ته موجزن ٿيو جو فقير صاحب به 15_16 سالن جي قليل عرصي ۾ فارسي پڙهي، مولويت جي درجي تي پهچي ويو. سندس والد مولوي محمد هاشم سندس دستار بندي ڪرائي ۽ فقير صاحب عالم ٿي ويو. فقير محمد يوسف ڪامل عالم ٿيڻ بعد به مطالعو بند نه ڪيو. ڇو ته سندس ڪيترائي اهڙا اشارا موجود آهن، جن مان سندس ڏارين ملڪن جي علم ۽ ادب سان واقفيت ۽ علمي لياقت جو وجود ملي ٿو.

مولوي محمد هاشم جي وفات

فقير صاحب نانڪ يوسف جن جڏهن پڙهڻ کان فارغ ٿيا ۽ سندن دستاربندي به ٿي، ان بعد سندن والد مولوي محمد هاشم وفات ڪئي. مرحوم محمد هاشم جي وفات جو هنڌ شهپور (غالباً تعلقو شهدادڪوٽ) ضلعو لاڙڪاڻو* چيو وڃي ٿو.

---

* هن وقت ضلعو قنبر_شهدادڪوٽ.

معاش زندگي- شروعاتي وقت

مولوي محمد هاشم جي وفات بعد سيني ملڪي اميرن خواهہ عالمن، سندن پٽ نانڪ يوسف عرف فقير صاحب کي سندس مسند تي ويهاريو ۽ کين اهوئي ڪم سپرد ڪيو ويو جيڪو سندن والد بزرگوار ڪندا هئا. يعني شرعي فيصلا نبيرڻ ۽ مدرسي ۾ درس ۽ تدريس جو ڪم. ان جي عيوض هن کي بہ اهوئي پگهار ملندو هو جيڪو سندن والد کي ملندو هو. فقير صاحب جو گذر سفر ان پگهار مان ئي ٿيندو هو. فقير صاحب جا شرعي فيصلا ۽ تدريس ايتري تہ مقبول عام ٿي، جو وقت جي حاڪم، کيس مفتي اعظم جو لقب ڏنو. پر جيئن تہ فقير صاحب کي دنيوي عظمت سان ڪوبہ لڳاءُ ڪونہ هو، ان ڪري، هن اهو لقب نہ قبوليو. فقير صاحب هوند آهر خير خيرات بہ ڪندو رهندو هو. ايتريقدر جو ڪڏهن ڪڏهن کين کائڻ لاءِ بہ تمام ٿوري ماني نصيب ٿيندي هئي، پر اهڙي ڏينهن پاڻ بي انتها خوش ٿيندو هو.

فيض جي ڳولا

فقير صاحب جن ايتري تہ عبادت ڪندا هئا، جو کين عالم، زاهد، پرهيزگار چيو وڃي تہ بہ گهٽ تعريف ٿيندي، جيئن جيئن وقت گذرندو ٿي ويو تيئن تيئن سندس علمي مهارت وسيع ٿيندي ٿي ويئي، ۽ سندن علم ۽ فضيلت جي هاڪ پري پري تائين پکڙجندي رهي. پر ايتري رتبي تي پهچڻ بعد بہ جڏهن کيس اهو خيال ايندو هو تہ هيڏو وڏو عالم، زاهد سڏجڻ جي باوجود بہ اجا "الله" کي هٿ ڪري سگهيو نہ آهي سندس اکين ۾ آب ڀرجي ايندو هو.

پهريون چلو ۽ پهريون سفر

فقير صاحب جن کي جڏهن الله سان واصل ٿيڻ جا خيال بار بار ستائڻ لڳا، تہ پنهنجن خيالن کي منزل مقصود تائين پهچائڻ خاطر هن سڀ دنيوي تعلقات ٽوڙي، مان مرتبا ڦٽا ڪري، چِلا ڪڍي، هوت سان هيڪاندو ٿيڻ جو پڪو پهہ ڪيو. سڀ کان پهرين هن جهل شهر جي ٻاهران هڪ واديءَ ۾

پنهنجي هٿن سان هڪ مڪان ٺاهيو ۽ حڪومت جا عطيه، درس ۽ تدريس ۽ مٽ مائٽ ڇڏي، اُتي ويهي چاليهو ڪڍڻ لڳو. چِلي جي مدت دوران فقير صاحب نه ڪجهه کائيندو هو نه پيئندو هو بس هر وقت سندس زبان تي صرف خالق مالڪ جو نالو هوندو هو. آخر چاليهين ڏينهن ڪيس امر عنايت ٿيو ته: توکي فيض ملندو پر اُتان، جتي منصوري دم هوندو.

اهڙو اشارو ته خود فقير صاحب جي والد کي به شاهه گودڙئي تي جاڳندي مليو هو سو فقير کي هاڻ اهائي تمنا رهي ته ڪيئن به ڪري، ڪهڙي به طرح منصوري دم جو مقام حاصل ڪريان.

منزل ماڻڻ جي يقيني ارادي سان فقير صاحب جهل شهر ڇڏي، شهر جي اُتر طرف روانو ٿيو. سنياسي ۽ آديسي حال ۾ واٽون وٺي وڙيندو، ويچاريندو، واجهائيندو، وندر وائي ورائيندو سهل بستي لنگهي، جبل، ڏونگر ڏاريندو هلندو رهيو. سفر ۾ ڪيس زنده خواهه مماتيءَ وارن جون خانقاهون، درگاهون، بيراڳي بستيون، سگهڙن جا سم، هنرمندن جا اڏا، وينجهارن جا واڙا، مسجدون، سندر خيال جي اوڙ ۽ آڙ اينجهه ۽ اُمنگ سان سلجهائيندو رهيو پر هيترن ڏکن ڏاکڙن ۽ هيترين سارين منزلن ۾ ڪٿي به ڪيس پنهنجي منزل مقصود نظر نه آئي. آخرڪار فقير صاحب مايوس ٿي، پنهنجي وطن جهل شهر ۾ موٽي آيو. ان سفر ۾ فقير صاحب کي پورا ٻارهن مهينا لڳا.

ٻيو چِلو ۽ ٻيو سفر

جيتوڻيڪ پهرئين طويل سفر جي ڏاکڙن فقير صاحب کي ڪافي ڏيرو ڪري ڇڏيو هو پر هن پنهنجي مقصد کان منهن نه موڙيو هو. انڪري وري ٻيو چِلو ڪاٽڻ جو ارادو ڪيائين. ساڳي واديءَ ۽ ساڳئي مڪان ۾ وري اچي چِلو ڪاٽڻ ويٺو پر هن ڀيري به کين ساڳيو امر عنايت ٿيو ته: توکي فيض ملندو پر اُتان، جتي منصوري دم هوندو. اهڙي جواب وري فقير صاحب ۾ نئين سفر جو عزم جاڳايو ۽ فقير صاحب هن ڀيري جهل شهر جي اُتر بدران، منزل جي تلاش ۾ اولهه طرف روانو ٿيو. هن ڀيري به منصوري دم جي تلاش ۾ ٽڙ ترايون، ڏنڊيون ڏورا، جبل پهاڙ جهاڳي جهاڳي بيهي رهيو پر ڪٿي به ڪيس منزل جا نشان نظر نه آيا. نيٺ ساڳي طرح اُجون بکون ڪاٽيندو وري پنهنجي ڳوٺ جهل پهتو.

ٽيو چِلو۔ ٽيون سفر

جيتوڻيڪ هئي سفر، فقير صاحب کي ويتر ضعيف ڪري ڇڏيو هو. تڏهن بہ يار جي ديدار جي اُڻ تڻ ڪيس ويهڻ نہ ڏنو ۽ جڏهن تات ۽ طلب جا اُڏما اندر ۾ آند ماند ڪرڻ لڳس، تہ فقير صاحب وري ٽيون ڀيرو چِلو ڪاٽڻ جو ارادو ڪيو. هن ڀيري بہ ساڳيو مڪان منتخب ڪري، ضعيفي حال سان، پر محڪم ارادي سان چِلو ڪاٽي پورو ڪيائين تہ وري بہ اهوئي اشارو مليس تہ: توکي فيض ملندو پر اتان، جتي منصوري دم هوندو!

اهڙي امر تي فقير صاحب کي ڏاڍي ملولائي ٿي، پر هن صبر جو دامن هٿان نہ ڇڏيو ۽ سِڪ جو سندرو ٻڌي، هڪ نئين عزم سان، هڪ نئين سفر جو ارادو ڪيو. هن ڀيري دل ۾ ارادو ڪيائون تہ پنهنجي مرشد کان اجازت وٺي پوءِ سفر جو سانباهو ڪجي. هو ارادو ڪري، هڪ گڏهڙي تي چڙهي، راڻيپور ۾ پنهنجي مرشد حضرت پير سائين ابوصالح شاهہ سان ملڻ لاءِ جهل شهر جي ايرندي طرف روانو ٿيو. سڀ کان پهرين منزل بيگاريءَ ۾ اچي ڪيائين، جتي اڄ بہ سندن ڪافي معتقد موجود آهن. اِتان رواني ٿيڻ بعد ان هنڌ اچي منزل ڪيائين، جتي سندس زندگيءَ جو پويون عرصو گذريو يعني جتي هينئر ڳوٺ "فقير محمد يوسف" يا "فقير جو ڳوٺ" آهي. سندن درگاهہ پڻ اُتي آهي.

فقير صاحب جي پهچڻ وقت اُتي ميرن جي شڪار جون لانڍيون لڳل هيون. فقير صاحب بہ پهرين ميرن جي لشڪر سان گڏ اچي رهيو هو. جڏهن لشڪر وارا هن کي هڪ عام فقير سمجهي ٽوڪڻ لڳا تہ فقير صاحب اُتان نڪري، لاکن جي ڳوٺ جي پرساڻ، هڪ لئي جي وڻ هيٺان اچي ساهہ پٽيو. (ڪن جو چوڻ آهي تہ فقير صاحب لاکن ۾ نہ، پر گنڊيري ۾ اچي سهيڙيو هو). پوءِ ڪيترو ئي عرصو بڪ، اُڃ ۾ اُتي ئي پيو رهيو. ڪڏهن ڪنهن کان ان پاڻي نہ گهريائين. آخر ڪجهہ ڏينهن بعد اُتان پنهنجي مرشد ڏانهن رواني ٿيڻ جو ارادو ڪيائين. جيتوڻيڪ ان عرصي ۾ سندس گڏهہ بہ خبر ناهي ڪيڏانهن وڃي هليو هئي ۽ پاڻ بيحد ڪمزور ۽ ضعيف ٿي چڪو هو پر ان هوندي بہ، پيرين پنڌ مرشد تائين پهچڻ جو پهہ ڪري اڳتي هلڻ لڳو.

اڃا ٻه چار قدم ئي اڳتي مس هليو ته اوچتو هڪ اهڙو عشق جو طوفان شروع ٿيو جو چئوطرف انڌ انڌوڪار لڳي وئي. طوفان ۾ ايتري ته شدت هئي، جو رستي واٽ جو ڪو پتو ڪونه ٿي پيو. فقير صاحب به طوفان جي تيزيءَ ۾ راڻيپور جو رستو ڀُلجي، درازن شهر جي اُلهندي طرف پير صرفو کان اَبل واهه تي اچي چڙهيو.[♣] اتي طوفان به بيهي ويو. صبح ٿيندي ئي، ڏينهن جي روشنيءَ ۾، سماع جي آواز تي هلندو اچي درازن جي درگاهه ۾ داخل ٿيو. فقير صاحب ته اڳ ۾ ئي منصوري دم جو ڳولائو هو. درگاهه جي مسجد ۾ ٿيندڙ سماع جي منظر ۾ کيس پنهنجي منزل نظر اچڻ لڳي ۽ دل کي اطمينان ٿيڻ لڳس. کيس پڪ ٿي اهو سماع، منصوري دم جي خانقاهه آهي ۽ منصوري دم هڻڻ وارو اهو شخص آهي، جيڪو سيني ڏانهن منهن ڪريو مراقبي ۾ ويٺو آهي.

فقير صاحب، سماع ۾ ويٺل فقيرن سان شامل ٿيڻ ٿي چاهيو پر فقيرن هن کي اتي ويهڻ نه ڏنو ۽ بار بار جي آزين نيزارين جي باوجود به هن کي ٽنگو ٽالي ڪري ڪناري تي هڪ ڪنڊي سان ٽيڪ ڏياري ويهاري ڇڏيو. هلڻ کان هلاڪ، ڪمزور، ضعيف ۽ ناتوان فقير صاحب اتي ئي ويٺو رهيو پر سندس رُخ درگاهه شريف ڏانهن هو. اتي ويٺي، انهيءَ ئي حالت ۾ کيس ٻارهن مهينا گذري ويا.

حقيقت ۾ اهو مراقبي ۾ ويٺل درويش سچل سائين هو. ٻارهن مهينن کان پوءِ هڪ ڏينهن، جڏهن سچل سائين جن ان ڪنڊي وٽان اچي لانگهائو ٿيا ته فقير صاحب کي ان ڪنڊي هيٺان سر تسليم خم ويٺل ڏٺائون. سيني حاضر فقيرن چيو ته هي فقير شايد مري چڪو آهي، پر سچل سائين چيو ته نه، هي جيئرو آهي- پوءِ فقير صاحب کي يڪدم پاڻ وٽ گهرايائون. ٻارهن مهينن کان اُڃ ۽ بک ۾ پيل فقير صاحب، سچل سائين جي سڏ تي يڪدم ائين اُٿي اُڀو ٿي بيهي رهيو ڄڻ منجهس ڪو نئون روح پئجي ويو هجي. فقير صاحب کي پنهنجي منزل پنهنجي آڏو نظر اچڻ لڳي، ۽ هو وڏي سِڪ ۽ حب مان هلندو اچي هادي حضرت سچل سائين جي دربار ۾ حاضر ٿيو.

[♣] پير صرفو جي قبر مرحوم عبدالقادر فاروقي جي باغ ۾ اڄ به موجود آهي. ن.ب

فقير صاحب جي رياضت

فقير صاحب سڀ کان پهريون جيڪو رياضت جو ڪم ڪيو سو هو درگاهه جي ڀٽيءَ لاءِ ڪاٺيون ڪرڻ. ٻارهن مهينا گذرڻ بعد به هو نهايت سِڪ ۽ محبت مان پنهنجي رياضت کي هلائيندو آيو. اُڃ بُک جي ڪڏهن به ڪابه پرواهه نه ڪيائين. آخرڪار سندس پهرين رياضت رنگ لاتو ۽ سچل سائين جن فقير صاحب کي ڪاٺين ڪرڻ بدران درگاهه شريف جي مٽي ڀرڻ لاءِ امر ڪيو. فقير صاحب ان حڪم جي پوري پابندي ۽ مستعدي سان پوئواري ڪئي. دراصل مچ سچائڻ لاءِ ڪاٺيون آڻڻ، آگ اُجهائڻ لاءِ پاڻي ڀرڻ، اهي سڀ ڪجهه عارفانه اشارا هئا، رندي رمزون هيون، هڪ قسم جي آزمائش هئي، جنهن ۾ فقير صاحب ثابت قدم رهي پار پيو.

فقير صاحب کي الستي فيض ملڻ

فقير صاحب جڏهن ڪٺن آزمائشن مان، صدق دلي ۽ يقيني ارادو رکي پار پيو ته منزل سندس پير چمڻ لاءِ آتي نظر اچڻ لڳي. آخرڪار اها رات آئي، جنهن ۾ فقير صاحب کي پنهنجي مرشد اڪمل کان فيض ملڻو هو. ان رات به دستور مطابق فقير صاحب رياضت مڪمل ڪري، مسجد شريف ۾ تجر جي دريءَ کان ويٺو هو. فقير صاحب دنيا و مافيها کان بي خبر، پنهنجي ئي پور ۾ ويٺو هو ته اوچتو سندس ڪنن تي سچل سرمست جو آواز پيو. سچل سائين تجر مان، مراقبي ۾ ئي هڪل ڪري يعقوب فقير کي سڏ ڪيو (يعقوب فقير سچل سائين جو خاص خدمتگار هو). اتفاق سان ان رات يعقوب فقير اُتي حاضر نه هو ان ڪري فقير صاحب نهايت عجز سان گذارش ڪئي، سائين؛ يعقوب فقير ته حاضر ڪونهي، باقي سندس پٽ يوسف حاضر آهي! (فقير صاحب، سچل سائين جي خاص خدمتگار هئڻ ڪري، پاڻ کي يعقوب فقير جو پٽ سڏڻ ۾ به خوشي ٿي سمجهي). فقير صاحب جي جواب کان پوءِ ڪجھ وقت ماٺ ٿي وئي. اڌ رات جو سچل سائين وري يعقوب فقير کي سڏ ڪيو. فقير صعاحب وري به گذارش ڪئي: سائين، يعقوب فقير ته حاضر ڪونهي، باقي سندس پٽ يوسف حاضر آهي. هن ڀيري به وري ماٺ ٿي وئي. رات جي پوئين پهر، سچل سرمست وري به يعقوب

فقير کي سڏ ڪيو هن ڀيري به فقير صاحب ساڳي گذارش ڪئي: هادي سائين، يعقوب فقير ته ڪونهي، باقي سندس پٽ يوسف حاضر آهي.

ان پوئين هڪل ۽ سڏ تي، وري به يوسف فقير جو عجز وارو جواب ٻڌي، سچل سائين فرمايو: اي يوسف، تجر اندر هليو اچ..... ذات باري تعاليٰ توکي نوازي رهي آهي، مٺو محمد ڪارٽي به توکي نوازي رهيو آهي ۽ پيران پير به توکي نوازي رهيو آهي، ته پوءِ سچل کي ڪهڙي طاقت آهي جو توکي نه نوازي. فقير صاحب، حڪم ٿيڻ سان، با ادب و احترام ۽ تعظيم سان تجر ۾ گهڙي ويو ۽ عجز و نياز مطابق، پنهنجي حال زار جون شڪر ادايون پيش ڪيائين. اهڙيءَ ريت فقير صاحب جي سچي سڪ، اڻٿڪ جدوجهد هڻي وڃي هنڌ ڪيو ۽ کيس اها منزل ملي، جنهن جي ڳولا لاءِ هو ڏک ڏاکڙا سهي، تڪليفون برداشت ڪري، ڪشالا ڪڍي، پنهنجي وجود کي وڃائي، هٿ پير هڻي رهيو هو. فقير صاحب پنهنجي مرشد سچل سرمست وٽان فيضياب ٿيڻ بعد، مرشد جي ئي قدمن ۾ رهڻ جو فيصلو ڪيو. جيئن جيئن وقت گذرندو رهيو، تيئن تيئن فقير صاحب جو بحر وڌيڪ وجد ۾ ايندو ٿي ويو. ڪجهه ڏينهن بعد سچل سائين فقير صاحب کي حڪم ڪيو ته: اوهان پنهنجي وستيءَ ۾ وڃو! فقير صاحب عرض ڪيو: قبله سائين، هي ٻانهو ته حضور جن جي قدمن ۾ رهڻ جو پياسي آهي، جهل مان مون کي هتي گهرايو آٿو ته مون کي پاڻ کان پاسي نه ڪريو. بهرحال پنهنجي مرشد جي زور ڀرڻ تي فقير صاحب وري به موٽي اچي پنهنجي وستي ۾ رهيو.

فقير صاحب جي اچڻ سان اُتي هڪ وڏو شهر ٻڌجي ويو. ان جو نالو ابتدا ۾ "رنگپور" رکيو ويو پر موجوده وقت ۾ ان جو نالو "فقير محمد يوسف جو ڳوٺ يا فقير صاحب جو ڳوٺ" سڏيو وڃي ٿو. وستيءَ ۾ اچڻ بعد به فقير صاحب گهڻو وقت پنهنجي مرشد کان پري نه رهندو هو. بار بار کيس پنهنجي مرشد جي اُڪير ٿيندي هئي ۽ هو مرشد جي قدمن ۾ وڃي حاضر ٿيندو هو.

فقير صاحب ۽ خيرپور جا مير

درگاهه درازا شريف خيرپور رياست ۾ آهي. ان وقت رياست جو والي مير علي مراد خان هو . جيتوڻيڪ ساڳي رياست جو روحاني بادشاهه سچل سائين هو پر ظاهري حڪومت ميرن جي هئي. مير علي مراد خان به سچل سائين جو نهايت ئي ادب ۽ احترام ڪندو هو ۽ مشڪل ايام ۾ سچل سائين جي رهبري مان مستفيض ٿيندو رهندو هو.

هڪ واقعو آهي ته هڪ ڀيري مير علي مراد خان کي ڪن ۾ ڏاڍو سور اچي پيو. گهڻئي دوائون درمل ڪيائين، پر ڪوبه فرق نه پيس. آخرڪار سچل سرمست ڏانهن ماڻهو موڪلي درمل جي درخواست ڪيائين. سچل سائين سڀني حاضر فقيرن کي چيو ته: اوهان مان ڪوبه وڃي مير صاحب جي ڪن جي سور لاهڻ جو حيلو ڪري. پيو ته ڪوبه فقير ڪونه تيار ٿيو البت فقير صاحب پنهنجي مرشد کان اجازت وٺي اچي، ڪوٽ ڏيجي ۾ مير صاحب وٽ پهتو. فقير صاحب اچڻ سان نڪا ڪئي هم نڪا تم، مير صاحب کي ڪن کان جهلي اهڙي ته زوردار چماٽ هنيائين، جو هو مدهوش ٿي ڪِري پيو. فقير صاحب ته چماٽ هڻي هليو ويو، پر مير صاحب جڏهن هوش ۾ آيو ته پاڻ کي تندرست ڏسي يڪدم فقير صاحب جي پڇا ڪئي. جڏهن خبر پيس ته فقير صاحب خبر ڪانهي ڪيڏانهن هليو ويو ته يڪدم هن جي تلاش ۾ ماڻهو موڪليائين. گهڻي جاکوڙ بعد مير صاحب جي ماڻهن ڏٺو ته فقير صاحب هڪ ٽڪريءَ جي چوٽيءَ تي مراقبي ۾ ويٺو آهي. نوڪرن ڪيس مير صاحب ڏانهن هلڻ لاءِ عرض ڪيو پر فقير صاحب کين جواب ڏئي ڇڏيو. فقير صاحب جي انڪار تي مير صاحب ڏاڍو غمگين ٿيو. آخرڪار پاڻ، وقت جو حاڪم ٿي ڪري به، فقير صاحب وٽ هلي آيو ۽ سر تسليم خم ڪري، فقير صاحب جي قدمن ۾ ويهي اچي پنهنجي غم جو اظهار ڪرڻ لڳو. فقير صاحب سندن غمگساري ڪئي. اهڙيءَ طرح عجز ۽ نيازي جي عيوض فقير صاحب جي دعا سان مير صاحب جا سڀ دک دور ٿي

• ان دور ۾ رياست خيرپور جو والي مير علي مراد نه بلڪ سندس وڏو ڀاءُ مير رستم خان هو. م.ب

ويا. هن فقير صاحب لاءِ ان ٽڪري هيٺان هڪ ڪوهہ ڪوٺايو ۽ رهائش جو پڻ بندوبست ڪيائين.

ڪيترن اميرن وزيرن، مير صاحب طرفان فقير صاحب جي ايتري وڏي اعتراف، عزت افزائي ۽ عجز ۽ نياز بجا آڻڻ تي، مير صاحب کي چيو: ڇا فقير، ڇا اوهان جي بادشاهي!.... ڇا اوهان جي عظمت. ڇا وري اوهان هڪ فقير جو ايڏو ادب ۽ احترام ٿا ڪريو! ان تي بروقت تہ مير صاحب خاموش رهيو پر پوءِ هڪ وڏي ڪچهري گهرائي، انهن تعجب ڪندڙن کي پنهنجي ڪن جي تڪليف ۽ فقير صاحب جي چماٽ هڻڻ جو واقعو ٻڌايو. تہ سڀ حيران ٿي ويا ۽ خود فقير صاحب جي پهچ ۽ بزرگيءَ جا قائل ٿي ويا.

مرشد اڪمل جي فرمودي موجب فقير صاحب مير علي مراد خان جي ڪن جو سور ڇڏائي، ڪيس حضور حاصل ڪرايو. ان ڪري بادشاهي رسم الباب موجب ڪين ڪجهہ وقت اُتي ترسڻو پيو. ان بعد فقير صاحب اُتي پنهنجا فقير ڇڏي، پاڻ اسٽيشن گمبٽ کان هڪ ميل پري واقع حجمن جي ڳوٺ اچي رهيو. مير صاحب فقير صاحب جي رهائش لاءِ اتي بہ هڪ ڪوهہ کٽايو ۽ رهائش جو بندوبست ڪيو. فقير صاحب جي اچڻ ڪري، حجمن جي ڳوٺ کي جيڪا شهرت ۽ برڪت ملي سا اڄ تائين وڏندي ويجهندي اچي. ڪجهہ ڏينهن بعد فقير صاحب وري اچي سچل سائين جن وٽ حاضر ٿيو.

ان کان پوءِ رياست خيرپور جا سيئي مير صاحب، فقير صاحب جا معتقد ٿي ويا ۽ پڻ سچل سائين جا ڏن پيرو مريد ٿيا. مير عليمراد خان، فقير صاحب جو ايترو ادب ۽ احترام رکيو ايندو هو جيئن هڪ ڪامل مرشد جو رکيو ويندو آهي. مير صاحب جي ادب ۽ احترام جو اندازو هن ڳالهہ مان لڳائي سگهجي ٿو تہ هو جڏهن بہ ٻيلي طرف گشت يا شڪار تي ويندو هو تہ فقير صاحب جي درگاهہ تي ضرور حاضري ڏيندو هو ۽ سو بہ ان طرح جو فقير محمد يوسف جي ڳوٺ جي حد، يعني منگلن جي شهر کان گيدوڙي ڪڙئي وٽ پهچندو هو تہ پوءِ شاهي سواري ڇڏي، رومال سان پنهنجون ٻانهون ٻڌي، پيرين پيادو اچي فقير صاحب جي خدمت ۾ حاضر ٿيندو هو ۽

نياز بجا آڻيندو هو مير صاحب وقت جو حاڪم هو هن فقير صاحب کي ننگر لاءِ ستابہ جي ويجهو ۽ اڳڙن جي ڏکڻ طرف ڪچي ۾ زمين ڏني، جيڪا اڄ بہ فقير صاحب جا پويان سنڀاليندا اچن ٿا. ان کان سواءِ ٻيا ڪَي شاهي پروانا بہ فقير صاحب کي ننگر لاءِ ڏنا ويا، جيڪي پڻ سندس پوين وٽ محفوظ آهن. ڪن جو چوڻ اهي تہ مير صاحب، لاڙڪاڻو بہ فقير صاحب کي جاگير طور ڏنو هو مگر وري واپس ڪري ورتو جنهن ڪري فقير صاحب، مير صاحب ڏانهن انجام شڪني جو ڏوراپو لکي موڪليو هو.

فقير صاحب ۽ حيدرآباد جا مير

رياست خيرپور ۽ حيدرآباد جا مير اصل ۾ هڪ ئي نسل ۽ بنياد سان تعلق رکن ٿا. پر انگريزن جي سياسي چالبازين هنن کي هڪ ٻئي کان الڳ ڪري ڇڏيو. ان هوندي بہ هو هڪٻئي جو ادب ۽ احترام ڪندا هئا ۽ پاڻ ۾ مٽيون مائٽيون پڻ ڳنڍيل هين. مذهب ۾ پڻ ٻئي ڏريون شيعہ فرقي سان تعلق رکندڙ هيون. اهوئي سبب هو جو مير علي مراد خان ظاهر تي سچل سائين جي مريدي نٿي اختيار ڪئي. سچل سرمست بہ سڀ حال معلوم هوندي بہ، مير صاحب جي هر قول ۽ فعل کان واقف هوندي بہ، مير صاحب جي عزيزي لاڳاپن ٽٽڻ ۽ فساد پيدا ٿيڻ جي خيال کان، مير صاحب کي ازخود فقيري ۾ آڻڻ نٿي چاهيو: پر جڏهن حالات حد کان ٽپي ويا ۽ مير صاحب خود مشڪل ڪشائي چاهي، تڏهن ڪيس وڏي خوشيءَ سان فقيري آغوش ۾ آندائون.

جڏهن مير صاحب سڀ سانگا لاهي، سچل سائين جو ڏن پرو مريد ٿي ويو ۽ اها خبر حيدرآباد توڙي خيرپور جي ميرن کي پئي تہ مذهبي خيال کان اها ڳالهہ پسند نہ ڪيائون. خيرپور جا مير تہ پوءِ رندي راز سمجهي خاموش رهيا، پر حيدرآباد جي ميرن مان مير واحد بخش خان، مير علي مراد کي لکي موڪليو تہ: اوهان ڪهڙا مت جا موڙهل آهيو جو شيعہ ٿي ڪري، حضرت عمر رضہ جي اولاد فاروقين جا وڃي ڏن پرو مريد ٿيا آهيو! ان تي مير علي مراد کين لکي موڪليو تہ سچل سائين وڏو ڪامل اڪمل اهل الله آهي، سائنس رب تعاليٰ جو بہ وڏو قرب آهي، انڪري اهڙي امانت جي صاحب جا ڏن پرو

مريد ٿيڻ ۾ ڪابہ فڪر جي ڳالهہ ڪانهي. مير واحد بخش وري لکي موڪليو تہ: جنهن فقير جي اوهان ايڏي تعريف ٿا ڪريو ۽ احترام ٿا بجا آڻيو ان کي اسان ڏي ڏياري موڪليو تہ اچي اسان سان بحث مباحثو ڪري. پاڻ نہ اچي سگهي تہ پنهنجو ڪو خاص فقير ڏياري موڪلي. مير علي مراد سپ خط کڻي اچي سچل سائين جي خدمت ۾ حاضر ٿيو. سچل سائين سموري مام پروڙي فقير صاحب کي حيدرآباد وڃڻ جو ارشاد ڪيو.

فقير صاحب مرشد رهبر جي ارشاد تي حيدرآباد جو سفر اختيار ڪيو. هن سفر ۾ ساڻس مهوال فقير. ڊنڊين فقير ۽ کي ٻيا فقير بہ ڪٿا هئا. جيئن تہ ان دؤر ۾ سواريءَ جو ڪو انتظام ڪونہ هو ان ڪري سيني فقير پيرين پنڌ روانا ٿيا. جڏهن حيدرآباد جي ويجهو پهتا تہ فقير صاحب جن جي طبيعت خراب ٿي پئي، جنهنڪري هو اتي ئي ترسي پيو ۽ مير صاحبن ڏي ماڻهو موڪليائين تہ اسان سان اچي ملي وڃو. مير صاحبن نياپو آڻيندڙ فقير کي واپس ڪري ڇڏيو. آخرڪار، ڇو تہ مرشد جو حڪم هو انڪري فقير صاحب ساٿي فقيرن کي ساڻ ڪري، اچي حيدرآباد پهتو.

حيدرآباد جي ميرن کي جڏهن فقير صاحب جي آمد جي خبر پئي، تہ هنن ڇا ڪيو جو ڪچهريءَ واري بنگلي جي ٻاهرين دروازي هيٺان ٽن يارن (حضرت ابابڪر صديقؓ، حضرت امير عمرؓ ۽ حضرت عثمان غنيؓ جا اسم مبارڪ لکي، زمين ۾ پوري ڇڏيائون. فقير صاحب جڏهن ان دروازي تي پهتو تہ يڪدم ڇرڪ ڀري بيهي رهيو ۽ نعوذباالله پڙهڻ لڳو. ان بعد ان زمين ۾ پوريل نالا کوٽي ڪڍي چميائين ۽ پوءِ دروازو پار ڪري اندر ويو. فقير صاحب اندر پهتو تہ مير واحد بخش ٻين ميرن سان ڪچهريءَ ۾ مشغول هو ۽ گپ شپ ڪري، ٽهڪ ٽاڪون هڻي رهيو هو. هن فقير صاحب جي ڪابہ آجيان نہ ڪئي ۽ فقير کي ڏسي بہ پنهنجي ڏاڏن ۾ لڳو رهيو. فقير صاحب صبر ۽ استقلال سان ڏسندو رهيو. جڏهن مير واحد بخش اها ٽهڪ هڻي تہ مون جهڙا شينهن اڄ تائين ڪنهن بہ نہ ماريا هوندا، تہ فقير صاحب کي اهڙو تہ جذبو آيو جو اُتي جو اُتي شينهن بنجي، ميرن جي آڏو بيهي رهيو. فقير صاحب کي شينهن جي روپ ۾ ڏسي ميرن جون وايون بتال ٿي

ويون ۽ ڪو ڪيڏانهن پڇي نڪتو تہ ڪو ڪيڏانهن. مير واحد بخش جون بہ ٻاڙون ٻٽاڪون سڀ ڇڏائجي ويون ۽ کيس پنهنجو موت اکين آڏو نچندو نظر اچڻ لڳو. ڪجهہ دير کان پوءِ فقير صاحب جو جذبو ماٺيڻو ٿيو ۽ وري اصل صورت ڏريائين. ڪجهہ وقت تہ ماٺ رهي، پر جڏهن مير واحد بخش ڪجهہ سامت ۾ آيو تہ فقير صاحب کي چيائين تہ: سنڌڙي شهباز جي آهي، هتي ٻئي ڪنهن جي ڪرامت ڪانہ هلندي، اتي فقير صاحب کي بہ ڏاڍو جوش آيو سوچيائونس تہ: جيڪڏهن سنڌ شهباز جي آهي، تہ مان بہ ان جي در جو هڪ سگ ۽ غلام آهيان ۽ اهو خود شهنشاهہ جو حڪم آهي تہ غير جي حامين تي مارو مار ڪريو. ائين چئي فقير صاحب بنگلي کان ٻاهر نڪري آيو ۽ واپس درازن پهچي، اچي سچل سائين جي حضور ۾ حاضر ٿي سمورو حال عرض ڪيائين.

فقير صاحب کي ”نانڪ“ لقب ملڻ

هڪ ڏينهن سچل سائين جن درگاهہ درازان شريف جي موجودهہ مسجد جي پٺيان اولهہ طرف هڪ ٿلهي تي پنهنجن فقيرن ۽ طالبن سان ڪچهري ۾ ويٺي فرمايو تہ: اي فقيرو اسان ڪيترين ئي ٻولين ۾ توحيد جو تذڪرو ڪيو آهي پر هندي زبان ۾ ڪوبہ ذڪر نہ ٿيو آهي، اوهان مان ڪو هندي زبان ۾ توحيد بنسبت ٻڌائي سگهندو؟..... مرشد جو اهو امر ٻڌي، ٻيا تہ خاموش رهيا. البت فقير صاحب ادب سان اُٿي عرض ڪيو: قبلہ سائين، آءٌ ان ٻوليءَ تي ڪابہ دست رس تہ ڪونہ ٿو رکان، پر جيڪڏهن سائين جن جي مهر جي نظر ٿيندي تہ هي بندو پري نہ آهي. اهو جواب ٻڌي سچل سائين جن ڪجهہ وقت خاموش ٿي ويا. چند ساعتون ئي مس گذريو تہ فقير صاحب جي بدن ۾ جذبہ حيات جي اهڙي تہ ڪثرت اچي پيدا ٿي، جو سندس بدن جا وار بہ ڪانڊارجي ويا. مرشد جي دعا ۽ ڪمال سان فقير صاحب هندي زبان ۾ ڪيترائي چوپايہ، شبد ۽ ٻاٽيون بلڪل صحيح هندي زبان ۾ اهڙيون تہ ٻڌايون، جو سڀ حيران ٿي ويا. فقير صاحب جي اهري جذبي ۽ هندي زبان ۾ ڪمال جو تذڪرو ٻڌائڻ تي، سچل سائين کيس ”نانڪ“ لقب عنايت ڪيو ۽ چيائونس تہ تون تہ ساڳيو نانڪ ٿي ويو آهين..... هاڻ بهتر آهي تہ تون

امرتسر وڃي گرونانڪ جي گادي سنڀال، اُتي توکي ڪابہ آزمائش اهنجي نظر نہ ايندي. فقير صاحب، نانڪ لقب ملڻ بعد مرشد جو امر اکين تي رکيو ۽ امرتسر جو سفر اختيار ڪيائين.

درحقيقت سچل سائين جو فقير صاحب کي امرتسر موڪلڻ جو مقصد ڪجھ اهوئي هو تہ جهڙيءَ طرح گرونانڪ هندن ۽ مسلمانن جي مذهبي اصولن ۽ قانونن ۾ ترميم آڻي مسلمانن کي بدگمان ڪرڻ لاءِ مورچو ٺاهيو هو اهڙيءَ طرح فقير صاحب جي اتي وڃڻ سان ڪافي غير مسلمانن کي اسلام ۾ آڻڻ جو ڪم آسانيءَ سان ٿي سگهندو.

امرتسر جو سفر

فقير صاحب پاڻ سان حاجي عبدالله فقير، ڍنڍڻ فقير، بلو فقير ۽ الهداد فقير (جنهن کي "اُٺ فقير" بہ ڪري سڏيندا هئا، ڇو تہ اکثر ڪري هر سفر ۾ اهو فقير صاحب سان گڏ هوندو هو ۽ سفر جو سمورو سامان پاڻ سنڀاليندو هو). ساڻ ڪري امرتسر ڏانهن روانو ٿيو. عبدالله فقير، جنهن راوي مرحوم کي هن سوانح کان آگاھ ڪيو ان جو چوڻ آهي تہ فقير صاحب اسان سان ڪڏهن بہ ڪونہ هلندو هو جدا ٿي ويندو هو ۽ پوءِ وري ڏس ڏنل جاءِ تي اسان سان اچي ملندو هو.

هڪ ڀيري هڪ اهڙي شهر ۾ اچي لٿا، جتي جا ماڻهو هڪ ئي تلاءُ مان پاڻي پيئندا هئا. پر جڏهن فقير اتان پاڻي ڀرڻ ويا تہ ڪين پاڻي ڀرڻ جي اجازت نہ ملي، اتي فقيرن پريشان ٿي اچي سڄي ماجرا فقير صاحب کي ٻڌائي. فقير صاحب هڪ سائي شيءِ هنن کي ڏني تہ وڃي تلاءُ ۾ وجهي ڇڏيو. ان شيءِ جي ڪري سڄي تلاءُ جو پاڻي سائو زهر ٿي ويو. اتي شهر جا ماڻهو نهايت پريشان ٿيا ۽ اها ڳالھ شهر جي حاڪم تائين پهتي. ڪابہ ڳالھ سمجھ ۾ نہ آين. آخرڪار ان نتيجي تي پهتا تہ اهو سيڪجھ فقيرن کي پاڻي ڀرڻ کان منع ڪرڻ جو نتيجو آهي. پوءِ تہ شهر جو حاڪم فقير صاحب اڳيان اچي پيش پيو معافي ورتائين ۽ فقير صاحب جي ڪرامت کان متاثر ٿي سندس مريد ٿي ويو.

عبدالله فقير جي چوڻ موجب هي قافلو اُتان روانو ٿي اچي لاهور شهر جي ٻاهران منزل انداز ٿيو. جيئن تہ سفر جو سيڌو ختم ٿي چڪو هو ان ڪري اُٺ فقير هڪ ٻئي فقير سان گڏجي شهر مان سيڌو وٺڻ ويو. رستي تي اُٺ فقير کي هڪ ريشمي رومال پيل نظر آيو جيڪو هن کڻي مٿي تي ٻڌي ڇڏيو. ٿوري دير بعد هڪ دوڪان تان هن سيڌو خريد ڪري رهيا هئا تہ ايتري ۾ پوليس اچي هن کي قابو ڪيو تہ اوهان وٽ چوريءَ جو رومال موجود آهي، ان ڪري اوهان چوري ڪئي آهي، هنن گهڻئي صفائي پيش ڪئي، پر پوليس ڪين ونئي وچي بند ڪري ڇڏيو. فقير صاحب کي جڏهن اها ماجرا معلوم ٿي تہ هو مراقبي ۾ هليو ويو. ٿوري دير ڪان پوءِ آسمان تي بادل ڦرجي آيا ۽ ايتري تہ برسات پئي جو مسلسل 8_10 پهر وسندي رهي، سڄو شهر پريشان ٿي ويو. آخر سڀ ان نتيجي تي پهتا تہ شهر ۾ ڪو اهڙو قصور ٿيو آهي، جنهنڪري هي الاهي ڏمر نازل ٿيو آهي.

آخرڪار شهر جي واليءَ کي بہ گرفتار ڪيل فقيرن جي معاملي ۾ ڪجهہ شڪ نظر آيو سو ڇيا ڪري اچي فقير صاحب جن اڳيان پيش پيو ۽ معافي ورتائين. تڏهن برسات بند ٿي، شهر جي واليءَ فقير صاحب کي قرآن شريف جي آيتن سان هڪ چوغو بہ تحفي طور ڏنو.

آخرڪار هي قافلو اچي امرتسر پهتو فقير صاحب بہ امرتسر پهچي نهايت دليري ۽ الاهي جذبہ حيات سان اچي گرو نانَڪ جي گاديءَ تي ويٺو فقير صاحب جي گاديءَ تي ويهڻ سان هندو لوڪن ۾ ٽرٽلو پئجي ويو ۽ هو حيران ۽ پريشان ٿي ويا تہ هي ڪير آهي؟.... هن کي ڪجي تہ ڇا ڪجي؟ جيتوڻيڪ هندو لوڪ هزارين هئا ۽ هي فقط پنج ڄڻا، تہ بہ هو هنن جو وار بہ ونگو نہ ڪري سگهيا ۽ فقير صاحب صبر ۽ استقلال سان گادي تي ويٺو رهيو ۽ اصل هندي واڻي/ٻاڻي جو ورد ڪندو رهيو. آخر هندو هڪ ميڙ ڪري فقير صاحب وٽ پهتا ۽ ڪانئس حقيقت حال پڇيائيون. فقير صاحب ڪين نهايت شجاعت ۽ دليريءَ سان چيو تہ آءٌ اوهان جو گرونانڪ آهيان اچو تہ اوهان کي ارٿ ڪرايان. بلڪل گرونانڪ جيان ارٿ ڪرڻ بعد هندن ۾ وڏيڪ ٽرٽلو پيو. ڇو تہ هڪ طرف ڪين فقير صاحب واقعي گرونانڪ پئي

نظر آيو تہ ہئي طرف جڏهن کين اهو خيال ٿيو آيو تہ گرونانڪ تہ مري چڪو آهي، تہ کين هيڪاري پريشاني پئي ٿي، فقير صاحب کي بار بار جي آزمائش ۾ وڌو ويو حتيٰ ڪہ هڪ ڀيرو کين گرونانڪ جيان گرم تيل جي ڪڙاهي ۾ اشنان پڻ ڪرايو ويو پر هي بزرگ بہ هر آزمائش ۾ ثابت قدم رهي، مردانگيءَ سان پار پوندو رهيو. تيل جي آڙهہ ۾ گهڙڻ وقت سندس چپن تي هي ڪلام هو:

ٿلهہ: ڏوڀڙ ۾ ڏيو سجڻ ڏوڀڙ ۾ ڏيو
عشق جي آڙاهہ ۾، ڏي ٽاهہ ٽينگڙ ٽپو.
1. هادي هردم همت توسين، چاڙهہ عشق جو چپو
*لا اِلـٰه اِلا الله، هڻ غير کي لپو.
2. بنا دوستيءَ جي، ڀيو خان کپت کپو
هادي هردم حاضر ناظر، امڙ نکو ابو.
3. هئي هئي عمر ائين وڃي ٿي، ڳپل، ڪائڻ ڳپو
ڀيو مڙوئي ہن ڏئي، هڪ نام صاحب جپو.
4. هي جڳ بازي ڪوڙ پسارو دنيا لوڀي ڀپو
گگو چڏي ددو ڏوتي، للو تتو پپو.
5. نانڪ يوسف منهڙو ڏس، نيڻ مرشد مکو
آءُ گهوريان گهور تئين تون، جا عاشق جو پتو.

اهڙين آزمائشن بعد ڪيترائي هندو مسلمان ٽيڻ لڳا ۽ فقير صاحب جا طلب وارا طالب ٿيا. فقير صاحب ست سال گرونانڪ جي گاديءَ تي مقيم رهيو.

هندو چيلن ۾ سکن کي صحيح راهہ تي آڻڻ ۽ اُتان اسلام اندر غيرن جون درج ڪيل خاميون دور ڪرڻ ۽ کين اسلام جي صحيح راهہ ڏيکارڻ بعد پاڻ واپس درازا شريف موٽي آيو.

---

* اصل "لا" جو هنڌ "اِلا" ڪهاڙو غير کي هڪ لپو. - ن.ب

فقير صاحب جي موج ۽ الستي ڏن جا منظر

فقير صاحب کي جذبہ حيات ۾ ڏاڍي موج ايندي هئي. ايتريقدر جو موج ۾ سندن وار بہ اُڀا ٿي ويندا هئا. مٿي تي جيڪا ڪلاه هين سان پڻ تحريڪ ۾ اچي ويندي هئي. سچل سائين جي طالبن مان هي واحد طالب هو جيڪو موج ۽ مستيءَ ۾ بي انتها مستغرق ٿي ويندو هو. ڪيترا ڀيرا تہ ان موج ۾ ڪيترن ئي ماڻهن جي غيرپائيدار اصليت کي ڦيرائي راهہ راست تي آڻي ڇڏيندو هو. غلام حيدر فقير ان جو وڏو مثال آهي، جنهن جو ڪردار نهايت غلط هو پر فقير صاحب موج ۾ اچي ان کي اهڙو تہ بدلائي ڇڏيو جو اڄ فقير غلام حيدر ٻروچ جي هڪ وڏي خانقاهہ آهي ۽ سندس تڪيو توحيد جي هرهڪ نقطہ کان تسليم شده آهي.

هڪ ڪيمياگر حيدر شاهہ، خيرپور رياست جي مير علي مراد خان وٽ آيو ۽ اچي چيائين تہ مان اصل ۾ وڏو ڪيمياگر آهيان. فقير صاحب کيس چيو تہ پهرين تون اسان جي مرشد رهبر کي ڪيمياگري ڏيکاري اچ پوءِ اسان توکي تسليم ڪنداسون. حيدر شاهہ جڏهن فقير صاحب وٽ پهتو تہ فقير صاحب موج ۾ اچي اهڙو تہ ڦيرو ڦيرايو جو حيدر شاهہ جي ڪيمياگري هميشہ لاءِ موڪلائي وئي. اهو حال ڏسي حيدر شاهہ فقير صاحب جن جو اهڙو تہ معتقد ٿي ويو جو پوءِ ساري عمر فقير صاحب جن سان ڪٺو رهيو ۽ جو پوءِ آخرڪار وفات بہ فقير صاحب جن وٽ ڪيائين. سندس تربت اڄ بہ فقير صاحب جي مقام ۾ صحيح سالم بيٺل آهي.

هڪ ڀيري فقير صاحب جو ٽنڊي مستي ۾ وڃڻ ٿيو جڏهن بازار مان وڃي رهيو هو تہ اوچتو بازار ۾ وجد ۾ اچي ويو وجد ۾ ايندي ئي وچ بازار ۾ هي ڪلام چوڻ لڳو:

ٿلهہ: وهہ واهہ ويکا هي اسرار برهہ بازار تماشا پل پل ڪا وهہ وا،
جيءَ مين جاون ٻلهار هماري يار حسن ڪي جهل جهل ڪا وهہ وا.

1. مين پيتا جام شراب، هويا بيتاب، نشي ۾ خواب، غرق در هون،
جيئن پونرا ۾ گلزار مقيد دار زلف ڪي سل سل ڪا وهہ وا.

2. اي عشقي ڪا احوال، خدائي خيال، سو برحال بيانائون،
جيئن ڇاتي ۾ چمڪار برهه ڀڙڪار اگر دل جهل جهل ڪا وهه وا.
3. ايسا هي شهزور، انا احد گور، درد ڪا شور، دل اندر مين،
جيئن شاهه منصور سوار، اپر سردار، چوگان ۾ چل چل ڪا وهه وا.
4. گم ڪر هستي ڪا ڪوٽ، جسم ڪي اوٽ، چلا دم چوٽ، صفاتي سين،
پيچي ديکين يوسف يار، سدا ديدار، صفا ۾ ال ال ڪا وهه وا.

وچ بازار ۾ وجد ۾ اچڻ ڪري فقير صاحب جي چوڌاري ماڻهن جا انبوهه گڏ ٿي چڪا هئا. ايتري ۾ شهر جو ڪاردار خان محمد خان گهوڙي تي چڙهي اچي اتان لانگهاو ٿيو ماڻهن جي انبوهه ڪري کيس لنگهڻ جو رستو نه مليو ته بيزار ٿي دل ۾ چوڻ لڳو ته: مير صاحب به ڪهڙو نه چريو آهي جو هڙي چرئي جو وڃي مريد ٿيو آهي! فقير صاحب آخري مصرع تي ڪاردار جي دل ۾ دهرايل اهي لفظ ٻڌي ڪاردار ڏانهن متوجهه ٿيو. سندن وجد جي حالت ۾ ڪاردار ڏانهن صرف توجهه ايترو اثر ڪيو جو گهوڙي تي چڙهيل ڪاردار يڪدم وڃي هيٺ ڦهڪو ڪيو ۽ بيهوش ٿي ويو. جڏهن سجاڳ ٿيو ته سندس اهڙي حالت هئي، جو سڄي عمر مستي ۽ مجذوبيءَ جي حالت ۾ گذاريائين. سندس چپن تي هر وقت مٿئين ڪلام جي آخري مصرع هوندي هئي.

فقير صاحب جا هم صحبتي ۽ طالب

فقير صاحب جا هم صحبتي هئا: يعقوب فقير جتوئي، شير علي فقير پنيرو، فقير قادر بخش عرف بيدل فقير روهڙي وارو، گهرام فقير جتوئي، محمد صالح ٻيو دونهي وارو، محمد صديق، حاجي عثمان چاڪي، فقير محمد صالح لاڙڪاڻي وارو، چنيه فقير کهڙن وارو، مخدوم عبدالخالق کهڙن وارو، شادي فقير عرف شادي شهيد ۽ ٻيا.

فقير صاحب جي خاص طالبن ۾ بي انداز طالب شامل آهن. خاص ڪري جبلاتي طرف ۾ ته يوسف فقير يا نانڪ يوسف جو نالو وٺي هزارين ماڻهو پنهنجي طلب جو مجرو ملهائي ڏيکاريندا آهن، ان هوندي به خاص

طلب مند فقير، جن فيض حقاني جو بخرو حاصل ڪيو ۽ الستي هيج وارا ٿيا، سي هئا: حاجي عبدالله فقير، ڏنڊڻ فقير ناريجو غلام حيدر فقير شر ٻروچ، بلو فقير، باهو شاهہ پنجاب جو حسن شاهہ پنجاب جو حيدر شاهہ (جو اول ڪيمياگر سڏائيندو هو)، وڏو فقير، مهنوال فقير، سيد دين محمد شاهہ، پير شاهہ، مير علي مراد خان ٽالپر.

فقير صاحب جي نعت

فقير صاحب نانڪ يوسف جن جي نعت طفلانہ زندگي کان اظهر من الشمس آهي، هو سچو سچو عارف هو ۽ پنهنجن طالبن، مريدن، فقيرن ۽ ٻين عام انسانن سان خلوص و اخلاص ۽ حسن اخلاق سان پيش ايندو هو. فقير صاحب ايترو تہ رحمدل هو جو پنهنجي زندگيءَ ۾ ڪڏهن بہ ڪنهن مريد، فقير يا عام ماڻهو سان تڪليف ده قدم نہ کنيائين. ڪيس ڪا وڏائي ڪانہ هئي، هميشہ رب جي رضا تي راضي رهندو هو. پنهنجي ايام ڪاريءَ ۾ جيڪو سيپ کان وڏو جتادار ڪم ڪيائين، سو هو سندس رهائش لاءِ تجر جو تعمير ڪرائڻ، سا بہ پوري نہ ڪرايائين، اها تجر اڄ بہ سالم بيٺل آهي. فقير صاحب کي ڪوڙ سان نفرت هئي ۽ سچ جا ڪوڏيو هوندو هو. سندس پوشاڪ، رهڻي ڪهڻي، ۽ سياءَ ۾ سادگي ئي سادگي هوندي هئي. نهٽائي ايتري هئي جو طالبي جي زماني کان آخري وقت تائين ٻنيءَ لاءِ ڪاٺيون پهچائيندو رهندو هو. پنهنجي مرشد ڏانهن هميشه پيادو ويندو هو ۽ موٽندي بہ منهن درگاهہ ڏانهن ڪري، پٺيرو موٽندو هو. ڪڏهن بہ مرشد ۾ ڪا حجت نہ رکندو هو ۽ هميشہ چوندو هو:

تلهہ: صدقي ٿيوان صدقي
مين بروا شهر دراز دا.
1. مين لک واري واري جاوان
انهين نيڻا والي ناز دا.
2. ڏس اسانون يار پياري دا
انهين رمزان والي راز دا.

3. دل جو نيتي نيوڻ والي
مار چنگل شهباز دا.
4. ياد اسان محڪم دل تي
سچا سخن اياز دا.
5. پل پل پر ڪر جام پليندا
فائق فيض فياض دا.
6. نانڪ يوسف سگ ازل دي
دلبر تو درواز دا.

فقير صاحب جو شعر

”شاعري جزويست از پيغمبري“ مصداق ڪامل شاعرن جو تخيل پڻ هرهڪ علوم و فن کان باشعور جي درجي تي پهتل آهي، سنڌ اندر اول شاعري شان جو سهرو شاهہ عبداللطيف ڀٽائي کي بخشيل آهي. ان بعد شعر و معرفت موجود وحدة الوجود جي عنايات جو درجو سنڌ جي سرمست سچل سائين کي بخشيل آهي ۽ ان بعد اگر ڪنهن کي انهن عنايتن جو درجو پلئہ پيل آهي، تہ اهو آهي فقير صاحب نانڪ يوسف. ڀٽائي صاحب ۽ سچل سائين جا اشعار اشاعت ڪتابت ۾ آيل آهن، انڪري تسليم شدهہ آهن، پر فقير نانڪ يوسف جو ڪوبہ شعر اشاعت و ڪتابت ۾ آيل ناهي.

فقير صاحب جيتوڻيڪ منصوري دم وارو صاحبِ ڪمال هو تڏهن بہ ارتقا ۾ مجذوب هو. انڪري پنهنجي شعر ۾ جيڪو ڪنايو ورتو اٿس سو سالڪي ۾ منور آهي، سندس خيال صحيح حال، وسيع سمجهہ ۽ اعليٰ تخيل سان معمور آهن، ڪٿي بہ ڪڏهن ڪنهن شان واري حقيقت سان گستاخي جو انگ نظر ڪونہ ٿو اچي.

حسن ذوق جي جيڪا ماهيت فقير صاحب جن کي حاصل ٿيل آهي، اهڙي شايد ئي ٻئي ڪنهن کي حاصل ٿيل هجي. فقير صاحب اُن ذوق جو گويا پورو پورو تعميردان آهي، حسن جي ڪيفيت ۽ ذوق جي ضميمي کان

---

* ياد رهي هي لکت 1919ع جي لڳ ڀڳ جي آهي. م.ب

ايترو واقف ٿو ڏسجي جو پنهنجي شعر ۾ ٻنهي جو وجود هڪ ٻئي کان الڳ نٿو ڪري، هڪ هنڌ فرمائي ٿو ته:

دلبر درد عشاقان نون گهٽ گهٽ ڏيندي، گهٽڪي
غرق ٿيندي وچ درياهه وحدت ٽٻڪي مارن، گهٽڪي
فوج حسن دي يار چڙهائي چوهٽون لائي، چٽڪي
ٽٻ ٽٻ گوته کا ڪر آڻن موتي ماڻڪ، مٽڪي
معشوقان دي چال عجائب ويک ته لٽڪي، لٽڪي
نانڪ يوسف ديدار سهڻل دا دم دم جهٽڪي، جهٽڪي.

ٻئي هنڌ چيو اٿن:

عشق هي بادشاه دلين دا، حسن جهيندا ماري
فوجان فوج حسن دي دل تي، لڙدي نين شڪاري
زلف دلين تون قيد ڪريندي، ڪيندي ڪيبر ڪاري
نانڪ يوسف در دلبر دي، ڪيئي عاشق هن ٻلهاري.

ان مان اندازو لڳائي سگهجي ٿو ته فقير صاحب کي حسن لاءِ ڪيتري نه عزت آهي ۽ سندس ذوق ڪيترو نه بلند آهي. عشق جي بادشاهيءَ مٿان حسن جي بادشاهي تسليم ڪري ٿو فقير صاحب جي اعتقاد موجب حسن ربي ۽ حسن عربي هڪ ئي آهي. ان باري ۾ پاڻ تصديق هن ريت ڪئي آهيس:

جيسي صورت عين ڪي، ويسي صورت غين
نانڪ نڪته دور ڪرو، تو وهه عين ڪائي عين

فقير صاحب جي شعر ۾ اعليٰ خيالي ۽ نازڪ خيالي وڏي وجود سان پيش ٿيل آهي. فقير صاحب جي خيالن ۾ نماڻائي، نياز ۽ ادب براءِ اَدب جو پورو پورو حوصلو ملي ٿو. جيئن هڪ هنڌ چيو اٿن:

بخشڻ هار تون هين بخشيندين بديان لک بدڪارا نون
لاتقنطو من الرحمة الله توڪل گهنگارا نون
توين اور نه پڇندا ڪوئي عاجز عيبدارا نون
نانڪ يوسف رحم رب دا هووي جو دامن دا ننگ يارا نون.

فقير صاحب همہ اوست وحدة الوجود جو قائل هو. پاڻ ان حقيقت کي جنهن نرمي ۽ احسن لحاظ سان پيش ڪيو آهيس، ان جو اندازو سندس هن ڪلام مان لڳائي سگهجي ٿو:

ٿلهہ: عاشق پاڻ وسار، تون تان جو آهين سو آهين

1ـ عرش ڪنون ٿي آدم آئين
بيرنگو رنگي پوش بنائين
دستؤن ديؤ اُڏار
تون تان جو آهين سو آهين.

2ـ واحد وحد وحيدؤن توهين
آدم حوا نالو ڏونهين
هيءَ تہ بازاري جي بازار
تون تان جو آهين سو آهين

3ـ سڄڻ سانگي سانگ ٿي آيو
رنگ جوڙي تان انگ پرمايو
آهي دم اهوئي ناچار
تون تان جو آهين سو آهين

4ـ نانڪ يوسف يار نظارو
اندر ٻاهر عشق اوتارو
قسم سچي درٻار
تون تان جو آهين سو آهين.

فقير صاحب عالم باعمل هو. سندس ڄاڻ تمام وسيع هئي. سرائڪي ٻولي تہ سندس آبا و اجداد جي ٻولي هئي. بلوچي ٻولي پڻ ڪثرت سان ايندي هيس. ازانسواءِ فارسي، عربي، سنسڪرت، هندي ۽ اردو ٻولين ۾ چڱي واقفيت حاصل هيس. فقير صاحب انهن سيني ٻولين ۾ بخوبي شعر بہ چيا آهن ۽ انهن ۾ انهن ٻولين جا محاورا پڻ نهايت سليقي سان ۽ بخوبي استعمال ڪيا اٿس. فقير صاحب جي شعر مان اهو بہ معلوم ٿئي ٿو تہ هو

”علم لدني“ جو پڻ صاحب ڪمال هو ڇو تہ سندس ڪلام ۾ توحيد جي تنوار ۽ عشق جي پُرلطف آواز نظر اچي ٿو اهو پڻ فقير صاحب جو ڪمال آهي جو جنهن جنهن ٻولي ۾ شاعري ڪئي اٿس، تنهن ٻوليءَ ۽ ٻوليءَ جي بزرگن جي تاريخ جا بہ ڪيئي واقعا ۽ حوالا ڇڻي ڇڏيا اٿس.

فقير صاحب هر شعر ۾ هڪ ماهر نقاش جيان ماحول ۽ وقت جا نهايت عمدگيءَ سان نقش چٽيا آهن. جيڪڏهن سسئي جي وڇوڙي جو ذڪر ڪيو اٿس تہ وڇوڙي جي حالت جي تصوير هڪ طرف پيش ڪئي اٿس تہ وڇوڙي ۾ جيڪا انساني ڪرمش نمودار ٿيندي آهي، اها پڻ پيش ڪئي اٿس. جيڪڏهن ڏونگر ڏورڻ جي تصوير پيش ڪئي آهيس تہ ڏونگرن ڏورڻ جي تڪليفن سان گڏ ان تڪليف موجب انسان جي ذهني حالت بہ پيش ڪئي اٿس. اهڙيءَ طرح سهڻي ميهار ليلا چنيسر، ليليٰ مجنون، سورٺ ٻيجل، شيرين فرهاد، عمر مارئي، مومل راڻو نوري ڄام تماچي ۽ هير رانجهي جو مقرر محاڪات نما رخ پيش ڪيو اٿس. اتي دلبر جي هرهڪ نشونما ۽ احسنِ حسن جون تصويرون پڻ سهڻي ارتقا موجب پيش ڪيون اٿس، مثال طور:

ٿلهہ: ڪيس ٿيو گلال لعل، چشم تو جمال لعل، عاشق پئي پئي نهال
ڪاري هو پچڪاري

1. لوٽي لب تو لعل خال، آهو عينت غزال، پروان پون لعل
چمڪٽ چمڪاري
2. ديکن ۾ ٿيو جمال، خال خال لعل لعل، ورن تو خصال لعل
چالي چلڪاري
3. لعلي هٿ نال لعل، تيراهي رخسار لعل، موتي مرجان لعل
ڏند مسي ڪاري
4. نانڪ يوسف دو لعل، عين سين بول لعل، شملا سر سرخ لعل
پيچ پيچ ڪاري

يا وري سندس هي ڪلام به نقاشي جو هڪ سهڻو مثال آهي:

ٿلهه: درد حسن ديوان ڪيوسي، ڀلا يار- مؤج انهيءَ مستان ڪيوسي
1. مرڪ ڏسي محبوب مٺي جي، ڀلا يار- جان جسم قربان ڪيوسي
2. مدد علي شاهه مرشد عادل، ڀلا يار- عشق سندو فرمان ڪيوسي
3. هي سر سوريءَ اتي حاضر، ڀلا يار- نينهن نظر نيشان ڪيوسي
4. نانڪ يوسف يار سدائي، ڀلا يار- سر صحيح سلطان ڪيوسي.

فقير صاحب، طالب- مطلوب، مرد- عورت، حقاني طلب، دلبر جي ديدار، نفس ۽ شيطان جي قريبن جا موضوع، پڻ جنهن طريقي ۽ سليقي سان پنهنجي ڪلام ۾ پيش ڪيا آهن، سي سندس صحيح شخصيت جو مول ٻڌائن ٿا، هڪ ٻيو ڪلام نموني طور پيش آهي:

ٿلهه: ڀلي ڀلي جا پاڻ آئي
سا ڀي ته نه ڀلي يارا
1- آدم حوا اول ڀولا، پوءِ ڀولا نئساري
عشق پرولي پرجهڻ هي تامعنيٰ سمجهڻ ساري
هو جا وريتي وٿاڻ آئي
محبت مؤن ته چلي يارا.

2- داڻي ڪيڏو درد اٿاريو ڦٽي ٿيئڙا قارون سي
وڇڙيا وري واحد ميڙيا، ٿيڙا هڪ هڪارون سي
هو جا ريجهي منجهه رهاڻ آئي
چاهه منجهارون چلي يارا.

3- تنهن پوءِ پير پيغمبر ٿيڙا، نالا ذاتيون ظاهرني
شاهه ٿيا بادشاهه گدائي، قادر هر ۾ قاهرني
هو جا رسي منجهه رساڻ آئي
ڳالهه ڳجهي تان کلي يارا.

4- ڀاڻ ڀريو عشق منجهارون، ذات فقير نماڻوني
يوسف يار ٻهانو جوڙيو ڪٽڪ سندو تان داڻوني
هو جا سرتيون منجهه سڃاڻ آئي
سا هادي ساڻ هلي يارا.

ان ڪلام مان فقير صاحب جي قصه جات حقيقت کي پر معنيٰ ڄاڻي سگهجي ٿو ته فقير صاحب ڪهڙيءَ طرح سادي ۽ سلوڻي طرز تي وڏن وڏن قصن کي پيش ڪيو آهي.

فقير صاحب جو هڪ بيت آهي:

اڪ وچڙي مڪ ۾ـ بندوق ڪيو تڪاءُ
ڪوڙا سپ ڪري پياـ سچن لڌو بقاءُ
انهي لونڪا لقاءُـ ٿيو نئين يوسف يار جو

هن بيت مان فقير صاحب جي يقين محڪم ۽ حق و باطل جو صحيح وجود پلئه پئي ٿو. فقير صاحب پنهنجي ڪلام ۾ ڪيترن ئي هنڌ خود زندگيءَ جي مقرر منظرات جا پيش خيمه پيش ڪيا آهن ۽ ان زندگي ۾ پنهنجي مرشد رهبر جي عنايتن جو منظر پڻ پيش ڪيو اٿس، جيئن ته:

ٿلهه: ڪڏان سو رها مست خيالي ڪڏان سومسڪين چالي وهه واهه
ڪڏان سو قالي قال ڪريندا ڪڏان سو احوالي وهه واهه
1ـ ڪڏان مصليٰ اعصا ڪوزا ڪڏان تسبيح تالي وهه واهه
ڪڏان جٽيا تلڪ لڳيندا ڪڏان لئيندا لالي وهه واهه
2ـ ڪڏان ڏوهه ثواب دي ڳالهين لکين درجي عالي وهه واهه
ڪڏان مشرڪ مومن ملحد ڪڏان مرد موالي وهه واهه
3ـ ڪڏان ڪريندا بيخود سانون تنهن وچ هوش ڪمالي وهه واهه
زوران زور مريندا نعري رمز اناالحق والي وهه واهه
4ـ مرشد معاف ڪيتي ڪل فقر تئون ڪاف ڪشال ڪشالي وهه واهه
طرحون طرحين سير ڏنوسي شهرون شهر خوشحالي وهه واهه
5ـ ڪڏان نماڻا نانڪ نالا شهر درازا ڏمالي وهه واهه
يوسف يار سچي ديان رمزان برهه ڪيتي برحالي وهه واهه

ان ڪلام ۾ فقير صاحب زندگي جي منظر پيش ڪرڻ سان گڏوگڏ وحدة الوجود ۽ فنا في الله جي اصل کي نهايت چٽي طرح اصل ڪري پيش ڪيو آهي ۽ پنهنجي مرشد رهبر جي رهبري تسليم ڪرڻ جو منظر پيش ڪيو آهي. هڪ ٻئي هنڌ طالب مطلوب جو منظر هن ريت پيش ڪيو اٿس:

ٽلهه: اڄ پرين جا پيغام، خاطن خبرون خير سڻايو
1۔ طلبت نامون پاڻ مڪائون، ڏس ڪرم ڪريم ڪلام
واهه واهه عشق واڌايون آيون.
2۔ ڪرم ڪمينن سان پاڻ ڪيائون، هو جي صاحب حڪم حڪام
ڏس تان ليئڙو ليئڙو پايون.
3۔ آن تان هيڙس ڪينڪي وهه، سهڻي لکي سترام
واچون ورهي مينهن وسايون.
4۔ فوج فراقن واهه وصالون، ڪفر ڪاٽي اسلام
عشق پڪارون نئون نئون لايون.
5۔ ڪيم تياري طرف تنين جي، سرتيون جن جي سام
تن جون مون سان لڪ پلايون.
6۔ نانڪ يوسف يار ڪتابون، شڪر نبي هر نام
اينوين ديدان دوست پسايون.

فقير صاحب جي ڪلام ۾ تخيل جو عنصر پڻ وڏي حوصلي سان پيش ٿيل آهي. فقير صاحب، سنڌ جي ٻين بزرگن کان ڪجهه نرالي طرح تخيل پيش ڪيو آهي، هن علم تخيل جي توصيف ڪندي، مرشد رهبر جي تخيل سان پاڻ کي خود نيازمند بنائي، دلبر جي اخلاق محموده وارو تخيل زياده تر پيش ڪيو آهي، جيئن ته:

1۔ اگن لڳي چت نيهن پرم ڪي ويڙهه ليا رم رم سين
بي رنگ بي اختيار اصل هي پريو باهم تم سين
ٻوجهه اپن ڇهه سوجهه رسن تو ٻوجهه ويڪو رم جهم سين
نانڪ يوسف گر ڪرپا پائي عشق آيا ڏم ڏم سين.
2۔ پر ڏو ڏو ڏام اڏم اڙاهون ماريا نيهن نغارا هي
اگهم نگهم سڏ پائي ريسن تو جو پر گهٽ پرم پسارا هي
اولا پولا پرم چليا اٽ پايا رام ڪي را را هي
راون سرت پڙي سرجن ڪي مٽ گيا سڪل انڌارا هي.
ساڌ سنگت اقرار اٻوجهو زاري پنٿ نيارا هي
من سين چرن ليو گر ديوان جو نانڪ يوسف يار سڏارا هي.

3- تين لوڪ کي ٻوجهہ پڙي ست سنگت گرديو مارا هي
ڪايا مندر مايا انتر بيک جو منگدا ڪيل ڪلارا هي
ٻاوا نانڪ يوسف بن گر ديوان اور نہ ٺاڪر دوارا هي.

4- پر نانڪ دوارا دور ڪرو جو گنگر مندر ڪا گوڙ
گنگا جمنا ڪاشي آءِ واپرم پيا مئين ٻوڙ
ڪهتا ڪها جو پرم بناوا لوڙهہ اگن در ڇوڙ
نانڪ يوسف دوستي گرواندي دم دم جوڙ ولوڙ.

فقير صاحب جي ڪلام ۾ جمال جو مشاهدو پڻ وڏي مرتبي سان پيش ڪيل آهي، جمال طبعي، جمال جسماني، ۽ جمال اخلاقي و جمال روحاني نهايت خوبصورت ڪناين سان نظر اچن ٿا، جيئن تہ:

ٿلهہ: آهي عشق حسن اسرار يار۔ لڪين هزارين نيهن نهوڙيا
1- هينئڙي حيرت حال انهيءَ جي۔ ڏکن دردن جال انهيءَ جي
ڏس رمزن جون رمتار يار۔ يار سهڻي سهڻا ڪهڙا جوڙيا
2- نور نبي جو مور مهاندي۔ ڳڻ جنهين جا ڳالهيون ڳاندي
اٿي وڻ وڻ ۾ ويچار يار۔ پر ٻيائي ڏس جو عالم ٻوڙيا
3- علم عمل جون عقلي باتان۔ باب نہ ڪوئي سوئي ماتان
ري سمجهڻ ڪوڙ ڪفار يار۔ هي سڀ هٿڙي هرڪنهن ڇوڙيا
4- آل نبي اولاد علي جو۔ آهيان گداگر تنهن ڳليءَ جو
ڪل جنت جو جنسار يار۔ جتيءَ سندن ٿؤن ٻئي جڳ گهوريان
5- حق سچي تلقين هاديءَ جي۔ فتح مبارڪ مون مهديءَ جي
چمان فقر سندس پيزار يار۔ دين دنيا جا مون چمڙا ٽوڙيا
6- شور عاشقن حال حقيقي۔ پير مغان سرخال رفيقي
وه شهہ منصور عطار يار۔ ختنگ جنهين سر اگهورن گهوريا
7- نانڪ يوسف يار سدائي۔ چئني يارن هڪ هيڪڙائي
آهي ستگر سڀ ديدار يار۔ هٽ هٽ محبت مالڪ جوڙيا.

فقير صاحب جن جي جمال جي مشاهدي جو حقيقي سبق هن شعر مان بخوبي عيان ٿئي ٿو:

نانڪ نينهن سچي گر پياري ڏمان ڏمر مچائي هي
اناحد نوبت زور وڪيندا خاصون خاص خدائي هي
يوسف يار مريندا نعري جهلنا ڪيا ڪوئي جهلنا هو جهلنا!

فقير صاحب ڪيترن ئي ٻولين ۾ شاعري ڪئي آهي، پر هرهڪ ٻوليءَ جي مدارت تي شعر پڙهيو ويندو تہ هرهڪ حالت ۾ فصاحت جو وجود نهايت سليس ۽ سهڻي ٻوليءَ ۾ نظر ايندو: جيئن تہ:

ٿلهہ: چاڪر اسان هون- نوڪر سڄڻان دي ناز دي
دستور ڪيهي- رمزان دي راز دي
1- ويڪو نينان نظاري- ڳجهڙي ڏيون اشاري
عاشق عشاق پياري- سوليءَ دي ساز دي
2- ويڪو نينان ديان موجان- ڪر آنديان فوج فوجان
اکياندا عشق اوجان- غمزي غيماز دي
3- ڪر گهور دل ڪسيندءِ- نئين عشق ۾ بسيندءِ
سانگا سولي ڏسيندءِ- ڏيندي گداز دي
4- نانڪ نماڻا مارن- نينان نهين گذارن
يوسف يتيم يارن- نخري نياز دي

فقير صاحب جي ڪلام ۾ فصاحت سان گڏوگڏ بلاغت پڻ سمورين حقيقتن ۽ سخنن سان پيش ٿيل آهي. سسئي جا سور هجن يا مارئي جي ملولائي، نوريءَ جو نياز هجي يا مومل جو مجاز، فقير صاحب انهن جو ذڪر ڪندي سندن سڪ، محبت، سچائي، سور، درد، ڏاڪڙا، حجتون ۽ حقيقتون نهايت ئي چٽيءَ طرح ۽ وڻندڙ نموني، ڪماليت سان پيش ڪيون آهن. مارئي متعلق هن ڪلام مان فقير صاحب جي بلاغت جو ڪمال پليءَ پت بکي ٿو:

ٿلهہ: ماروئڙن سان، مارن سان، ٻڙي جيڏيون منجهہ پهہ پاهت
1- ڪنيون ڪائيندس ڪيٽ مان، مڙين ملڪ ملهير ڙي جيڏيون
پسيون ڏورا ڏيهہ جا ماڪيون، منڙو ڪيرڙي جيڏيون- پاڻي رو پس پهتہ
2- ايندا لوءِ لو پيچي قيد ڪلا ڙي جيڏيون
پاڻ سجاڻي پرين منهنجو مون ۾ لک گلا ٻڙي جيڏيون- ساهہ گهوري سو اُت

3۔ خوب کٽي مون ڪنهنجي لاڪيڻو رنگ لال ڙي جيڏيون
ٻن زيور زر بافتا، عمر ماڙيون مال ڙي جيڏيون۔ ساهه کين سين سچ ست
4۔ بندياڻي کي بند ۾ آهي، آس الله ڙي جيڏيون
موک مسڪين جو جنهن ۾، سهو گناهه ڙي جيڏيون۔ خوشي ايندو خط
5۔ سي ڪندا وراهڙو آهيان، جن جي سام ڙي جيڏيون
نيندا يوسف نال مون، محب مٺا منجهه نام ڙي جيڏيون۔ هتي هسندو گت.

فقير صاحب جي ڪلام ۾ فصاحت ۽ بلاغت سان گڏوگڏ سلاست جو جز پڻ نهايت نمايان نظر اچي ٿو. پاڻ پنهنجي هر ٻوليءَ ۾ ڪيل شاعري ۾، هر ٻوليءَ جا نهايت سادا ۽ سلوڻا الفاظ استعمال ڪيا اٿس. اهوئي سبب آهي جو فقير صاحب جي ڪلام مان هر نقطو سچائيءَ کي قريب تر نظر اچي ٿو مثال طور:

قادر مون ۾ عيب مڙوئي۔ جيهي چو آئون تيهڙي آهيان
سندن گولين جي گولين جي۔ جوڙ جتن جي نه جهڙي آهيان

پير مغان جي در تي دم دم۔ عاشق هنجڙئون هار
درد قبول ڪرين دلبر جو۔ ٻي سڀ ڪوڙي ڪار.

فقير صاحب جي ڪلام ۾ جدت پڻ نظر اچي ٿي، پاڻ اهڙن مضمونن تي پڻ شاعري ڪئي اٿس، جن تي اڳي ڪنهن به طبع آزمائي نه ڪئي هئي. ساڳئي وقت فقير صاحب جي ڪلام ۾ بندش پڻ وڏي احتياط سان پيش ڪيل آهي. صحيح ۽ سالم اُچار ۽ ان سان گڏ لفظن جو ميٺاج ۽ موزونيت پڻ حد ڪمال تائين نظر اچي ٿي. هرهڪ مضمون جي بلندي ۽ بندش سندس هرهڪ شعر کي صحيح ۽ سادو بنائي ڇڏيو آهي، جيئن ته:

اديون اڪبر طالع تن جا۔ محبت ۾ جي مڙهيون
ڪربلا ۾ قرب انهن کي۔ عشق الله جيءَ جڙيون

نانڪ يوسف يار جون جوڙان۔ جوڙي پاڪ پيارو
ڏوهه ثواب ۾ سهڻو سڀ سان۔ ڪيڏي ڪيڏ ڪيڏارو.

فقير صاحب جي ڪلام جي شائستگي اعليٰ نظر اچي ٿي. فقير صاحب جو زياده تر ڪلام علم عروض جي پابندين کان آزاد آهي، ڇو ته اِن وقت اچا ايراني يا عربي شاعري جو اهڙو محاورو موجزن نه ٿيو هو. البت فقير صاحب واري وقت ۾ شعر علم موسيقي جي وجود مطابق چيو ويندو هو. حضرت شهباز قلندر، ڀٽائي گهوٽ ۽ سچل سائين جو ڪلام پڻ ان ڪري ڪافي حد تائين علم عروض جي پابندين کان آزاد آهي.

فقير صاحب پنهنجن اقبال خيالن جي مدنظر غم، خوشي، راحت، حيرت، حسرت، ڪرمش، ڪاوش، اصل، نقل، فصل، موجبات ۽ جذبات وغيره جون جيڪي جيڪي ڪيفيتون بيان ڪيون آهن، سي اهڙن ته تز لفظن ۾ پيش ڪيل آهن، جو پڙهندڙن ۽ ٻرجهندڙن جي دلين ۾ ساڳيا اُمنگ اڀريو اچن. جيئن ته:

ٿلهه: ڪيي برهه بدنام سارا، ڪب وت شاهي نعرا - ڪفر ڪيي اسلام ديان ڳالهيان
1- ڪب وت جان جسم دم ناهين، آپن آپ نظارا - ترڪڻ بازي اي جڳ ڀائي
سارا ڪوڙ پسارا
2- صاحب سنگ رکو هڪ هادي، دل وچ دوست پيارا - ڪب وچ هوش ڪيي بيهوشي
ڪب وت مست متارا
3- ڪيي يتيم غريب نما، ڪب مسڪين بچارا - ڪب شاهنشاه خد دم
ڪبهين حال گذارا
4- يوسف يار دي عشق ديان رمزان، نانڪ حشر ده هزارا - وچ وحدت هڪ نڪته سمجها
هر دل عشق اوتارا

فقير صاحب جي ڪلام جا ٽي دور آهن. هڪ دوهره جي وجود سان، انهن دوهرن ۾ به فقير صاحب علم موسيقي جو اصول برقرار رکيو آهي؛ يعني راڳ جي ارتقا موجب آوازن جي ڏگهائي ۽ گهٽتائي تي شعر جو صحيح قافيو ۽ رديف رچيو اٿس. هندي زبان جي مڪمل ڄاڻ سبب فقير صاحب جي دوهرن جي ترتيب ۾ هندي ڀاشا جي قاعدن مطابق دوها جو وجود پڻ رچيل آهي. فقير صاحب پنهنجي دوهرن جي رچول ۾ قاعدي موجب ماترائون استعمال ڪيون آهن ۽ اهو پڻ ثابت ڪيو آهي ته دوهرا، يا دوها

بيشڪ هڪ اشعاري شاهڪار آهن. دوهرن جو رديف يا ڪافيو صحيح راڳن جو مغز آهي ۽ اهو رديف قافيو علم عروض مطابق شعر جو اصولي مواد آهي. فقير صاحب جي شاعري جو ٻيو دور ڪافين سان شروع ٿئي ٿو. انهن قافين جي وجوديت ۾ ائين پيش ڪيو ويو آهي ته پهريون مصرع جي اڌ ۾ قافيو مقرر رهائي، پويان رديف آڻي، سڄي ڪافيءَ جي ساڳئي قافيي سان نسبت رهائي پڄاڻي ڪئي وئي آهي. هي قاعدو سنڌي علم موسيقي جي ماجرا مطابق آهي، ان سان گڏ ٻاوشا وارن شبدن جو وجود به ائين پيش ڪيل آهي، ڪن ڪن ڪافين ۾ رديف جو تتبع ساڳيو رکيو ويو آهي مگر لفظن جي مصلب ۽ موزونيت علحده بيهاريل آهي، علم موسيقي ۾ اهڙي ڪافيءَ کي راڳ جو جمال تسليم ڪيو ويندو آهي، جيئن ته:

ٿلهہ: هي تان آهي ڪير، سڃاڻج۔ ٿو ڪري گفتار توسان
1۔ اندر ٻاهر الله مولي۔ ڪم ڪري ٿو سيئي سولا
ڏس شاهہ جو شير۔ سڃاڻج....
2۔ جاڏي ڪاڏي صورت سهڻي۔ هادي حق جي مورت مهڻي
وهہ دلبر يار دلير۔ سڃاڻج....
3۔ تون سين ۾ سڀ توسان۔ سهڻا ڪوجها پٽ ڪوئي سان
جو جهڙو ڏاهہ ڏڦير۔ سڃاڻج....
4۔ ذاتن ضربن ۾ ٿي آيو۔ خاڪ لائي تنهن پاڻ ڇپايو
هي تان ڦند ڪيائين ڦير۔ سڃاڻج....
5۔ نانڪ يوسف يار نہ اولي۔ ٻي خبر جڳ ٻولو ٻولي
ڪيِ مرشد تن ڪون مير۔ سڃاڻج....

فقير صاحب جي ڪلام جو ٽيون دور ڪلام يا ريختہ آهي، جنهن ۾ قافيو سيني مصراعن صحيح آندل آهي، جيڪڏهن رديف آندل آهي تڏهن بہ ساڳيو پهرين وارو ان ۾ ڪابہ تبديلي ڪيل نہ آهي، علم موسيقي جي لحاظ کان اهڙو مقرر قافيو يا رديف راڳ جي ماٺائي يا تيزي نمودا ڪندڙ آهي، جيئن تہ:

ريختہ

ٿلهہ: توري زلف زنجير۔ موري گل ۾ دام هي
تم ديد ۾ دم عيد۔ جما جم ڪا جام هي
1۔ ديني هين سج تراوت۔ نيڻن تو نيڻن مون
هم شربتي حيات و روغن بادام هي
2۔ منصب هي عشق عاشق۔ مقصود يڪ نگهہ
مجڪون بہ آستانہ۔ سجدهہ سلام هي
3۔ مصدر سن مکيہ تمهاري۔ نڪتن چہ لعل دّر
مشڪي ختن دهن تو۔ تاهم روم شام هي
4۔ اي دو حديث دلبر۔ ڪسني سڪائي هي
هم هنر تير اندازي۔ تو قمصام رام هي
5۔ ڇوٽي تجهي پون ديد مون۔ خنجر و ڪٽارا
بر سيني عشاقان۔ عشق ان ڏوم ڏام هي
6۔ درپيچ زلف نانڪ۔ يوسف تو آمدهہ
ٽڙ ڦڙ سين ڇوٽي ناهين۔ ڇوٽا ڪلام هي

هن ريختہ مان فقير صاحب جي جدا جدا اشعاري دورن ۾ جدا جدا پيش ڪيل ڪيفيتن جو اندازو بخوبي لڳائي سگهجي ٿو.

فقير صاحب پنهنجي شعر ۾ تشبيهہ ۽ استعارن جو استعمال بہ نهايت سليقي ۽ نرمل ترتيب سان پيش ڪيو آهي. فقير صاحب جي ڪلام ۾ خاص خوبي اها آهي جو تشبيهن سان گڏوگڏ استعارا پيش ڪيل آهن ۽ استعارن سان گڏ تشبيهون، ان ڪري فقير صاحب جو ڪلام وڏيڪ پر جلال ۽ پرجمال ٿي پيو آهي، جيئن تہ:

قربان جان ڪرون مين تم ديدبان هو
گفتار تو رفتار بحق رام نام هي

ايسا نہ ڪس سي ڇوٽي جيسا نہ تمهاري نينون
خنجر ڪٽار پار تو هم وار دام هي

ڪونشن جي آئون ڪيرڙي آهيان
خاڪ پسم جي ڍيرڙي آهيان

نانڪ يوسف يار جي در جي
آهيڙيائي اهڙي آهيان

ميخانہ بتخانہ ڪعبہ گنگا ٺاڪر دواري جي.

مٿئين تشبيهن مان بخوبي اندازو لڳائي سگهجي ٿو تہ فقير صاحب کهڙي سهڻي نموني شڪ شبي واريون حجتون دور ڪيون آهن ۽ کهڙي سليقي سان ان ۾ استعارن جو وجود پيهم ڪيو آهي، تشبيهہ ۽ استعاري جي وجود سان فقير صاحب تضاد جي صنعت پڻ استعمال ڪئي آهي. ٻن شين جي ڀيٽ ڪرڻ لاءِ يا انهن ۾ تفاوت کي نمايان ڪرڻ لاءِ فقير صاحب اها صنعت استعمال ڪئي آهي، انهن کان علاوه فقير صاحب پنهنجي ڪلام ۾ لف و نشر، ابهام، مراعات نظير، تجنيس خطي، مجاز مرسل وغيره جهڙين صنعتن تي پڻ روشني وڌي آهي.

فقير صاحب جي وفات جي تاريخ

فقير نانڪ يوسف عرف سنڌ جي يوسف جي جنم جي تاريخ ڪٿان بہ نہ ملي سگهي آهي، فقير صاحب جو جنم جهل شهر ۾ ٿيو هو. جيئن تہ اهو شهر خيرپور رياست کان ٻاهر آهي ۽ ان طرف اهري آمدورفت بہ ڪانهي، انڪري ڪا معلومات نہ ملي سگهي. فقير صاحب، هڪ وڏي بزرگ مرحوم مولوي محمد هاشم جو هڪڙوئي پٽ هو انڪري سندس جنم جي تاريخ يقيناً داخل هوندي، پر جڏهن تہ فقير صاحب ان نشونما کي ڇڏي، ٻي منزل واري نشونما ۾ داخل ٿيو تہ سندس والد بزرگوار واريون ڪليل حقيقتون ۽ صحبتون بہ ڇڏي ڏنائين، انڪري بہ صحيح جنم تاريخ نہ ملي سگهي، بهرحال اندازو آهي تہ فقير صاحب جن 1792ع ڌاري ڄاوا هئا. البتہ فقير صاحب جن جي وفات جي تاريخ صحيح مليل آهي، جيڪا حضرت فقير قادر بخش "بيدل" روهڙي واري جي فارسي زبان ۾ چيل آهي، جيئن تہ فقير بيدل ۽ فقير صاحب ٻئي هڪ ئي مرشد جا مريد هئا. انڪري يقيناً فقير

صاحب جي اها وفات جي تاريخ صحيح هوندي: بيدل فقير جي چيل تاريخ وفات هن ريت آهي:

اين چہ دوري کہ در زمان رفتہ - عارف کامل از جهان رفتہ
يوسف مصر جانِ عزيز وجود - جانب ملک جاودان رفتہ
گشت رو پوش زين تجلي گاهہ - يہ نهان خانہ بہ نشان رفتہ
نور حق مدتي بہ پستي ماند - باز ير اوج لا مکان رفتہ
سال وصلش خرد بجست سروش - گفت طائر يہ آشيان رفتہ

1269هہ

(علمي آئينو_ 1973ع)

سنڌي ادبي بورڊ

سنڌي ادبي بورڊ
پاران ڇپايل ڪجھ ڪتاب

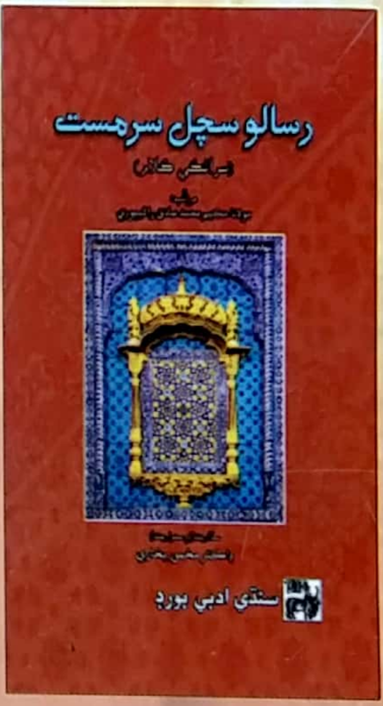
رسالو سچل سرمست
سنڌي ادبي بورڊ

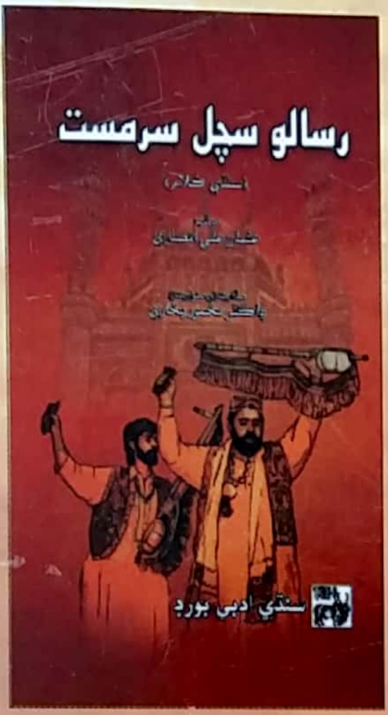
رسالو سچل سرمست
سنڌي ادبي بورڊ

سچل سرمستؒ جو آفاقي پيغام
ڊاڪٽر عطا محمد حامي
مرتب
ڊاڪٽر مخمور بخاري
سنڌي ادبي بورڊ

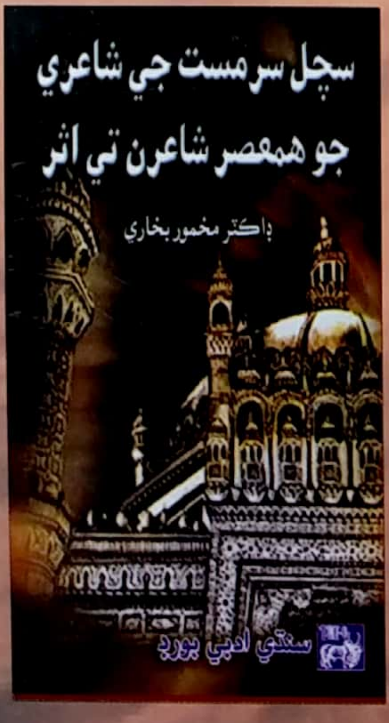
سچل سرمست جي شاعري
جو همعصر شاعرن تي اثر
ڊاڪٽر مخمور بخاري
سنڌي ادبي بورڊ